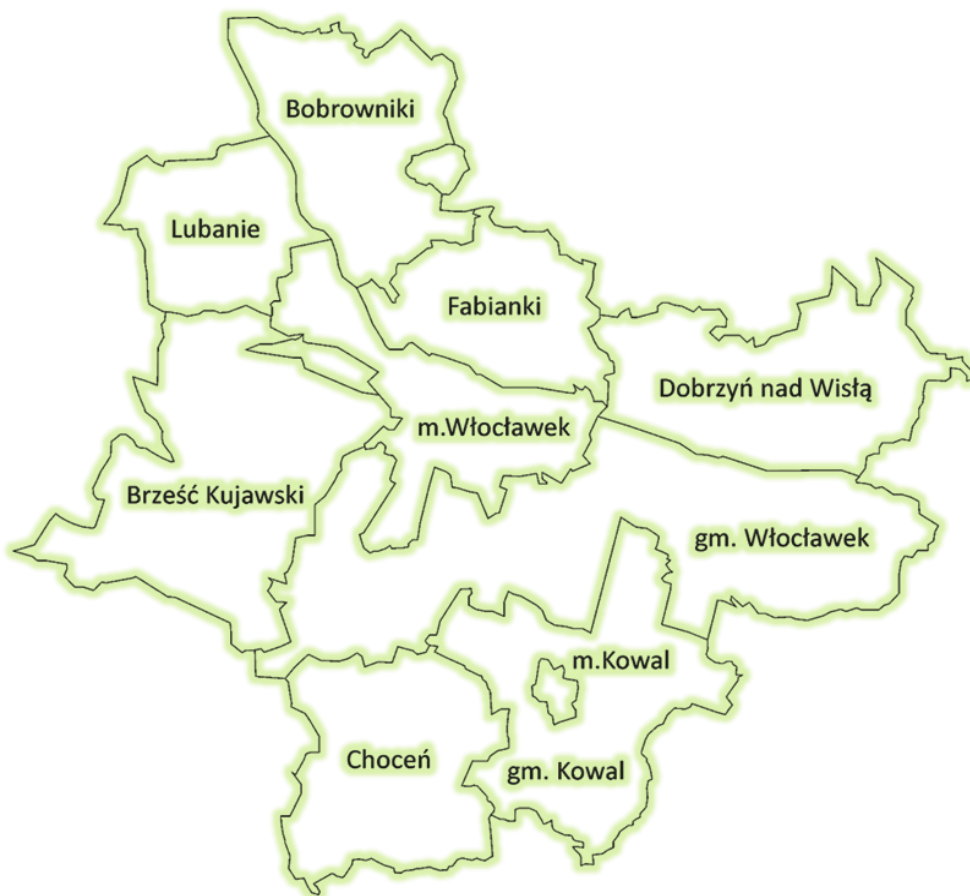

2020+

Strategia rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie

Spis treści

I.	METODOLOGIA.....	3
II.	INFORMACJE NA TEMAT SPÓJNOŚCI Z WOJEWÓDZKIMI, KRAJOWYMI I UNIJNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI ORAZ PLANISTYCZNYMI.....	4
III.	OBSZAR WSPARCIA STRATEGII	18
IV.	SYNTETYCZNA DIAGNOZA OBSZARU WSPARCIA	20
V.	TERYTORYALNY WYMIAR WSPARCIA.....	30
VI.	CELE ROZWOJOWE.....	37
VII.	PRIORYTETY INWESTYCYJNE	43
VIII.	TRYB I ZASADY NABORU PROJEKTÓW	49
IX.	LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ PRZEWDZIANYCH DO REALIZACJI ORAZ INSTRUMENTY REALIZACJI	51
X.	WSKAŹNIKI DO OSIĄGNIĘCIA.....	83
XI.	PLANY GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ, PLAN MOBILNOŚCI MIEJSKIEJ ORAZ KPOŚK88	
XII.	STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	89
XIII.	SYSTEM WDRAŻANIA I MONITOROWANIA.....	90
	SPIS TABEL.....	92
	SPIS RYSUNKÓW	92

Załącznik nr. 1	Diagnoza Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie	str. 86
Załącznik nr. 2	Kryteria wyboru projektów	str. 181
Załącznik nr. 3	Raport z przebiegu i wyników konsultacji społecznych projektu <i>Strategii rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie</i>	str. 188

I. Metodologia

Strategia rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie stanowi modyfikację dokumentu *Strategii rozwoju miejskiego obszaru funkcjonalnego Włocławka na lata 2014-2020*, przeprowadzoną według wytycznych zawartych w Uchwale Nr 5/136/15 Zarządu Województwa Kujawsko – Pomorskiego z dnia 4 lutego 2015 r. w sprawie przyjęcia „Zasad przygotowania Strategii dla miast regionalnych i miasta subregionalnego oraz obszaru powiązanego z nimi funkcjonalnie”.

Dokument „*Strategii rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych Włocławka na lata 2014-2020*” powstał w ramach realizacji projektu pn. „Delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych Włocławka oraz wsparcie ich rozwoju poprzez przygotowanie dokumentów planistyczno-strategicznych”, dofinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Projekt był realizowany przez Gminę Miasto Włocławek w partnerstwie z gminami: Brześć Kujawski, Lubanie, Włocławek, Fabianki oraz Bobrowniki. W ramach projektu powstały następujące opracowania:

- „Delimitacja obszaru funkcjonalnego miasta Włocławek”,
- „Strategia rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych Włocławka na lata 2014-2020”, (część I- Diagnoza, część II – Kierunki rozwoju)
- „Analiza rynku pracy miasta Włocławek i jego obszaru funkcjonalnego oraz branży przyszłości w rozwoju miasta”,
- „Studium komunikacyjne dla miasta Włocławka i jego obszaru funkcjonalnego”(część I - Diagnoza, część II – Kierunki rozwoju).

Powstałe w wyniku prac dokumenty zostały wykorzystane przy realizacji niniejszej *Strategii rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie*.

Ponadto, budując dokument *Strategii OSI Włocławka wraz z Diagnozą OSI Włocławka* korzystano głównie z następujących opracowań:

- Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej miasta Włocławek, 2013r.
- Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego miasta Włocławek,
- Pięcioletnia ocena jakości powietrza atmosferycznego w województwie kujawsko-pomorskim za lata 2009-2013
- Ocena jakości powietrza i zaobserwowanych jego zmian w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska dla strefy miasto Włocławek za rok 2014

W ramach przeprowadzonych prac badawczych przy realizacji projektu „Delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych Włocławka oraz wsparcie ich rozwoju poprzez przygotowanie dokumentów planistyczno-strategicznych” wykorzystany został zróżnicowany zestaw metod badawczych, w tym metody bezpośrednio angażujące do procesu badawczego mieszkańców OSI Włocławka. Bezpośrednie zaangażowanie mieszkańców w trakcie realizacji prac diagnostycznych pozwoliło na uspołecznienie procesu badawczego. Dokument *Strategii rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych Włocławka na lata 2014-2020* był poddany szeregowi konsultacji społecznych, w tym przeprowadzonych w ramach procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Uspołecznienie *Strategii rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie* nastąpiło poprzez przeprowadzenie konsultacji społecznych założeń projektu finalnego dokumentu, do których zaproszeni zostali: przedstawiciele gmin OSI Włocławka, lokalni liderzy życia społeczno – gospodarczego obszaru, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, partnerzy społeczni oraz gospodarczy, w tym reprezentanci: instytucji rynku pracy, organizacji skupiających pracodawców, instytucji pomocy i integracji społecznej, szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne, zawodowe i ustawiczne, spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych oraz związków wyznaniowych.

Konsultacje społeczne przeprowadzone zostały w następujących formach:

- za pośrednictwem platformy internetowej w ciągu 21 dni, jako badanie opinii mieszkańców poprzez publikację przedmiotu konsultacji - projektu dokumentu *Strategii rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie*, który wraz z kartą konsultacyjną umieszczony został na stronie internetowej wszystkich urzędów gmin OSI Włocławek,
- w ramach bezpośredniego kontaktu z zespołem projektowym *Strategii* w siedzibie Urzędu Miasta Włocławek, Zielony Rynek 11/ 13 w ciągu 21 dni z możliwością zgłoszenia uwag i wniosków poprzez wypełnienia karty konsultacyjnej w formie pisemnej,
- wersja papierowa projektu dokumentu *Strategii* została udostępniona do wglądu w siedzibach wszystkich urzędów gmin OSI, w godzinach pracy jednostek,
- informacja została przedłożona radnym rad miast i gmin obszaru OSI Włocławka,
- dialog społeczny, czyli debata publiczna w siedzibie Urzędu Miasta Włocławek, Zielony Rynek 11/13.

Informacje o rozpoczęciu procesu konsultacji społecznych zostały zamieszczone w prasie lokalnej, na lokalnych portalach internetowych, na stronach internetowych gmin OSI Włocławek oraz na tablicach informacyjnych w urzędach tych gmin.

Raport z przebiegu procesu konsultacji zawiera analizę uwag i wniosków do projektu *Strategii* złożonych podczas trwania konsultacji społecznych w formie tabelarycznej oraz podsumowania.

II. Informacje na temat spójności z wojewódzkimi, krajowymi i unijnymi dokumentami strategicznymi oraz planistycznymi

Analiza spójności dokonana została w oparciu o dokumenty poziomu ponadlokalnego i lokalnego. W pierwszym przypadku analizie podlegał stopień powiązania *Strategii OSI Włocławka* z dokumentami unijnymi, krajowymi i regionalnymi, w celu stwierdzenia, czy realizacja *Strategii OSI Włocławka* wpisuje się w ustalenia ponadlokalne. W drugim przypadku, analiza dotyczy stopnia w jakim założenia poszczególnych dokumentów lokalnych wpisują się i tym samym wzmacniają stopień realizacji *Strategii OSI Włocławka*.

W wyniku analizy stwierdza się, że *Strategia OSI Włocławka* jest zgodna z następującymi dokumentami:

Strategia Europa 2020

Spójność *Strategii OSI Włocławka* ze *Strategią Europa 2020* została stwierdzona co najmniej w trzech jej celach: *Zatrudnienie, Edukacja, Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym*. W realizację powyższych celów wpisują się poszczególne priorytety inwestycyjne *Strategii OSI Włocławka* zawarte w celach rozwojowych: 1. Aktywizacja gospodarcza, 2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

W *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030* przyjętej uchwałą Rady Ministrów w grudniu 2011 r. Włocławek ujęty został jako ośrodek regionalny. Za ośrodek regionalny uznano miasta pełniące ważne role administracyjne, gospodarcze i społeczne, koncentrujące niektóre funkcje metropolitalne o skali oddziaływania znacznie mniejszej (przeważnie regionalnej) niż ośrodki metropolitalne. Odgrywają one podstawową rolę w życiu gospodarczym, społecznym i administracyjnym poszczególnych regionów, a niektóre z nich dzięki specjalizacji, oddziałują bezpośrednio na rozwój kraju. Wskazano, iż wokół tych miast następuje suburbanizacja i przenoszenie funkcji gospodarczych do stref zewnętrznych co tworzy obszar funkcjonalny ośrodka regionalnego.

Zasadniczą płaszczyzną spójności *Strategii OSI Włocławka z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030* jest działanie 1.3. Integracja obszarów funkcjonalnych głównych ośrodków miejskich, rozumianych jako *spójne pod względem przestrzennym strefy oddziaływania miast, które charakteryzują się istnieniem wzajemnych powiązań funkcjonalnych oraz zaawansowaniem procesów urbanizacyjnych, będących efektem (odbiciem) zachodzących interakcji i zjawisk*. *Strategia OSI Włocławka* wpisuje się w powyższe zadanie w całości, poprzez powiązanie jej wizji z przytoczonym działaniem *Koncepcji*. Wdrożenie *Strategii OSI Włocławka* ma na celu osiągnięcie spójności w ramach OSI Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie poprzez realizację zharmonizowanych działań wynikających ze wspólnego dokumentu strategicznego.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności

Spójność *Strategii OSI Włocławka z Długookresową Strategią Rozwoju Kraju* została stwierdzona względem dwóch jej obszarów:

1. Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki
2. Równoważenie potencjałów rozwojowych regionów

W ramach pierwszego z powyższych obszarów przewidziane zostały cele zakładające poprawę dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki (cel 3), wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki (cel 4) oraz rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfarestate” (cel 6). W cele te wpisują się cele operacyjne i programy przewidziane w *Strategii OSI Włocławka* w ramach celów rozwojowych 1. Aktywizacja gospodarcza, 2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego oraz 5. Podniesienie poziomu jakości życia. Wspólne dla obydwu dokumentów jest oparcie rozwoju z jednej strony na wsparciu rozwojowym przedsiębiorców oraz z drugiej strony na rozwoju kapitału ludzkiego poprzez wzrost dopasowania szkolnictwa i edukacji do potrzeb rynku pracy oraz aktywizację zawodową osób zagrożonych wykluczeniem, w tym osób niepracujących, niepełnosprawnych oraz starszych.

W ramach pierwszego obszaru założone zostało również zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska (cel 7), z czym powiązany jest cel rozwojowy 3. Poprawa jakości środowiska przyrodniczego.

W ramach drugiego obszaru - *Równoważenie potencjałów rozwojowych regionów*, wskazane zostały cele zakładające wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych (cel 8) oraz zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego (cel 9). Wsparcie rozwoju białego wzrostu oraz zwiększenie stopnia dyfuzji

założone w ramach pierwszego z powyższych celów w skali OSI Włocławka będzie realizowane za pośrednictwem celu rozwojowego 1. Aktywizacja gospodarcza. Spójność względem drugiego z powyższych celów zapewniona została poprzez cel rozwojowy 4. Wzrost spójności komunikacyjnej - realizacja działań wynikających z tego celu wpłynie pozytywnie zarówno na wzrost dostępności OSI Włocławka w wymiarze lokalnym jak i w wymiarze regionalnym oraz ogólnokrajowy.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Spójność *Strategii OSI Włocławka* względem *Strategii Rozwoju Kraju 2020* jest widoczna względem jej dwóch obszarów strategicznych:

1. Konkurencyjna gospodarka
2. Spójność społeczna i terytorialna

W ramach pierwszego z powyższych obszarów założony został m.in. wzrost wydajności gospodarki, rozwój kapitału ludzkiego, bezpieczeństwo energetyczne i środowisko oraz zwiększenie efektywności transportu. W realizację powyższych celów wpisują się poszczególne priorytety inwestycyjne *Strategii OSI Włocławka* zawarte w celach rozwojowych 1. Aktywizacja gospodarcza, 2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego, 3. Poprawa jakości środowiska przyrodniczego, 4. Wzrost spójności komunikacyjnej.

Drugi z wymienionych obszarów strategicznych – Spójność społeczna i terytorialna, za cel stawia integrację społeczną oraz zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych. Osiągnięciu integracji społecznej w wymiarze OSI Włocławka sprzyjać będzie założony w *Strategii OSI Włocławka* cel rozwojowy 5. Podniesienie poziomu jakości życia.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 przewiduje również wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integrację przestrzenną dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych. Realizacja *Strategii OSI Włocławka* przyczyni się do osiągnięcia powyższego celu poprzez integrację działań strategicznych w ramach OSI Włocławka.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

Strategia OSI Włocławka wpisuje się w założenia *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*(KSRR) w zakresie dwóch celów:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych

W ramach pierwszego celu, wśród zakładanych kierunków działań znalazło się m.in. tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza miastami wojewódzkimi oraz budowa podstaw konkurencyjności województw. Zbieżność *Strategii OSI Włocławka* z wymienionymi kierunkami obejmuje *de facto* całość dokumentu. Założone zostało zarówno rozprzestrzenienie procesów rozwojowych w ramach OSI Włocławka jak i budowa podstaw konkurencyjności w oparciu o ustabilizowaną sytuację na rynku pracy wynikającą z rozwoju przedsiębiorczości oraz wzrostu poziomu kadr i poziomu jakości życia.

Powiązanie *Strategii OSI Włocławka* z drugim celem *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie* dotyczy przede wszystkim założonej w nim restrukturyzacji i rewitalizacji miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze. Restrukturyzacja i rewitalizacja w KSRR rozumiane są jako działania w odniesieniu do sfery społecznej, gospodarczej i infrastrukturalnej. Uwzględniając to, należy uznać, że realizacja

poszczególnych celów *Strategii OSI Włocławka* jest powiązana z budowaniem spójności terytorialnej i przeciwdziałania marginalizacji obszarów problemowych w kontekście Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Spójność *Strategii OSI Włocławka* z *Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego* widoczna jest względem dwóch celów szczegółowych:

- **Cel 1.** *Zwiększanie atrakcyjności regionu w wymiarze europejskim jako pochodnej jego walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego, wysokich standardów życia mieszkańców, wysoce sprawnych systemów infrastruktury technicznej, dogodnych powiązań ze światem zewnętrznym.*

W realizację powyższego celu wpisują się priorytety inwestycyjne zawarte przede wszystkim w celach rozwojowych *Strategii OSI Włocławka* takich jak:

- Aktywizacja gospodarcza
  - Poprawa jakości środowiska przyrodniczego
  - Wzrost spójności komunikacyjnej
  - Podniesienie poziomu jakości życia
- **Cel 3.** *Modernizacja struktury przestrzenno-funkcjonalnej regionu osiągnana w następstwie rozwoju miast średnich (Włocławek, Grudziądz, Inowrocław), a także pozostałych miast powiatowych, jako węzłów systemów transportowych i teleinformacyjnych oraz obszarów z unikatowymi walorami środowiska przyrodniczego i predyspozycjami do użytkowania rekreacyjnego.*

W realizację powyższego celu wpisują się priorytety inwestycyjne zawarte przede wszystkim w celach rozwojowych *Strategii OSI Włocławka* takich jak:

- Aktywizacja gospodarcza
- Poprawa jakości środowiska przyrodniczego
- Wzrost spójności komunikacyjnej

Regionalna Strategia Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Powiązanie *Strategii OSI Włocławka* z Regionalną Strategią Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 (RIS) jest widoczne w ramach celów operacyjnych powyższego dokumentu oraz wyznaczonych inteligentnych specjalizacji województwa kujawsko-pomorskiego.

W RIS WK-P 2014-2020 zostały wyznaczone trzy cele strategiczne

- I. Ukształtowanie innowacyjnych i kreatywnych postaw społeczności regionu,
- II. Ukształtowanie sektora nauki jako zaplecza innowacyjnej gospodarki,
- III. Ukształtowanie regionalnej gospodarki opartej na wiedzy i innowacyjności.

W realizację powyższych celów wpisują się następujące cele rozwojowe *Strategii OSI Włocławka*:

1. Aktywizacja gospodarcza
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego.

Cele te zakładają zarówno rozwój gospodarczy jak również rozwój szkolnictwa, w tym szkolnictwa wyższego, jak i kształcenia ustawicznego oraz dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb regionalnej gospodarki.

Powiązanie *Strategii OSI Włocławka* z RIS widoczne jest również w płaszczyźnie wyznaczonych inteligentnych specjalizacji województwa kujawsko-pomorskiego, w które czytelnie wpisują się cztery z pięciu branż przyszłości OSI Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie.

Tabela 1. Spójność branż przyszłości

Branża przyszłości OSI Włocławka	Inteligentna specjalizacja woj. kujawsko-pomorskiego
Przetwórstwo chemiczne i metalowe	Narzędzia, formy wtryskowe, wyroby z tworzyw sztucznych Motoryzacja, urządzenia transportowe i automatyka przemysłowa
Transport i logistyka	Transport, logistyka, handel – szlaki wodne i lądowe
Produkcja i przetwórstwo spożywcze	Najlepsza bezpieczna żywność – przetwórstwo, nawozy i opakowania
Zrównoważona turystyka	Medycyna, usługi medyczne i turystyka zdrowotna Dziedzictwo kulturowe, sztuka, przemysły kreatywne

Źródło: opracowanie własne

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020- Plan Modernizacji 2020+

Zgodność programów *Strategii OSI Włocławka* z kierunkami działań *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 - Planem Modernizacji 2020+* jest znacząca. Wszystkie priorytety inwestycyjne *Strategii OSI Włocławka* wpisują się w założenia dokumentu regionalnego, przez co stwierdza się, że wdrażanie *Strategii OSI Włocławka* stanowić będzie istotny wkład w realizację *Strategii rozwoju województwa*.

Tabela 2. Analiza spójności *Strategii OSI Włocławka* z kierunkami działań *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Planu Modernizacji 2020+*

	Cele Strategii OSI Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie	Kierunki działań Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Planu Modernizacji 2020+
CR 1.	Aktywizacja gospodarcza	
PI	Rozwój oferty inwestycyjnej	Wzrost zatrudnienia Rozwój przestrzeni inwestycyjnej Rozwój infrastruktury technicznej dla potrzeb rozwoju gospodarczego
PI	Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców	Wzrost zatrudnienia Rozwój sektora instytucji otoczenia biznesu
PI	Poprawa wizerunku gospodarczego	Wzrost zatrudnienia Promocja gospodarcza regionu
PI	Poprawa atrakcyjności oferty turystyczno-rekreacyjnej	Rozwój turystyki Kompleksowe zagospodarowanie doliny Wisły
CR 2.	Poprawa jakości kapitału ludzkiego	
PI	Poprawa jakości kształcenia	Zapewnienie wysokiego poziomu nauczania na wszystkich poziomach edukacji Zapewnienie wysokiego standardu bazy oświatowej Rozwój szkolnictwa zawodowego oraz kształcenia ustawicznego Rozwój i promocja edukacji nieformalnej Promocja wykształcenia Rozwój edukacji doświadczalnej nauk ścisłych na wszystkich poziomach kształcenia Rozwój zdolności edukacyjnych szkół wyższych Wprowadzenie systemów stypendialnych Poprawa zdolności naukowo-badawczych szkół wyższych Rozwój współpracy pomiędzy sektorem naukowo-badawczym a gospodarką
PI	Rozwój edukacji ustawicznej	Promocja aktywności społecznej, samorozwoju i idei kształcenia przez całe życie Rozwój szkolnictwa zawodowego oraz kształcenia ustawicznego Rozwój i promocja edukacji nieformalnej
CR 3.	Poprawa jakości środowiska przyrodniczego	
PI	Poprawa infrastruktury wodociągowej i kanalizacji sanitarnej	Poprawa jakości i ochrona wód powierzchniowych i podziemnych
PI	Poprawa efektywności energetycznej oraz	Poprawa efektywności energetycznej Usprawnienie systemów transportowych największych miast i obszarów podmiejskich Bydgoszczy-

	Cele Strategii OSI Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie	Kierunki działań Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Planu Modernizacji 2020+
	zmniejszenie niskich emisji	Torunia, Włocławka, Grudziądz i Inowrocławia Poprawa infrastruktury stacji i przystanków kolejowych dla obsługi pasażerskiej oraz rozwój ich zdolności do pełnienia roli węzłów multimodalnych w transporcie pasażerskim Rozwój sieci dróg rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych o znaczeniu transportowym Rozwój inteligentnych systemów transportowych (ITS)
PI	Poprawa ochrony zasobów przyrodniczych	Odtwarzanie cennych siedlisk przyrodniczych, w tym nieistniejących i przekształconych Zachowanie oraz promocja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu
CR 4.	Wzrost spójności komunikacyjnej	
PI	Rozwój sieci dróg lokalnych i ponadlokalnych	Zapewnienie dostępności zewnętrznej województwa za pomocą dróg krajowych i wojewódzkich Zapewnienie skomunikowania węzłów dróg ekspresowych i autostrady A1 z siecią dróg niższych kategorii Rozwój sieci drogowych o podstawowym znaczeniu dla spójności wewnętrznej województwa Tworzenie warunków do budowy i modernizacji dróg lokalnych Budowa obwodnic miejscowości w przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich
CR 5.	Podniesienie poziomu jakości życia	
PI	Poprawa oferty usług publicznych	Promocja aktywności fizycznej Realizacja infrastruktury dla rozwoju rekreacji, sportu masowego i amatorskiego Rozwój oferty kulturalnej o znaczeniu lokalnym Rozwój bazy i promocja wychowania żłobkowego Rozwój edukacji przedszkolnej Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców województwa Rozwój profilaktyki zdrowotnej Promocja zdrowia
PI	Poprawa jakości przestrzeni publicznej	Dostosowanie funkcjonowania usług publicznych oraz przestrzeni publicznych do potrzeb wszystkich pokoleń Rewitalizacja miast, wsi i obszarów zdegradowanych
PI	Ograniczenie wykluczenia społecznego	Rozwój sektora „srebrnej gospodarki” Wzmacnianie relacji i więzi społecznych Kształtowanie więzi międzypokoleniowej jako podstawy solidarności wszystkich pokoleń Tworzenie warunków rozwoju społecznego osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych i niesamodzielnych Rozwój form opieki dla realizacji potrzeb starzejącego się społeczeństwa i ludności niesamodzielnej Budowa systemu wspierania rodziny

Źródło: opracowanie własne

Strategie lokalne

Zakres analizy spójności stanowiło porównanie celów operacyjnych¹ wyznaczonych w strategiach rozwojowych poszczególnych gmin OSI Włocławka z priorytetami inwestycyjnymi *Strategii rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie*.

Analiza spójności została przeprowadzona względem:

- Strategii Rozwoju Miasta Włocławek 2020+ (2013-2025);
- Strategii Rozwoju Gminy Włocławek na lata 2009-2020;
- Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Brześć Kujawski na lata 2001-2015;
- Strategii Rozwoju Gminy Choceń na lata 2003-2018;
- Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2013-2020.

Gminy Bobrowniki, Fabianki i Lubanie nie posiadają dokumentów strategicznych. Miasto Kowal i gmina wiejska Kowal posiadają wspólną strategię, jednak poziom jej szczegółowości ograniczał możliwość realizacji analizy na poziomie celów operacyjnych.

Przeprowadzona analiza wykazała znaczącą zgodność celów operacyjnych przeanalizowanych strategii rozwojowych gmin ze *Strategią OSI Włocławka*. Oznacza to, że wdrażanie i realizacja poszczególnych kierunków rozwojowych będzie w istotnym stopniu wpisywać się i wspierać wdrażanie *Strategii OSI Włocławka*.

Tabela 3. Analiza spójności celów operacyjnych strategii rozwojowych poszczególnych gmin z priorytetami inwestycyjnymi *Strategii OSI Włocławka*

Strategia Rozwoju Miasta Włocławek 2020+	Strategia Rozwoju Gminy Włocławek na lata 2009-2020	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Brześć Kujawski na lata 2001-2015	Strategia Rozwoju Gminy Choceń na lata 2003-2018	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2013-2020
Strategia OSI Włocławka, Cel rozwojowy 1. Aktywizacja gospodarcza				
Priorytet inwestycyjny: Rozwój oferty inwestycyjnej				

¹ Lub poziomem szczegółowości odpowiadającym celom operacyjnym

Strategia Rozwoju Miasta Włocławek 2020+	Strategia Rozwoju Gminy Włocławek na lata 2009-2020	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Brześć Kujawski na lata 2001-2015	Strategia Rozwoju Gminy Choceń na lata 2003-2018	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2013-2020
1.1.Opracowanie kierunkowej oferty dla inwestorów 1.2.Stworzenie korzystnych warunków doinwestowania i tworzenia nowych miejsc pracy 1.4.Rewitalizacja terenów przemysłowych, powojaskowych i przygotowanie nowych terenów pod rozwój działalności produkcyjno-usługowej	2.1.Kompleksowe przygotowanie terenów inwestycyjnych	1.5.Pozyskiwanie terenów pod budowę nowych zakładów produkcyjnych	3.1. Tworzenie prawa lokalnego sprzyjającego rozwojowi	4.3. Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów atrakcyjnych inwestycyjnie
Priorytet inwestycyjny: Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców				
1.1. Stworzenie korzystnych warunków doinwestowania i tworzenia nowych miejsc pracy 4.5. Rozwój sektora e-usług	2.3.Rozwój instytucji wsparcia przedsiębiorczości oraz otoczenia biznesu	1.3.Stworzenie warunków dla powstawania i rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości oraz przemysłu maszynowego	3.2.Powołanie instytucji zajmującej się sprawami rozwoju gospodarczego	1.2. Edukacja i doradztwo dla rolników 4.4.Wprowadzenie systemu wsparcia dla przedsiębiorców
Priorytet inwestycyjny: Poprawa wizerunku gospodarczego				
1.3.Kreowanie kompleksowej promocji gospodarczej miasta 2.1. Podjęcie współpracy pomiędzy sektorem naukowym, biznesowym oraz samorządem 6.1.Budowanie marki miasta	2.3.Rozwój instytucji wsparcia przedsiębiorczości oraz otoczenia biznesu 2.6.Promocja gminy	1.6. Promocja walorów turystycznych, uzdrowiskowych i historyczno-kulturowych gminy	2.1.Powołanie instytucji zajmujących się promocją gminy 2.2.Upowszechnianie potrzeby promocji gminy 3.2.Powołanie instytucji zajmującej się sprawami rozwoju gospodarczego	
Priorytet inwestycyjny: Poprawa atrakcyjności oferty turystyczno-rekreacyjnej				

Strategia Rozwoju Miasta Włocławek 2020+	Strategia Rozwoju Gminy Włocławek na lata 2009-2020	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Brześć Kujawski na lata 2001-2015	Strategia Rozwoju Gminy Choceń na lata 2003-2018	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2013-2020
<p>5.1. Opracowanie i wdrożenie programu zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego Zalewu Włocławskiego i Wisły</p> <p>5.2. Rozwój turystyki aktywnej i produktu turystycznego w oparciu o zasoby przyrodnicze i kulturowe miasta</p>	<p>2.5. Rozwój turystyki, w tym wykorzystanie walorów Zbiornika Włocławskiego, Lasów Gostyńsko-Włocławskich i podmiejskiego położenia</p> <p>2.6. Promocja gminy</p>	<p>2.1. Rozwój infrastruktury turystycznej i zagospodarowania terenów rekreacyjnych</p> <p>2.2. Wykorzystanie walorów historyczno-kulturowych Brześcia Kujawskiego</p> <p>2.3. Wykorzystanie walorów uzdrowiskowych miejscowości Wieniec-Zdrój</p>	<p>2.1. Powołanie instytucji zajmujących się promocją gminy</p> <p>2.2. Upowszechnianie potrzeby promocji gminy</p>	<p>4.1. Uregulowanie statusu własności terenów nad Wisłą</p> <p>5.1. Poprawa estetyki i uatrakcyjnienie miejsc publicznych</p>
Strategia OSI Włocławka, Cel rozwojowy 2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego				
Priorytet inwestycyjny: Poprawa jakości kształcenia				
<p>3.2. Utworzenie nowoczesnej bazy dla kształcenia zawodowego</p> <p>3.3. Stworzenie oferty edukacyjnej spójnej z potrzebami rynku pracy i zwiększenie umiejętności praktycznych absolwentów</p> <p>3.4. Promowanie nauk ścisłych na wszystkich poziomach kształcenia</p>	<p>1.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży</p> <p>2.2. Poprawa kwalifikacji zawodowych ludności</p>	<p>4.2. Rozwój szkolnictwa</p>	<p>1.1. Tworzenie warunków do zdobywania wiedzy na poziomie szkoły średniej i wyższej</p>	<p>3.1. Rozbudowa oferty rozwojowej dla dzieci i młodzieży</p>
Priorytet inwestycyjny: Rozwój edukacji ustawicznej				

Strategia Rozwoju Miasta Włocławek 2020+	Strategia Rozwoju Gminy Włocławek na lata 2009-2020	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Brześć Kujawski na lata 2001-2015	Strategia Rozwoju Gminy Choceń na lata 2003-2018	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2013-2020
3.3. Stworzenie oferty edukacyjnej spójnej z potrzebami rynku pracy i zwiększenie umiejętności praktycznych absolwentów	1.3. Upowszechnienie kształcenia ustawicznego - poprawa dostępności do szkolnictwa dla dorosłych 2.2. Poprawa kwalifikacji zawodowych ludności 2.3. Aktywizacja zawodowa oraz kształtowanie postaw prozatrudnieniowych	4.3. Upowszechnianie edukacji dorosłych	1.2. Tworzenie warunków do kształcenia ustawicznego. 1.3. Promocja kształcenia	1.2. Edukacja i doradztwo dla rolników
Strategia OSI Włocławka, Cel rozwojowy 3. Poprawa jakości środowiska przyrodniczego				
Priorytet inwestycyjny: Poprawa infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej				
4.3. Uzyskanie zrewitalizowanych i inteligentnie zarządzanych przestrzeni miejskich	3.1. Osiągnięcie właściwych standardów i zapewnienie obsługi w zakresie zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków.	3.2. Uregulowana gospodarka wodno-ściekowa na terenach wiejskich i w mieście	3.3. Uzyskanie pełnych parametrów infrastruktury technicznej	2.3. Rozbudowa systemu kanalizacji i przydomowych oczyszczalni ścieków 1.4. Poprawa jakości urządzeń melioracyjnych na terenie gminy
Priorytet inwestycyjny: Poprawa efektywności energetycznej oraz zmniejszenie niskich emisji				

Strategia Rozwoju Miasta Włocławek 2020+	Strategia Rozwoju Gminy Włocławek na lata 2009-2020	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Brześć Kujawski na lata 2001-2015	Strategia Rozwoju Gminy Choceń na lata 2003-2018	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2013-2020
4.1. Usprawnienie układu drogowego miasta oraz poprawa organizacji transportu publicznego 4.3. Uzyskanie zrewitalizowanych i inteligentnie zarządzanych przestrzeni miejskich 5.2. Rozwój turystyki aktywnej i produktu turystycznego w oparciu o zasoby przyrodnicze i kulturowe miasta	3.4. Rozwój proekologicznych systemów grzewczych 3.5. Rozwój elektroenergetyki oraz energetyki ciepłej wykorzystującej odnawialne źródła energii 3.8. Zwiększenie liczby połączeń w komunikacji autobusowej (PKS oraz prywatnych przewoźników) miejscowości gminy z Włocławkiem i Płockiem 3.9. Realizacja systemu ścieżek i tras rowerowych o znaczeniu komunikacyjnym i turystycznym	3.6. Ochrona powietrza atmosferycznego	3.3. Uzyskanie pełnych parametrów infrastruktury technicznej	
Priorytet inwestycyjny: Poprawa ochrony zasobów przyrodniczych				
4.3. Uzyskanie zrewitalizowanych i inteligentnie zarządzanych przestrzeni miejskich	4.3. Kształtowanie systemu ekologicznego gminy oraz działania prośrodowiskowe	3.4. Ograniczenie degradacji gleb 3.5. Zwiększenie stopnia lesistości obszaru gminy	3.4. Poprawa walorów środowiska przyrodniczego	2.1. Poprawa jakości wody pitnej i wód powierzchniowych
Strategia OSI Włocławka, Cel rozwojowy 4. Wzrost spójności komunikacyjnej				
Priorytet inwestycyjny: Rozwój sieci dróg lokalnych i ponadlokalnych				

Strategia Rozwoju Miasta Włocławek 2020+	Strategia Rozwoju Gminy Włocławek na lata 2009-2020	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Brześć Kujawski na lata 2001-2015	Strategia Rozwoju Gminy Choceń na lata 2003-2018	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2013-2020
4.1. Usprawnienie układu drogowego miasta oraz poprawa organizacji transportu publicznego	3.6. Podejmowanie działań na rzecz zapewnienia normatywnego standardu dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych 3.7. Osiągnięcie i utrzymanie właściwego stanu technicznego dróg gminnych. Rozbudowa systemu dróg gminnych	3.1. Poprawa stanu technicznego dróg	3.3. Uzyskanie pełnych parametrów infrastruktury technicznej	2.2. Poprawa jakości dróg i ulic oraz bezpieczeństwa w ruchu drogowym
Strategia OSI Włocławka, Cel rozwojowy 5. Podniesienie poziomu jakości życia				
Priorytet inwestycyjny: Poprawa oferty usług publicznych				
4.4. Rozwój infrastruktury i oferty kulturalnej, głównie w zakresie zdobyczy technicznych oraz innowacyjnych technik wyrazu artystycznego 4.5. Rozwój sektora e-usług 5.3. Rozwój bazy i opracowanie atrakcyjnej oferty sportowej	1.2. Upowszechnienie opieki przedszkolnej 1.5. Rozwój działalności placówek kultury w kierunku poszerzania oferty i włączania w życie kulturalne jak największej części gminnej społeczności 1.6. Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej na potrzeby szkół i lokalnych społeczności 1.8. Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości ochrony zdrowia			5.3. Rozwój całorocznej, zróżnicowanej oferty sportowej
Priorytet inwestycyjny: Poprawa jakości przestrzeni publicznej				
4.3. Uzyskanie zrewitalizowanych i „inteligentnie” zarządzanych przestrzeni miejskich	1.13. Stworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych służących integracji lokalnych społeczności		4.2. Stworzenie bazy lokalowej i materialnej	5.1. Poprawa estetyki i uatrakcyjnienie miejsc publicznych

Strategia Rozwoju Miasta Włocławek 2020+	Strategia Rozwoju Gminy Włocławek na lata 2009-2020	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Brześć Kujawski na lata 2001-2015	Strategia Rozwoju Gminy Choceń na lata 2003-2018	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2013-2020
Priorytet inwestycyjny: Ograniczenie wykluczenia społecznego				
6.3. Utworzenie warunków do partycypacji i efektywnej komunikacji społecznej	1.9. Tworzenie przestrzeni publicznych przyjaznych dla osób niepełnosprawnych 1.10. Rozwój działalności służących integracji i rozwiązywaniu problemów niepełnosprawnych 1.11. Przygotowanie sfery usług publicznych do prognozowanego wzrostu liczebności ludności	4.4. Poprawa poziomu bezpieczeństwa publicznego i zapobieganie zjawiskom patologii społecznych 4.5. Zaktywizowanie i integracja społeczności lokalnej		3.5. Wspieranie osób znajdujących się w gorszym położeniu 3.6. Aktywizacja i integracja środowiska seniorów

Źródło: opracowanie własne

III. Obszar wsparcia Strategii

Delimitacja obszarów funkcjonalnych miast jest pochodną integracji obszarów funkcjonalnych głównych ośrodków miejskich – działania założonego w *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*². Obszar funkcjonalny jest w tym wypadku rozumiany jako *spójna pod względem przestrzennym strefa oddziaływania miasta, która charakteryzuje się istnieniem wzajemnych powiązań funkcjonalnych oraz zaawansowaniem procesów urbanizacyjnych, będących efektem (odbiciem) zachodzących interakcji i zjawisk*. W dokumencie tym zwrócono uwagę m.in. na konieczność zmiany perspektywy zarządzania polskimi miastami z zarządzania skupionego wyłącznie na obszarze administracyjnym miasta na perspektywę zarządzania i myślenia o mieście w kontekście jego obszaru funkcjonalnego. Zmiana ta zakłada konieczność integracji działań, których efekty wykraczają poza granice administracyjne pojedynczej gminy, np. planowanie przestrzenne, rozwój infrastruktury czy działania nakierowane na rozwój lokalnego rynku pracy.

Zasięg terytorialny OSI Włocławka został wyznaczony w ramach „Delimitacji obszaru funkcjonalnego miasta Włocławek” i jest tożsamy z zasięgiem terytorialnym OSI Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie przyjętego w *Założeniach polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020* - Uchwała Nr 5/134/15 z dnia 4 lutego 2015 roku.

W „Delimitacji obszaru funkcjonalnego miasta Włocławek” zastosowane zostały kryteria opracowane przez prof. dr hab. P. Przemysława Śleszyńskiego, ujęte w dokumencie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego pn. *Kryteria delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich*³. Opiera się ona na siedmiu wskaźnikach ujętych w ramach trzech grup:

1. Wskaźniki funkcjonalne

- 1.1. Liczba wyjeżdżających do pracy najmniej do rdzenia MOF na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym powyżej 50
- 1.2. Liczba zameldowań z rdzenia MOF na 1000 mieszkańców powyżej 3

2. Wskaźniki społeczno-gospodarcze

- 2.1. Udział pracujących w zawodach pozarolniczych, jako stosunek do średniej wojewódzkiej powyżej 75%
- 2.2. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców, jako stosunek średniej wojewódzkiej powyżej 75%
- 2.3. Udział podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R), jako stosunek do analogicznego wskaźnika obliczonego dla rdzenia MOF powyżej 50%

3. Wskaźniki morfologiczne

- 3.1. Gęstość zaludnienia (bez lasów i wód), jako stosunek do średniej wojewódzkiej powyżej 50%
- 3.2. Liczba mieszkań oddanych do użytku w latach 2003-2012⁴ na 1000 mieszkańców, jako stosunek do średniej wojewódzkiej powyżej 75%

²*Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2013

³*Kryteria delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2013

⁴ Wskaźnik oryginalnie ustanowiony został dla danych za okres 2002-2011. Ze względu na dostępność nowszych danych, wskaźnik został obliczony dla danych za okres 2003-2012

Warunkiem zaklasyfikowania gminy do Obszaru Funkcjonalnego miasta Włocławek było spełnienie minimum sześciu z powyższych kryteriów. Warunek ten został spełniony przez:

- Gminę Włocławek
- Gminę Fabianki
- Miasto Kowal

W przypadku miasta Kowal i gminy Fabianki mamy do czynienia z zaburzeniem spójności Obszaru Funkcjonalnego Włocławka:

- Miasto Kowal jest otoczone przez gminę Kowal, spełniającą trzy kryteria delimitacyjne,
- Gmina Fabianki jest dwudzielna – składa się z części głównej bezpośrednio przylegającej do miasta Włocławek oraz z eksklawy (sołectwo Lisek) zlokalizowanej pomiędzy gminami Bobrowniki oraz Lipno – gminami spełniającymi po trzy kryteria delimitacyjne.

Celem zachowania spójności terytorialnej, do Obszaru Funkcjonalnego miasta Włocławek włączone zostały gmina Kowal oraz gmina Bobrowniki.

Ponadto, w procesie delimitacji obszaru funkcjonalnego miasta Włocławek wykorzystano dwa kryteria eksperckie, tj. budowa autostrady A1 na odcinku Brzezie-Kowal oraz położenie gmin nad Zbiornikiem Włocławskim.

Autostrada A1 na odcinku Łódź-Trójmiasto, stanowi istotny impuls rozwojowy, zarówno dla samego Włocławka, jak i gmin sąsiednich, przez teren których przebiega autostrada, tj. gminy Kowal, gminy Włocławek, gminy Chocień, gminy Brześć Kujawski i gminy Lubanie.

Główną płaszczyzną współpracy może być rozwój terenów inwestycyjnych zarówno Włocławskiej Strefy Rozwoju Gospodarczego (Podstrefa Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej), Brzeskiej Strefy Gospodarczej, jak i pozostałych dostępnych terenów inwestycyjnych zlokalizowanych w obszarze omawianych gmin.

W związku z powyższym, gminy: Lubanie, Brześć Kujawski oraz Chocień, choć nie osiągnęły wymaganej wartości kryterium delimitacji, zostały dołączone do obszaru funkcjonalnego miasta Włocławek.

Innym czynnikiem mającym istotny wpływ na rozwój obszaru funkcjonalnego Włocławka jest Zbiornik Włocławski. Rola tego czynnika została dostrzeżona przez Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, który wraz z Kujawsko-Pomorskim Biurem Planowania Przestrzennego i Regionalnego, w konsultacji z gminami położonymi wokół Zbiornika, podjął szczegółowe prace projektowe i przygotował *Koncepcję rozwoju i zagospodarowania przestrzennego terenów wokół Zbiornika Włocławskiego*⁵, zawierającą się w ramach gminy Włocławek, miasta Włocławek, gminy Dobrzyń nad Wisłą oraz gminy Fabianki.

W oparciu o kryterium położenia gminy nad Zbiornikiem Włocławskim do obszaru funkcjonalnego Włocławka zakwalifikowano także gminę Dobrzyń nad Wisłą.

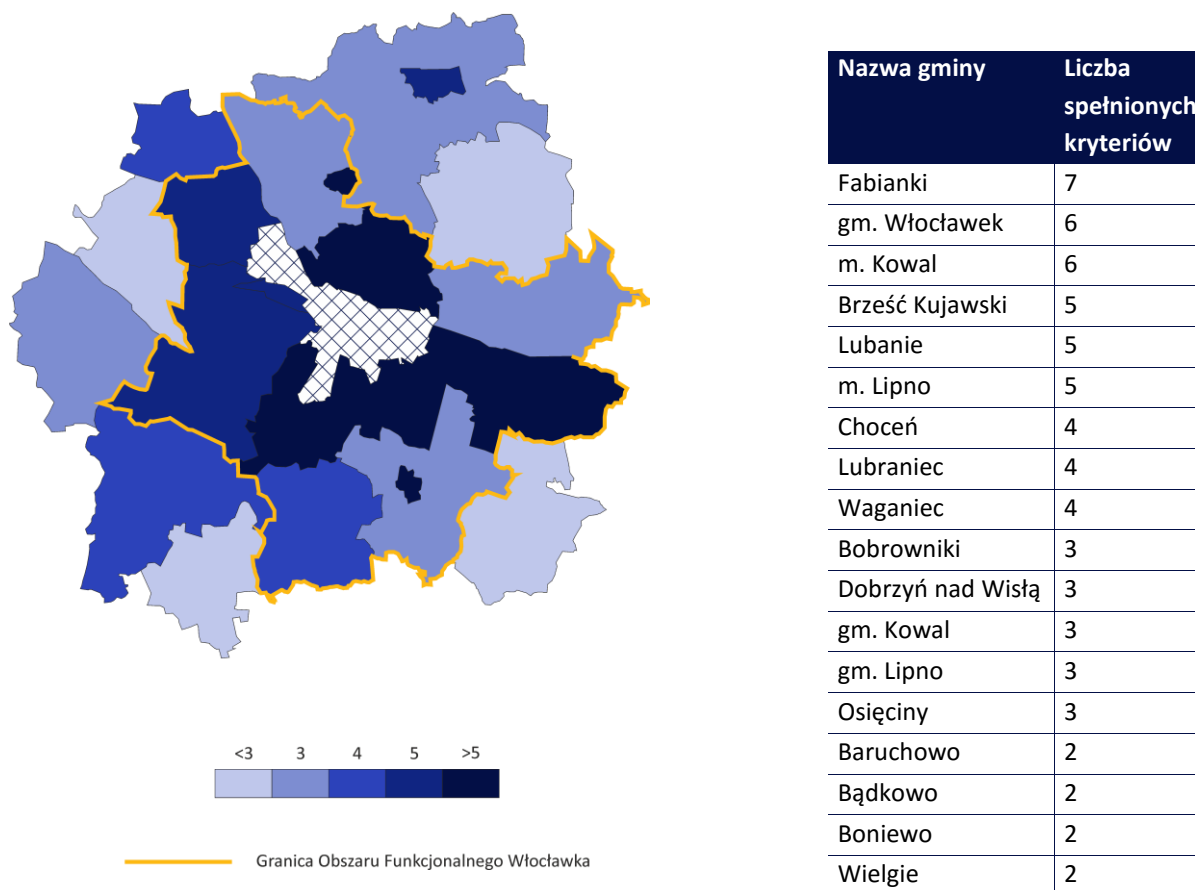
---

⁵*Koncepcja rozwoju i zagospodarowania przestrzennego terenów wokół Zbiornika Włocławskiego*, Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku, Włocławek 2013

Podsumowując, zasięg Obszaru Funkcjonalnego Włocławka został wyznaczony jako terytorium następujących dziesięciu gmin, zlokalizowanych w ramach trzech powiatów (Rysunek 1):

- Miasto Włocławek – miasto na prawach powiatu (rdzeń)
- Powiat włocławski:
  - Gmina Fabianki
  - Gmina Włocławek
  - Miasto Kowal
  - Gmina Kowal
  - Gmina Choceń
  - Gmina Brześć Kujawski
  - Gmina Lubanie
- Powiat lipnowski
  - Gmina Bobrowniki
  - Gmina Dobrzyń nad Wisłą

Rysunek 1. Granica Obszaru Funkcjonalnego Włocławka i liczba spełnionych kryteriów delimitacji

Źródło: opracowanie własne

IV. Syntetyczna diagnoza obszaru wsparcia

Zaprezentowane w przedmiotowym rozdziale informacje zostały sporządzone na podstawie szczegółowego opracowania, zawierającego wskazanie źródeł wykorzystanych danych, pt.:

„Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie” będącego Załącznikiem nr 1 do Strategii OSI Włocławka.

Rdzeniem OSI Włocławka jest miasto Włocławek – dawne miasto wojewódzkie, stanowiące pod względem liczby ludności trzecie największe miasto województwa kujawsko-pomorskiego, zaraz po Bydgoszczy i Toruniu. Czytelne i istotne powiązania funkcjonalne w wymiarze gospodarczym, infrastrukturalnym, jak i usług publicznych Włocławka z otaczającymi go gminami predestynuje miasto do pełnienia roli rdzenia obszaru funkcjonalnego.

Powierzchnia OSI Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie wynosi 1 030 km², co stanowi 5,73% powierzchni województwa kujawsko-pomorskiego. Jest on położony w centralnej Polsce, w południowo – wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, gminy: Włocławek oraz Dobrzyń nad Wisłą graniczą bezpośrednio z województwem mazowieckim.

Komunikacja

OSI Włocławka położone jest na trasie ważnych szlaków komunikacyjnych – autostrady A1 oraz dróg krajowych: 62, 67, 91. Autostrada A1 przebiega przez zachodnią część OSI Włocławka, na terenie którego zlokalizowane są trzy węzły autostradowe: Kowal, Włocławek Zachód, Włocławek Północ.

Dostępność autostrady A1 umożliwia sprawną komunikację kołową w wymiarze regionalnym oraz krajowym. W ramach OSI Włocławka, autostrada A1 pełni funkcję obwodnicy obszaru w kierunku północ-południe. Obecnym ograniczeniem w wykorzystaniu autostrady jest zróżnicowany, miejscami niezadowolający stan techniczny dróg lokalnych i ponadlokalnych, w tym dróg krajowych oraz niezadowolający standard dróg (krajowych) dojazdowych do węzła Włocławek Zachód autostrady i węzła Włocławek Północ. Czynniki te wpływają negatywnie na dostępność autostrady i jej węzłów w ramach poszczególnych gmin OSI Włocławka, w tym szczególnie miasta Włocławek. Czynnikiem mogącym w najbliższych latach ograniczyć również poziom wykorzystania autostrady A1 jest planowane wprowadzenie jej odpłatności, co przyczynić się może do powrotu części ruchu tranzytowego na układ drogowy OSI Włocławka.

Do znaczących ograniczeń sieci drogowej OSI Włocławka należy również zaliczyć brak obwodnicy Brześcia Kujawskiego, przez centrum którego przebiega obecnie ruch tranzytowy OSI Włocławka w kierunku wschód-zachód oraz ograniczenia dwóch przepraw mostowych we Włocławku, które w dużej mierze stanowią barierę ruchu tranzytowego przez Wisłę.

Przez teren OSI przebiega linia kolejowa nr 18 relacji Kutno – Piła oraz znajduje się siedem czynnych stacji i przystanków kolejowych, w tym główny dworzec kolejowy we Włocławku, będący w złym stanie technicznym. Linia kolejowa zapewnia bezpośrednie połączenia z Bydgoszczą, Toruniem, Warszawą, Łodzią, Gdańskiem.

Połączenia OSI Włocławka komunikacją lotniczą możliwe są z Bydgoszczy, Łodzi, Gdańska, Warszawy, Warszawy - Modlin.

W OSI Włocławka usługi pasażerskiej komunikacji zbiorowej realizuje kilku przewoźników: Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne we Włocławku, Kujawsko-Pomorski Transport Samochodowy, przewoźnicy prywatni.

Transport publiczny w mieście zapewnia głównie Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne, które dla realizacji usługi wykorzystuje 61 pojazdów, z czego tylko 3 spełniają normę EURO VI.

Miejscem skupiającym obsługę pasażerską transportu publicznego jest dworzec PKP, który obsługuje również pasażerów publicznego transportu samochodowego, głównie K-PTS i który mógłby pełnić funkcję centralnego węzła przesiadkowego.

Jakość środowiska i bioróżnorodność

Z pięcioletniej oceny jakości powietrza atmosferycznego w województwie kujawsko – pomorskim za lata 2009-2013 wykonanej przez WIOŚ w Bydgoszczy wynika, że strefa „Miasto Włocławek” znalazła się w najmniej korzystnej klasie 3 w zakresie zanieczyszczeń spowodowanych dwutlenkiem azotu, pyłem zawieszonym PM₁₀ i PM_{2,5} i benzop(a)pirenem oraz w klasie 2 w zakresie zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem siarki i benzenem.

W 2013 r. we Włocławku przekroczone zostały normy jakości powietrza ze względu na poziom pyłu zawieszonego PM₁₀ i benzo(a)piranu (1,07 ng/m³ przy wartości poziomu dopuszczalnego 1,0 ng/m³). Przyczyną takiego stanu rzeczy jest emisja pochodząca z zakładów szczególnie uciążliwych, indywidualnych źródeł ciepła i emisja komunikacyjna.

Niezbędnym działaniem zmierzającym do poprawy sytuacji w ww. zakresie jest ograniczenie niskiej emisji poprzez zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz unowocześnienie taboru publicznej komunikacji miejskiej.

Aktualnie stan techniczny wielu budynków w OSI Włocławka, zarówno użyteczności publicznej (np. budynki oświatowe, urzędy), jak i mieszkalnych, powoduje duże zapotrzebowanie na energię cieplną, co przekłada się na ilości spalane paliwa stałego, głównie węgla. Infrastruktura powstała w II połowie minionego wieku niejednokrotnie wymaga kompleksowej termomodernizacji dla zapewnienia komfortu użytkowania i jej utrzymania. Niezbędne działania termomodernizacyjne ograniczą zapotrzebowania na energię cieplną i elektryczną, wpływając tym samym na poprawę jakości powietrza.

Unowocześnienie i modernizacja infrastruktury transportu zbiorowego oraz uzupełnienie istniejących linii komunikacji zbiorowej powinny przyczynić się do zmniejszenia liczby samochodów, rozładowania korków, szybszej komunikacji, a tym samym, wraz z wyposażeniem w nowy, przyjazny dla środowiska tabor do zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza w mieście.

Oprócz działań podejmowanych w celu poprawy jakości środowiska należy dążyć do zachowania bioróżnorodności oraz przeciwdziałania jej utracie. Ochroną obejmuje się nie tylko obszary naturalne, już chronione, ale co jest bardzo ważne również tereny, które od wielu lat użytkowane są przez człowieka, a mimo wszystko na których spotkać można towarzyszące człowiekowi gatunki cennych roślin i zwierząt. Głównym zadaniem jest ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień, utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody oraz kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody.

Infrastruktura techniczna

W 2013 r. z sieci wodociągowej korzystało 89,6% mieszkańców OSI Włocławka. Największy udział osób korzystających z wodociągów występował w mieście Włocławek – 96,9% mieszkańców. Natomiast najmniejszy odsetek w gminie Bobrowniki – 73,7% mieszkańców.

W 2013 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało 43,4% mieszkańców OSI. Największym udziałem osób mających dostęp do kanalizacji charakteryzowały się miasta Włocławek i Kowal, w których z infrastruktury korzystało odpowiednio 92,7% i 87,0% mieszkańców. Najmniejszym odsetkiem osób korzystających z sieci charakteryzowała się gmina Bobrowniki (11,9% mieszkańców).

W związku z rozwojem budownictwa mieszkaniowego w gminach OSI Włocławka zachodzi konieczność objęcia terenów o gęstej zabudowie mieszkaniowej, systemem zbiorowego odprowadzania ścieków. Część zabudowań mieszkalnych zlokalizowana na terenie zabudowy rozproszonej, gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest ekonomicznie lub technicznie nieuzasadniona, powinna zostać objęta budową indywidualnych systemów oczyszczania ścieków. Efektem proponowanych rozwiązań będzie zmniejszenie ilości zanieczyszczeń przedostających się do wód podziemnych, powierzchniowych i gleby oraz poprawa warunków życia mieszkańców.

Ludność⁶

W 2014 r. liczba ludności OSI Włocławka wynosiła 173 409 osób. W okresie 2007-2014, liczba ludności OSI Włocławka zmalała o 2 401 osób (1,3%), w czym największy udział miało miasto Włocławek. W OSI Włocławka następuje proces starzenia się społeczeństwa, który potwierdzają i odzwierciedlają ujemne wartości przyrostu naturalnego i salda migracji oraz wskaźniki obciążenia demograficznego.

Przyrost naturalny charakteryzował się zmienną dynamiką osiągając wartości ujemne (-0,5 ‰ w 2008 roku, -19,1 ‰ w 2013 roku) oraz wartość dodatnią (8,9 ‰ w roku 2011). Analiza poszczególnych gmin pozwala zauważyć, iż w gminach Bobrowniki, Fabianki, Dobrzyń nad Wisłą i Włocławek odnotowano dodatni przyrost naturalny.

W okresie 2007-2014 w OSI Włocławka liczba wymeldowań rokrocznie była wyższa od liczby zameldowań. Migracja ludności odbywała się na linii miasto - wieś, co może świadczyć o wzroście zamożności części społeczności OSI Włocławka.

Postępujące zmiany społeczno - ekonomiczne, coraz szybszy postęp techniczno - informatyczny, wzrost stopy życiowej ludności, rozwój i osiągnięcia medycyny, przyczyniają się do wydłużenia życia ludzkiego. W okresie 2007-2013 udział ludności OSI Włocławka w wieku przedprodukcyjnym zmalał o 3,2% do poziomu 18,9%, co świadczy o niekorzystnym kierunku postępujących zmian. W OSI Włocławka nastąpił wzrost udziału osób w wieku produkcyjnym o 1,1% do wartości 64,5%, oraz wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym o 2,1%, do poziomu 16,6%.

⁶ Źródła danych zostały wskazane w Diagnostyce OSI Włocławka, będącej Zał. 1 do Strategii OSI Włocławka

W okresie 2007-2014 w OSI Włocławka nastąpił wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym na osoby w wieku przedprodukcyjnym, gdzie w 2007 roku na 100 osób w wieku poprodukcyjnym przypadało 66,6 osób w wieku przedprodukcyjnym, natomiast w 2014 roku już 92,9 osób.

Obserwowane tendencje demograficzne, według prognoz, będą się pogłębiać. Prognozuje się, że do roku 2030 r. liczba ludności miasta Włocławek spadnie o 14%. Największy udział będzie miała w tym ludność w wieku produkcyjnym, której liczba w samym Włocławku zmniejszy się o 14 tys. Kierunek prognozowanych zmian demograficznych (ubytek liczby ludności) jest analogiczny jak w skali całego kraju, jednak istotne jest ich tempo, które w skali kraju będzie blisko trzykrotnie niższe.

Pomoc społeczna

Problemy ludzi starszych (m.in. choroba, inwalidztwo, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności) wskazują na istniejącą marginalizację osób starszych jako zbiorowości, czego przykładem może być stopniowe eliminowanie ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego w momencie przekraczania granicy wieku emerytalnego. Należy podejmować działania w dziedzinie aktywizacji seniorów, by mogli oni pozostać jak najdłużej w swoim środowisku, czerpiąc radość z życia i podejmowanych działań, a także możliwie długo zachować niezależność psychiczną, fizyczną i społeczną.

W OSI Włocławka w 2014 r. funkcjonowały 34 placówki odpowiedzialne za zapewnianie opieki społecznej. Znajdowały się one w 6 gminach analizowanego obszaru. Najwięcej ośrodków zlokalizowanych było w mieście Włocławek i gminie Włocławek – odpowiednio 19 i 8 placówek. W pozostałych gminach ich liczba wynosiła 3 (Brześć Kujawski), 2 (Fabianki) lub 1 (miasto Kowal, Chocień).

W OSI Włocławka typy funkcjonujących domów pomocy społecznej adresowane są do:

- 2 placówki dla osób somatycznie chorych,
- 1 dla dorosłych osób niepełnosprawnych intelektualnie,
- 2 placówki dla osób w podeszłym wieku.

Świadczenia pomocy społecznej w różnych rodzajach i formach w 2014 r. pobierało 17,1% mieszkańców OSI Włocławka. Najmniejszy odsetek osób pobierających świadczenia charakteryzował gminę Lubanie i miasto Włocławek – odpowiednio 10,9% i 12,2% mieszkańców korzystających z pomocy. Najwięcej osób, które korzystały z pomocy społecznej znajdowało się w gminie Bobrowniki – 32,4% mieszkańców i Dobrzyniu nad Wisłą – 23,6%.

W analizowanym okresie tj. 2011-2014 liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia ulegała wahaniom. Najwięcej osób (21 836) skorzystało z pomocy i wsparcia w 2014 roku, z czego największy udział miało miasto Włocławek (14 267 mieszkańców). Największy wzrost liczby osób, którym udzielono pomocy i wsparcia na przestrzeni lat odnotowano w gminach Bobrowniki, Dobrzyń nad Wisłą i Chocień, natomiast spadek został wskazany w miastach Kowal i Włocławek.

Najczęściej występującą się przyczyną przyznania pomocy społecznej w gminach OSI Włocławka w 2014 roku było bezrobocie, ubóstwo oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Ochrona zdrowia

W obrębie OSI Włocławka wśród 5 działających szpitali najszerszy zakres usług pełni Wojewódzki Szpital Specjalistyczny we Włocławku. W 2013 r. w szpitalach dostępne były 660 łóżka, na jedno łóżko przypadało 174 mieszkańców Włocławka i 264 mieszkańców OSI Włocławka.

W OSI Włocławka w 2013 r. działało 87 przychodni (publicznych i niepublicznych), które były zlokalizowane we wszystkich jednostkach terytorialnych, z wyjątkiem gminy Kowal. Zdecydowana większość przychodni (68) znajdowała się w mieście Włocławek. W pozostałych gminach ich liczba wynosiła od 1 (Lubanie i Bobrowniki) do 4 (Dobrzyń nad Wisłą). Można zatem wnioskować, że z usług przychodni we Włocławku, zwłaszcza specjalistycznych, korzystają także mieszkańcy innych gmin analizowanego obszaru.

Edukacja

Proces kształcenia stanowi bardzo ważne źródło zdobywania wiedzy i umiejętności niezbędnych do pełnienia w dorosłym życiu ról zawodowych i społecznych.

Jak wynika z ogólnodostępnych danych zakres oferowanych form wsparcia opieki nad dzieckiem do lat 3 jest na terenie OSI Włocławka niewystarczający. W 2013 r. działało 6 placówek żłobkowych (5 żłobków i 1 klub dziecięcy). Wszystkie były zlokalizowane w mieście Włocławek. Na jedno miejsce w żłobku przypadało 14,9 dzieci w wieku 0-3 lat mieszkających we Włocławku. W przypadku odniesienia liczby dzieci w wieku 0-3 lat z wszystkich gmin OSI Włocławka do liczby miejsc w żłobkach należy stwierdzić, że sytuacja wyglądała nieco gorzej, ponieważ na jedno miejsce przypadało 23,4 dzieci z analizowanego obszaru.

Ponadto, na terenie OSI Włocławka nie ma miejsc, w którym rodzic mógłby zapewnić opiekę dziecku pod okiem instruktora, rozwijając jednocześnie rozwój psychofizyczny, percepcje oraz zdolności manualne malucha.

W OSI Włocławka w 2013 r. funkcjonowało 77 placówek przedszkolnych (przedszkola i oddziały w szkołach). Duża część przedszkoli (38) znajdowała się w mieście Włocławek. W pozostałych gminach ich liczba wynosiła od 8 w przypadku Dobrzyń nad Wisłą do 1 w przypadku miasta Kowal. Objętych wychowaniem przedszkolnym w OSI Włocławka w 2013 roku było 68,6% dzieci. Na jedno miejsce w przedszkolu przypadało 2 dzieci w wieku 3-5 lat mieszkających w OSI Włocławka. Między poszczególnymi gminami widoczne było wyraźne zróżnicowanie. Najlepiej pod tym względem prezentowało się miasto Kowal, gdzie wartość wskaźnika nie przekraczała 1, najgorzej natomiast gmina Fabianki, gdzie na jedno miejsce w przedszkolu przypadało 3 dzieci.

W 2013 roku w OSI Włocławka funkcjonowało 50 szkół podstawowych, z czego najwięcej w mieście Włocławek (19 szkół). Uczęszczało do nich 9 397 uczniów, z czego aż 64,2% uczyło się we Włocławku. Liczba uczniów w szkołach podstawowych w przedziale czasowym 2007 – 2013 zmniejszyła się o 14,82%.

Na analizowanym obszarze w 2013 roku funkcjonowało 37 szkół gimnazjalnych, z czego najwięcej w mieście Włocławek (20 szkół). Uczęszczało do nich 5 259 uczniów, z czego 65,6% uczyło się we Włocławku. Liczba uczniów w gimnazjach w latach 2007 – 2013 we wszystkich gminach wchodzących w skład OSI Włocławka zmniejszyła się o 24,81%.

Według danych OKE w Gdańsku, w 2013 r. zdawalność egzaminu gimnazjalnego w szkołach OSI Włocławka z języka polskiego wyniosła 61,94%, z historii i wiedzy o społeczeństwie 54,8%. W OSI

Włocławka matematyka została zdana na poziomie 45,29%, natomiast część przyrodnicza 56,51%. Duże dysproporcje są widoczne w średniej zdawalności egzaminów z języków angielskiego i niemieckiego.

W 2013 r. szkoły ponadgimnazjalne (licea ogólnokształcące i profilowane, technika i szkoły zawodowe) znajdowały się w 5 gminach OSI Włocławka: Brześciu Kujawskim, Choceniu, Dobrzyniu nad Wisłą, mieście Kowal i mieście Włocławek. Uczęszczało do nich 12 253 osób, z czego ok. 91% uczyło się we Włocławku. Najliczniejszą grupę stanowili uczniowie liceów ogólnokształcących (36,1%) oraz techników (24,6%). Uczniowie techników i szkół zawodowych kształcili się w 2013 r. na 13 kierunkach. Najwięcej z nich wybierało kierunki inżynieryjno-techniczne oraz kierunki związane z usługami dla ludności.

Analizując liczbę uczniów w liceach ogólnokształcących znajdujących się na terenie OSI Włocławka w latach 2007 – 2013 należy stwierdzić, iż w mieście Kowal i Włocławek nastąpił spadek w liczebności uczniów o 19,7%, natomiast w gminie Choceń nastąpił wzrost o 35,2%. Analiza liczby uczniów w technicach OSI Włocławka w latach 2007 – 2013 pozwala zauważyć duże wahania w poszczególnych latach ostatecznie odnotowując spadek o 2 uczniów, tj. 0,06%. Liczba uczniów w zasadniczych szkołach zawodowych w latach 2007-2013 również ulegała wahaniom ostatecznie odnotowując spadek o 28,1%.

Według danych GUS, w 2013 r. średnia zdawalność egzaminu maturalnego w szkołach OSI Włocławka wyniosła 72,2%. W szkołach zawodowych odsetek ten wyniósł 74,13%, a w liceach ogólnokształcących – 70,1%. W samym Włocławku zdawalność egzaminu maturalnego w liceach ogólnokształcących wynosiła 88,1%.

Równoległe do szkół ponadgimnazjalnych różne formy kształcenia prowadzi Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego we Włocławku, w tym realizuje: zajęcia praktyczne dla uczniów szkół technicznych, zawodowe kursy kwalifikacyjne umożliwiające uzyskanie nowego zawodu z tytułem technika, kursy zawodowe na zlecenie PUP i pracodawców, prowadzi zewnętrzne egzaminy zawodowe. Stan przygotowania szkół do nauki zawodu, wyposażenie pracowni, jest bardzo zróżnicowane w poszczególnych szkołach i najczęściej wymaga doinwestowania.

Na terenie miasta Włocławek funkcjonują 4 uczelnie wyższe: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Kujawska Szkoła Wyższa (powstała z połączenia Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej i Wyższej Szkoły Technicznej) oraz oddziały zamiejscowe – Wyższej Szkoły Informatyki w Łodzi i Wyższego Seminarium Duchownego (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), o zróżnicowanej ofercie kierunkowej, na których w latach 2007-2013 studiowało łącznie 28 208 osób, a studia ukończyło 9 326 absolwentów. W analizowanym okresie liczba studentów zmniejszyła się o 34%, a liczba absolwentów ulegała wahaniom, ostatecznie odnotowując spadek o 30,5%.

Według danych z badania PAPI⁷, w 2014 r. kontynuację nauki na uczelni wyższej planowało 66,8% wszystkich uczniów i studentów. Największą grupę stanowili licealiści – 93,4% z nich chciałoby podjąć

⁷ PAPI (ang. Paper and Pencil Interview) - ankieta w formie tradycyjnych drukowanych kwestionariuszy wypełnianych przez respondentów. Badanie przeprowadzone zostało na potrzeby opracowania dokumentu pt. „Analiza rynku pracy miasta Włocławek i jego obszaru funkcjonalnego oraz branży przyszłości w rozwoju miasta”, 2014 r.

studia. Wśród uczniów i studentów, którzy planowali podjęcie studiów, największym zainteresowaniem cieszyły się kierunki inżynieryjno-techniczne (21,8%), ekonomiczne (17%) i pedagogiczne (13,9%). Plany kontynuacji nauki były w znaczącej mierze związane z wyjazdem z OSI Włocławka - 40,3% badanych, we Włocławku chciało studiować 26,8% badanych.

Do zachęcenia do kontynuowania dalszej nauki w mieście konieczne jest zapewnienie jak najwyższej jakości kształcenia na poziomie wyższym, przede wszystkim technicznym poprzez zagwarantowanie odpowiedniego zaplecza technicznego w postaci nowoczesnej infrastruktury, sprzętu i materiałów dydaktycznych, wysoko wykwalifikowanej kadry dydaktycznej, co z czasem pozwoli dorównać innym prężnym ośrodkom szkolnictwa wyższego w kraju.

W latach 2012-2014 w aktywnościach pozaszkolnych uczestniczyło 31,4% uczniów i studentów. Najczęściej wybierali oni zajęcia sportowe (39,4%) i językowe (36,3%). Największy odsetek uczestników występował wśród uczniów liceów ogólnokształcących (49,7%).

Rozwijając uzdolnienia i zainteresowania uczniów poprzez m.in. zajęcia pozalekcyjne, rozwijanie kompetencji kluczowych (TIK, matematyczno-przyrodniczych, języki obce, kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej) wpływa się na zdobywanie dodatkowej wiedzy oraz rozwój talentów uczniów. W celu zmniejszenia nierówności społecznych i zwiększenia szans życiowych uczniów należy prowadzić zajęcia m.in. dydaktyczno-wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, doradztwo edukacyjno-zawodowe.

Zainteresowanych podnoszeniem kwalifikacji poprzez praktyki i staże było 67,2% wszystkich uczniów i studentów OSI Włocławka, a poprzez kursy i szkolenia – 61,9% ankietowanych. Aktywności te cieszyły się największym zainteresowaniem wśród uczniów szkół zawodowych i techników (odpowiednio ok. 80% i ok. 70%).

Pracę po zakończeniu edukacji planowało rozpocząć 81,3% a 71% uczniów i studentów chciało wykonywać pracę zgodną z wykształceniem. Najwięcej uczniów i studentów planowało podjąć pracę we Włocławku (46,3%).

Wśród przebadanych, tylko 29% posiadało dobrą opinię na temat dopasowania swoich kompetencji do wymagań lokalnych pracodawców.

Rynek pracy

W 2013 r. w OSI Włocławka pracowały 38 237 osoby, z czego 81% stanowili mieszkańcy Włocławka. W latach 2007-2013 liczba pracujących mieszkańców OSI Włocławka zmniejszyła się o 10%.

W 2014 r. odsetek osób bezrobotnych w populacji osób w wieku produkcyjnym ~~stopa bezrobocia~~ w OSI Włocławka wynosiła 14,9%. W 2014 r. Najwyższy odsetek osób bezrobotnych w populacji osób w wieku produkcyjnym charakteryzował gminy: Choceń (19,2%), Bobrowniki (16,3%), Dobrzyń nad Wisłą (15,9%), Włocławek (15,3%) i miasto Kowal (15,5%). Najmniejszymi wartościami charakteryzowały się gmina Lubanie (12,4%) i gmina Kowal (12,7%).

Szczególnie narażonymi na bezrobocie grupami w OSI Włocławka były osoby bez wykształcenia średniego i bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok. W mieście Włocławek w

2014 r. bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok stanowili 49,2% wszystkich osób, które nie miały pracy, w powiecie włocławskim 50,4%, w powiecie lipnowskim 38,5%.

Szczegółowa analiza struktury długotrwałego bezrobocia rozumianego jako pozostawanie w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego⁸, wskazuje na najtrudniejszą sytuację w 2014 roku w gminie Choceń (75,2%), mieście Włocławek (71,4%) oraz gminie Fabianki (70,7%).

Do powiatowych urzędów pracy w Lipnie oraz we Włocławku w 2013 r. zgłoszonych zostało 5 086 wolnych miejsc pracy i 3 580 miejsc aktywizacji zawodowej – łącznie 8 666 miejsc, czyli 13,8% ogółu dla województwa. W okresie 2007-2013 w samym tylko powiecie Włocławek liczba wolnych miejsc pracy spadła o 65%, tj. ok. 5 tys.

Zdecydowana większość przedsiębiorców (79,2%) deklaruwała w badaniu CATI⁹ w 2013 r., że ma trudności z pozyskiwaniem nowych pracowników, przy czym jako główny problem pracodawcy wskazywali niedopasowanie kwalifikacji potencjalnych pracowników względem swoich oczekiwań.

Ograniczona dostępność wykwalifikowanych pracowników według uczniów i studentów wynikała m.in. z niezadowalającego poziomu szkolnictwa. Użyteczność wiedzy szkolnej została analogicznie oceniona przez przedsiębiorców.

Istotnym problemem dla rynku pracy jest niezadowalająca współpraca szkół zawodowych i uczelni wyższych z przedsiębiorcami w zakresie kierunków kształcenia, staży i praktyk zawodowych w firmach w całym procesie kształcenia z możliwością zatrudnienia po zakończeniu edukacji. Kursy dokształcania i przekwalifikowania prowadzone przez różne jednostki są konieczne z punktu widzenia rynku pracy ale winny być powiązane z potrzebami przedsiębiorców.

Oprócz ograniczonej dostępności wykwalifikowanych pracowników, przedsiębiorcy wśród barier prowadzenia działalności gospodarczej wskazywali m.in. wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej, dużą konkurencję oraz ograniczoną wielkość lokalnego rynku zbytu.

Gospodarka

W 2013 r. w OSI Włocławka działalność gospodarczą prowadziło 16 265 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 73% stanowiły firmy z Włocławka. W okresie 2009-2013 wyrejestrowano 8 044 firm oraz zarejestrowano 6 740 nowych. W badanym czasie liczba przedsiębiorstw w OSI Włocławka podlegała wahaniom - do 2010 r. liczba firm rosła, po czym w 2011 r. nastąpił spadek o ok. 3%. Od 2011 r. w analizowanym obszarze utrzymuje się tendencja wzrostowa. Niekorzystna koniunktura gospodarcza była szczególnie widoczna we Włocławku, w którym w analizowanym okresie liczba firm wyrejestrowanych była wyższa od liczby firm zarejestrowanych o 1 532. We wszystkich gminach OSI

⁸ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U.2015r. poz. 49 z późn. zm.)

⁹ CATI (ang. Computer Assisted Telephone Interview) - wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny. Badanie przeprowadzone zostało na potrzeby opracowania dokumentu pt. „Analiza rynku pracy miasta Włocławek i jego obszaru funkcjonalnego oraz branże przyszłości w rozwoju miasta”, 2014 r.

Włocławka (poza miastem Włocławek) w latach 2009-2013 nastąpił wzrost liczby przedsiębiorstw - największy wzrost odnotowano w gminie wiejskiej Włocławek (ok. 20%) i gminie Lubanie (ok. 16%).

Dla poprawy przedsiębiorczości właściwe jest tworzenie warunków do rozwoju firm istniejących i zakładania nowych, w tym systemu zachęt i ulg.

Skutecznym narzędziem rozwoju gospodarczego są dostępne tereny inwestycyjne. Do najważniejszych elementów obecnie istniejącej oferty inwestycyjnej należą Włocławska Strefa Rozwoju Gospodarczego – Park Przemysłowo-Technologiczny objęta statusem Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz Brzeska Strefa Gospodarcza, oferujące ok. 200 ha uzbrojonych w niezbędną infrastrukturę techniczną terenów. Obie strefy umożliwiają podjęcie działalności na korzystnych warunkach, w tym m.in. skorzystanie ze zwolnień podatkowych oraz pomocy dotyczącej planowania i prowadzenia działalności inwestycyjnej. Dodatkowym ich atutem jest sprawna komunikacja zapewniona sąsiedztwem autostrady A1. Jednak w OSI Włocławka wciąż jeszcze występują obszary inwestycyjne, które wymagają budowy infrastruktury technicznej np. obszar „Papieżka” we Włocławku, ponad 200 ha Brzeskiej Strefy Gospodarczej czy tereny poprzemysłowe po zlikwidowanej cukrowni oraz obszar inwestycyjny przy ul. Krakowskiej w Brześciu Kujawskim. Należy mieć na uwadze ograniczoną i sukcesywnie zapełnianą ilość aktualnie uzbrojonych terenów, a w związku z tym konieczność dalszego poszerzania oferty dla inwestorów w trosce o rozwój gospodarczy regionu.

Wśród branż przyszłości charakteryzujących się znaczącym potencjałem rozwojowym, który odpowiednio wsparty i wykorzystany może pozytywnie wpłynąć na rozwój OSI Włocławka znalazły się:

- budownictwo i produkcja materiałów budowlanych
- przetwórstwo chemiczne i metalowe
- transport i logistyka
- produkcja i przetwórstwo spożywcze
- zrównoważona turystyka.

Dla zapewnienia rozwoju ww. branż konieczne jest dostosowanie i wyposażenie obiektów szkolnictwa zawodowego na wszystkich poziomach nauczania w niezbędne zaplecze techniczne i nowoczesne technologie służące poszerzaniu wiedzy naukowo-technicznej, praktycznej nauce zawodu oraz zdawaniu egzaminów zawodowych. Zaplecze techniczne szkolnictwa zawodowego powinno zapewniać wysokie standardy nauczania w zawodach poprzez podnoszenie umiejętności technicznych kadr regionalnej gospodarki oraz odpowiadać na potrzeby rynku pracy.

Budżet

W 2013 r. największym budżetem dysponowało miasto Włocławek, w którym dochody wynosiły ponad 600 mln zł, a wydatki – blisko 594 mln zł. Na drugim i trzecim miejscu pod tym względem znajdowały się dwie gminy miejsko-wiejskie: Brześć Kujawski i Dobrzyń nad Wisłą. Ich dochody osiągały wartość ponad 35 mln zł i 31 mln zł, a wydatki – ponad 37 mln zł i 27 mln zł. W większości gmin OSI Włocławka panowała korzystna sytuacja finansowa, ponieważ dochody były wyższe niż wydatki.

Przeciętny udział wydatków inwestycyjnych w budżetach gmin OSI Włocławka był nieco wyższy niż wartość średnia dla Polski (19,7%). Największy odsetek środków przeznaczonych na tę grupę wydatków występował w przypadku gmin Brześć Kujawski i Choceń – odpowiednio 32,1% i 30,9%.

Zadłużenie w stosunku do osiągniętych dochodów w poszczególnych gminach OSI Włocławka w 2013 r. było zróżnicowane. Najwyższy poziom osiągnęło w mieście Włocławek i gminie Brześć Kujawski, gdzie wynosiło odpowiednio 57,9% i 50,4%. Zaciągnięte zobowiązania finansowe nie stanowią dla gmin OSI Włocławka bariery dla realizacji zamierzeń inwestycyjnych z udziałem środków unijnych w kolejnych latach.

V. Terytorialny wymiar wsparcia

W wymiarze przestrzennym, na podstawie diagnozy, stwierdza się, iż cały obszar wskazany w Strategii wymaga wsparcia. Jest to obszar południowo-wschodniej części województwa o nasilonych problemach społecznych i gospodarczych w porównaniu do całego regionu kujawsko-pomorskiego, wykazanych również w *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020, Plan Modernizacji 2020+*.

Na podstawie diagnozy wykazano, iż problemy, bariery i posiadane potencjały rozwojowe są tożsame dla wszystkich gmin tworzących OSI Włocławka. Koncentracja terytorialna i nasilenie poszczególnych zjawisk jest zróżnicowane w ramach obszaru, jednak ich istota jest wspólna dla całego terytorium objętego wsparciem.

W ramach *Strategii rozwoju OSI Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie* wsparcie uzyska miasto Włocławek oraz gminy powiatu włocławskiego objęte *Strategią*. Gmina Bobrowniki oraz Dobrzyń n/Wisłą wsparcie uzyska w ramach „Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego” powiatu lipnowskiego.

Terytorialnie wsparcie z RPO WK-P 2014-2020 skierowane będzie głównie do gmin o nasilonym występowaniu problemów zidentyfikowanych w syntezie diagnozy OSI Włocławka, w oparciu o które wyróżniono następujące obszary wsparcia/interwencji:

➤ w wymiarze społecznym:

1. obszary przeciwdziałania niekorzystnym zmianom demograficznym
2. obszary wymagające rewitalizacji społecznej, gospodarczej i fizycznej
3. obszary o niezadawalającym poziomie edukacji (mierzonej zdawalnością egz. maturalnego i gimnazjalnego)

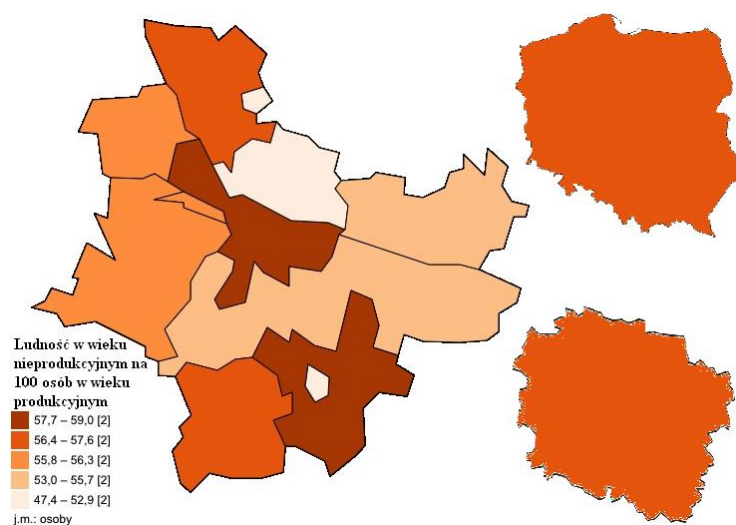
➤ w wymiarze gospodarczym:

4. obszary aktywizacji gospodarczej

➤ w wymiarze środowiskowym:

5. obszary rozwoju infrastruktury technicznej

Rysunek 2. Starzenie się społeczeństwa (2013 rok)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych systemu Strateg

6. obszary wymagające zwiększenia ochrony zasobów przyrodniczych i kulturowych

1. Obszary przeciwdziałania niekorzystnym zmianom demograficznym

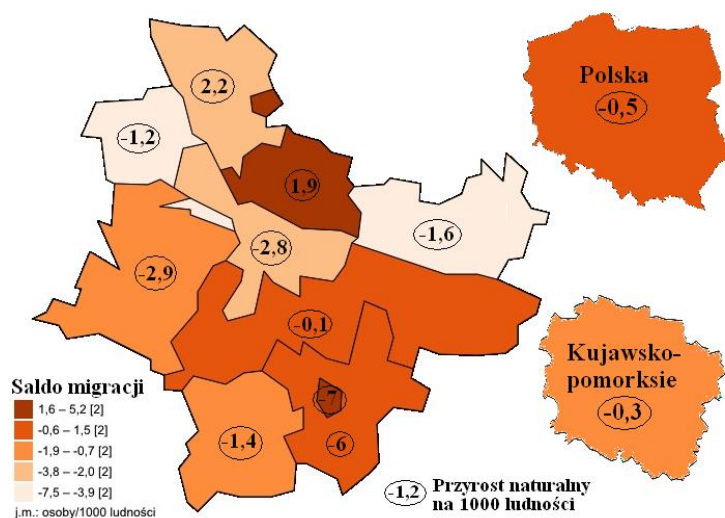
Działania skierowane na przeciwdziałanie problemowi starzenia się społeczności obszaru jak również działania skierowane na przedłużenie aktywności zawodowej oraz zatrzymanie młodych w obszarze, a szczególnie we Włocławku, winny obejmować

cały obszar OSI Włocławka z preferencją miasta Włocławek. Szczęólnego wymiaru, w tym głównie we Włocławku nabiera wykorzystanie potencjału młodych mieszkańców, którzy z uwagi na niską podaż rynku pracy emigrują do dużych ośrodków miejskich, innych regionów w kraju i zagranicą. Istotne są również zintegrowane działania dla zahamowania niekorzystnego trendu ujemnego przyrostu naturalnego w całym obszarze OSI.

Na podstawie diagnozy sytuacji demograficznej obszaru stwierdza się, iż liczba ludności obszaru zmniejszyła się w okresie 2007-2013, na co wpływ miał ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji. Największy spadek liczby ludności nastąpił w mieście Włocławek przy ujemnym przyroście naturalnym wysokości -328 (2013r.) i ujemnym saldzie migracji -3,4 (2013r.).

W porównaniu do województwa kujawsko-pomorskiego i kraju przyrost naturalny był zdecydowanie niższy we wszystkich gminach obszaru poza gminą Bobrowniki, Fabianki, Włocławek. Mniej również

Rysunek 3. Zmiany demograficzne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych systemu Strateg

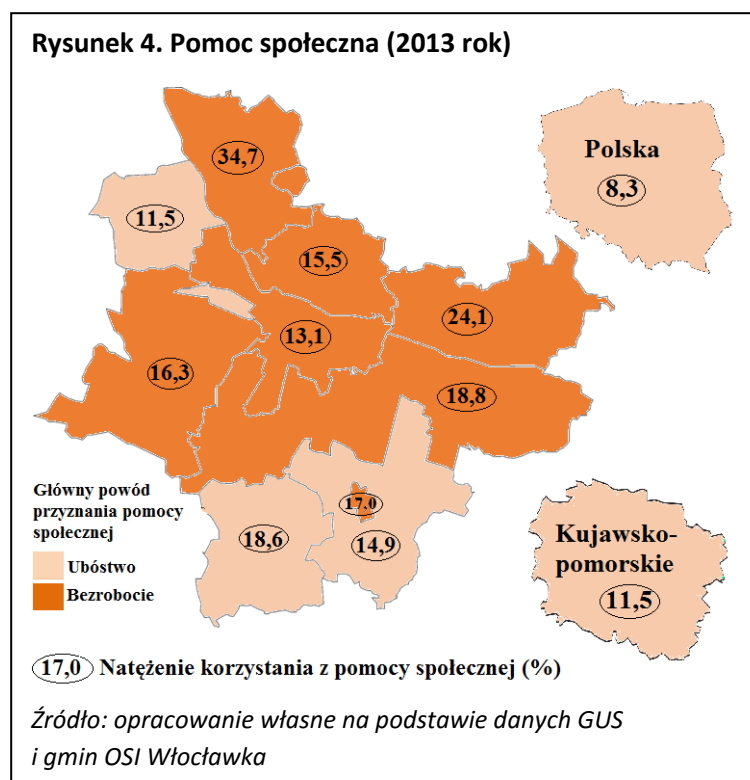
odpływało osób poza region i kraj w stosunku do obszaru OSI, a szczególnie w odniesieniu do miasta Włocławek.

Problem starzenia się społeczeństwa określony został na podstawie analizy ludności gmin obszaru OSI w ekonomicznych grupach wiekowych i wyrażony wskaźnikiem ludność w wieku nieprodukcyjnym przypadającej na 100 w wieku produkcyjnym. Najwyższym (niekorzystnym) wskaźnikiem charakteryzują się miasto Włocławek i gmina

Kowal. Ponadto we Włocławku udział osób w wieku produkcyjnym w 2013r. był niższy niż średnia dla Polski co oznaczać może, że osoby o dużej mobilności wyprowadzają się z miasta do innych regionów w kraju. Najmłodsze społeczeństwo w obszarze OSI zamieszkuje gminę Fabianki i miasto Kowal.

2. Obszary wymagające rewitalizacji społecznej, gospodarczej i fizycznej

Cały obszar OSI Włocławka wymaga wsparcia w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób korzystających z pomocy społecznej, gdyż charakteryzuje się wyższym udziałem osób korzystających z pomocy społecznej w porównaniu do województwa kujawsko-pomorskiego i kraju, pomimo dużego zróżnicowania pomiędzy gminami. Podjęte działania mogą przywrócić część społeczności wykluczonej na rynek pracy. Największy odsetek korzystających z pomocy społecznej w obszarze wsparcia OSI

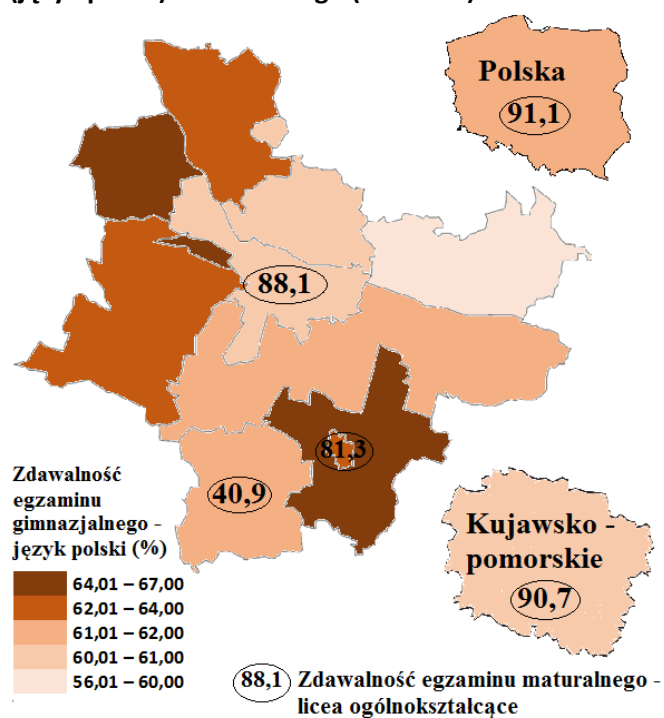
występuje w gminie Włocławek i Chocień, najniższy w gminie Lubanie. Aktywizacja środowisk zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem powinna być elementem rewitalizacji społeczno-gospodarczej, a także fizycznej obszarów o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych. Zdegradowana infrastruktura miejska (np. mieszkaniowa, przemysłowa, budynki użyteczności publicznej otwarte przestrzenie publiczne) przyczynia się do negatywnego odbioru miasta i wpływa na pogorszenie warunków życia mieszkańców.

3. Obszary o niezadawalającym poziomie edukacji

Poziom edukacji w obszarze OSI Włocławka mierzony zdawalnością egzaminu maturalnego i gimnazjalnego wykazuje potrzebę działań skierowanych na rozwijanie kompetencji uczniów szczególnie w zakresie przedmiotów objętych egzaminem maturalnym oraz nauczycieli w zakresie podniesienia kwalifikacji lub kompetencji.

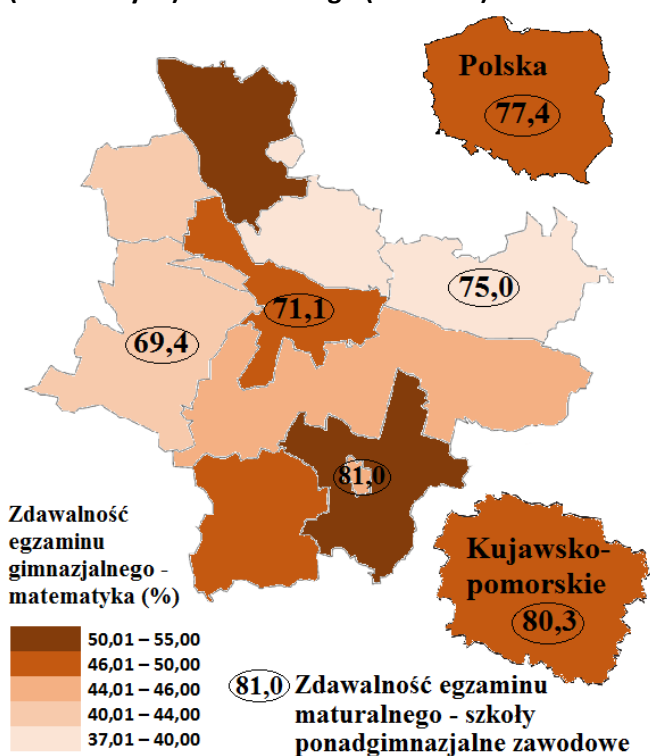

Rysunek 5. Zdawalność egzaminu gimnazjalnego (język polski) i maturalnego (2013 rok)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i OKE Gdańsk

Rysunek 6. Zdawalność egzaminu gimnazjalnego (matematyka) i maturalnego (2013 rok)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i OKE Gdańsk

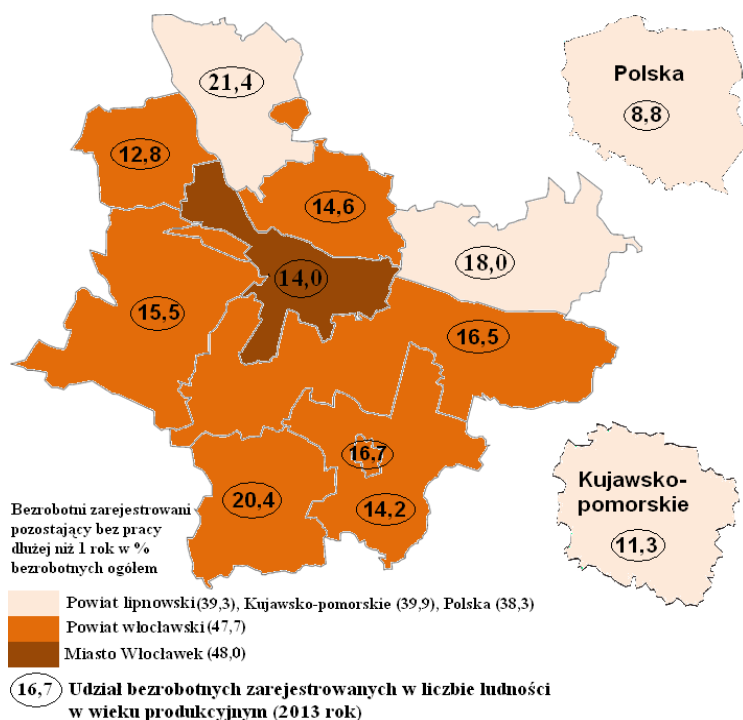
Zdawalność egzaminu gimnazjalnego i maturalnego w obszarze OSI jest zróżnicowana. Wysoka zdawalność egzaminu gimnazjalnego z przedmiotów humanistycznych charakteryzuje gminy Lubanie i Kowal, natomiast z przedmiotów ścisłych gminy Kowal i Bobrowniki. W szkołach ponadgimnazjalnych zawodowych zdawalność egzaminu maturalnego jest niższa w całym obszarze w porównaniu do województwa kujawsko-pomorskiego i kraju (poza miastem Kowal). Podobnie sytuacja wygląda w szkołach licealnych, gdzie zdawalność jest również zdecydowanie niższa niż w województwie i kraju.

4. Obszary aktywizacji gospodarczej

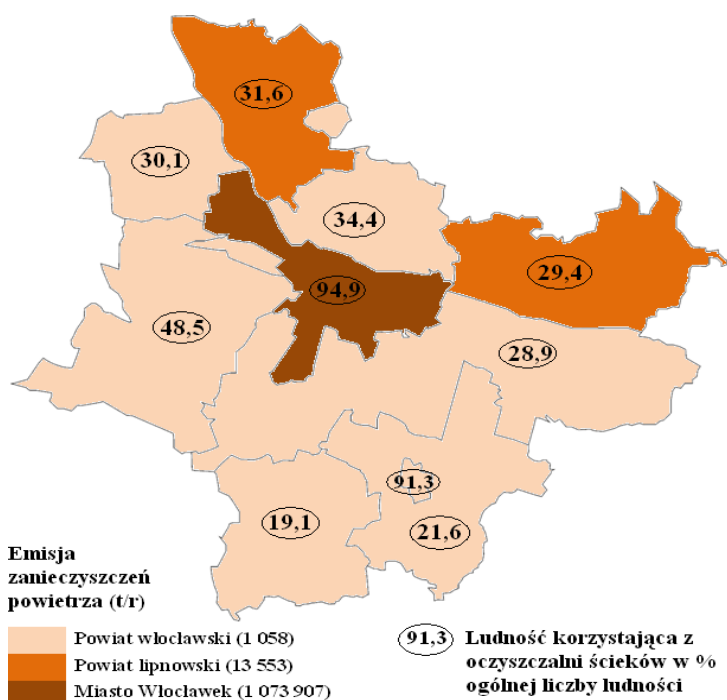
Determinantą rozwoju gospodarczego obszaru OSI Włocławka jest nie tylko dostępność do autostrady A1 zapewniająca łączność z innymi regionami kraju, ale również sprawna komunikacja zbiorcza pomiędzy poszczególnymi gminami oraz z rdzeniem OSI Włocławka czyli miastem Włocławek i stolicami regionu kujawsko-pomorskiego. Wsparcia wymaga cały obszar objęty Strategią zapewniając zintegrowane powiązania komunikacyjne oraz lepszą jakość życia mieszkańców.

Wsparciem skierowanym na zwiększenie zatrudnialności, drugiego podstawowego czynnika rozwoju gospodarczego, objęty zostanie również cały Obszar Strategicznej Interwencji Miasta Włocławka. Wszystkie gminy obszaru wykazują duży potencjał ludności o zróżnicowanym przygotowaniu zawodowym w stosunku

Rysunek 7. Bezrobocie (2013 rok)

Rysunek 8. Środowisko przyrodnicze (2013 rok)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

do potrzeb rynku pracy. Działania skierowane na poprawę i wzmocnienie zdolności do zatrudnienia wpłyną na obniżenie utrzymującego się wysokiego bezrobocia, co jest jednym z głównych problemów całego obszaru OSI. Największe bezrobocie notowane jest w gminie Bobrowniki - 21,4% i gminie Choceń - 20,4%, najmniejsze w gminie Lubanie - 12,8%, przy średniej dla województwa kujawsko-pomorskiego 11,3% i kraju 8,8%. W analizowanym okresie 2007-2013 stopa bezrobocia w OSI Włocławka wzrosła o 3,5% (w województwie o 2,1%, kraju 1,7%). Waga problemu rośnie w sytuacji, gdy 48% liczby bezrobotnych w mieście Włocławek i 47,7% w pozostałych gminach powiatu włocławskiego stanowią bezrobotni pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok, przy średniej dla regionu kujawsko-pomorskiego 39,9% i kraju 38,3%.

5. Obszary rozwoju infrastruktury technicznej

Działania wspierające rozwój infrastruktury w celu poprawy jakości środowiska przyrodniczego będą terytorialnie zróżnicowane. Szereg różnorodnych działań

skierowanych na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza poprzez np. zmniejszenie zapotrzebowania na energię czy obniżenie tzw. niskiej emisji lub zmianę zachowań transportowych mieszkańców winny być skierowane do całego obszaru OSI, a szczególnie na obszar miasta Włocławek. Inny wymiar terytorialny wsparcia będzie winien być skierowany na działania w zakresie

zwiększenia udziału ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków zgodnego z dyrektywą dotyczącą ścieków komunalnych. Wsparcie winno być skupione na gminach wiejskich, a szczególnie gminie: Choceń, Kowal i Włocławek.

6. Obszary wymagające zwiększenia ochrony zasobów przyrodniczych i kulturowych

Obszar OSI Włocławka charakteryzuje duże zróżnicowanie cennych zasobów przyrodniczych oraz występowania różnych form ich ochrony dla zachowania różnorodności biologicznej (rezerwaty, parki krajobrazowe, obszary krajobrazu chronionego, obszary Natura 2000). Obszar OSI na których występują obszary objęte różnymi formami ochrony przyrody wymagają wsparcia w zakresie ograniczania oddziaływania rozwoju gospodarczego, w tym turystyki rekreacji dla zachowania zasobów przyrodniczych. Działania skierowane na wzbogacenie różnorodności biologicznej winny być skierowane na cały obszar OSI Włocławka, w tym szczególnie na obszary sąsiadujące z obszarami objętymi ochroną między innymi dla skanalizowania ruchu turystycznego czy tereny cenne przyrodniczo i kulturowo na terenach miejskich.

Rysunek 9. Zasoby przyrodnicze, powiązania komunikacyjne i infrastrukturalne

Legenda:

- granica miasta
- granice gmin
- granice powiatów
- lasy
- wody

POWIĄZANIA PRZYRODNICZE

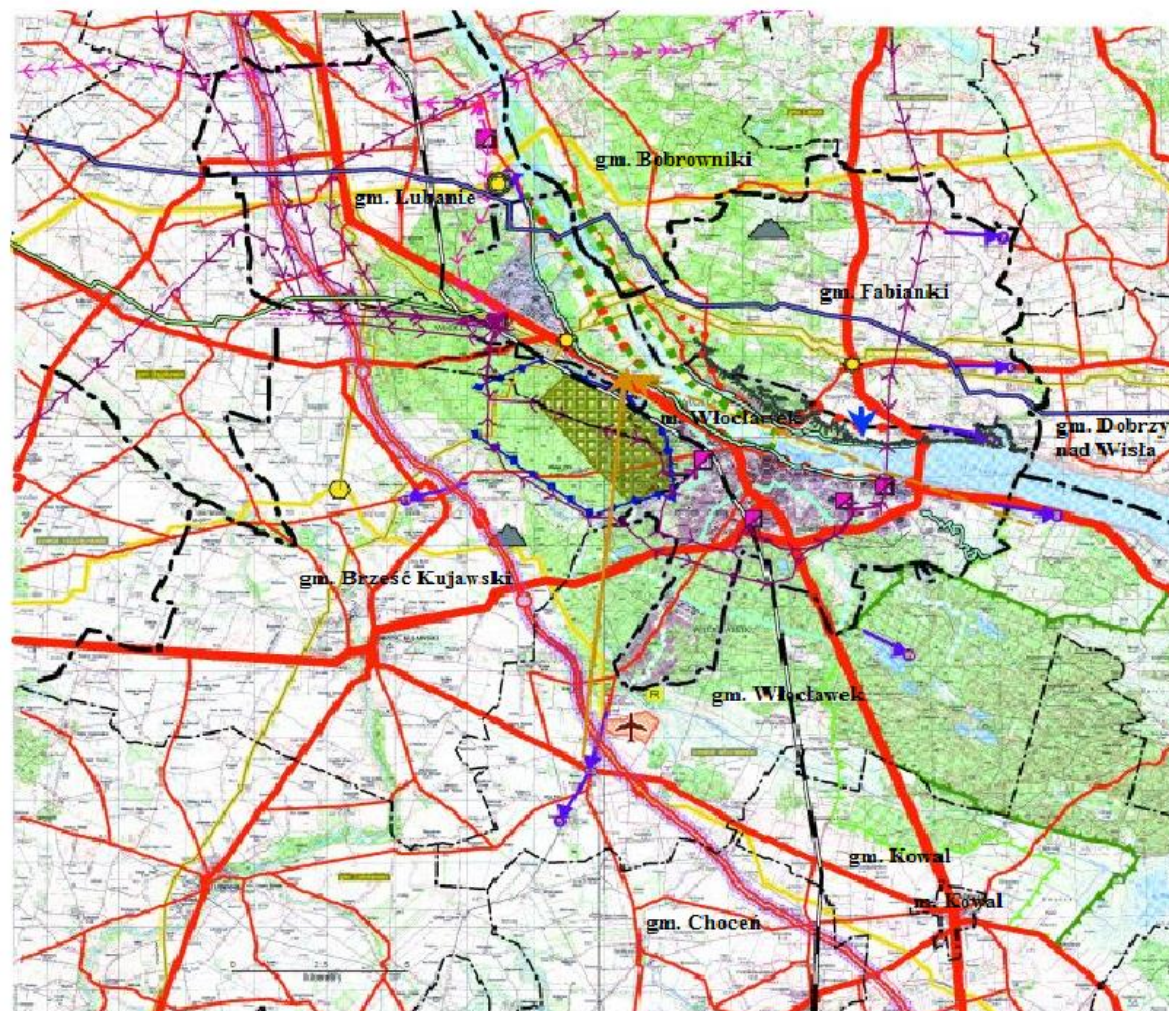
- granica Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego
- otulina Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego
- rezerwat Dębice
- Natura 2000 Obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) "Dolina Dolnej Wisły"
- Natura 2000 obszar specjalnej ochrony siedlisk (SOO) "Włocławska Dolina Wisły"
- obszar górniczy wód leczniczych uzdrowiska Wieniec Zdrój
- obszar górniczy borowiny uzdrowiska Wieniec Zdrój
- obszar osuwiskowy skarpy wklęsłej
- obszar potencjalnego zagrożenia powodzią - zalewu wodą objętej rzędną piętrzenia zbiornika 57,30 m npm

POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE

- autostrada A-1
- drogi krajowe
- drogi wojewódzkie
- drogi powiatowe
- linia kolejowa
- kierunek połączeń MPK
- lotnisko

POWIĄZANIA INFRASTRUKTURALNE

- strefa ochrony pośredniej zewnętrznej ujęcia wody "Zazamcze" i "Krzywe Błota"
- projektowana strefa ochrony pośredniej ujęcia wody "Michelin" i "Józefowo"
- kierunek zaopatrzenia w wodę
- istniejący kierunek przyjmowania ścieków siecią kanalizacyjną do GOS
- projektowany kierunek przyjmowania ścieków siecią kanalizacyjną do GOS
- Regionalny Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Machnaczu
- składowisko odpadów Włocławek-Fabiański
- istniejące linie elektroenergetyczne WN
- projektowane linie elektroenergetyczne WN
- gazociągi wysokopiętne
- stacje redukcyjne gazu wysokiego ciśnienia
- węzeł rozdzielczy gazu Gustorzyn
- tłocznia gazu wysokiego ciśnienia
- rurociąg produktów naftowych
- rurociąg solanki

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Włocławek

VI. Cele rozwojowe

Cele rozwojowe dla Włocławka, jako miasta regionalnego oraz dla obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie stanowią z jednej strony odpowiedź na zidentyfikowane problemy obszaru, z drugiej zaś wpływają na jego rozwój.

Cel rozwojowy 1. *Aktywizacja gospodarcza*

Obszar OSI Włocławka zmagają się z problemem utrzymującego się bezrobocia, które wynika m.in. z braku pozytywnej dynamiki rozwojowej wśród przedsiębiorstw i związanej z tym niewystarczającej liczby wolnych miejsc pracy, odpływu dużych przedsiębiorców, niedopasowania systemu edukacji do potrzeb pracodawców.

Odpowiedzią na taki stan rzeczy powinna być aktywizacja gospodarcza obszaru OSI Włocławka. Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości wpłynie korzystnie zarówno na wzrost liczby przedsiębiorstw, jak również wzrost liczby wolnych miejsc pracy.

Dla poprawy przedsiębiorczości właściwe jest tworzenie warunków do rozwoju firm istniejących i zakładania nowych, w tym wsparcie finansowe, infrastrukturalne oraz szkoleniowo-doradcze.

Efektywność podjętych działań zależy od ich kompleksowości – działania aktywizacyjne powinny zostać skierowane zarówno do przedsiębiorców wewnętrznych (funkcjonujących w ramach OSI Włocławka), jak i zewnętrznych.

Warto również zwrócić uwagę na niezwykle istotny aspekt promocyjny podjętych działań aktywizacyjnych – zrealizowane działania, bez ich odpowiedniego wypromowania, mogą zostać niedostrzeżone przez przedsiębiorców.

W celu zwiększenia efektywności realizowanych działań należy z jednej strony zachęcać przedsiębiorstwa do udziału w procesie modelowania dedykowanego im wsparcia, a z drugiej – promocji gospodarczej OSI Włocławka mającej na celu budowanie pozytywnego wizerunku gospodarczego OSI Włocławka.

Skutecznym narzędziem rozwoju gospodarczego są dostępne tereny inwestycyjne. Poza strefami zlokalizowanymi w OSI Włocławka, które są uzbrojone i umożliwiają podjęcie działalności na korzystnych warunkach, koniecznym jest rozszerzenie oferty gotowych, uzbrojonych w niezbędną infrastrukturę terenów do inwestowania, zarówno dla inwestorów zewnętrznych, jak i lokalnych przedsiębiorców planujących podjęcie działalności inwestycyjnej na atrakcyjnych warunkach.

Należy mieć również na uwadze podjęcie działań aktywizacyjnych w oparciu o potencjał rozwojowy wynikający z istniejącej autostrady A1 oraz zdiagnozowanych branż przyszłości:

- budownictwo i produkcja materiałów budowlanych,
- przetwórstwo chemiczne i metalowe,
- transport i logistyka,
- produkcja i przetwórstwo spożywcze,
- zrównoważona turystyka.

Wskazane branże przyszłości wpisują się w następujące ze zdiagnozowanych dla województwa kujawsko-pomorskiego specjalizacje:

- narzędzia, formy wtryskowe, wyroby z tworzyw sztucznych,
- motoryzacja, urządzenia transportowe i automatyka przemysłowa,
- transport, logistyka, handel – szlaki wodne i lądowe,

- najlepsza bezpieczna żywność – przetwórstwo, nawozy i opakowania,
- medycyna, usługi medyczne i turystyka zdrowotna,
- dziedzictwo kulturowe, sztuka, przemysły kreatywne.

Rozwój branż powinien przyczyniać się do inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego województwa.

Znaczącą szansą rozwojową możliwą do wykorzystania w rozwoju gospodarczym OSI Włocławka jest jego potencjał turystyczny, związany w głównej mierze ze Zbiornikiem Włocławskim, stanowiącym unikatowy w skali kraju obiekt przyrodniczy, który ze względu na niewystarczający rozwój infrastruktury turystycznej jest obecnie wykorzystywany w ograniczonym stopniu. Wskazane jest zatem utworzenie systemu zachęt i promocji dla pozyskania inwestorów w celu rozwoju infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. Należy dążyć do stanu, w którym Zbiornik Włocławski stanowić będzie trzon oferty turystycznej nie tylko OSI Włocławka, ale całego regionu kujawsko-pomorskiego, uzupełnionej o dodatkowe atrakcje turystyczne, skomunikowane poprzez rozbudowaną sieć powiązań turystycznych.

Zakłada się iż cel rozwojowy *Aktywizacja gospodarcza* zostanie osiągnięty poprzez priorytety inwestycyjne:

- ✓ rozwój oferty inwestycyjnej,
- ✓ wzrost przedsiębiorczości mieszkańców,
- ✓ poprawa wizerunku gospodarczego,
- ✓ poprawa atrakcyjności oferty turystyczno-rekreacyjnej.

Ww. cel rozwojowy realizuje politykę terytorialną województwa w zakresie dwóch celów strategicznych: *Gospodarka i miejsca pracy* oraz *Tożsamość i dziedzictwo*. Powyżej wymienione priorytety inwestycyjne kontynuują na poziomie OSI Włocławka kierunki działań wynikające ze *Strategii rozwoju województwa kujawsko – pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* głównie w zakresie: wzrostu zatrudnienia, rozwoju przestrzeni inwestycyjnej, rozwoju infrastruktury technicznej dla potrzeb rozwoju gospodarczego, rozwoju sektora instytucji otoczenia biznesu, promocji gospodarczej regionu, rozwoju turystyki.

Cel rozwojowy 2.

Poprawa jakości kapitału ludzkiego

O jakości kapitału ludzkiego w głównej mierze decyduje poziom wykształcenia, w tym dostosowany do potrzeb rynku pracy, co przekłada się na rozwój społeczno-gospodarczy. W OSI Włocławka stwierdza się niedostosowanie systemu edukacji do potrzeb przedsiębiorców, co jest związane z niewystarczającą współpracą szkół zawodowych i uczelni wyższych z przedsiębiorcami w zakresie prowadzonych kierunków kształcenia, staży i praktyk zawodowych. Wskazuje się tutaj z jednej strony na niekorzystną strukturę uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz absolwentów szkół wyższych, polegającą na kształceniu kadr o profilach nieadekwatnych do potrzeb nowoczesnej gospodarki, mających problemy z odnalezieniem się na rynku pracy, zaś z drugiej strony na niedopasowanie kwalifikacji potencjalnych pracowników do oczekiwań pracodawców oraz ograniczoną dostępność wykwalifikowanych pracowników, w tym rotacyjność w niektórych branżach.

Kwalifikacje potencjalnych pracowników opierają się w dużej mierze na jakości edukacji, w tym na jej dostosowaniu do wymagań pracodawców, poziomie nauczania oraz wyborach edukacyjnych młodzieży, które nie zawsze są przemyślane.

W celu poprawy jakości kształcenia należy zwrócić szczególną uwagę na rozwój oferty edukacyjnej szkół OSI Włocławka, w tym w szczególności na rozbudowę ich infrastruktury edukacyjnej wraz z ofertą zajęć pozalekcyjnych oraz na wzmoczenie wsparcia dedykowanego uczniom podejmującym wybory edukacyjne determinujące ich późniejszą karierę zawodową. Wskazano jest, aby działania wynikające z *Poprawy jakości kapitału ludzkiego* zostały dostosowane do zdiagnozowanych branż przyszłości przywołanych w Celu rozwojowym 1. Aktywizacja gospodarcza.

Koniecznym jest dostosowanie i wyposażenie obiektów szkolnictwa zawodowego na wszystkich poziomach nauczania w niezbędne zaplecze techniczne i nowoczesne technologie służące poszerzaniu wiedzy naukowo-technicznej, praktycznej nauce zawodu oraz zdawaniu egzaminów zawodowych. Zaplecze techniczne szkolnictwa zawodowego powinno zapewniać wysokie standardy nauczania w zawodach dla podnoszenia umiejętności technicznych kadr regionalnej gospodarki oraz odpowiadać na potrzeby rynku pracy.

Należy także podjąć działania zmierzające do rozwoju edukacji ustawicznej. Działania te powinny być dedykowane w równym stopniu osobom pracującym, jak i niepracującym i dotyczyć zarówno kształcenia zawodowego, jak i rozwijania kompetencji ogólnych.

Działania realizowane w ramach *Poprawy jakości kapitału ludzkiego* powinny zostać dostosowane do dwóch grup docelowych:

- uczniów i studentów – działania polegające na rozwoju oferty dydaktycznej oraz jej dostosowaniu do oczekiwań rynku pracy
- osób w wieku produkcyjnym – działania polegające na wzroście poziomu kwalifikacji osób bezrobotnych oraz pracujących

Zakłada się iż cel rozwojowy *Poprawa jakości kapitału ludzkiego* zostanie osiągnięty poprzez priorytety inwestycyjne:

- ✓ poprawę jakości kształcenia,
- ✓ rozwój edukacji ustawicznej.

Ww. cel rozwojowy realizuje politykę terytorialną województwa w zakresie celu strategicznego *Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi*. Powyżej wymienione priorytety inwestycyjne kontynuują na poziomie OSI Włocławka kierunki działań wynikające ze *Strategii rozwoju województwa kujawsko – pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* głównie w zakresie: zapewnienia wysokiego poziomu nauczania na wszystkich poziomach edukacji, zapewnienie wysokiego standardu bazy oświatowej, rozwój szkolnictwa zawodowego oraz kształcenia ustawicznego, wprowadzenie systemów stypendialnych.

Cel rozwojowy 3.

Poprawa jakości środowiska przyrodniczego

W celu przeciwdziałania negatywnej presji na środowisko przyrodnicze zakłada się podjąć działania pozwalające na ograniczenie negatywnego wpływu działalności człowieka na jakość stanu środowiska przyrodniczego. Należy wzmocnić potencjał zasobów przyrodniczych występujący w OSI Włocławka,

wśród których znajdują się tereny zielone zlokalizowane na obszarze miast (parki, lasy) i gmin oraz akweny wodne (rzeka Wisła, Zbiornik Włocławski, jeziora).

Rozwój budownictwa mieszkaniowego w gminach OSI Włocławka wymusza inwestycje w infrastrukturę wodociągową i kanalizacyjną, których efektem będzie zmniejszenie ilości zanieczyszczeń przedostających się do wód podziemnych, powierzchniowych i gleby oraz poprawa warunków życia mieszkańców. Tereny o gęstej zabudowie mieszkaniowej powinny zostać objęte systemem zbiorowego odprowadzania ścieków, natomiast tereny o zabudowie rozproszonej, gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest ekonomicznie lub technicznie nieuzasadniona, powinny zostać objęte budową indywidualnych systemów oczyszczania ścieków.

Jakość powietrza atmosferycznego dla miasta Włocławek wskazuje na niekorzystny poziom zanieczyszczeń m.in. dwutlenkiem azotu, pyłami zawieszonymi PM10 i PM2,5, benzo(a)pirenem, dwutlenkiem siarki, benzenem. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest emisja pochodząca z zakładów szczególnie uciążliwych, indywidualnych źródeł ciepła, a także emisja komunikacyjna. Niezbędnym działaniem zmierzającym do poprawy sytuacji jest ograniczenie niskiej emisji poprzez zwiększenie efektywności energetycznej budynków, w tym użyteczności publicznej oraz zmniejszenie emisji spalin do atmosfery.

Aktualnie stan techniczny wielu budynków w OSI Włocławka, zarówno użyteczności publicznej (np. budynki oświatowe, urzędy), jak i mieszkalnych, powoduje duże zapotrzebowanie na energię cieplną, co przekłada się na ilość spalanej paliwa stałego. Niezbędne działania termomodernizacyjne ograniczą zapotrzebowanie na energię cieplną i elektryczną, wpływając tym samym na poprawę jakości powietrza.

Unowocześnienie i modernizacja infrastruktury transportu zbiorowego oraz uzupełnienie istniejących linii komunikacji zbiorowej powinny przyczynić się do zmniejszenia liczby samochodów, rozładowania korków, szybszej komunikacji, a tym samym, wraz z wyposażeniem w nowy, przyjazny dla środowiska tabor do zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza w mieście.

Rozwój transportu niezmotywowanego (rowerowego) również przyczyniłby się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, podwyższenia jakości środowiska oraz pozytywnie wpłynął na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego. Należy zwrócić uwagę zarówno na budowę nowych odcinków ścieżek rowerowych, jak i ich wzajemnego powiązania pozwalającego na utworzenie spójnego systemu ścieżek rowerowych.

Zakłada się, iż cel rozwojowy *Poprawa jakości środowiska przyrodniczego* zostanie osiągnięty poprzez priorytety inwestycyjne:

- ✓ poprawę infrastruktury wodociągowej i kanalizacji sanitarnej,
- ✓ poprawę efektywności energetycznej oraz zmniejszenie niskich emisji,
- ✓ poprawa ochrony zasobów przyrodniczych.

Ww. cel rozwojowy realizuje politykę terytorialną województwa w zakresie celu strategicznego *Sprawne zarządzanie*. Przedsięwzięcia modernizacyjne zawarte w ww. celach wpisują się bezpośrednio w ideę zrównoważonego rozwoju, która rozumiana jest jako racjonalne i oszczędne gospodarowanie zasobami ekonomicznymi i środowiskowymi według określonych zasad, m.in.: zwiększenia efektywności energetycznej i pozyskania energii z niskoemisyjnych źródeł, upowszechniania nowych rozwiązań z zakresu budownictwa, architektury i urbanistyki oraz rozwoju niskoemisyjnego i zrównoważonego transportu.

Powyżej wymienione priorytety inwestycyjne kontynuują na poziomie OSI Włocławka kierunki działań wynikające ze *Strategii rozwoju województwa kujawsko – pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* w głównie zakresie: poprawy efektywności energetycznej, poprawy jakości i ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, usprawnienia systemów transportowych największych miast i obszarów podmiejskich Bydgoszczy – Torunia, Włocławka, Grudziądz i Inowrocławia i rozwoju sieci dróg rowerowych i ciągów pieszo – rowerowych o znaczeniu transportowym

Cel rozwojowy 4.

Wzrost spójności komunikacyjnej

Podstawą rozwoju OSI Włocławka jest zapewnienie sprawnej, szybkiej, efektywnej i ekonomicznie dostępnej komunikacji pomiędzy wszystkimi gminami oraz na zewnątrz obszaru. Sieć dróg ponadlokalnych oraz lokalnych wymaga poprawy stanu technicznego z dostosowaniem ich do obowiązujących wymagań, co przyczyni się do wzrostu użyteczności i lepszej dostępności m.in. terenów inwestycyjnych.

Autostrada A1 na odcinku Łódź-Gdańsk, wraz z trzema węzłami autostradowymi zlokalizowanymi na terenie OSI Włocławka stanowi istotną jego szansę rozwojową. Pełne wykorzystanie potencjału związanego z autostradą A1 wymaga jednak podniesienia zarówno spójności, jak i jakości sieci dróg OSI Włocławka. Niezwykle istotnym jest, aby dostępność do autostrady była możliwie równomierna w ramach całego obszaru. Należy mieć w tym względzie na uwadze zarówno sieć dróg ponadlokalnych – zapewniających sprawną komunikację zbiorczą pomiędzy poszczególnymi gminami, szczególnie z rdzeniem OSI Włocławka, jak i dróg lokalnych zapewniających komunikację w ramach poszczególnych gmin – umożliwiających dojazd do dróg ponadlokalnych.

Istotnym jest również, aby maksymalizując użyteczność sieci drogowej dążyć do ograniczania jej uciążliwości. Rozbudowa i modernizacja sieci drogowej powinna uwzględniać również budowę obwodnic miejscowości, mających na celu ograniczanie negatywnego oddziaływania sieci drogowej na jakość życia mieszkańców.

Zakłada się iż cel rozwojowy *Wzrost spójności komunikacyjnej* zostanie osiągnięty poprzez priorytet inwestycyjny:

- ✓ rozwój sieci dróg lokalnych i ponadlokalnych.

Ww. cel rozwojowy realizuje politykę terytorialną województwa w zakresie celu strategicznego *Dostępność i spójność*. Powyżej wymienione priorytet inwestycyjny kontynuuje na poziomie OSI Włocławka kierunki działań wynikające ze *Strategii rozwoju województwa kujawsko – pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* głównie w zakresie: zapewnienia skomunikowania węzłów dróg ekspresowych i autostrady A1 z siecią dróg niższych kategorii, rozwoju sieci drogowych o podstawowym znaczeniu dla spójności wewnętrznej województwa, tworzenia warunków dla budowy i modernizacji dróg lokalnych, budowy obwodnic miejscowości w przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich.

Cel rozwojowy 5.

Podniesienie poziomu jakości życia

Poziom jakości życia zależy od wielu czynników. Wśród nich znajdują się m.in. materialne warunki życia, jakość dostępnych usług, jakość przestrzeni publicznej czy aktywność zawodowa.

Kształtowanie przyjaznego otoczenia poprzez poprawę stanu i dostępności przestrzeni publicznych oraz jakości i funkcjonalności usług publicznych przyczyni się do stworzenia odpowiednich warunków do życia dla wszystkich mieszkańców, a w tym grup o szczególnych potrzebach - osób starszych, rodziców z dziećmi czy osób z niepełnosprawnościami.

Istotną sferą wymagającą wsparcia w OSI Włocławka jest opieka nad dziećmi poniżej 3 lat oraz w wieku przedszkolnym. Brak wystarczającej liczby obiektów oferujących wysokiej jakości opiekę nad dziećmi wpływa na mniejszą aktywność zawodową kobiet oraz uniemożliwia dzieciom zdobywanie nowych umiejętności i wiedzy ułatwiających funkcjonowanie w życiu dorosłym.

Zjawisko degradacji infrastruktury miejskiej, głównie niska jakość budynków połączona z ich niewłaściwą konserwacją, a także brak przestrzeni niezbędnej dla zaspokojenia zapotrzebowania społecznego na miejsca rekreacji i wypoczynku, w tym tereny zielone, wpływają na pogorszenia warunków życia. Rewitalizacja fizyczna terenów miejskich, poprzez poprawę jakości obszarów, na których mieszkają najubożsi obywatele, może mieć znaczący wpływ na spójność społeczną i stanowi najlepsze rozwiązanie dla wykorzystania cennych i deficytowych terenów w centrum miast.

Wykorzystując potencjał poszczególnych miejscowości OSI Włocławka należy podjąć działania zmierzające do systematycznej poprawy jakości przestrzeni publicznej. Rewitalizacja infrastrukturalna miejskich przestrzeni publicznych połączona z aktywizacją społeczności lokalnej przyczyni się do podniesienia atrakcyjności obszaru oraz podniesienia poziomu życia mieszkańców.

Czynnikiem obniżającym poziom jakości życia może być wykluczenie społeczne bądź zagrożenie wykluczeniem społecznym. Na skutek często niezawinionych zdarzeń (np. starość, niepełnosprawność, utrata pracy), zarówno pojedyncze osoby jak i całe grupy mieszkańców mogą zostać dotknięte wykluczeniem społecznym negatywnie oddziaływującym na ich rozwój osobisty oraz najbliższe otoczenie. W celu przeciwdziałania tej sytuacji, należy podjąć szereg działań z zakresu rewitalizacji społeczno-gospodarczej, zmierzających do włączania wykluczonych grup mieszkańców oraz aktywizacji grup potencjalnie zagrożonych wykluczeniem.

Starzejące się społeczeństwo, przy jednoczesnym oczekiwaniu dożycia sędziwego wieku w dobrym zdrowiu, wpływa na konieczność rozwoju w OSI Włocławka profilaktyki zdrowotnej oraz promocji zdrowia, a także stworzenia warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Ponadto, z uwagi na niezadowalający dostęp do usług opiekuńczych nad osobami starszymi należy tworzyć oraz rozwijać odpowiednią ofertę placówek wsparcia i opieki.

Niepełnosprawność utrudnia czynne życie społeczne, obniża aktywność, samodzielność, powoduje izolację. Należy dążyć do wzrostu w OSI Włocławka możliwości lub zdolności uzyskania przez osoby niepełnosprawne zatrudnienia lub innej formy aktywności zawodowej, wzmocnienia samodzielności życiowej i społecznej oraz zapobiegania procesom ubóstwa, marginalizacji i wykluczenia społecznego osób z niepełnosprawnościami.

Na poziom jakości życia wpływa również ilość czasu wolnego oraz możliwość jego spędzenia w zróżnicowany sposób. W OSI Włocławka zlokalizowane są obiekty kulturalne oraz sportowe, których stan infrastruktury wymaga niejednokrotnie rozbudowy i unowocześnienia. Istotnym jest także rozszerzenie oferty świadczonych usług kulturalnych w celu umożliwienia aktywizacji społecznej oraz ułatwienia dostępu do różnych form spędzania wolnego czasu. Ważnym aspektem aktywności społecznej jest aktywność fizyczna, będąca czynną formą zagospodarowania wolnego czasu, a jednocześnie promująca zachowania prozdrowotne.

Zakłada się iż cel rozwojowy *Podniesienie poziomu jakości życia* zostanie osiągnięty poprzez priorytety inwestycyjne:

- ✓ poprawa oferty usług publicznych,
- ✓ poprawa jakości przestrzeni publicznej,
- ✓ ograniczenie wykluczenia społecznego,

Ww. cel rozwojowy realizuje politykę terytorialną województwa w zakresie celu strategicznego *Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi*. Powyżej wymienione priorytety inwestycyjne kontynuują na poziomie OSI Włocławka kierunki działań wynikające ze *Strategii rozwoju województwa kujawsko – pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* głównie w zakresie: rozwoju oferty kulturalnej o znaczeniu lokalnym, promocji aktywności fizycznej, realizacji infrastruktury dla rozwoju rekreacji, sportu masowego i amatorskiego, dostosowania funkcjonowania usług publicznych oraz przestrzeni publicznych do potrzeb wszystkich pokoleń, rozwoju bazy i promocji wychowania żłobkowego, rewitalizacji miast, wsi i obszarów zdegradowanych, tworzenie warunków rozwoju społecznego osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych i niesamodzielnych.

VII. Priorytety inwestycyjne

Cele rozwojowe OSI Włocławka służące przeciwdziałaniu zdiagnozowanym, negatywnym zjawiskom będą realizowane poprzez priorytety inwestycyjne.

Tabela 4. Logika interwencji strategicznej

Lp	Zidentyfikowany problem/potencjał	Cel (rozwiązanie/ograniczenie problemu, wykorzystanie potencjału)	Sposób realizacji celu (proponowane działania)	Zasięg terytorialny działania	Wskaźniki celu
CR: AKTYWIZACJA GOSPODARCZA					
PI: ROZWÓJ OFERTY INWESTYCYJNEJ					
1.	Występowanie niezagospodarowanych terenów o funkcji przemysłowej i poprzemysłowych, niewyposażonych w podstawowe media	Rozszerzenie oferty gotowych terenów do inwestowania	Budowa infrastruktury technicznej w obszarach inwestycyjnych (oraz doprowadzającej) o funkcji produkcyjno-usługowej.	m. Włocławek, gm. Brześć Kuj., Włocławek, Choceń, Kowal	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych
PI : WZROST PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW					
2.	Dostępność instrumentów prawno-	Zwiększenie wsparcia	Wsparcie finansowe (dotacje, pożyczki,	wszystkie JST obszaru	Liczba wspartych przedsiębiorstw

	finansowych wspierania przedsiębiorczości.	przedsiębiorczości	zwolnienia z podatku, poręczenia) dla nowo tworzonych działalności gospodarczych oraz tworzących nowe miejsca pracy.	OSI Włocławka	
			Wsparcie infrastrukturalne dla nowo tworzonych działalności gospodarczych	wszystkie JST obszaru OSI Włocławka	
			Działania szkoleniowe i doradcze, szczególnie skierowane na zakładanie i prowadzenie działalności, w tym korzystania z różnych form instrumentów finansowych	wszystkie JST obszaru OSI Włocławka	
PI : POPRAWA WIZERUNKU GOSPODARCZEGO					
3.	Niedostateczna promocja gospodarcza obszaru OSI Włocławka	Poprawa promocji gospodarczej obszaru OSI Włocławka	Utworzenie spójnej bazy informacji dla potencjalnych inwestorów	wszystkie JST obszaru OSI Włocławka	Liczba podjętych działań promocyjnych
			Promocja gospodarcza obszaru poprzez strony www poszczególnych JST obszaru, media, bezpośrednie kontakty władz samorządowych z potencjalnymi inwestorami, inne.	wszystkie JST obszaru OSI Włocławka	
PI : POPRAWA ATRAKCYJNOŚCI OFERTY TURYSTYCZNO-REKREACYJNEJ					
4.	Niewykorzystany potencjał zasobów Zbiornika Włocławskiego	Lepsze wykorzystanie zasobów Zbiornika Włocławskiego.	Utworzenie systemu zachęt i promocji dla pozyskania inwestorów do realizacji infrastruktury turystyczno-rekreatywnej	m. Włocławek, gm. Włocławek, Fabianki, Dobrzyń nad Wisłą	Liczba realizowanych/ zrealizowanych inwestycji
CR: POPRAWA JAKOŚCI KAPITAŁU LUDZKIEGO					
PI : POPRAWA JAKOŚCI KSZTAŁCENIA					

5.	Niezadawalający poziom zdawalności egzaminów maturalnych i gimnazjalnych	Podniesienie poziomu zdawalności egzaminów maturalnych i gimnazjalnych	Rozbudowa oferty zajęć rozwijania i kształtowania kompetencji kluczowych uczniów na wszystkich poziomach kształcenia	wszystkie JST obszaru OSI Włocławka	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych Liczba szkół, w których pracownicy przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty, którzy otrzymali stypendium
			Rozbudowa oferty dydaktycznej dla uczniów wymagających indywidualnego wsparcia	wszystkie JST obszaru OSI Włocławka	Liczba nauczycieli objętych wsparciem
			Zakup pomocy dydaktycznych, w tym do nauczania eksperymentalnego	wszystkie JST obszaru OSI Włocławka	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu
			Utworzenie systemu stypendialnego dla uzdolnionych uczniów	wszystkie JST obszaru OSI Włocławka	
6.	Niedostosowana oferta edukacji zawodowej do potrzeb rynku pracy	Dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy	Rozbudowa systemu doradztwa zawodowego na kluczowych poziomach kształcenia wspierającego młodzież w dokonywaniu właściwych wyborów zawodu.	wszystkie JST obszaru OSI Włocławka	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia ogólnego, którzy zostali objęci wsparciem w zakresie doradztwa zawodowego Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawców
			Organizacja praktyk zawodowych i staży u pracodawcy dla uczniów/studentów szkolnictwa zawodowego	m. Włocławek, Kowal, gm. Brześć Kujawski, Dobrzyń nad Wisłą, Chocień	
7.	Niezadawalający stan infrastruktury szkolnictwa zawodowego	Dostosowanie bazy kształcenia zawodowego, w tym wyższego do potrzeb rynku pracy	Utworzenie nowoczesnej infrastruktury dla kształcenia zawodowego na wszystkich poziomach.	m. Włocławek	Liczba wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego Liczba uczniów

					korzystających ze wspartych warsztatów/ pracowni kształcenia praktycznego
PI : ROZWÓJ EDUKACJI USTAWICZNEJ					
8.	Niedostateczna oferta edukacji ustawicznej w odniesieniu do potrzeb rynku pracy	Poprawa oferty kształcenia ustawicznego do potrzeb rynku pracy	Organizacja kursów i szkoleń w zakresie podnoszenia kwalifikacji i przekwalifikowania dla osób w wieku produkcyjnym, certyfikacja umiejętności.	wszystkie JST obszaru OSI Włocławka	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem
CR: POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO					
PI : POPRAWA INFRASTRUKTURY WODOCIĄGOWEJ I KANALIZACJI SANITARNEJ					
9.	Niezadawalająca infrastruktura wodociągowa i kanalizacji sanitarnej	Poprawa infrastruktury wodno - kanalizacyjnej	Rozbudowa i modernizacja sieci i urządzeń wodociągowych i kanalizacji sanitarnej.	wszystkie JST obszaru OSI Włocławka	Przewidywana liczba osób korzystających z ulepszanego zaopatrzenia w wodę
			Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich	tereny wiejskie gmin OSI Włocławka	Przewidywana liczba osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków
PI : POPRAWA EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ ORAZ ZMNIEJSZENIE NISKICH EMISJI					
10.	Niska efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej i mieszkaniowej	Poprawa efektywności energetycznej budynków	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i mieszkaniowych, w tym budowa instalacji i urządzeń OZE	wszystkie JST obszaru OSI Włocławka	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych
11.	Niezadawalający stan infrastruktury transportu publicznego	Rozwój infrastruktury transportu publicznego	Realizacja działań w zakresie usprawnienia systemu transportu publicznego niskoemisyjnego	m. Włocławek, gm. Lubanie, gm. Włocławek	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym
			Budowa nowoczesnego	m. Włocławek	komunikacji miejskiej

			centrum przesiadkowego		Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych Długość wybudowanych/przebudowanych dróg dla rowerów Liczba przebudowanych punktów oświetleniowych
			Rozbudowa lokalnych i ponadlokalnych ścieżek/tras rowerowych oraz parkingów	wszystkie JST obszaru OSI Włocławka	
			Modernizacja oświetlenia ulicznego	wszystkie JST obszaru OSI Włocławka	
PI : POPRAWA OCHRONY ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH					
13.	Niedostateczna ochrona różnorodności biologicznej	Wzmocnienie ochrony różnorodności biologicznej	Tworzenie centrów ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich	wszystkie JST obszaru OSI Włocławka	Liczba wspartych form ochrony przyrody
CR: WZROST SPÓJNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ					
PI: ROZWÓJ SIECI DRÓG LOKALNYCH I PONADLOKALNYCH					
14.	Niezadowalający stan techniczny infrastruktury drogowej, w tym brak wymaganych standardów części dróg podstawowego i pomocniczego układu komunikacyjnego obszaru OSI	Rozbudowa i poprawa stanu sieci dróg ponadlokalnych i lokalnych	Budowa, przebudowa dróg krajowych i wojewódzkich dla zapewnienia dobrej komunikacji z autostradą A1 oraz budowa obwodnic miast.	m. Włocławek, gm. Brześć Kujawski, Fabianki	Długość wybudowanych/ przebudowanych dróg Liczba wybudowanych/ przebudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych
			Budowa, przebudowa dróg komunikacji wewnętrznej obszaru, w tym wewnątrzmijskich.	wszystkie JST obszaru OSI Włocławka	
CR: PODNIESIENIE POZIOMU JAKOŚCI ŻYCIA					
PI: POPRAWA OFERTY USŁUG PUBLICZNYCH					
15.	Niski dostęp do różnych form opieki nad dziećmi do lat 3	Zwiększenie dostępu do różnych form opieki nad dziećmi do lat 3	Utworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 oraz przygotowanie zawodowe osób do opieki nad dziećmi do lat 3.	m. Włocławek	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3
16.	Niezadowalająca	Poprawa	Utworzenie	gm. Kowal,	Liczba miejsc w

	dostępność i jakość opieki przedszkolnej głównie na obszarach wiejskich	dostępności i jakości opieki przedszkolnej głównie na obszarach wiejskich	nowoczesnej placówki przedszkolnej.	gm. Lubanie. m. Włocławek	objętej wsparciem infrastrukturze przedszkolnej
PI: POPRAWA JAKOŚCI PRZESTRZENI PUBLICZNEJ					
17.	Niezadowolający stan i dostępność przestrzeni publicznych	Poprawa stanu i dostępności przestrzeni publicznej	Modernizacja budynków użyteczności publicznej, zabytkowych i mieszkaniowych	wszystkie JST obszaru OSI Włocławka	Liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem
			Rewaloryzacja miejskich przestrzeni otwartych	obszary miejskie JST OSI Włocławka	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją
PI: OGRANICZENIE WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO					
18.	Wysoki udział osób korzystających z pomocy społecznej, w tym długotrwale bezrobotnych	Zmniejszenie liczby beneficjentów korzystających z pomocy społecznej i przywrócenie ich na rynek pracy	Organizacja szkoleń i kursów zawodowych, staży, poradnictwa specjalistycznego i konsultacji dla przywrócenia osób na rynek pracy oraz organizacja grup samopomocowych w tym zastosowanie metody OSŁ ¹⁰ , grup wsparcia ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnością dla włączenia społecznego oraz przywrócenia na rynek pracy	wszystkie JST obszaru OSI Włocławka	Liczba osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje Liczba osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym objętych wsparciem
19.	Duża bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych osób	Ograniczenie bezradności w sprawach	Działania ukierunkowane na integrację społeczną	wszystkie JST obszaru OSI	Liczba osób zagrożonych ubóstwem i

¹⁰ Metoda OSŁ (Organizowanie Społeczności Lokalnej) to nowatorska metoda pracy środowiskowej. nastawiona na trwałą zmianę rzeczywistości społecznej, szczególnie w przypadku grup i środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. W OSŁ pomoc socjalna opiera się nie tylko na aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i wykluczonych, ale nauczaniu ich, jak sami mogą sobie pomóc poprzez wykorzystanie otaczających ich zasobów najbliższego środowiska. Jednym z elementów powyższego modelu są działania oparte na partnerstwie instytucji i osób, które swoim zasięgiem oddziałują na daną społeczność. W OSŁ wiodącą rolę pełni osoba pracownika socjalnego – organizatora społeczności lokalnej pracującego bezpośrednio w społeczności.

	korzystających z pomocy społecznej	opiekuńczo-wychowawczych poprzez poprawę dostępu do usług wsparcia rodziny/ pieczy zastępczej	i zawodową rodzin i młodzieży	Włocławka	wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi
20.	Niezadawalający dostęp do usług opiekuńczych nad osobami starszymi	Poprawa dostępu do usług opiekuńczych świadczonych na rzecz osób starszych	Tworzenie i rozwój oferty placówek wsparcia i opieki nad osobami starszymi	wszystkie JST obszaru OSI Włocławka	Liczba osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi

VIII. Tryb i zasady naboru projektów

Wybór projektów będzie odbywał się na dwóch poziomach: wewnętrznym – realizowanym w toku prac nad Strategią OSI i zewnętrznym – w procedurze konkursowej realizowanej przez Instytucję Zarządzającą RPO WK- P.

Zakłada się trzyetapowy wybór wewnętrzny projektów, które umieszczone na Liście projektów stanowią integralną część *Strategii rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie*:

- nabór (identyfikacja) projektów,
- preselekcja projektów,
- wybór projektów i utworzenie listy projektów podstawowych i rezerwowych.

Przyjmuje się, iż organami odpowiedzialnymi za zarządzanie procesem wyboru projektów na poziomie wewnętrznym są:

- Wydział Rozwoju Miasta Urzędu Miasta Włocławka, odpowiedzialny za obsługę organizacyjną i techniczną OSI Włocławka,
- Zarząd OSI Włocławka, odpowiedzialny za przygotowanie listy projektów i jej aktualizacja,
- Komitet Sterujący OSI Włocławka, odpowiedzialny za zatwierdzenie listy projektów i przedłożenie jej wraz z projektem Strategii do zaopiniowania przez IZ RPO.

Pierwszy nabór projektów odbył się w 2014r. w ramach wewnętrznego zgłaszania propozycji projektowych przez członków Umowy partnerskiej dla przygotowania *Strategii rozwoju miejskiego obszaru funkcjonalnego Włocławka na lata 2014-2020*. Na bazie zgłoszonych projektów utworzona została lista projektów dla realizacji założonych celów rozwojowych i operacyjnych. Lista zawierała również projekty gmin, które nie uczestniczyły w partnerstwie ale objęte zostały strategią na podstawie delimitacji obszaru.

Druga tura naboru odbyła się w trakcie sporządzania projektu *Strategii OSI Włocławka* o czym wszyscy partnerzy OSI Włocławka powiadomieni zostali pismem z dnia 5 marca 2015 roku, a także podczas wspólnych spotkań, które odbywały się w miesiącach marzec, kwiecień, maj br. Utworzona z naboru lista stanowiła podstawę do przeprowadzenia wspólnej przez wszystkich członków obszaru OSI preselekcji dla zbudowania listy projektów podstawowych realizacji Strategii, listy projektów rezerwowych i listy projektów komplementarnych. Projekty zostały zgłoszone na wzorze określonym

przez Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dokumencie *Zasady przygotowania Strategii dla miast regionalnych i miasta subregionalnego oraz obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie*.

Każdy kolejny nabór projektów, w przypadku zaistnienia takiej potrzeby, powinien trwać minimum dwa tygodnie od dnia umieszczenia ogłoszenia o naborze na stronach internetowych gmin. Przesłane fiszki projektowe zostaną zebrane przez poszczególne urzędy gmin tworzące OSI Włocławka i przekazane do Wydziału Rozwoju Miasta Urzędu Miasta Włocławek celem poddania ocenie formalnej. W przypadku wątpliwości lub niejasności Biuro OSI wystąpi o wniesienie niezbędnych poprawek i uzupełnień w ciągu 7 dni roboczych od doręczenia wnioskodawcy pisma. W razie odmowy wniesienia przez Wnioskodawcę wskazanych uzupełnień lub braku poinformowania o zaistniałych opóźnieniach wraz z załączonym uzasadnieniem, dany projekt zostanie wykluczony na etapie oceny formalnej z dalszego postępowania. W przypadku spełnienia wszelkich wymogów formalnych, projekt będzie podlegał dalszej procedurze weryfikacyjnej na etapie oceny merytorycznej.

Preselekcja projektów ma na celu wyłonienie listy projektów podstawowych oraz rezerwowych, które w najwyższym stopniu będą oferować kompleksowe rozwiązanie zdiagnozowanych problemów i w sposób znaczący będą wpływać na osiągnięcie założonych celów strategicznych *Strategii rozwoju OSI Włocławka oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie* oraz określonych w ich ramach wskaźników.¹¹

Lista projektów sporządzona po ocenie zostanie przekazana Zarządowi OSI Włocławka, który zweryfikuje zasadność sporządzonej listy. Następnie lista przedkładana jest Komitetowi Sterującemu OSI Włocławka, który w drodze głosowania decyduje o przyjęciu sporządzonej listy projektów podstawowych i rezerwowych. Akceptacja listy projektów przez Komitet Sterujący OSI kończy proces ich wyboru na poziomie wewnętrznym. Następnie Strategia OSI wraz z zaakceptowaną listą projektów zostanie przekazana Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym, celem jej pozytywnego zaopiniowania.

Przedsięwzięcia wskazane do realizacji w ramach polityki terytorialnej będą przedmiotem negocjacji w ramach Kontraktu Regionalnego, tj. porozumienia zawartego pomiędzy jednostkami samorządowymi Obszaru Strategicznej Interwencji Włocławka, a IZ RPO. Projekty, które znajdą się na liście projektów podstawowych będą dodatkowo premiiowane podczas konkursów dedykowanych, organizowanych przez IZ RPO, co znacząco zwiększy szanse projektodawców na uzyskanie dofinansowania ze środków *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014-2020*. Strategia po uzyskaniu pozytywnej opinii IZ RPO, będzie podstawą do uruchomienia konkursów z tzw. „kodem dostępu”. Zgodnie z zapisami *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014-2020* Instytucja Zarządzająca w trakcie organizowanych konkursów odpowiadać będzie za ocenę formalną i merytoryczną zgłoszonych projektów.

Projekty, które zostaną ujęte na liście projektów rezerwowych i na liście projektów komplementarnych, stanowiących dopełnienie zadań wiodących *Strategii* będą realizowane za

---

¹¹ Kryteria wyboru projektów dla ustalenia listy podstawowej projektów stanowi załącznik nr 2 do *Strategii*

pośrednictwem innych źródeł finansowania wewnętrznego jak i zewnętrznego (np. innych priorytetów inwestycyjnych RPO czy w ramach krajowych programów operacyjnych).

IX. Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji oraz instrumenty realizacji

Tabela 5. Lista projektów podstawowych

LISTA PROJEKTÓW PODSTAWOWYCH						WSKAŹNIKI REZULTATU	WSKAŹNIKI PRODUKTU													WSKAŹNIKI DODATKOWE				
L.P.	NAZWA PROJEKTU	BENEFICJENT	OKRES REALIZACJI	WARTOŚĆ OGÓLNA	DOFINANSOWANIE																			
Oś priorytetowa 3 EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA I GOSPODARKA NISKOEMISYJNA W REGIONIE						Działanie 3.3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna																		
1.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie miasta Włocławek.	Gmina Miasto Włocławek	2015-2018	24 541 557,07	17 080 831,44	brak danych	n/d	Etap I (średnia arytmetyczna) - 61,76%. Etap II (średnia arytmetyczna) - 59,94%. Etap III (średnia arytmetyczna) - 65,64%.	Etap I - 465,870 Etap II - brak danych Etap III - 1600,970	Etap I - 6. Etap II - 3. Etap III - 10. RAZEM: 19.														
2.	Modernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie Gminy Brześć Kujawski.	Gmina Brześć Kujawski	2016-2018	1 520 236,77	1 020 000,00	brak danych	n/d	Dla budynku dworca autobusowego - 79103,244 kWh/r. Dla budynku Urzędu Miejskiego - 217854,656 kWh/r. RAZEM: 296957,9kWh/r.	Dla budynku dworca autobusowego - 8,289t/r. Dla budynku Urzędu Miejskiego - 83,521t/r. RAZEM: 91,81t/r.	2														
3.	Termomodernizacja obiektów będących własnością gminy Kowal - budynki Szkoły Podstawowej	Gmina Kowal	2016-2018	2 151 283,24	1 828 590,75	brak danych	brak danych	1. SP. W m. Nakonowo - 18000 kWh/rok, Sala Gimnastyczna	1. SP. W m. Nakonowo- 40,5 ton CO2/rok, Sala Gimnastyczna w SP w m. Nakonowo- 30,5 ton CO2/rok, Świetlica wiejska w m. Czerniewiczki-30,5	3														Poprawa efektywności energetycznej budynków - min.60%. Ograniczenie emisji CO2 - min. 30%

dotyczącym budowy ciągów pieszo-rowerowych.																					gmina Kowal - 5,748 km, miasto Kowal - 1,209km.															
OGÓLEM:				36 081 917,8 2	27 359 589,51	WSKAŹNIK REZULTATU															WSKAŹNIKI PRODUKTU															WSKAŹNIKI DODATKOWE
Działanie 4.3 Rozwój infrastruktury wodno - ściekowej																																				
1 2	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Szpital Górny	Gmina Fabianki	2017-2019	4 422 917,6 5	3 056 487,80	brak danych	70	70 RLM	brak danych	4708,41 m																										
1 3	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Bogucin - III etap.	Gmina Fabianki	2018-2019	2 214 000,0 0	1 282 487,00	80	brak danych	216	brak danych	brak danych																										
1 4	Kompleksowy projekt gospodarki wodno - ściekowej na terenie aglomeracji Chocień. Zadanie 1. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Śmitowice na terenie aglomeracji Chocień. Zadanie 2. Budowa sieci wodno - kanalizacyjnej na terenie miejscowości Chocień.	Gmina Chocień	2016-2018	1 664 251,1 5	1 139 610,91	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych											1. Liczba osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków - 678. 2. Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków - 678. 3. Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej (mb) - 7603 4. Długość wybudowanej sieci wodociągowej (mb) - 538															
1 5	Rozwój infrastruktury wodno - ściekowej na terenie aglomeracji Chocień.	Gmina Chocień	2019-2020	1 235 069,2 8	1 049 808,89	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych											1. Liczba ludności korzystającej z kanalizacji sanitarnej (RLM) - 200. 2. Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej (mb) - 2 000. 3. Długość wybudowanej sieci wodociągowej (mb) - 1 000.															
1 6	Przebudowa stacji uzdatniania wody w Lubaniu oraz modernizacja oczyszczalni ścieków w miejscowości Kucierz	Gmina Lubanie	2017-2018	478 321,4 2	330 547,32	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych											1. Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego zaopatrzenia w wodę (C18): ok. 4500 osób. 2. Przewidywana liczba osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków (RLM) - 1100. 3. Liczba wybudowanych ujęć															

21	Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynku przy ul. 3 Maja we Włocławku na Centrum aktywizacji i przedsiębiorczości wraz z przebudową infrastruktury drogowej.	Gmina Miasto Włocławek	2016-2018	7 500 000,00	6 375 000,00	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	1									1. Liczba nowoutworzonych usług na obszarze rewitalizowanym (szt.) - 4. 2. Długość przebudowanych dróg gminnych (km) - 0,66.
22	Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynków przy ul. 3 Maja 4 i 6 na Młodzieżowe Centrum Aktywizacji "3 Maj się!" wraz z muzeum interaktywnym.	Gmina Miasto Włocławek	2018-2019	3 425 804,96	2 911 934,22	brak danych	brak danych	brak danych	2 szt.	brak danych	2									1. Liczba osób korzystających z wybudowanych/wyremontowanych budynków publicznych lub komercyjnych na obszarach miejskich (osoby/miesiąc) - ok. 650. 2. Liczba nowoutworzonych usług na obszarze rewitalizowanym (szt.) - 3 („3Maj się!” młodzieżowe centrum aktywizacji, muzeum interaktywne, podwórko partycypacyjne z kawiarnią).
23	Rewitalizacja Miasta Kowala poprzez modernizację budynków i podstawowej infrastruktury komunalnej.	Miasto Kowal	2017-2018	948 000,00	805 800,00	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	12	brak danych									1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (m2) - 103 179. 2. Liczba osób korzystających z wyremontowanych budynków mieszkalnych na obszarach miejskich (osoby) - 584.
OGÓLEM:				11 873 804,96	10 092 734,22	WSKAŹNIKI REZULTATU		WSKAŹNIKI PRODUKTU												WSKAŹNIKI DODATKOWE
Działanie 6.3 Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną																				
Poddziałanie 6.3.1 Inwestycje w infrastrukturę przedszkolną																				
24	Domek Małego Misia w Gminie Fabianki - Przedszkole Marzeń - nowoczesne, przyjazne, bezpieczne. Program inwestycyjny.	"PROGRES" Aleksandra Rycicka	2017-2017	176 470,50	150 000,00	n/d	43,33	20	n/d	20	0									1. Liczba osób korzystających z objętej wsparciem infrastruktury przedszkolnej (osoby) - 20. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej (szt.) - 1.

OGÓLEM:		2 555 467,2 0	2 172 147,12													WSKAŹNIKI DODATKOWE								
Oś priorytetowa 9 SOLIDARNE SPOŁECZEŃSTWO				WSKAŹNIKI REZULTATU				WSKAŹNIKI PRODUKTU														WSKAŹNIKI DODATKOWE		
Działanie 9.2 Włączenie społeczne																								
Poddziałanie 9.2.1 Aktywne włączenie społeczne																								
				1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu - osoby.	2. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu - osoby.	3. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - osoby.	4. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - osoby.	1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie - osoby.	2. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie - osoby.															
28	Aktywne społeczeństwo na terenie Gminy Miasta Kowal.	Miasto Kowal	2017-2019	500 000,00	425 000,00	30	11	5	5	30	brak danych													
29	Integracja społeczna i aktywizacja zawodowa w Gminie Fabianki.	Gmina Fabianki	2017-2018	360 000,00	306 000,00	14	7	3	3	20	6													1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi (osoby) - 15.
30	Nowe kwalifikacje zawodowe dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z terenu gminy Kowal.	Gmina Kowal	2018-2019	70 000,00	63 000,00	12	brak danych	3	3	15	3													
31	Aktywne społeczeństwo na terenie Gminy Włocławek.	Gmina Włocławek/GOPS Włocławek	2018-2020	400 000,00	340 000,00	30	15	11	11	70	5													1. Liczba doposażonych świetlic profilaktyczno-wychowawczych na terenie Gminy Włocławek (szt.) - 3. 2. Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia (osoby) - 30.
32	Rozwijamy się graficznie i komputerowo.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy we Włocławku	2016-2018	320 000,00	272 000,00	brak danych	15	6	brak danych	35	35													1. Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (osoby) - 35. 2. Liczba zaadaptowanych pomieszczeń (szt.) - 1. 3. Liczba stanowisk i zestawów komputerowych (szt.) - 8-10 (w zależności od możliwości adaptacyjnych). 4.

36	Reintegracja społeczna mieszkańców Włocławka w tym w obszarze rewitalizacji-I edycja	Gmina Miasto Włocławek	2020-2021	1 000 000,00	850 000,00	40	50	11	brak danych	40	40																																																																																			
	Reintegracja społeczna mieszkańców Włocławka w tym w obszarze rewitalizacji-II edycja	Gmina Miasto Włocławek	2021-2022	1 000 000,00	850 000,00	40	50	11	brak danych	40	40																																																																																			
38	Aktywność to przyszłość.	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku	2019-2020	720 000,00	612 000,00	28	60	14	brak danych	60	brak danych													1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi (osoby) - 60.																																																																						
OGÓLEM:				9 049 425,63	7 695 493,69																			WSKAŹNIKI DODATKOWE																																																																						
Działanie 9.3 Rozwój usług zdrowotnych i społecznych					WSKAŹNIKI REZULTATU																		WSKAŹNIKI PRODUKTU																		WSKAŹNIKI DODATKOWE																																																					
Poddziałanie 9.3.2 Rozwój usług społecznych					1a. Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu - szt.																		1b. Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu - szt.																		1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi w interesie ogólnym w programie - osoby.																		2. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi w interesie ogólnym w programie - osoby.																																			
	Centrum Międzypokoleniowe jako miejsce aktywnego spędzania czasu dla osób starszych oraz niepełnosprawnych	Gmina Miasto Włocławek	2018-2020	600 000,00	510 000,00	1	n/d	n/d	do 100																																																																																					
39	Tworzenie warunków do aktywnego spędzania czasu dla osób starszych i niepełnosprawnych w Gminie Brześć Kujawski.	Gmina Brześć Kujawski	2017-2019	2 400 000,00	2 160 000,00	n/d	1	n/d	do 150																																																																																					
OGÓLEM:				2 400 000,00	2 670 000,00	WSKAŹNIKI REZULTATU						WSKAŹNIKI PRODUKTU												WSKAŹNIKI DODATKOWE																																																																						

		14 004	12 537																							
OGÓLEM:		892,8 3	640,81																							
Oś priorytetowa 10 INNOWACYJNA EDUKACJA																										
Działanie 10.2 Kształcenie ogólne i zawodowe																										
Poddziałanie 10.2.1 Wychowanie przedszkolne																										
		1. Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS - % (cel szczegółowy 1).	2. Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu - osoby (cel szczegółowy 1).	1. Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej - osoby.	2. Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie - szt.	3. Liczba nauczycieli objętych wsparciem w zakresie TIK w ramach programu - osoby.	4. Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie - osoby.																			
40	Domek Małego Misia w Gminie Fabianki - Przedszkole Marzeń - nowoczesne, przyjazne, bezpieczne. Utrzymanie miejsc przedszkolnych.	"PROGRES" Aleksandra Rycicka	2017-2017	211 764,70	180 000,00	100	2	45	20	brak danych	2															
	Gminne Niepubliczne Przedszkole Integracyjne	IMPULS Alicja Czekaj	2017-2019	800 000,00	680 000,00	100% (50 szt.)	4	30	50	4	4															
41	Zwiększenie liczby miejsc wraz z poprawą jakości usług edukacyjnych w placówkach przedszkolnych na terenie gminy Lubanie.	Gmina Lubanie	2017-2018	600 000,00	510 000,00	100	5	125	125	brak danych	5															
42	Poprawa jakości usług edukacyjnych w przedszkolach na terenie gminy Choceń.	Gmina Choceń	2016-2018	400 000,00	340 000,00	brak danych	brak danych	135	35	brak danych	brak danych	1. Liczba dzieci, które poszerzyły swoje umiejętności w zakresie logopedii - 100 osób. 2. Liczba dzieci, które poszerzyły swoje umiejętności w zakresie gimnastyki korekcyjnej - 100 osób. 3. Liczba dzieci, które poszerzyły swoje umiejętności w zakresie rytmiki - 100 osób. 4. Liczba dzieci, które poszerzyły swoje umiejętności w zakresie zajęć korekcyjno - kompensacyjnych - 100 osób. 5. Liczba zmodernizowanych/wyremontowanych														

		2 011 764,7 0		1 710 000,00		WSKAŹNIKI REZULTATU					WSKAŹNIKI PRODUKTU									WSKAŹNIKI DODATKOWE				
OGÓŁEM:						1. Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu - osoby (cel szczegółowy 2).	2. Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu - osoby (cel szczegółowy 2).	3. Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych - szt. (cel szczegółowy 2).	4. Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych - szt. (cel szczegółowy 2).	5. Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS - osoby (cel szczegółowy 2).	1. Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie - osoby.	2. Liczba uczniów w objętych wsparciem w zakresie rozwoju kompetencji kluczowych w programie - osoby.	3. Liczba nauczycieli objętych wsparciem w zakresie TIK w ramach programu - osoby.	4. Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych - szt.	5. Liczba szkół, których pracownicy przedmiotowi wyposażeni w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych - szt.	6. Liczba uczniów zagrożonych przedwczesnym opuszczeniem systemu oświaty objętych wsparciem w programie - osoby.	7. Liczba nauczycieli objętych wsparciem w zakresie uzyskiwania/podnoszenia kwalifikacji w doradztwa zawodowego - osoby.	8. Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w sprzęt niezbędny do pracy z uczniami i ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz uczniami i młodszymi - szt.	9. Liczba uczniów w ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i uczniów w młodszym objętych pracą indywidualną - osoby.				objektów świadczących usługi wychowania przedszkolnego wraz z niezbędnym wyposażeniem odnoszącym się do zakresu infrastrukturalnego projektu, w tym również wyposażeniem placów zabaw - 3 szt. 6. Liczba placówek wychowania przedszkolnego wykorzystujących sprzęt do e-edukacji - 3 szt.	
Poddziałanie 10.2.2 Kształcenie ogólne																								
43	Łowimy talenty w Długoszu.	Diecezja Włocławska	2017-2018	800 000,00	680 000,00	324	25	1	1	25	25	324	25	1	1	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych					
44	Czym skorupka za młodu - uczniowie z 13 szkół kształcenia podstawowego o Włocławka podnoszą swoje kompetencje	Panaceum-Omega Maria Jolanta Wyborska	2017-2018	1 800 000,00	1 500 000,00	813	21	0	4	0	23	1 016	0	0	4	0	0	13	459	11	12			
45	Wyrównywanie szans edukacyjnych w mieście Kowal.	Miasto Kowal	2017-2019	121 290,00	97 032,00	45	brak danych	1	1	brak danych	brak danych	45	brak danych	1	1	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych					
46	Akademia stymulowania rozwoju, kreatywności oraz diagnozy i terapii dzieci.	Państwo wa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku	2018-2020	537 169,23	456 593,85	180	12	1	1	brak danych	12	90	12	1	1	brak danych	brak danych	1	10					
						1. Liczba szkół i placówek systemu oświaty, które wykorzystują sprzęt niezbędny do pracy z uczniami ze specjalnymi																		

Poddziałanie 10. 2.3 Kształcenie zawodowe						1. Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie, uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki - osoby.	2. Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu - osoby.	3. Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego - szt.	1. Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy - osoby.	2. Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie - osoby.	3. Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego - szt.											
56	Włocławek zawodowe.	Gmina Miasto Włocławek	2018-2019	4 770 257,50	4 054 718,87	40	42	8	334	42	6										1. Liczba wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego (szt.) - 6. 2. Liczba uczniów korzystających ze wspartych warsztatów/pracowni kształcenia praktycznego (osoby) - 100. 3. Liczba nauczycieli objętych wsparciem (osoby) - 60. 4. Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu (osoby) - 60.	
57	Kształcenie zawodowe.	Gmina Miasto Włocławek	2018-2019	500 000,00	425 000,00	brak danych	brak danych	brak danych	400	24	1										1. Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie (osoby) - 400. 2. Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, uczestniczących w praktykach i stażach u pracodawcy (osoby) - 24.	
58	Szkoła Zawodowców	WK-P w partnerstwie z Gminą Miasto Włocławek	2017-2018	4 651 643,04	4 419 038,04	brak danych	brak danych	4	brak danych	brak danych	4											
OGÓLEM:				9 921 900,54	8 898 756,91	WSKAŹNIKI REZULTATU			WSKAŹNIKI PRODUKTU												WSKAŹNIKI DODATKOWE	
Działanie 10.4. Edukacja dorosłych																						
Poddziałanie 10. 4.1 Edukacja dorosłych w zakresie kompetencji cyfrowych i języków obcych						1. Liczba osób w wieku 25 lat i więcej,	2. Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub	3. Liczba osób w wieku 50 lat i więcej,	1. Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie - osoby.	2. Liczba osób o niskich kwalifikacjach	3. Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych											

OGÓLEM EFS:	36	32 313
	508	745,50
	090,9	
	0	

Tabela 6. Lista projektów rezerwowych

LP.	NAZWA PROJEKTU	BENEFICJENT	OKRES REALIZACJI	WARTOŚĆ OGÓŁEM
Oś priorytetowa 3 EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA I GOSPODARKA NISKOEMISYJNA W REGIONIE				
<i>Działanie 3.3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna</i>				
1	Kompleksowa modernizacja energetyczna budynku Publicznej Szkoły Podstawowej i Publicznego Gimnazjum w Fabiankach	Gmina Fabianki	2016-2017	1 200 000,00
2	Kompleksowa modernizacja energetyczna budynku użyteczności publicznej w Fabiankach	Gmina Fabianki	2018	300 000,00
3	Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w sektorze mieszkaniowym	Gmina Choceń	2015-2018	6 000 000,00
4	Wspieranie efektywności energetycznej poprzez termomodernizację budynków na terenie miasta Kowal	Gmina Miasto Kowal	2016-2021	1 500 000,00
5	Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych na terenie gminy Choceń	Gmina Choceń	2015-2018	1 100 000,00
6	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej z wykorzystaniem OZE	Gmina Lubanie	2016 - 2018	2994796,79
7	Termomodernizacja obiektu użyteczności publicznej - budynek kościoła w parafii pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski	Gmina Miasto Włocławek (Parafia rzym-kat.)	2017	1100000,00
8	Termomodernizacja kościoła parafialnego p.w. Świętego Ducha przy ul. Kościelnej we Włocławku	Gmina Miasto Włocławek (Parafia rzym-kat.)	2017	750000,00
9	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie miasta Włocławek - IV etap	Gmina Miasto Włocławek	2017-2018	2661069,28
<i>Działanie 3.4 Zrównoważona mobilność miejska i promowanie strategii niskoemisyjnych</i>				
10	Budowa ścieżki rowerowej wzdłuż rzeki Wisły	Gmina Lubanie	2016-2018	1 200 000,00
11	Budowa ścieżki rowerowej przy drodze powiatowej Lubanie-Kucierz	Gmina Lubanie	2017-2018	750 000,00
12	Unowocześnienie i modernizacja infrastruktury transportu zbiorowego pomiędzy gminą Lubanie a Miastem Włocławek	Gmina Lubanie	2016-2017	200 000,00
13	Budowa tras rowerowych w Gminie Fabianki	Gmina Fabianki	2016-2020	1 200 000,00
14	Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne w Gminie Fabianki	Gmina Fabianki	2018-2022	1 000 000,00
15	Usprawnienie dojazdu do miejsc pracy poprzez budowę systemu ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Gmina Brześć Kujawski	2017-2018	1 499 096,75
16	Budowa ścieżki pieszo-rowerowej wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 269 na terenie Gminy Choceń	Gmina Choceń	2017 -2018	1 400 000,00
17	Rozszerzenie sieci komunikacji podmiejskiej na terenie gminy wraz z budową ścieżki i trasy rowerowej na odcinku Smólsk-Dobra Wola-Świętosław-Kruszynek-Poddębice	Gmina Włocławek	2016-2019	736 323,53
Oś priorytetowa 4 REGION PRZYJAZNY ŚRODOWISKU				
<i>Działanie 4.1 Przeciwdziałanie zagrożeniom</i>				
<i>Poddziałanie 4.1.1 Poprawa ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałanie suszy</i>				
18	Budowa zbiorników retencyjnych w mieście Kowal	Gmina Miasto Kowal	2016-2018	1 200 000,00

Działanie 4.3 Rozwój infrastruktury wodno - ściekowej				
19	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Lubanie	Gmina Lubanie	2016-2019	2 500 000,00
20	Modernizacja oczyszczalni ścieków w miejscowości Kucierz poprzez podniesienie jej parametrów wraz z budową kolektora kanalizacji tłocznej od przepompowni P1 do oczyszczalni	Gmina Lubanie	2016-2017	1 873 084,45
21	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Lubanie	Gmina Lubanie	2016-2019	350 000,00
22	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Śmiłowice	Gmina Chocień	2015 - 2018	1 751 861,13
23	Kompleksowe rozwiązanie problemów w zakresie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy Chocień	Gmina Chocień	2015-2018	4 700 000,00
24	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zabezpieczenie mieszkańców w ujęcia wody na terenie gminy Chocień	Gmina Chocień	2015-2018	1 600 000,00
25	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Pikutkowo	Gmina Brześć Kujawski	2017 - 2017	650 000,00
26	Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Włocławskiej i ulicach sąsiednich w Szpetalu Górnym	Gmina Fabianki	2018-2020	5 000 000,00
27	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Cyprianka	Gmina Fabianki	2018-2022	3 000 000,00
28	Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Fabiankach	Gmina Fabianki	2020-2023	4 000 000,00
Działanie 4.4 Ochrona i rozwój zasobów kultury				
29	Wyposażenie Centrum Promocji Turystyczno - Gospodarczej	Gmina Brześć Kujawski	2018-2019	1 000 000,00
Oś priorytetowa 6 SOLIDARNE SPOŁECZEŃSTWO I KONKURENCYJNE KADRY				
Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych				
30	Rewitalizacja społeczno-gospodarcza miejscowości Chocień	Gmina Chocień	2015- 2018	4 300 000,00
31	Rewitalizacja społeczno-gospodarcza miejscowości Świętosław Gmina Włocławek	Gmina Włocławek	2016-2018	470 360,00
Działanie 6.3 Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną				
Poddziałanie 6.3.2 Inwestycje w infrastrukturę kształcenia zawodowego				
32	Centrum Doskonalenia i Certyfikacji Kadr Technicznych	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa	2016-2018	5 500 000,00
Działanie 8.4 Godzenie życia zawodowego i rodzinnego				
Poddziałanie 8.4.2 Rozwój usług opieki nad dziećmi w wieku do lat 3				
33	Żłobek niepubliczny "Zenitek"	Centrum Edukacji i Kultury "Zenit" we Włocławku	2016-2019	1 200 000,00
34	Klub dziecięcego rozwoju	Centrum Edukacji i Kultury "Zenit" we Włocławku	2016-2019	1 300 000,00
Oś priorytetowa 9 SOLIDARNE SPOŁECZEŃSTWO				
Działanie 9.2 Włączenie społeczne				
35	Aktywizacja osób niepełnosprawnych	Centrum Edukacji i Kultury "Zenit" we Włocławku	2016-2020	2 383 190,00
36	Klub Integracji Społecznej	Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno - Ekonomicznych "SUKCES" we Włocławku	2016-2019	8 936 962,50
Działanie 9.3.2 Rozwój usług Społecznych				

37	Wsparcie dostępu do usług opiekuńczych dla osób starszych z niepełnosprawnościami oraz osób niesamodzielnymi z terenu Gminy Kowal	Gmina Kowal	2016 - 2020	800 000,00
Oś priorytetowa 10 INNOWACYJNA EDUKACJA				
Działanie 10.2 Kształcenie ogólne i zawodowe				
Poddziałanie 10.2.1 Wychowanie przedszkolne				
38	Dwujęzyczny punkt przedszkolny	Centrum Edukacji i Kultury "Zenit" we Włocławku	2016-2020	1 500 000,00
39	Przedszkole w Długoszu	Diecezja Włocławska	2016-2019	2 160 000,00
40	"Indywidualnie - znaczy lepiej" - Przedszkole daltońskie we Włocławku	Gmina Miasto Włocławek	2016 - 2019	272 600,00
41	Tęczowa matematyka - rozwijanie zainteresowań matematycznych wśród dzieci przedszkolnych	Gmina Miasto Włocławek	2017-2018	286 000,00
42	Każde dziecko w przedszkolu	Gmina Miasto Włocławek	2016-2018	1 370 000,00
Poddziałanie 10.2.2 Kształcenie ogólne				
43	Indywidualizacja nauczania w klasach I - III szkół podstawowych w Gminie Fabianki	Gmina Fabianki	2016-2019	1120000,00
44	Matura z Długoszem	Diecezja Włocławska	2016-2019	3 301 800,00
Działanie 10.4 Edukacja dorosłych				
Poddziałanie 10.4.2 Edukacja dorosłych na rzecz rynku pracy				
45	Pokolenie X - Y - Z	Centrum Edukacji i Kultury "Zenit" we Włocławku	2016-2018	3 500 000,00

Tabela 7. Lista projektów komplementarnych

Lp.	NAZWA PROJEKTU	BENEFICJENT	OKRES REALIZACJI	WARTOŚĆ PROJEKTU
1	Profilaktyka i wczesne wykrywanie chorób cywilizacyjnych	Gmina Choceń	2015-2018	600 000,00
2	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 269 Szczerkowo - Kowal od km 12+170 do km 28+898 oraz od km 33+622 do km 59+194, długość 42,3 km	Gmina Choceń	2016-2017	297 567 000,00
3	Budowa sali gimnastycznej w Śmiłowicach	Gmina Choceń	2015-2016	1 476 363,62
4	Budowa budynku urzędu gminy w Choceniu	Gmina Choceń	2015-2017	4 000 000,00
5	Poprawa infrastruktury edukacyjnej w zakresie nauczania początkowego w Gminie Choceń	Gmina Choceń	2015-2017	1 879 359,30
6	Wykorzystanie źródeł odnawialnych do produkcji energii w gminie Choceń	Gmina Choceń	2017-2018	30 000 000,00
7	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w Gminie Fabianki poza aglomeracją	Gmina Fabianki	2016-2020	700 000,00
8	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Nasiegniewo	Gmina Fabianki	2016-2017	3 000 000,00
9	Budowa Sali gimnastycznej przy Publicznej Szkole Podstawowej w Szpetalu Górnym	Gmina Fabianki	2016-2017	4 100 000,00
10	Przebudowa stadionu sportowego w Chełmicy Dużej	Gmina Fabianki	2015-2018	5 072 638,00
11	Rozwój mieszkalnictwa komunalnego w Gminie Fabianki	Gmina Fabianki	2016-2020	2 400 000,00
12	Odnowa i rozwój miejscowości Szpetal Górny	Gmina Fabianki	2015-2020	1 800 000,00
13	Odnowa i rozwój miejscowości Fabianki	Gmina Fabianki	2015-2020	600 000,00
14	Odnowa i rozwój miejscowości Kulin i Urszulewo	Gmina Fabianki	2015-2020	2 800 000,00
15	Odnowa i rozwój miejscowości Chełmica Duża	Gmina Fabianki	2015-2020	2 800 000,00
16	Odnowa i rozwój miejscowości Bogucin	Gmina Fabianki	2015-2020	900 000,00
17	Przebudowa drogi krajowej nr 67 na odcinku Bogucin - Włocławek	Gmina Fabianki	2016-2020	50 000 000,00
18	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 562 Szpetal Górny - Nasiegniewo	Gmina Fabianki	2017-2018	8 000 000,00
19	Przebudowa drogi powiatowej - ul. Dobrzyńska w Szpetalu Górnym	Gmina Fabianki	2017-2018	8 000 000,00
20	Przebudowa drogi gminnej nr 190225C relacji Fabianki - Chełmica Mała	Gmina Fabianki	2016-2017	600 000,00
21	Przebudowa drogi gminnej nr 190236C relacji Szpetal Górny - Witoszyn Nowy	Gmina Fabianki	2018-2019	2 300 000,00
22	Przebudowa drogi nr 190223C relacji Bogucin - Witoszyn	Gmina Fabianki	2016-2017	2 700 000,00

	Stary			
23	Budowa przeprawy przez Święty Strumień w miejscowości Zarzeczewo	Gmina Fabianki	2016-2019	2 000 000,00
24	Renowacja zabytkowych budynków dworskich w Chełmicy Dużej	Gmina Fabianki	2017-2018	250 000,00
25	Rewitalizacja zabytkowego pałacu i parku dworskiego w miejscowości Kępka Szlachecka, gmina Kowal	Gmina Kowal	2018-2020	800 000,00
26	Budowa sali gimnastycznej przy Gimnazjum Publicznym w Grabkowie	Gmina Kowal	2016-2017	2 500 000,00
27	Przebudowa drogi gminnej (190148C) w miejscowości Mikanowo - Dąbrówka	Gmina Lubanie	2017	500 000,00
28	Przebudowa drogi gminnej (190142C) w miejscowości Probstwo Dolne	Gmina Lubanie	2016	450 000,00
29	Przebudowa dróg gminnych (190105, 190101C, 190107C) w miejscowości Przywieczerzyn i Zosin	Gmina Lubanie	2017	1 200 000,00
30	Przebudowa dróg gminnych (190145C, 190146C) w miejscowości Lubanie	Gmina Lubanie	2016	750 000,00
31	Modernizacja istniejącej bazy sportowej oraz budowa boiska wielofunkcyjnego w miejscowości Mikanowo i Przywieczerzyn	Gmina Lubanie	2016-2020	1 000 000,00
32	Budowa sieci gazowniczej	Gmina Lubanie	2018-2020	2 500 000,00
33	Budowa infrastruktury w obszarach inwestycyjnych	Gmina Brześć Kujawski	2016-2020	5 000 000,00
34	Realizacja obwodnicy Brześcia Kujawskiego w przebiegu drogi krajowej nr 62 i dróg wojewódzkich nr 270, 265 i 268	Gmina Brześć Kujawski	2016-2020	150 000 000,00
35	Budowa Centrum Kultury i Historii	Gmina Brześć Kujawski	2014-2020	2 500 000,00
36	Rozbudowa bazy sportowej (sala sportowa w Brześciu Kujawskim)	Gmina Brześć Kujawski	2017-2020	2 500 000,00
37	Integracja społeczna i aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w gminie Brześć Kujawski	Gmina Brześć Kujawski	2017-2019	1 500 000,00
38	Budowa ścieżek rowerowych na terenie Miasta i łączących Miasto Kowal z Włocławkiem leśnego kompleksu Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego	Gmina Miasto Kowal	2018-2019	3 000 000,00
39	Budowa małej obwodnicy Kowala w ciągu drogi wojewódzkiej 265	Gmina Miasto Kowal	2019	15 000 000,00
40	Budowa Sali gimnastycznej dla Zespołu Szkół Samorządowych w Kowalu	Gmina Miasto Kowal	2017-2018	6 000 000,00
41	Szkolenia aktywizujące osoby bezrobotne w Kowalu	Gmina Miasto Kowal	2017-2018	b.d.
42	Uruchomienie świetlicy środowiskowej dla młodzieży z	Gmina Miasto Kowal	2017-2018	b.d.

	Kowala			
43	Budowa drogi wzdłuż Wisły od ul. Ogniowej do ul. Barskiej wraz ze ścieżką rowerową	Gmina Miasto Włocławek	2015-2020	8 800 000,00
44	Połączenie Alei Królowej Jadwigi z ul. Kaliską - I etap budowy trasy średnicowej od Al. Królowej Jadwigi do ul. Toruńskiej	Gmina Miasto Włocławek	2016-2018	4 000 000,00
45	Budowa i przebudowa dróg wojewódzkich w mieście Włocławek	Gmina Miasto Włocławek	2017-2023	bd.
46	Modernizacja budynku przy ul. Ogniowej 8/10 we Włocławku	Gmina Miasto Włocławek	2015-2016	2 800 000,00
47	Kompleksowe uzbrojenie terenów „Papieżka”	Gmina Miasto Włocławek	2015-2020	15 000 000,00
48	Włoc@wek w sieci	Gmina Miasto Włocławek	2016-2019	1 601 000,00
49	Budowa zintegrowanego centrum przesiadkowego we Włocławku w ramach projektu BIT – CITY II	Gmina Miasto Włocławek	2016-2020	b.d.
50	Budowa budynku administracyjnego ul. 3-go Maja - Tumska	Gmina Miasto Włocławek	2015-2019	10 000 000,00
51	Rozwój gospodarki wodno-ściekowej wraz z budową przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Włocławek	Gmina Włocławek	2015-2019	2 240 000,00
52	Rozbudowa obiektów służby zdrowia w miejscowości Smólnik i Kruszyn wraz z wyposażeniem medycznym i dostosowaniem obiektów dla potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych	Gmina Włocławek	2015-2018	420 000,00
53	Rozbudowa sali sportowej przy Zespole Szkół z Oddziałami Integracyjnymi w Kruszynie	Gmina Włocławek	2015-2018	2 490 000,00
54	Wydłużenie aktywności zawodowej oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących z terenu Gminy Włocławek	Gmina Włocławek	2015-2017	200 000,00
55	Aktywizacja osób starszych na terenie Gminy Włocławek	Gmina Włocławek	2016-2017	70 000,00
56	Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem na terenie Gminy Włocławek	Gmina Włocławek	2015-2017	150 000,00
57	Wpływ na aktywizację społeczną mieszkańców Gminy Włocławek poprzez zwiększenie działalności świetlic wiejskich	Gmina Włocławek	2015-2018	1 800 000,00
58	Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej na potrzeby lokalnej społeczności w miejscowości Modzerowo, Smólnik	Gmina Włocławek	2016-2018	220 000,00
59	Kultywowanie tradycji regionu Kujaw poprzez aktywizację społeczną i zwiększenie działalności świetlic wiejskich	Gmina Włocławek	2016-2019	333 601,90
60	Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowych i kanalizacyjnych na terenie miasta Włocławek	MPWiK we Włocławku	2014-2020	86 000 000,00
61	Modernizacja i rozbudowa Ujęcia i Stacji Uzdatniania Wody "Zawiśle" wraz z systemem monitoringu sieci	MPWiK we Włocławku	2014-2020	10 000 000,00

	wodociągowej			
62	Likwidacja grupowych węzłów cieplnych na terenie miasta Włocławek	MPEC Włocławek	4 lata	20 000 000,00
63	Przebudowa istniejącej sieci ciepłowniczej w jednostce strukturalnej Wschód Mieszkaniowy i Wschód Przemysłowy na terenie miasta Włocławek	MPEC Włocławek	4 lata	24 500 000,00
64	Likwidacja niskich emisji w rejonie Starego Miasta Włocławek - II etap	MPEC Włocławek	3 lata	6 500 000,00
65	Likwidacja niskich emisji na terenie Osiedla Mieszkaniowego Mielęcin	MPEC Włocławek	3 lata	16 000 000,00
66	Budowa bloku wysokosprawnej kogeneracji	MPEC Włocławek	3 lata	40 000 000,00
67	Termomodernizacja obiektów ujęcia i stacji uzdatniania wody	MPWiK we Włocławku	2018-2018	200 000,00
68	Termomodernizacja budynku laboratoryjno - administracyjnego	MPWiK we Włocławku	2015	150 000,00
69	Kurs ECDL – PTI Standard dla osób bezrobotnych zakończonych egzaminami i certyfikatem	CKZiU we Włocławku	2016-2019	905 700,00
70	Kurs ECDL – PTI Standard dla pracowników/urzędników zakończonych egzaminami i certyfikatem	CKZiU we Włocławku	2016-2019	301 900,00
71	Termomodernizacja budynku biurowego zlokalizowanego na terenie bazy PGK "Saniko" Sp. z o.o. przy ul. Komunalnej 4 we Włocławku	PGK "Saniko" we Włocławku	2016	400 000,00
72	Użyteczni po 50-ce	PUP we Włocławku	2015-2020	550 000,00
73	Młodzi = Aktywni	PUP we Włocławku	2015-2020	550 000,00
74	Przedsiębiorczość to jest to	PUP we Włocławku	2015-2020	1 200 000,00
75	Budowa instalacji do produkcji RDF na terenie RZUOK w Machnaczu	PGK "Saniko" we Włocławku	2016-2017	40 000 000,00
76	Budowa i wyposażenie Centrum Nauk Technicznych i Nowoczesnych Technologii Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej we Włocławku	PWSZ we Włocławku	2015 - 2018	23 000 000,00
77	Biblioteka Multimedialna	PWSZ we Włocławku	2015 - 2018	2 000 000,00
78	Racjonalizacja zużycia i ograniczenie strat (DPS Wilkowiczki, DPS Kowal, PUP Włocławek, SPZPS Włocławek, WPOW Brzezie)	Starostwo Powiatowe Włocławek	2014-2020	b.d.
79	Racjonalizacja zużycia i ograniczenie strat energii (PCPR)	Starostwo Powiatowe Włocławek	2014-2020	b.d.
80	Opieka, zachowanie i zabezpieczenie zabytków tj. dworu i parku podlegających ochronie, jako dobro kultury o wartościach lokalnych (DPS Wilkowiczki, WPOW Brzezie)	Starostwo Powiatowe Włocławek	2014-2020	b.d.

81	Doposażenie bazy w celu zapewnienia dostępu do rehabilitacji zdrowotnej oraz świadczenia usług rehabilitacyjnych dla mieszkańców DPS i osób z zewnątrz (DPS Wilkowiczki, DPS Kowal)	Starostwo Powiatowe Włocławek	2014-2020	b.d.
82	Młodzi na rynku pracy	Starostwo Powiatowe Włocławek	2014-2020	b.d.
83	Szansa po 50-ce	Starostwo Powiatowe Włocławek	2014-2020	b.d.
84	Przedsiębiorczość kontra bezrobocie	Starostwo Powiatowe Włocławek	2014-2020	b.d.
85	Utrzymywanie kontaktów i współpraca ze środowiskiem lokalnym w celu integrowania społeczności lokalnej z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie (DPS Wilkowiczki, DPS Kowal)	Starostwo Powiatowe Włocławek	2014-2020	b.d.
86	Działania ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową osób, rodzin i grup wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem (PCPR, WPOW Brzezie)	Starostwo Powiatowe Włocławek	2014-2020	b.d.
87	Świadczenie stacjonarnych i niestacjonarnych usług rehabilitacji leczniczej (DPS Wilkowiczki, DPS Kowal)	Starostwo Powiatowe Włocławek	2014-2020	b.d.
88	Wspieranie rozwoju usług społecznych o charakterze środowiskowym dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem (PCPR, WPOW Brześć)	Starostwo Powiatowe Włocławek	2014-2020	b.d.
89	Wspieranie instytucji świadczących usługi edukacyjne na poziomie ponadgimnazjalnym poprzez umożliwienie realizacji programu praktyk i staży zawodowych uczniom tych szkół (DPS Wilkowiczki, DPS Kowal)	Starostwo Powiatowe Włocławek	2014-2020	b.d.
90	Realizacja programów w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego (Zespół Szkół w Kowalu, LO Kowal)	Starostwo Powiatowe Włocławek	2014-2020	b.d.
91	Umożliwienie pracownikom DPS podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych poprzez realizację warsztatów, szkoleń, kursów z zakresu pracy z osobami starszymi i niepełnosprawnymi (DPS Wilkowiczki, DPS Kowal)	Starostwo Powiatowe Włocławek	2014-2020	b.d.
92	Wsparcie osób dorosłych w zakresie uczenia się przez całe życie (Zespół Szkół w Kowalu)	Starostwo Powiatowe Włocławek	2014-2020	b.d.
93	System informatyczny wspierający funkcjonowanie instytucji kultury w zakresie elektronicznej rezerwacji miejsc i sprzedaży biletów na imprezy kulturalne oraz kompleksowej informacji o imprezach kulturalnych kierowanej do odbiorców	Teatr Impresaryjny im. W Gniazdowskiego we Włocławku	2016	61 180,20
94	Kulturalny przystanek	Centrum Kultury Browar B. we Włocławku	2016 - 2017	1 500 000,00

95	Przebudowa pomieszczenia biurowego o powierzchni 220,18 m ² z przystosowaniem na biura o mniejszej powierzchni zlokalizowanego na I piętrze budynku Włocławskiego Inkubatora Innowacji i Przedsiębiorczości przy ul. Toruńskiej 148 we Włocławku	Włocławski Inkubator Innowacji i Przedsiębiorczości	2017	100 000,00
96	Budowa i wyposażenie trzech placówek opiekuńczo wychowawczych we Włocławku	Gmina Miasto Włocławek	2016-2018	4662137,01
96	Rozbudowa Lotniska Aeroklubu Włocławskiego w Kruszynie przez wykonanie pasa utwardzonego z infrastrukturą dla lądowań i startów samolotów. Rozbudowa budynku portowego o część hotelową i zaplecze do kierowania lotami. Modernizacja lotniczej stacji paliw w zakresie przystosowania jej do obowiązujących standardów prawnych i ekologicznych w tym zakresie.	Aeroklub Włocławski	2014-2020	26 259 477,00

Tabela 8. Plan finansowy dla projektów realizowanych do 2018 roku

LP.	NAZWA PROJEKTU	BENEFICJENT	OKRES REALIZACJI	WARTOŚĆ OGÓŁEM	DOFINANSOWANIE
Oś priorytetowa 3 EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA I GOSPODARKA NISKOEMISYJNA W REGIONIE					
<i>Działanie 3.3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna</i>					
1	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie miasta Włocławek	Gmina Miasto Włocławek	2015-2018	24 541 557,07	17 080 831,44
2	Modernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie Gminy Brześć Kujawski	Gmina Brześć Kujawski	2016-2018	1 400 000,00	1 020 000,00
3	Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków oświatowych w Kowalu	Gmina Miasto Kowal	2017-2018	981 766,60	638 886,94
4	Termomodernizacja obiektów będących własnością gminy Kowal - budynki Szkoły Podstawowej w miejscowości Nakonowo, świetlica w miejscowości Czerniewiczki	Gmina Kowal	2016-2018	2 151 283,24	1 828 590,75
5	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej tj. Zespołu Szkół z Oddziałami Integracyjnymi w Kruszynie, Gminnego Ośrodka Kultury w Kruszynie, Ośrodka Zdrowia w Smólniku, Zespołu Szkół z Oddziałami Integracyjnymi w Smólniku oraz świetlicy wiejskiej w miejscowości Świętosław i Wistka Królewska	Gmina Włocławek	2015-2017	2 521 602,66	1 930 817,93
6	Termomodernizacja wielorodzinnego budynku mieszkalnego w miejscowości Grabkowo gmina Kowal	Gmina Kowal	2017-2017	800 000,00	680 000,00
OGÓŁEM				32 396 209,57	23 179 127,06
<i>Działanie 3.4 Zrównoważona mobilność miejska i promowanie strategii niskoemisyjnych</i>					

7	Rozwój zrównoważonego transportu zbiorowego poprzez poprawę efektywności energetycznej, wdrażanie technologii niskoemisyjnej we Włocławku w ramach projektu BIT-CITY II	Gmina Miasto Włocławek	2016-2018	28 500 000,00	21 054 959,85
8	Przebudowa wraz z rozbudową drogi wojewódzkiej nr 265 Brześć Kujawski - Gostynin od km 0+003 do km 19+117 w zakresie dotyczącym budowy ciągów pieszo-rowerowych	Samorząd Województwa Kujawsko - Pomorskiego	2016-2018	8 662 494,00	7 363 119,90
OGÓŁEM				37 162 494,00	28 418 079,75
Działanie 4.3 Rozwój infrastruktury wodno - ściekowej					
9	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Szpetal Górny - I etap	Gmina Fabianki	2017-2018	6 300 000,00	2 339 000,00
11	Kompleksowy projekt gospodarki wodno - ściekowej na terenie aglomeracji Choceń: Zadanie 1. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Śmitowice na terenie aglomeracji Choceń. Zadanie 2. Budowa ujęcia wody na terenie aglomeracji i kanalizacji w miejscowości Choceń. Zadanie 3. Zakup samochodu asenizacyjnego.	Gmina Choceń	2017-2018	1 851 861,13	1 574 081,96
13	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w miejscowości Probstowo Dolne	Gmina Lubanie	2016-2018	478 321,42	330 547,32
14	Uzupełnienie systemu gospodarki wodno - ściekowej w mieście Brześć Kujawski	Gmina Brześć Kujawski	2017-2017	2 030 000,00	1 615 000,00
OGÓŁEM				10 660 182,55	5 858 629,28
Działanie 4.4 Ochrona i rozwój zasobów kultury					
16	Zabezpieczenie i rewaloryzacja barokowych kamienic siedziby Muzeum Historii Włocławka	MZKiD we Włocławku	2016-2016	460 221,00	391 187,85
OGÓŁEM				460 221,00	391 187,85
Działanie 4.5 Ochrona przyrody					
17	Rewaloryzacja i ochrona różnorodności biologicznej "Ogrodu na Pompce" w zabytkowym Parku im. Henryka Sienkiewicza	Gmina Miasto Włocławek	2016-2018	4 000 000,00	3 400 000,00
Ogółem				4 000 000,00	3 400 000,00
Oś priorytetowa 6 SOLIDARNE SPOŁECZEŃSTWO I KONKURENCYJNE KADRY					
Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych					
18	Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynku przy ul. 3 Maja we Włocławku na Centrum aktywizacji i przedsiębiorczości wraz z przebudową infrastruktury drogowej	Gmina Miasto Włocławek	2016-2018	7 500 000,00	6 375 000,00
20	Rewitalizacja Miasta Kowala poprzez modernizację budynków i podstawowej infrastruktury komunalnej	Gmina Miasto Kowal	2017-2018	948 000,00	805 800,00
OGÓŁEM				8 448 000,00	7 180 800,00
Działanie 6.3 Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną					
Poddziałanie 6.3.1 Inwestycje w infrastrukturę przedszkolną					
21	Domek Małego Misia w Gminie Fabianki - Przedszkole Marzeń - nowoczesne, przyjazne, bezpieczne. Program inwestycyjny.	"PROGRES" Aleksandra Rybicka	2017-2017	176 470,50	150 000,00
22	Poprawa dostępności edukacji przedszkolnej poprzez budowę przedszkola samorządowego na terenie gminy Lubanie	Gmina Lubanie	2015-2017	2 604 705,88	1 800 000,00
OGÓŁEM				2 781 176,38	1 950 000,00
Poddziałanie 6.3.2 Inwestycje w infrastrukturę kształcenia zawodowego					

23	Modernizacja budynków wraz z wyposażeniem Centrum Kształcenia Praktycznego we Włocławku, ul. Ogniowa 2	Gmina Miasto Włocławek	2016- 2018	6 500 000,00	2 248 350,00
OGÓŁEM				6 500 000,00	2 248 350,00
OGÓŁEM EFRR				102 408 283,50	72 626 173,94
Oś priorytetowa 9 SOLIDARNE SPOŁECZEŃSTWO					
Działanie 9.2 Włączenie społeczne					
Poddziałanie 9.2.1 Aktywne włączenie społeczne					
26	Aktywizacja osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez organizację szkoleń i praktyk	Gmina Lubanie	2016- 2018	360 000,00	306 000,00
27	Integracja społeczna i aktywizacja zawodowa w Gminie Fabianki	Gmina Fabianki	2017- 2018	360 000,00	306 000,00
30	Rozwijamy się graficznie i komputerowo	TPD Oddział Okręgowy we Włocławku	2016- 2018	320 000,00	272 000,00
31	Integracja drogą do samodzielności - I edycja	MOPR we Włocławku	2017- 2018	360 000,00	306 000,00
33	Reintegracja społeczna mieszkańców Włocławka - I edycja	MOPR we Włocławku	2017- 2018	360 000,00	306 000,00
36	"Bez słów" - wspieramy komunikację osób niemówiących w OSI Włocławek	Gmina Miasto Włocławek	2016- 2018	1 817 880,00	1 545 198,00
OGÓŁEM				3 577 880,00	3 041 198,00
Oś priorytetowa 10 INNOWACYJNA EDUKACJA					
Działanie 10.2 Kształcenie ogólne i zawodowe					
Poddziałanie 10.2.1 Wychowanie przedszkolne					
39	Domek Małego Misia w Gminie Fabianki - Przedszkole Marzeń - nowoczesne, przyjazne, bezpieczne. Utrzymanie miejsc przedszkolnych.	"PROGRES" Aleksandra Rybicka	2017- 2017	211 764,70	180 000,00
40	Zwiększenie liczby miejsc wraz z poprawą jakości usług edukacyjnych w placówkach przedszkolnych na terenie gminy Lubanie	Gmina Lubanie	2017- 2018	600 000,00	510 000,00
41	Poprawa jakości usług edukacyjnych w przedszkolach na terenie gminy Choceń	Gmina Choceń	2016- 2018	500 000,00	425 000,00
OGÓŁEM				1 311 764,70	1 115 000,00
Poddziałanie 10.2.2 Kształcenie ogólne					
42	Łowimy talenty w Długoszu	Diecezja Włocławska	2017- 2018	800 000,00	680 000,00
43	Czym skorupka za młodu	Gmina Miasto Włocławek	2016- 2018	1 813 165,20	1 541 190,42
46	Polubić Przedmioty Ścisłe – Akademickie spotkania z nauką	PWSZ we Włocławku	2017- 2018	329 232,76	279 847,84
47	Działania na rzecz wsparcia i rozwoju uczniów w gminie Lubanie	Gmina Lubanie	2016- 2018	299 475,00	254 553,75
48	Edukacja w Gminie Kowal przepisem na sukces	Gmina Kowal	2017- 2018	336 600,00	319 770,00
49	Warsztaty edukacyjne KREATYWNIE KU PRZYSZŁOŚCI	Gmina Fabianki	2017- 2018	270 000,00	256 500,00

52	Region nauk ścisłych II - edukacja przyszłości	WK-P w partnerstwie z Gminą Miasto Włocławek	2016-2018	3 187 500,00	2 709 375,00
OGÓŁEM				7 035 972,96	6 041 237,01
<i>Poddziałanie 10. 2.3 Kształcenie zawodowe</i>					
54	Włocławek zawodowo	Gmina Miasto Włocławek	2016-2018	6 500 539,00	5 525 458,15
55	Kształcenie zawodowe	Gmina Miasto Włocławek	2016-2018	10 148 000,00	9 133 200,00
56	Budowlanka = Pewna i Atrakcyjna Praca	Gmina Miasto Włocławek	2016-2018	1 147 600,00	1 032 840,00
OGÓŁEM				17 796 139,00	15 691 498,15
<i>Poddziałanie 10. 4.2 Edukacja dorosłych na rzecz rynku pracy</i>					
59	Wspieramy - edukacja włączająca to wyzwanie	CKZiU we Włocławku	2016-2018	366 750,00	311 737,50
OGÓŁEM				366 750,00	311 737,50
OGÓŁEM EFS				30 088 506,66	26 200 670,66

Tabela 9. Plan finansowy dla projektów realizowanych po 2018 roku

LP.	NAZWA PROJEKTU	BENEFICJENT	OKRES REALIZACJI	WARTOŚĆ OGÓŁEM	DOFINANSOWANIE
Oś priorytetowa 3 EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA I GOSPODARKA NISKOEMISYJNA W REGIONIE					
<i>Działanie 4.3 Rozwój infrastruktury wodno - ściekowej</i>					
10	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Bogucin-III etap	Gmina Fabianki	2017-2019	3 000 000,00	2 000 000,00
12	Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej na terenie aglomeracji Chocień	Gmina Chocień	2019-2020	1 100 000,00	935 000,00
OGÓŁEM				4 100 000,00	2 935 000,00
<i>Działanie 4.4 Ochrona i rozwój zasobów kultury</i>					
15	Wyposażenie części muzealno - archeologicznej w budowanym Centrum Kultury i Historii	Gmina Brześć Kujawski	2019-2020	1 200 000,00	970 275,00
OGÓŁEM				1 200 000,00	970 275,00
Oś priorytetowa 6 SOLIDARNE SPOŁECZEŃSTWO I KONKURENCYJNE KADRY					
<i>Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych</i>					
19	Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynków przy ul. 3 Maja 4 i 6 na Młodzieżowe Centrum Aktywizacji "3 Maj się !" wraz z muzeum interaktywnym	Gmina Miasto Włocławek	2018 - 2019	3 425 804,96	2 911 934,22
OGÓŁEM				3 425 804,96	2 911 934,22
OGÓŁEM EFRR				8 725 804,96	6 817 209,22
Oś priorytetowa 8 Aktywni na rynku pracy					

Działanie 8.4. Godzenie życia zawodowego i rodzinnego					
Poddziałanie 8.4.2. Rozwój usług opiekuńczych nad dziećmi w wieku do lat 3					
24	Utworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 dla mieszkańców Miasta Włocławek oraz okolicznych gmin - żłobek integracyjny na os. Południe	Gmina Miasto Włocławek	2018 - 2020	2 555 467,20	2 172 147,12
			OGÓŁEM	2 555 467,20	2 172 147,12
Oś priorytetowa 9 SOLIDARNE SPOŁECZEŃSTWO					
Działanie 9.2 Włączenie społeczne					
Poddziałanie 9.2.1 Aktywne włączenie społeczne					
25	Aktywne społeczeństwo na terenie Gminy Miasta Kowal	Gmina Miasto Kowal	2017-2019	500 000,00	425 000,00
28	Nowe kwalifikacje zawodowe dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z terenu gminy Kowal	Gmina Kowal	2018-2019	200 000,00	170 000,00
29	Aktywne społeczeństwo na terenie Gminy Włocławek	Gmina Włocławek/G OPS Włocławek	2016-2019	600 000,00	510 000,00
32	Integracja drogą do samodzielności - II edycja	MOPR we Włocławku	2019-2020	720 000,00	612 000,00
34	Reintegracja społeczna mieszkańców Włocławka - II edycja	MOPR we Włocławku	2019-2020	1 800 000,00	1 530 000,00
35	3 Maj się ! - aktywizacja i integracja dzieci i młodzieży na obszarze rewitalizowanym *	Gmina Miasto Włocławek	2019-2020	2 900 000,00	2 465 000,00
37	Aktywność to przyszłość	MOPR we Włocławku	2019-2020	1 800 000,00	1 530 000,00
			OGÓŁEM	8 520 000,00	7 242 000,00
Działanie 9.3 Rozwój usług zdrowotnych i społecznych					
Poddziałanie 9.3.2 Rozwój usług społecznych					
38	Tworzenie warunków do aktywnego spędzania czasu dla osób starszych i niepełnosprawnych w Gminie Brześć Kujawski	Gmina Brześć Kujawski	2017-2019	2 400 000,00	2 160 000,00
			OGÓŁEM	2 400 000,00	2 160 000,00
Oś priorytetowa 10 INNOWACYJNA EDUKACJA					
Działanie 10.2 Kształcenie ogólne i zawodowe					
Poddziałanie 10.2.2 Kształcenie ogólne					
44	Wyrównywanie szans edukacyjnych w mieście Kowal	Gmina Miasto Kowal	2017-2019	121 290,00	97 032,00
45	Akademia stymulowania rozwoju, kreatywności oraz diagnozy i terapii dzieci	PWSZ we Włocławku	2016-2019	537 169,23	456 593,85
50	Innowacyjna edukacja w Gminie Fabianki (2 edycje)	Gmina Fabianki	2017-2019	755 000,00	717 250,00
51	Wyrównanie szans edukacyjnych w Gminie Włocławek - organizacja zajęć pozalekcyjnych m.in. w zakresie nauki języka obcego, zajęć dla dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz doskonalenia zawodowego nauczycieli	Gmina Włocławek	2016-2019	1 000 000,00	850 000,00
53	Kreatywny Chocień	Gmina Chocień	2016-2019	981 411,88	834 200,10

				OGÓŁEM	3 394 871,11	2 955 075,95
Poddziałanie 10. 2.3 Kształcenie zawodowe						
57	Włocławska Pracownia Wspierania Kształcenia Zawodowego	PWSZ we Włocławku	2016-2019	2 000 000,00	1 700 000,00	
				OGÓŁEM	2 000 000,00	1 700 000,00
Działanie 10.4. Edukacja dorosłych						
Poddziałanie 10. 4.1 Edukacja dorosłych w zakresie kompetencji cyfrowych i języków obcych						
58	Język angielski w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej	CKZiU we Włocławku	2016 - 2019	424 000,00	360 400,00	
				OGÓŁEM	424 000,00	360 400,00
				OGÓŁEM EFS	19 294 338,31	16 589 623,07

X. Wskaźniki do osiągnięcia

O stopniu realizacji działań ukierunkowanych na realizację celów rozwojowych obszaru OSI Włocławka, wpisujących się równocześnie w wymiar wsparcia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego, decydować będzie osiągnięcie niżej wymienionych wskaźników, które:

- wynikają z *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020*, w zakresie Priorytetów Inwestycyjnych: 4c; 4e; 6b; 6c; 6d; 9b; 10a; 8iv; 9i; 9iv; 10i; 10iv,
- wskazują na realizację założeń *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*, w zakresie celów strategicznych, w tym np.: Gospodarka i miejsca pracy, Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi, Sprawne zarządzanie

Tabela 10. Baza wskaźników listy podstawowej

Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło
Wskaźniki z listy podstawowej			
Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych.	kWh/rok	>50%*	Dokumentacja sprawozdawcza przygotowywana do IZ RPO WK-P w ramach monitorowania realizacji i zachowania trwałości
Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych.	tony równoważnika CO2/rok	329,97	
Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków.	sztuki	35	
Liczba przewozów pasażerów komunikacją miejską na 1 mieszkańca obszarów miejskich.	liczba przewozów/mieszkańca	43	
Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej.	sztuki	9	

przedszkolnej.			
Liczba obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty.	sztuki	1	
Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują po zakończeniu projektu.	sztuki	55	
Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.	sztuki	55	
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu.	osoby	535	
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu.	osoby	211	
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek).	osoby	104	
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek).	osoby	98	
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie.	osoby	702	
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie.	osoby	100	
Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu.	sztuki	1	
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie.	osoby	do 150	

Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskania dofinansowania ze środków EFS.	%	100	
Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu.	osoby	7	
Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej.	osoby	305	
Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie.	sztuki	180	
Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie.	osoby	7	
Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu.	osoby	4411	
Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu.	osoby	133	Dokumentacja sprawozdawcza przygotowywana do IZ RPO WK-P w ramach monitorowania realizacji i zachowania trwałości projektów
Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych.	sztuki	37	
Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych.	sztuki	33	
Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS.	osoby	30	
Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie.	osoby	153	
Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie.	osoby	4920	
Liczba nauczycieli objętych wsparciem w zakresie TIK w ramach programu.	osoby	53	

Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych.	sztuki	37	
Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie.	sztuki	37	
Liczba uczniów zagrożonych przedwczesnym opuszczeniem systemu oświaty objętych wsparciem w programie.	osoby	75	
Liczba nauczycieli objętych wsparciem w zakresie uzyskiwania/podnoszenia kwalifikacji w zakresie doradztwa zawodowego.	osoby	1	
Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych lub doposażonych w ramach programu w sprzęt niezbędny do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz uczniami młodszymi.	sztuki	1	
Liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i uczniów młodszych objętych pracą indywidualną.	osoby	25	
Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie, uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki.	osoby	140	
Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu.	osoby	159	
Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS.	sztuki	12	
Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy.	osoby	840	

Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie.	osoby	213	Dokumentacja sprawozdawcza przygotowywana do IZ RPO WK-P w ramach monitorowania realizacji i zachowania trwałości projektów
Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego.	sztuki	12	
Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu.	osoby	60	
Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie.	osoby	60	
Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie.	osoby	60	

* wartość wskaźnika w kWh/rok zostanie podana po opracowaniu planów gospodarki niskoemisyjnej/audytów energetycznych przez jst. OSI Włocławka planujące realizować projekty z zakresu termomodernizacji obiektów infrastruktury

XI. Plany gospodarki niskoemisyjnej, plan mobilności miejskiej oraz KPOŚK

Plany gospodarki niskoemisyjnej

„Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Miasto Włocławek” został przyjęty Uchwałą nr XII/99/2015 Rady Miasta Włocławek z dnia 29 października 2015 roku. Zapisy zawarte w Strategii OSI Włocławka wynikają z Planu gospodarki niskoemisyjnej oraz realizują cel główny dokumentu, którym jest redukcja emisji gazów cieplarnianych, redukcja zużycia energii finalnej oraz zwiększenie udziału zużycia energii z odnawialnych źródeł w ogólnym zużyciu energii. Ponadto, projekty z zakresu termomodernizacji budynków użyteczności publicznej na terenie miasta Włocławek oraz rozwoju zrównoważonego transportu zbiorowego poprzez poprawę efektywności energetycznej i wdrażanie technologii niskoemisyjnej we Włocławku mają swoje odzwierciedlenie w Planie gospodarki niskoemisyjnej.

„Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Chocień” został przyjęty Uchwałą nr XIV/93/15 Rady Gminy Chocień z dnia 29 grudnia 2015 r. Zapisy zawarte w Strategii OSI Włocławka wynikają z Planu gospodarki niskoemisyjnej oraz realizują cele główne dokumentu, którymi są poprawa jakości powietrza poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych związanej ze spalaniem paliw na terenie Gminy Chocień, zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, redukcja poziomu zużytej energii finalnej na terenie Gminy Chocień.

„Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Lubanie” został przyjęty Uchwałą nr XI/56/15 Rady Gminy Lubanie z dnia 26 listopada 2015 r. Zapisy zawarte w Strategii OSI Włocławka wynikają z Planu gospodarki niskoemisyjnej oraz realizują cele dokumentu, którymi są redukcja emisji gazów

cieplarnianych, zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, redukcja zużycia energii finalnej, co ma zostać zrealizowane poprzez podniesienie efektywności energetycznej.

Miasto Kowal posiada opracowany dokument, który po konsultacjach z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz stosownych modyfikacjach zostanie przedłożony do uchwalenia przez radę miasta w I połowie 2016r.

Gminy Włocławek, Fabianki, Kowal i Brześć Kujawski będą dysponować dokumentem w I połowie roku 2016.

Plan mobilności miejskiej

Zrównoważony plan mobilności miejskiej dla Gminy Miasto Włocławek został zlecony do wykonania w oparciu o przygotowane na zlecenie Komisji Europejskiej wytyczne europejskie „Opracowanie i wdrożenie planu zrównoważonej mobilności miejskiej” w lipcu 2015r.

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Strategia rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie w zakresie przedsięwzięć planowanych do realizacji w ramach Celu rozwojowego: Poprawa jakości środowiska przyrodniczego, Priorytetu Inwestycyjnego: Poprawa infrastruktury wodociągowej i kanalizacji sanitarnej jest zgodna z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych, który zakłada, iż każda aglomeracja powyżej 2 000 RLM powinna być wyposażona w system kanalizacji zbiorczej w celu odprowadzania do oczyszczalni komunalnych, ścieków powstających na terenie aglomeracji. Ponadto planowane do realizacji działania w ramach OSI Włocławka zostały zgłoszone do Masterplanu dla wdrażania dyrektywy 91/271/EWG.

Po opracowaniu i uchwaleniu ww. dokumentów Strategia zostanie uzupełniona o stosowne treści i przedłożona IZ RPO do ostatecznej oceny.

XII. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko

Na podstawie art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U.2013.1235 ze zmianami) Prezydent Miasta Włocławek pismem znak RM.SP.21.2015 z dnia 12 sierpnia 2015 roku wystąpił do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz pismem znak RM.SP.22.2015 z dnia 12 sierpnia 2015 roku wystąpił do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko *Strategii rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji miasta Włocławek i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie*. W uzasadnieniu przedstawione zostały następujące fakty:

- *Opracowywana Strategia rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie ma stanowić instrument realizacji założeń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020, która została poddana procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko z opinią RDOŚ i PWIS oraz jest zgodna z Załoženiami polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020, przyjętymi przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 30 października 2013 r.,*

- Opracowywana *Strategia* będzie realizowana poprzez wykorzystanie m.in. środków unijnych na realizację polityki terytorialnej, w tym środków z *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020*, który również został poddany procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko z opiniowaniem przez RDOŚ i PWIS
- sporządzona *Strategia rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie* jest modyfikacją *Strategii rozwoju miejskiego obszaru funkcjonalnego Włocławka na lata 2014-2020*, która została poddana procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko z opinią RDOŚ i PWIS. Modyfikacja ww. opracowania wyniknęła z potrzeby przygotowania dokumentu strategicznego zgodnego z wytycznymi IZ RPO dla tego typu dokumentów.

Pismem znak WOO.410.368.2015.KB z dnia 27 sierpnia 2015 roku Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ) dla projektu „*Strategii rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji miasta Włocławek i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie*”.

Pismem znak NNZ.9022.3.459.2015 z dnia 4 września 2015 roku Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy uzgodnił możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu pn. „*Strategia rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji miasta Włocławek i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie*”.

XIII. System wdrażania i monitorowania

Strategia rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie została sporządzona dla realizacji polityki terytorialnej regionu kujawsko-pomorskiego przy wsparciu środkami unijnymi w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Wsparcie służące wspieraniu powiązań pomiędzy Włocławkiem a terenami powiązаныmi z nim funkcjonalnie oraz rozwiązywaniu wspólnych problemów, będzie realizowane w ramach wskazanych przez IZ RPO priorytetów inwestycyjnych, tj.: 4c, 4e, 6b, 6c, 6d, 9b, 10a 8iv, 9i, 9iv, 10i oraz 10iv.

Dla realizacji wspólnych działań w ramach OSI Włocławka zawiązane zostało partnerstwo (w formie porozumienia) pomiędzy: miastem Włocławek, gminą Włocławek, Brześć Kuj., Lubanie, Chocień, Fabianki, Kowal i miastem Kowal w ramach którego utworzono **Komitet Sterujący OSI Włocławka** oraz powołano **Zarząd OSI**.

Zadaniem KS OSI Włocławka będzie: zatwierdzanie Strategii i jej aktualizacja, zatwierdzanie listy projektów stanowiących integralną część Strategii i jej aktualizacja, przedkładanie projektu Strategii do zaopiniowania IZ RPO, zatwierdzanie raportów monitoringowych z wdrażania Strategii i przekazywanie ich do oceny i zatwierdzenia przez IZ RPO. Członkami KS OSI będą upoważnieni przedstawiciele wszystkich samorządów partnerstwa oraz przedstawiciel Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Zarząd OSI Włocławka jest zobowiązany do: przygotowania *Strategii* wraz z listą projektów i jej aktualizacji, przygotowania na podstawie zasad naboru projektów, wskazanych w *Strategii* propozycji szczegółowych kryteriów wyboru projektów i uzgodnienie ich w porozumieniu z IZ RPO,

przygotowywanie raportów monitoringowych z wdrażania *Strategii* w systemie kwartalnym do końca 2018 roku i systemie półrocznym po 2018 roku. W skład Zarządu OSI wchodzi: Przewodniczący Zarządu – Prezydent Miasta Włocławek lub upoważniony przez niego Zastępca Prezydenta oraz Zastępca Przewodniczącego Zarządu i 3 przedstawiciele jst będących sygnatariuszami porozumienia wybierani przez KS.

Institucją Zarządzającą dla przedsięwzięć realizowanych w ramach PI wspierających rozwój terytorialny będzie Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego obsługiwany przez Urząd Marszałkowski, Departament Rozwoju Regionalnego. Do kompetencji IZ RPO należy: opiniowanie *Strategii* OSI Włocławka i jej aktualizacji oraz innych niezbędnych dokumentów, ocena i zatwierdzanie raportów monitoringowych z wdrażania *Strategii*, uczestniczenie w posiedzeniach KS, nabór projektów do dofinansowania w ramach konkursów z „kodem dostępu”, przeprowadzenie oceny formalnej i merytorycznej projektów zakończonej decyzją Zarządu Województwa o przyznaniu dofinansowania.

Sposób monitorowania: dla przygotowywania raportów monitoringowych z wdrażania *Strategii* przez Zarząd OSI wszyscy beneficjenci projektów z „kodem dostępu” będą zobowiązani do przedkładania informacji z postępu realizacji tych projektów w systemie kwartalnym do końca 2018 r. i w systemie półrocznym po 2018 r. Zawartość informacji pozostaje do decyzji Zarządu. Zakres i częstotliwość informacji dla projektów komplementarnych zawartych w *Strategii* określona zostanie na podstawie wzorów dla monitoringu IZ RPO.

Na poziomie wdrażania *Strategii* zakłada się **prowadzenie polityki informacyjnej** w różnych formach: publiczny przekaz informacji przez strony internetowe wszystkich jst tworzących OSI Włocławka, informowanie radnych miast i gmin OSI Włocławka o wynikach raportów monitoringowych, bieżąca informacja dla członków KS.

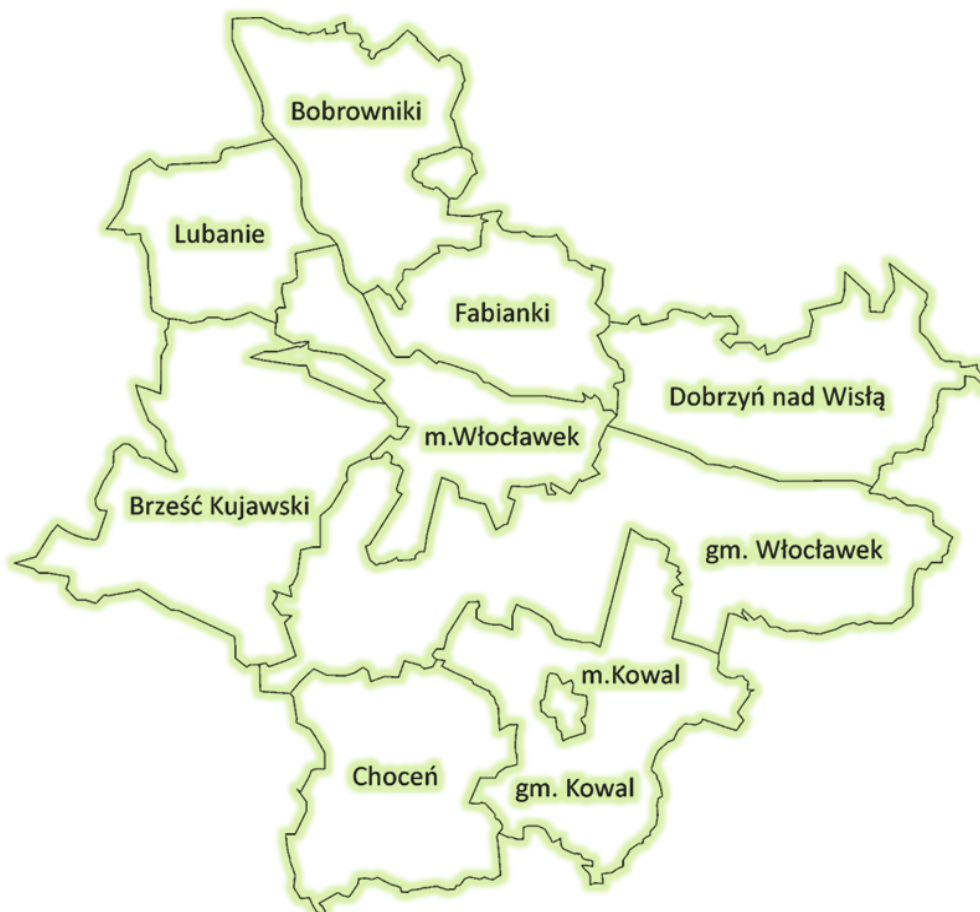
Spis tabel

Tabela 1. Spójność branż przyszłości.....	8
Tabela 2. Analiza spójności <i>Strategii OSI Włocławka</i> z kierunkami działań <i>Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Planu Modernizacji 2020+</i>	9
Tabela 3. Analiza spójności celów operacyjnych strategii rozwojowych poszczególnych gmin z priorytetami inwestycyjnymi <i>Strategii OSI Włocławka</i>	11
Tabela 4. Logika interwencji strategicznej	43
Tabela 5. Lista projektów podstawowych.....	51
Tabela 6. Lista projektów rezerwowych.....	51
Tabela 7. Lista projektów komplementarnych.....	73
Tabela 8. Plan finansowy dla projektów realizowanych do 2018 roku	78
Tabela 9. Plan finansowy dla projektów realizowanych po 2018 roku	81
Tabela 10. Baza wskaźników listy podstawowej	83

Spis rysunków

Rysunek 1. Granica Obszaru Funkcjonalnego Włocławka i liczba spełnionych kryteriów delimitacji ...	20
Rysunek 2. Starzenie się społeczeństwa (2013 rok).....	31
Rysunek 3. Zmiany demograficzne.....	31
Rysunek 4. Pomoc społeczna (2013 rok).....	32
Rysunek 5. Zdawalność egzaminu gimnazjalnego (język polski) i maturalnego (2013 rok)	33
Rysunek 6. Zdawalność egzaminu gimnazjalnego (matematyka) i maturalnego (2013 rok)	33
Rysunek 7. Bezrobocie (2013 rok).....	34
Rysunek 8. Środowisko przyrodnicze (2013 rok).....	34
Rysunek 9. Zasoby przyrodnicze, powiązania komunikacyjne i infrastrukturalne	36

Diagnoza sytuacji społeczno- gospodarczej Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie

GINA MIASTO
WŁOCŁAWEK

Spis treści

<u>I.</u>	<u>WPROWADZENIE</u>	95
<u>II.</u>	<u>DEMOGRAFIA</u>	96
<u>III.</u>	<u>EDUKACJA I SZKOLNICTWO WYŻSZE</u>	106
<u>IV.</u>	<u>POLITYKA SPOŁECZNA</u>	119
<u>V.</u>	<u>OCHRONA ZDROWIA</u>	127
<u>VI.</u>	<u>KULTURA</u>	128
<u>VII.</u>	<u>RYNEK PRACY</u>	131
<u>VIII.</u>	<u>GOSPODARKA</u>	139
<u>IX.</u>	<u>BRANŻE PRZYSZŁOŚCI</u>	145
<u>X.</u>	<u>TURYSTYKA</u>	147
<u>XI.</u>	<u>JAKOŚĆ ŚRODOWISKA</u>	157
<u>XII.</u>	<u>INFRASTRUKTURA TECHNICZNA</u>	166
<u>XIII.</u>	<u>SYSTEM KOMUNIKACJI</u>	170
<u>XIV.</u>	<u>BUDŻET</u>	177
	<u>SPIS TABEL</u>	185
	<u>SPIS WYKRESÓW</u>	186
	<u>SPIS RYSUNKÓW</u>	187

I. Wprowadzenie

Nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej zaprogramowana na lata 2014-2020 daje możliwość wspierania rozwoju terytorialnego. W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 założono, iż polityka terytorialna będzie realizowana w miastach regionalnych i subregionalnym na obszarach strategicznej interwencji i będzie służyła wspieraniu powiązań między miastami a obszarami powiązanych z nimi funkcjonalnie.

W niniejszym opracowaniu stosowane nazewnictwo „OSI Włocławka” jest rozumiane jako: Obszar Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszar powiązany z nim funkcjonalnie.

„Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie” (Diagnoza OSI Włocławka) została sporządzona w oparciu o projekt realizowany w latach 2013-2015 pn. „Delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych Włocławka oraz wsparcie ich rozwoju poprzez przygotowanie dokumentów planistyczno-strategicznych”, dofinansowany w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Projekt był realizowany przez Gminę Miasto Włocławek w partnerstwie z gminami: Brześć Kujawski, Lubanie, Włocławek, Fabianki oraz Bobrowniki. W ramach projektu powstały następujące opracowania:

- „Delimitacja obszaru funkcjonalnego miasta Włocławek”,
- „Strategia rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych Włocławka na lata 2014-2020”, (część I- Diagnoza, część II – Kierunki rozwoju)
- „Analiza rynku pracy miasta Włocławek i jego obszaru funkcjonalnego oraz branże przyszłości w rozwoju miasta”,
- „Studium komunikacyjne dla miasta Włocławka i jego obszaru funkcjonalnego”(część I - Diagnoza, część II – Kierunki rozwoju).

Ponadto, w celu identyfikacji uwarunkowań badanego obszaru w *Diagnozie OSI Włocławka* wykorzystano informacje zawarte w Banku Danych Lokalnych GUS oraz podjęto współpracę z podmiotami posiadającymi istotne informacje w zakresie poszczególnych dziedzin życia społeczno-gospodarczego w gminach OSI Włocławka. Należy zauważyć, że przy realizacji opracowania kierowano się w dużym stopniu możliwością uzyskania i porównania danych. Wobec powyższego diagnoza zawiera przede wszystkim dane statystyczne na poziomie gmin OSI Włocławka oraz, w przypadku braku dostępności danych dla gmin, porównania/zestawienia na poziomie powiatowym (m. Włocławek, pow. lipnowski, pow. włocławski).

II. Demografia

Liczba ludności

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2014 r. OSI Włocławka zamieszkiwało 173 409 osób, z czego 65,7% stanowili mieszkańcy Włocławka (113 939 osób). Na kolejnych miejscach znajdowały się gminy: Brześć Kujawski (11 593, czyli 6,7%), Fabianki (9 811, czyli 5,6%) i Chocień (8 007, czyli 4,6%). Włocławek, pod względem liczby ludności, był trzecim miastem w województwie kujawsko-pomorskim, po Bydgoszczy (357 652 mieszkańców) i Toruniu (203 158 mieszkańców).

Tabela 1. Stan ludności w OSI Włocławka

Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bobrowniki	3004	2989	3010	3110	3121	3151	3172	3172
Dobrzyń nad Wisłą	7912	7880	7864	8031	8003	7942	7891	7842
m. Kowal	3453	3490	3470	3538	3541	3538	3538	3538
Brześć Kujawski	11205	11311	11305	11572	11647	11618	11598	11 593
Chocień	7897	7887	7899	8111	8122	8101	8073	8007
Fabianki	8947	9087	9213	9385	9527	9646	9687	9811
gm. Kowal	4076	4015	3999	4005	4015	3999	3963	3957
Lubanie	4653	4666	4665	4670	4678	4705	4646	4622
gm. Włocławek	6231	6241	6210	6930	6952	6917	6927	6928
m. Włocławek	118 432	118 042	117 402	117 034	116 345	115 546	114 885	113 939
OSI Włocławek	175 810	175 608	175 037	176 386	175 951	175 163	174 380	173 409

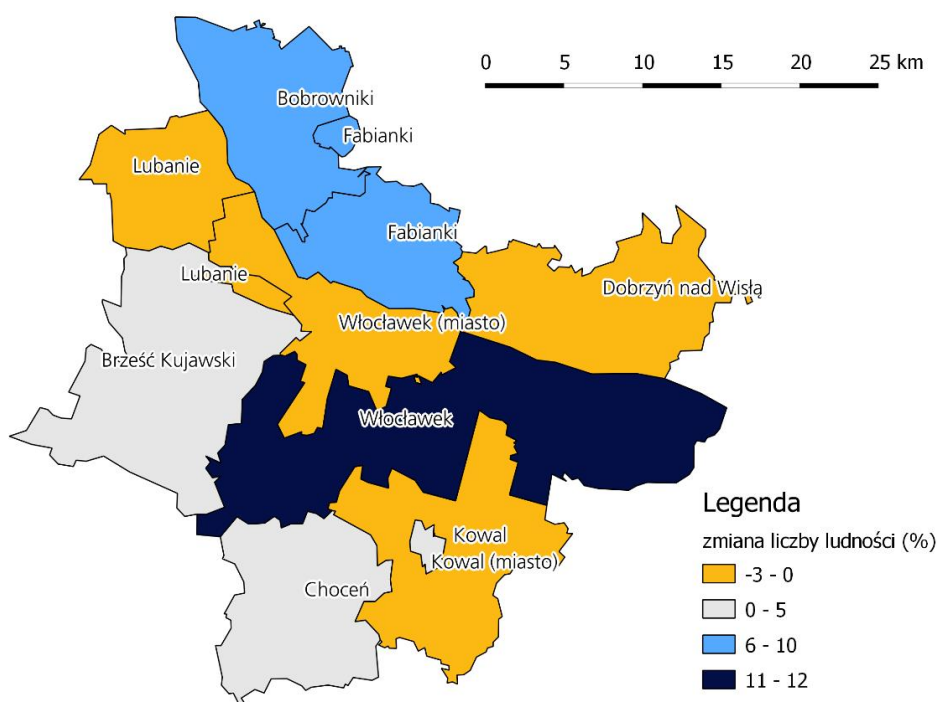
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Liczba mieszkańców OSI Włocławka w latach 2007-2014 zmniejszyła się o 2 401 osób, czyli 1,3 %. Największy udział miało w tym miasto Włocławek, którego liczba ludności zmalała o 4 493 osób.

Na obszarze otaczającym miasto liczba ludności w 2013 r. względem 2007 r. wzrosła o 3,7%. Jest to znacznie więcej niż w Polsce, gdzie średni wzrost wyniósł 1%, czy w województwie kujawsko-pomorskim (1,3%). Zróżnicowanie przestrzenne tych zmian jest urozmaicone - w obszarze funkcjonalnym występują zarówno gminy, których liczba ludności wzrosła (gm. Włocławek 11%, Fabianki 8%), jak i takie, w których liczba ludności spadła (gm. Kowal-3%).

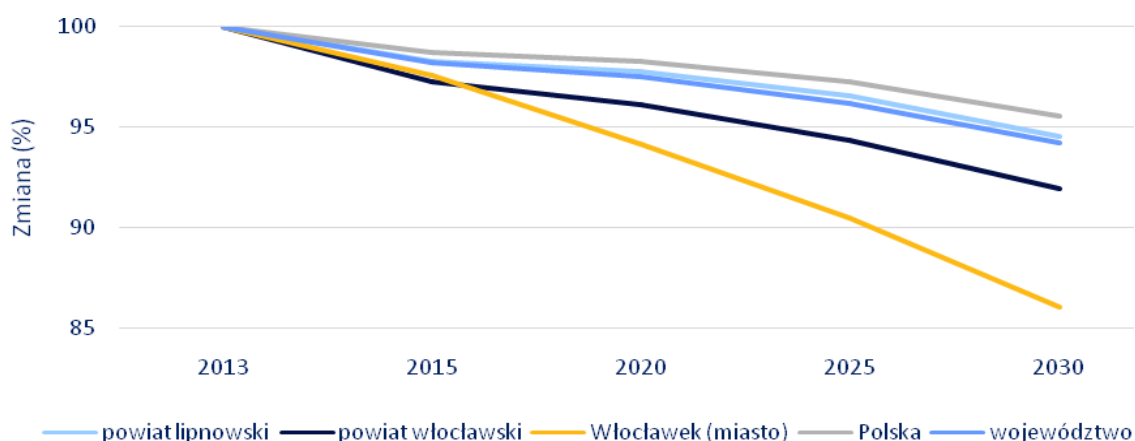
Rysunek 10. Procentowa zmiana liczby ludności w OSI Włocławka w 2013 r. względem 2007 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Według prognoz GUS z 2012 r. w powiatach, których gminy wchodzi w skład OSI Włocławka (miasto Włocławek oraz powiaty włocławski i lipnowski) w 2030 r. liczba ludności ma być niższa niż obecnie. Będzie to zgodnie z tendencjami charakterystycznymi dla całej Polski, gdzie liczba mieszkańców zmniejszy się o 1,7 mln osób, czyli ok. 5%. Największy spadek w analizowanym obszarze odnotuje miasto Włocławek – 15 994 osób (14%), w tym ludność w wieku produkcyjnym zmniejszy się o 14 tys., następnie powiat włocławski – 7 011 osób (8%) i powiat lipnowski – 3 655 osób czyli (6%). Kierunek prognozowanych zmian demograficznych (ubytek liczby ludności) jest analogiczny jak w całej Polsce, jednak istotne jest ich tempo, które w skali kraju będzie znacząco niższe. Wg danych Eurostatu w tym samym czasie prognozuje się wzrost liczby ludności na terenie Unii Europejskiej o 2,3%.

Wykres 1. Prognozowana (w 2012r.) zmiana liczby ludności w latach 2015, 2020, 2025 i 2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Przyrost naturalny

Elementem ruchu naturalnego odpowiedzialnym bezpośrednio za zmiany w stanie ludności jest przyrost naturalny jako różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów. Przy stabilnej stopie zgonów w OSI Włocławka, zmieniająca się skala urodzeń odgrywa rolę regulacyjną w przyroście naturalnym.

W okresie od 2007 do 2013 roku biorąc pod uwagę cały obszar OSI Włocławka zanotowano ujemny przyrost naturalny, charakteryzujący się liczbą zgonów przewyższającą liczbę urodzeń żywych (tzw. ubytek naturalny). Należy przy tym zaznaczyć iż największy wpływ na taki stan rzeczy miała sytuacja w mieście Włocławek, mieście Kowal i gminie Chocień, gdzie wartości przyrost naturalnego w analizowanym okresie utrzymywały się na ujemnym poziomie. Natomiast gminy Bobrowniki i Fabianki odnotowały dodatni przyrost naturalny we wszystkich analizowanych latach. W gminach Dobrzyń nad Wisłą i Włocławek do 2011 roku miał miejsce dodatni przyrost naturalny, po czym w latach 2012-2013 nastąpił wzrost liczby zgonów nad liczbą urodzeń. Wartości przyrostu naturalnego w Brześciu Kujawskim, gminie Kowal oraz gminie Lubanie podlegały wahaniom przyjmując wartości dodatnie w latach 2008 i 2011 (w Lubaniu dodatkowo w 2007 roku), a ujemne w pozostałych latach analizowanego przedziału czasowego. W Polsce oraz województwie kujawsko-pomorskim do 2012 roku odnotowano dodatni przyrost naturalny, natomiast w 2013 roku ujemny (odpowiednio – 0,5‰ i – 0,3‰).

Tabela 2. Przyrost naturalny OSI Włocławka

Bobrowniki								
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Razem
ogółem	6	4	11	16	16	11	7	71
na 1000 ludności	2,0	1,3	3,6	5,2	5,1	3,5	2,2	22,9
Fabianki								
ogółem	19	13	20	5	20	40	19	136
na 1000 ludności	2,1	1,4	2,2	0,5	2,1	4,2	2,0	14,5
Dobrzyń nad Wisłą								
ogółem	16	1	19	10	7	-13	-13	27
na 1000 ludności	2,0	0,1	2,4	1,2	0,9	-1,6	-1,6	3,4
gm. Włocławek								
ogółem	-13	8	11	9	22	-19	-1	17
na 1000 ludności	-2,0	1,2	1,7	1,3	3,2	-2,7	-0,1	2,6
Brześć Kujawski								
ogółem	-9	15	-27	-1	9	-42	-34	-89
na 1000 ludności	-0,8	1,3	-2,4	-0,1	0,8	-3,6	-2,9	-7,7
gm. Kowal								
ogółem	-3	2	-10	-1	3	-10	-24	-43
na 1000 ludności	-0,7	0,5	-2,5	-0,2	0,8	-2,5	-6,0	-10,6
Lubanie								
ogółem	3	0	-6	-15	4	-5	-6	-25
na 1000 ludności	0,6	0,0	-1,3	-3,2	0,9	-1,1	-1,3	-5,4
Chocień								

ogółem	-20	-17	-16	-13	-16	-14	-12	-108
na 1000 ludności	-2,5	-2,1	-2,0	-1,6	-2,0	-1,7	-1,5	-13,4
m. Kowal								
ogółem	-31	-12	-33	-12	-4	-14	-25	-131
na 1000 ludności	-8,9	-3,4	-9,5	-3,4	-1,1	-3,9	-7,1	-37,3
m. Włocławek								
ogółem	-176	-92	-85	-132	-212	-317	-328	-1 342
na 1000 ludności	-1,5	-0,8	-0,7	-1,1	-1,8	-2,7	-2,8	-11,4
OSI Włocławka								
ogółem	-208	-78	-116	-134	-151	-383	-417	-1 487
na 1000 ludności	-9,7	-0,5	-8,5	-1,4	8,9	-12,1	-19,1	-42,4
Polska								
na 1000 ludności	0,3	0,9	0,9	0,9	0,3	0,0	-0,5	2,8
Województwo kujawsko-pomorskie								
na 1000 ludności	0,7	1,6	1,3	1,0	0,6	0,2	-0,3	5,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Migracje

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, saldo migracji obliczane jako różnica między napływem (imigracją) a odpływem (emigracją) ludności z przeliczeniem na 1 000 mieszkańców w OSi Włocławka w latach 2007-2014 ulegało wahaniom od wartości dodatnich (1,65 w 2011 roku) do poziomu – 9,1 w 2014 roku. W województwie kujawsko – pomorskim i w Polsce w analizowanym okresie saldo migracji osiągało wartości ujemne. W 2014 saldo migracji dla OSi Włocławka w odniesieniu do województwa (-1,4) i kraju (-0,4) osiągnęło bardzo wysoki poziom -9,1.

Tabela 3. Saldo migracji na 1000 osób

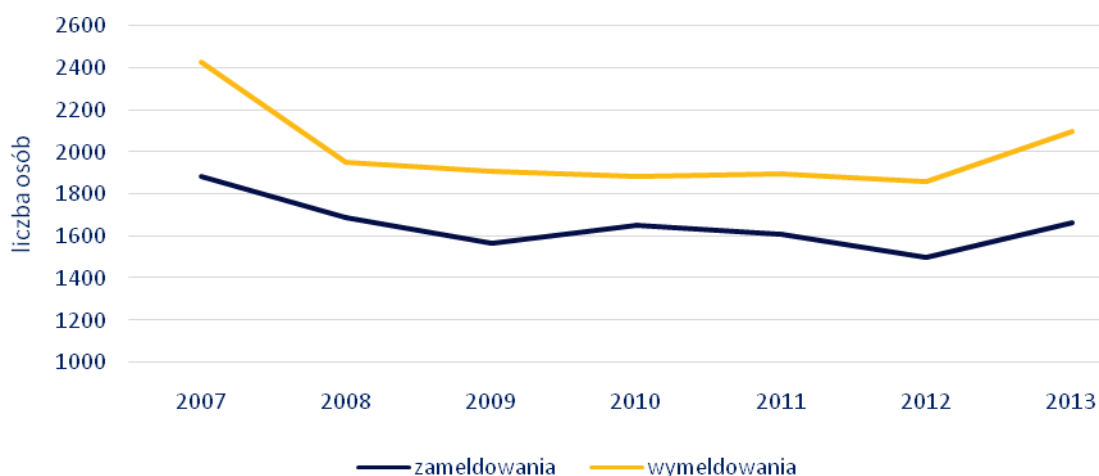
Jednostka terytorialna	Saldo migracji na 1000 osób							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bobrowniki	-10,3	-8,3	-0,7	4,2	-1,6	-0,3	-3,5	- 6,0
Dobrzyń nad Wisłą	-3,7	-3,0	-5,5	-1,6	-4,4	-6,7	-5,7	- 4,5
m. Kowal	6,4	9,2	5,2	8,5	2,0	2,0	3,4	5,9
Brześć Kujawski	3,3	4,6	3,7	5,8	5,7	0,1	-1,0	0,7
Chocień	1,8	-1,1	-1,5	-3,6	3,3	0,0	-1,1	0,2
Fabianki	19,9	11,4	9,6	10,7	12,9	8,0	5,2	11,1
gm. Kowal	-4,9	-9,8	0,5	-4,2	1,8	1,0	-0,3	- 6,1
Lubanie	-6,0	3,2	0,2	-2,6	0,9	2,8	-7,5	- 5,0
gm. Włocławek	-2,9	2,6	-5,5	-2,0	0,0	1,0	1,0	- 1,2
m. Włocławek	-5,6	-3,3	-3,4	-3,0	-4,1	-3,6	-3,4	- 4,4
OSI Włocławka	-0,20	0,55	0,26	1,22	1,65	0,43	-1,29	- 9,1
Polska	-0,5	-0,4	0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,5	- 0,4
Kujawsko-Pomorskie	-1,1	-0,8	-0,7	-0,8	-0,8	-1,0	-1,3	- 1,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Największy wpływ na taki stan rzeczy w OSi Włocławka miała sytuacja w mieście Włocławek, gminie Dobrzyń nad Wisłą i Bobrowniki, gdzie wartości salda migracji w analizowanym okresie utrzymywały się na ujemnym poziomie. Natomiast gminy Fabianki, Brześć Kujawski i miasto Kowal odnotowały dodatnie saldo migracji w analizowanym okresie. W pozostałych gminach OSi Włocławka wskaźnik

salda migracji na 1 000 mieszkańców ulegał wahaniom, odnotowując zarówno wartości dodatnie, jak i ujemne.

Wykres 2. Saldo migracji stałych w OSI Włocławek w latach 2007-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Liczba zameldowań w analizowanym okresie zawsze była niższa niż liczba wymeldowań, a różnica pomiędzy wartościami obu cech utrzymywała się na względnie tym samym poziomie (zameldowania 11 570, wymeldowania 14 028).

Tabela 4. Zameldowania i wymeldowania w OSI Włocławek

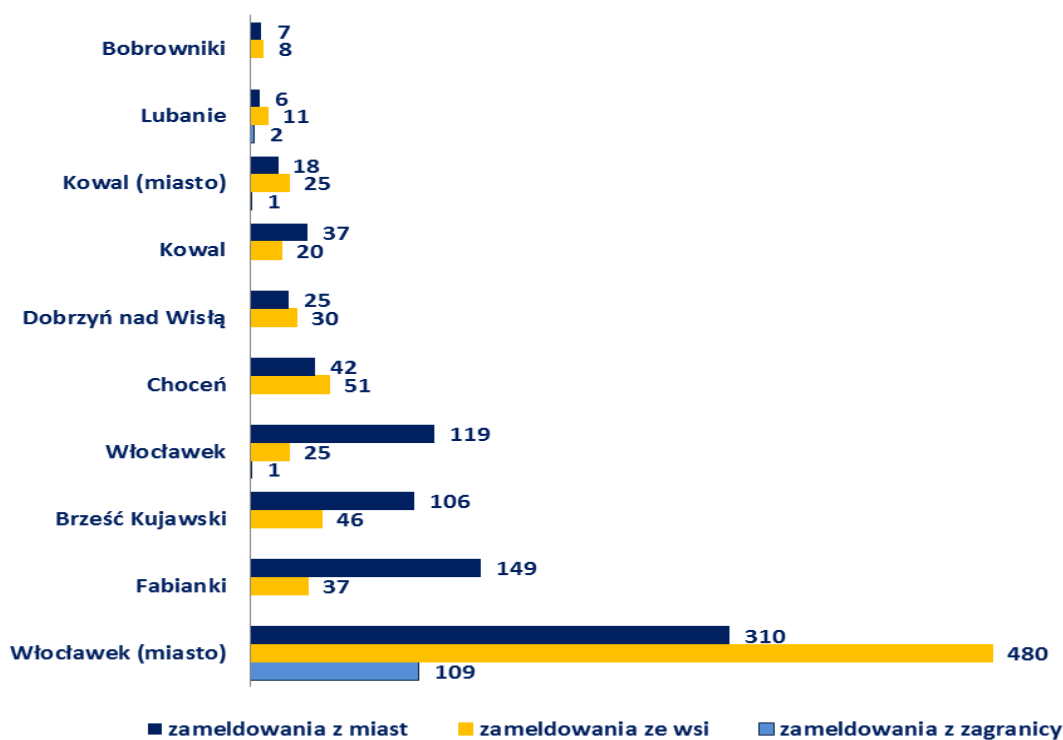
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Razem
Zameldowania	1888	1687	1565	1652	1612	1501	1665	11570
Wymeldowania	2428	1954	1911	1883	1896	1860	2096	14028
Saldo migracji	-540	-267	-346	-231	-284	-359	-431	-2458

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Najwięcej mieszkańców, licząc w wartościach bezwzględnych, ubyło z miasta Włocławek – 387 osób, gminy Dobrzyń nad Wisłą – 45 osób i gminy Lubanie – 35 osób. Dodatkowo saldo migracji w 2013 r. odnotowane zostało tylko w gminach Fabianki (50 osób) i Włocławek (7 osób) oraz mieście Kowal (12 osób).

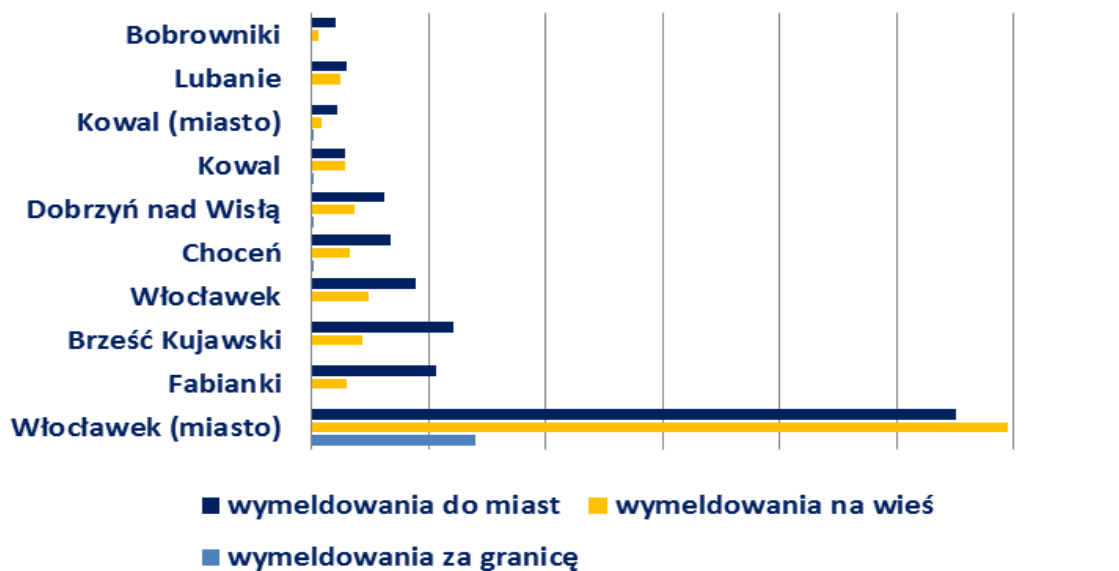
Główną część ruchu migracyjnego w analizowanym obszarze w 2013 r. stanowił przepływ ludności na linii wieś - miasto (50%-70%), przy czym w przypadku gmin wiejskich występowały głównie wymeldowania do miast i zameldowania z miast. W mieście Włocławek, zarówno w przypadku zameldowań, jak i wymeldowań, ponad połowę stanowił ruch ze wsi (zameldowania) i do wsi (wymeldowania). Dodatkowo występuje tam również relatywnie spory udział ruchu zagranicznego. W przypadku gmin wiejskich migracje zagraniczne praktycznie nie istnieją, w sześciu gminach nie odnotowano zameldowań z zagranicy, a w pięciu wymeldowań za granicę, w pozostałych gminach były to 1-2 osoby.

Wykres 3. Liczba zameldowań w podziale na zameldowania ze wsi, miasta, zagranicy w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Wykres 4. Liczba wymeldowań w podziale na wymeldowania do wsi, miasta, zagranicy w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

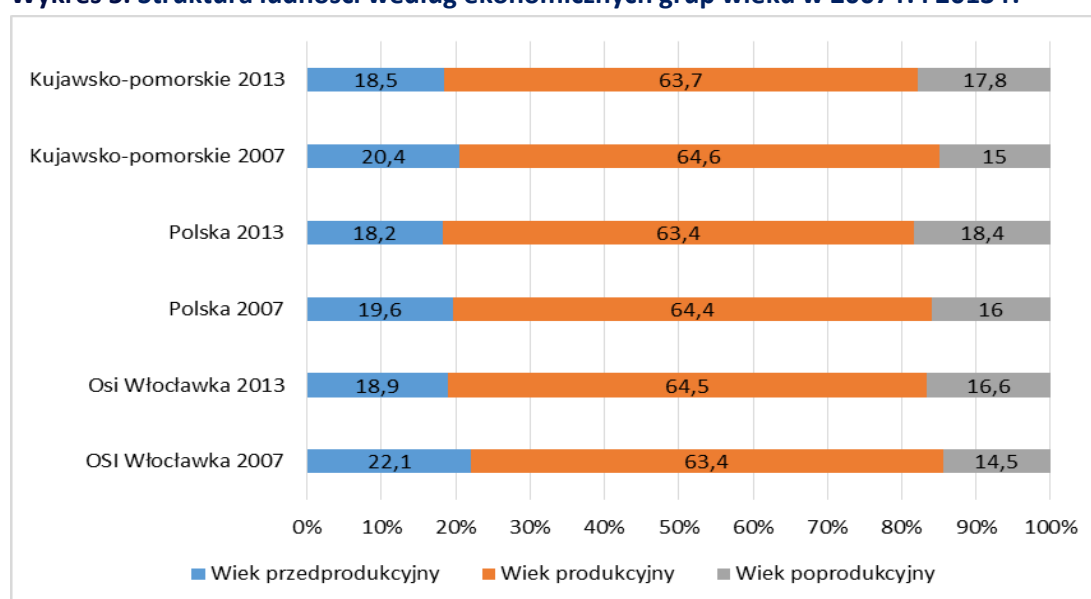
Struktura mieszkańców

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2013 r. struktura mieszkańców OSI według płci była względnie podobna do struktury ludności w Unii Europejskiej. Udział mężczyzn i kobiet wyniósł odpowiednio 48,1% i 51,9% oraz 48,5% i 51,5% w województwie kujawsko – pomorskim, 48,4% i 51,6% w Polsce, a 48,8% i 51,2% w Unii Europejskiej.

Liczba kobiet przypadających na 1 000 mężczyzn w 2013 r. w OSI wynosiła 1 078. Należy przy tym jednak zauważyć, że przewaga kobiet była zauważalna jedynie wśród mieszkańców po 45 roku życia – poniżej tej granicy przeważali mężczyźni. W ogóle populacji poszczególnych gmin przewaga kobiet występowała w czterech z nich: mieście Włocławek oraz gminach Brześć Kujawski, Chocień i Lubanie, tj. w zachodniej części analizowanego obszaru, w jednostkach o stosunkowo dużej liczbie ludności. Warto również zaznaczyć, że w stosunku do 2007 r. przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn w OSI Włocławka zmalała – w 2007 r. na 1 000 mężczyzn przypadało 1 087 kobiet.

Struktura wieku ludności OSI Włocławka świadczy o postępującym procesie starzenia się społeczeństwa, wynikającym m.in. ze spadku liczby urodzeń, wydłużenia czasu trwania życia. Od 2007 roku w OSI Włocławka obserwujemy systematyczny wzrost udziału ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym przy jednoczesnym zmniejszaniu się odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym.

Wykres 5. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w 2007 r. i 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

W okresie 2007-2013 udział ludności OSI Włocławka w wieku przedprodukcyjnym zmalał o 3,2%, co świadczy o niekorzystnym kierunku postępujących zmian, podczas gdy na poziomie kraju został odnotowany spadek w wysokości 1,4%, a na poziomie województwa kujawsko-pomorskiego 1,9%. W OSI Włocławka nastąpił wzrost udziału osób w wieku produkcyjnym o 1,1%, podczas gdy na poziomie kraju i województwa tendencje są odwrotne i odnotowano spadek udziału przedmiotowej grupy osób odpowiednio o 1% i 0,9%. Analizując udział osób w wieku poprodukcyjnym, zauważamy iż w OSI Włocławka miał miejsce wzrost udziału tej grupy mieszkańców w strukturze ludności o 2,1%, natomiast na poziomie kraju o 2,4% i województwa o 2,8%.

Tabela 5. Struktura ludności OSI Włocławka

Jednostka terytorialna	w wieku przedprodukcyjnym				w wieku produkcyjnym				w wieku poprodukcyjnym			
	2007	2009	2011	2013	2007	2009	2011	2013	2007	2009	2011	2013
Bobrowniki	27,0	25,3	23,6	22,3	61,7	62,8	63,6	63,8	11,4	11,9	12,8	13,9
Dobrzyń nad Wisłą	22,8	20,9	20,7	19,4	63,1	64,4	63,8	64,4	14,1	14,6	15,4	16,2
m. Kowal	20,3	18,6	16,9	15,8	64,5	66,2	67,0	67,8	15,3	15,2	16,1	16,3
Brześć Kujawski	21,9	20,2	19,4	18,7	62,6	63,9	64,3	64,2	15,5	15,9	16,3	17,2
Chocień	20,9	19,7	19,4	19,1	63,1	64,1	64,0	63,5	16,0	16,1	16,6	17,4
Fabianki	22,7	21,3	20,5	20,1	65,3	66,4	66,8	66,2	12,0	12,3	12,7	13,7
gm. Kowal	22,4	21,2	19,8	18,4	61,1	61,7	62,6	62,9	16,5	17,2	17,7	18,7
Lubanie	22,7	21,1	20,1	19,0	62,3	63,6	63,8	64,1	15,1	15,3	16,1	16,9
gm. Włocławek	22,6	21,6	20,6	19,9	63,8	64,6	65,3	65,2	13,6	13,8	14,1	14,9
m. Włocławek	18,1	17,5	16,7	16,4	66,4	65,7	64,7	63,2	15,6	16,9	18,5	20,5
OSI Włocławka	22,1	20,7	19,8	18,9	63,4	64,3	64,6	64,5	14,5	14,9	15,6	16,6
Polska	19,6	18,9	18,5	18,2	64,4	64,5	64,2	63,4	16,0	16,5	17,3	18,4
Kujawsko-pomorskie	20,4	19,6	19,0	18,5	64,6	64,7	64,4	63,7	15,0	15,7	16,6	17,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

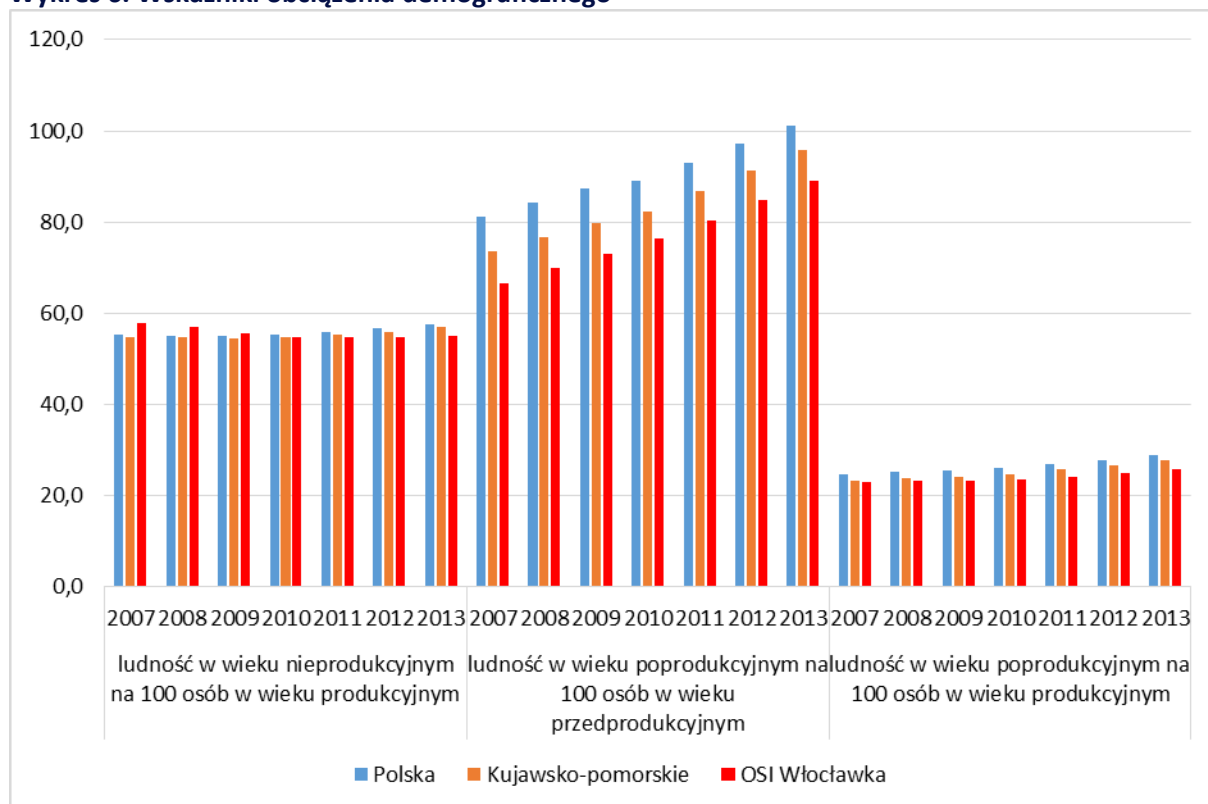
W wieku przedprodukcyjnym w roku 2013 było 18,9% mieszkańców OSI Włocławka. Największy spadek udziału osób w wieku przedprodukcyjnym w latach 2007-2013 odnotowano w gminie Bobrowniki (4,7%) i mieście Kowal (4,5%), natomiast najmniejszy w mieście Włocławek (1,7%) i gminie Chocień (1,8%). Pomimo największego spadku udziału osób w wieku przedprodukcyjnym w analizowanym okresie w gminie Bobrowniki, nadal charakteryzuje się ona najwyższym udziałem osób w przedmiotowej grupie (22,3%). Najmniejszy udział osób w wieku przedprodukcyjnym odnotowano w mieście Kowal (15,8%).

Wiek produkcyjny w okresie 2007-2013 osiągnęło 64,5% mieszkańców OSI Włocławka. Analiza struktury ludności w wieku produkcyjnym dla poszczególnych gmin OSI Włocławka pozwala zauważyć, iż tylko w mieście Włocławek nastąpił spadek udziału przedmiotowej grupy osób o 3,2%, podczas gdy w pozostałych jednostkach odnotowano wzrost w granicach 0,4% (Chocień) do 3,3% (m. Kowal). Największym udziałem osób w wieku produkcyjnym charakteryzuje się miasto Kowal (67,8%) i gmina Fabianki (66,2%), natomiast najmniejszym gmina Kowal (62,9%).

Wiek poprodukcyjny osiągnęło na przestrzeni lat 16,6% mieszkańców OSI Włocławka. Największy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2007-2013 miał miejsce w mieście Włocławek (4,9%), podczas gdy w pozostałych gminach odnotowano wzrost w granicach 1% (m. Kowal) do 2,5% (Bobrowniki). Największym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym charakteryzuje się miasto Włocławek (20,5%) i gmina Kowal (18,7%), natomiast najmniejszym gmina Fabianki (13,7%).

Proces starzenia się społeczeństwa potwierdzają i odzwierciedlają wskaźniki obciążenia demograficznego.

Wykres 6. Wskaźniki obciążenia demograficznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

W okresie 2007-2013 w OSI Włocławka nastąpił spadek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na osoby w wieku produkcyjnym, gdzie w 2007 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 57,9 osób w wieku nieprodukcyjnym, poprzez stałą wartość w latach 2010-2012 na poziomie 54,9 osoby, do minimalnego wzrostu odnotowanego w 2013 roku do wartości 55,1 osób. Warto zauważyć, że ma to związek z rosnącym udziałem osób w wieku produkcyjnym w OSI Włocławka. W województwie kujawsko-pomorskim oraz kraju miała miejsce odwrotna tendencja, wskazująca wzrost udziału ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym z poziomu 54,9 osób w 2007 roku do 57 osób w 2013 roku dla województwa, oraz 55,3 osób w 2007 roku do 57,6 osób w 2013 roku dla Polski.

W okresie 2007-2013 w OSI Włocławka nastąpił wzrost o 22,3 osoby w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym, z poziomu 66,6 w 2007 roku do 89 w 2013 roku. Analogiczna sytuacja miała miejsce w województwie kujawsko pomorskim, gdzie również nastąpił wzrost o 22,3 osoby w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym, natomiast w kraju wskaźnik wzrósł o 20 osób.

W okresie 2007-2013 w OSI Włocławka nastąpił wzrost o 2,8 osoby w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, z poziomu 22,9 w 2007 roku do 25,7 w 2013 roku. Wzrost wskaźnika został odnotowany zarówno w województwie kujawsko pomorskim (o 4,7 osoby), jak i w kraju (o 4,2 osoby).

Analiza zróżnicowania wewnętrznego obszaru OSI Włocławka na podstawie wskaźnika obciążenia demograficznego, liczonego jako ludność w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym, wskazuje na duże dysproporcje wewnętrzne.

Tabela 6. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym

Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bobrowniki	42,2	44	46,9	51,7	54,3	58,5	62,1	67,8
Dobrzyń nad Wisłą	61,9	66,5	70	71,8	74,5	78,4	83,3	85,6
m. Kowal	75,3	79,2	82	89,2	95	99,3	103,2	109,8
Brześć Kujawski	71	73,7	78,6	80,9	84	88,7	92,1	95,8
Chocień	76,7	79,4	81,8	81,5	85,4	88	91,2	95,3
Fabianki	52,9	55,7	57,8	57,8	62	64,8	68,1	69,5
gm. Kowal	73,4	77,5	81	85,1	89,3	96	101,5	102,5
Lubanie	66,5	69,9	72,4	76,6	80,1	83,2	89	93,4
gm. Włocławek	60,4	61,5	64	66,6	68,6	72,5	74,7	77,9
m. Włocławek	86,2	91,6	96,5	102,5	110,7	118,3	125	131,8
OSI Włocławek	66,65	69,9	73,1	76,37	80,39	84,77	89,02	92,94
Polska	81,2	84,3	87,3	89,1	93,1	97,1	101,2	105,2
Kujawsko-Pomorskie	73,5	76,7	79,8	82,4	86,9	91,3	95,8	100,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

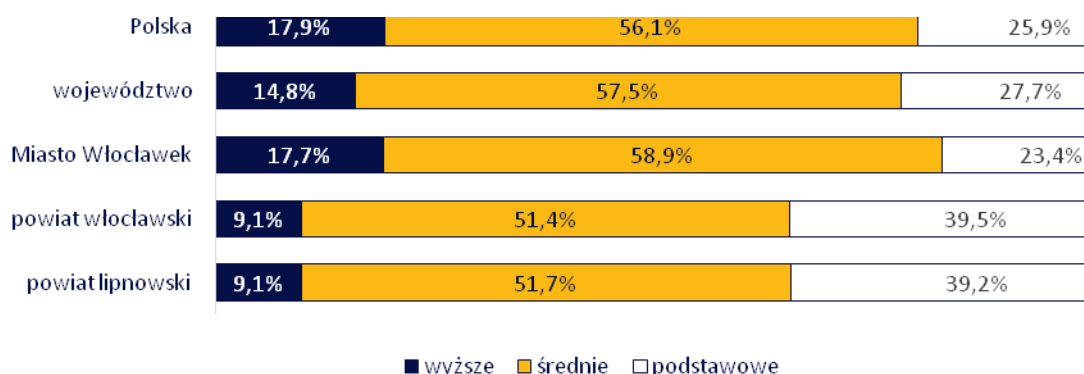
Najtrudniejsza sytuacja występuje w mieście Włocławek, w którym na przestrzeni lat odnotowano najwyższy wskaźnik obciążenia demograficznego, znacznie przewyższający średnią wojewódzką i krajową. Analizując przedmiotowy wskaźnik, należy zauważyć, iż w mieście Kowal oraz w gminie Kowal przyjmuje on wartości przewyższające średnią wojewódzką, natomiast w pozostałych gminach OSi Włocławka jest niższy.

Wykształcenie

Wykształcenie podstawowe (rozumiane jako obowiązkowe) obejmuje osoby z wykształceniem podstawowym, gimnazjalnym oraz bez wykształcenia. Wykształcenie średnie obejmuje szkolnictwo ogólnokształcące, zawodowe i policealne. Wykształcenie wyższe obejmuje ukończenie przynajmniej studiów I stopnia. Z uwagi na braki danych na poziomie gmin zestawienie pokazuje zróżnicowanie struktury wykształcenia na poziomie powiatów. W Polsce udział poszczególnych grup wynosi odpowiednio: wyższe 17,9%, średnie 56,1% i podstawowe 25,9%. W powiatach obszaru funkcjonalnego podobne proporcje są jedynie w mieście Włocławek (17,7%, 58,9%, 23,4%). W powiatach lipnowskim i włocławskim dużo większy jest udział osób z wykształceniem podstawowym (39,2% i 39,5%), kosztem wykształcenie wyższego (9,1% i 9,1%) i w mniejszym stopniu średniego (51,7% i 51,4%). W Unii Europejskiej osoby z wykształceniem podstawowym stanowią 23%, z wykształceniem średnim 48% i z wykształceniem wyższym 29% (dane za 2012 rok)¹².

¹² „Education at a Glance 2014” OECD Indicators,

Wykres 7. Struktura wykształcenia w podziale na kategorie w 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

III. Edukacja i szkolnictwo wyższe

Żłobki

W OSI Włocławka w 2013 r. działało 6 placówek żłobkowych (5 żłobków i 1 klub dziecięcy) i stanowiły one 12,2% wszystkich tego typu placówek w województwie kujawsko-pomorskim. Wszystkie były zlokalizowane w mieście Włocławek.

W OSI Włocławka w 2013 roku liczba dzieci w wieku 0-3 lat wynosiła 4 637. W okresie 2007-2013 liczba dzieci w wieku 0-3 lat ulegała wahaniom ostatecznie odnotowując spadek o 2,2% tj. 105 dzieci.

Tabela 7. Liczba dzieci w wieku 0-3 lat w OSI Włocławka

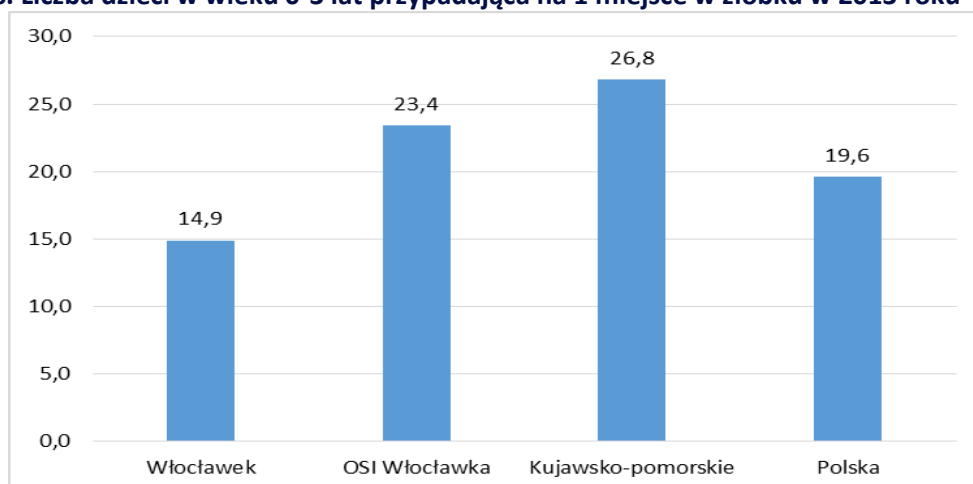
Jednostka terytorialna	dzieci w wieku do 3 lat						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bobrowniki	97	108	106	113	119	118	117
Dobrzyń nad Wisłą	259	253	252	267	272	245	232
m. Kowal	70	70	68	82	75	92	89
Brześć Kujawski	313	347	338	356	339	334	302
Chocień	231	228	217	256	246	252	228
Fabianki	264	258	274	290	304	317	296
gm. Kowal	129	127	126	118	113	106	94
Lubanie	151	139	134	132	133	132	122
gm. Włocławek	172	203	208	245	237	222	206
m. Włocławek	3 056	3 256	3 385	3 336	3 255	3 069	2 951
OSI Włocławka	4 742	4 989	5 108	5 195	5 093	4 887	4 637

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Placówki żłobkowe zlokalizowane we Włocławku w 2013 roku dysponowały 198 miejscami dla dzieci. Objętych opieką w żłobkach w mieście Włocławek było 6% dzieci w 2013 roku, natomiast w województwie kujawsko-pomorskim 3,5% oraz w kraju 4,8%. Na jedno miejsce w żłobku przypadało 14,9 dzieci w wieku 0-3 lat mieszkających we Włocławku. Porównanie wartości wskaźnika ze średnimi dla województwa (26,8 dzieci) i Polski (19,6 dzieci) pozwala stwierdzić, że sytuacja w mieście pod tym względem wyglądała korzystnie. Pomimo to i w związku z pełnym wykorzystaniem dostępnych miejsc placówki żłobkowe prowadzą listy oczekujących dzieci na miejsce w żłobku.

Wskazane placówki są jedynymi, które znajdują się w najbliższej okolicy wszystkich gmin analizowanego obszaru. W związku z tym Włocławek mógłby pełnić rolę miejsca świadczenia usług dla mieszkańców pozostałych jednostek, jednak jest to utrudnione, ponieważ w przypadku odniesienia liczby dzieci w wieku 0-3 lat ze wszystkich gmin OSI Włocławka do liczby miejsc w żłobkach, wskaźnik osiągnąłby wyższą wartość i wyniósł 23,4 dzieci na miejsce.

Wykres 8. Liczba dzieci w wieku 0-3 lat przypadająca na 1 miejsce w żłobku w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Ponadto, na terenie OSI Włocławka nie ma miejsc, w którym rodzic mógłby zapewnić opiekę dziecku pod okiem instruktora, rozwijając jednocześnie rozwój psychofizyczny, percepcje oraz zdolności manualne malucha.

Przedszkola

W OSI Włocławka w 2013 r. funkcjonowało 77 placówek przedszkolnych (przedszkola i oddziały w szkołach) i stanowiły one 8,3% wszystkich tego typu placówek w województwie kujawsko-pomorskim oraz 0,4% w Polsce. Były zlokalizowane we wszystkich jednostkach analizowanego obszaru. Dużą część przedszkoli (38, czyli 49,3%) znajdowała się w mieście Włocławek. W pozostałych gminach ich liczba wynosiła od 8 w przypadku Dobrzyń nad Wisłą do 1 w przypadku miasta Kowal. W ramach wszystkich placówek działało 216 grup przedszkolnych.

W OSI Włocławka w 2013 roku liczba dzieci w wieku 3-6 lat wynosiła 6 880. W okresie 2007-2013 liczba dzieci w wieku 3-6 lata ulegała wahaniom ostatecznie odnotowując wzrost o 7,6% tj. 487dzieci. Objętych wychowaniem przedszkolnym było 4 748 dzieci, co stanowiło 68,6% i było zbliżone do wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego (69,2%) oraz kraju (75,3%).

Tabela 8. Liczba dzieci w wieku 3-6 lat w OSI Włocławka

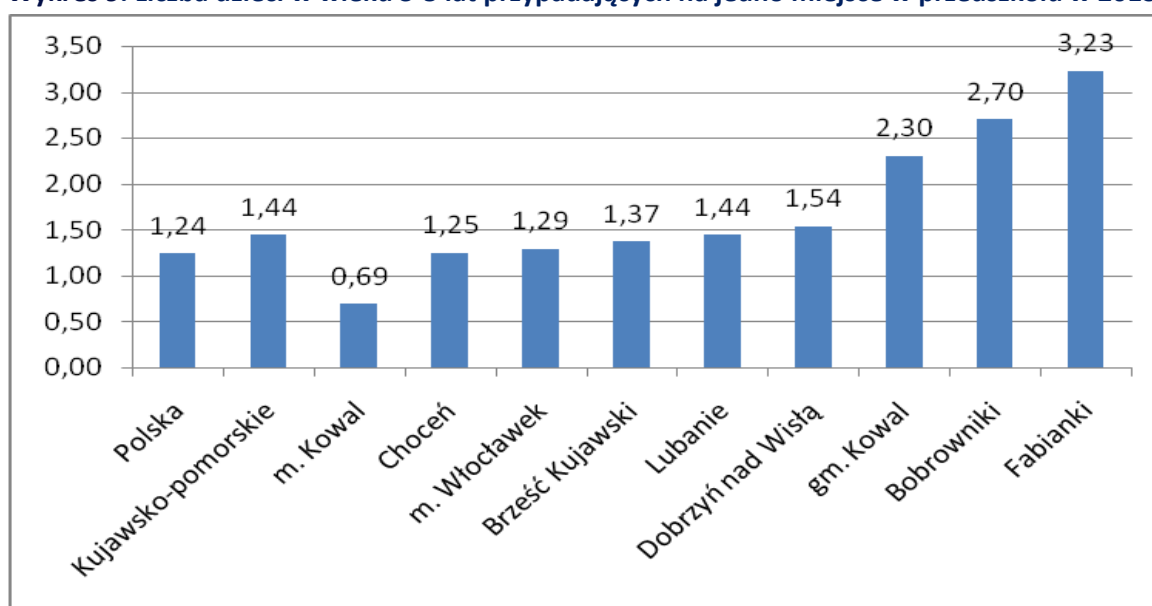
Jednostka terytorialna	dzieci w wieku 3 - 6 lat						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bobrowniki	139	124	117	131	131	142	139
Dobrzyń nad Wisłą	312	316	323	343	342	343	347
m. Kowal	108	106	109	106	113	102	110
Brześć Kujawski	417	417	402	429	474	479	486
Chocień	277	286	291	330	330	333	336
Fabianki	396	393	364	389	394	413	407

gm. Kowal	174	166	160	157	165	161	166
Lubanie	190	196	184	194	197	191	184
gm. Włocławek	256	248	240	260	284	299	302
m. Włocławek	4 124	4 065	4 013	4 028	4 136	4 300	4 403
OSI Włocławka	6 393	6 317	6 203	6 367	6 566	6 763	6 880

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

W OSi Włocławka i obszarze powiązanych z nim funkcjonalnie na jedno miejsce w przedszkolu przypadało 2 dzieci w wieku 3-5 lat. Wartość wskaźnika jest wyższa niż średnia dla województwa (1,44) i Polski (1,24). Między poszczególnymi gminami widoczne było wyraźne zróżnicowanie. Najlepiej pod tym względem prezentowało się miasto Kowal, gdzie wartość wskaźnika nie przekraczała 1, najgorzej natomiast gmina Fabianki, gdzie na jedno miejsce w przedszkolu przypadało 3 dzieci.

Wykres 9. Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce w przedszkolu w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Gmina Włocławek nie posiada przedszkoli, ale oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych gdzie dysponuje 162 miejscami dla dzieci. Liczba dzieci w wieku 3-6 lat przypadających na jedno miejsce w oddziale przedszkolnym wynosi 1,86.

Liczba miejsc w przedszkolach oraz liczbę dzieci uczęszczających do przedszkoli w OSi Włocławka przedstawia Tabela 7.

Tabela 9. Liczba miejsc w przedszkolach

	Gminy	Bobrowniki	Dobrzyń nad Wisłą	m. Kowal	Brześć Kujawski	Chocień	Fabianki	gm. Kowal	Lubanie	m. Włocławek	RAZEM
2013	Liczba miejsc	25	171	131	215	207	90	50	95	2 440	3 424

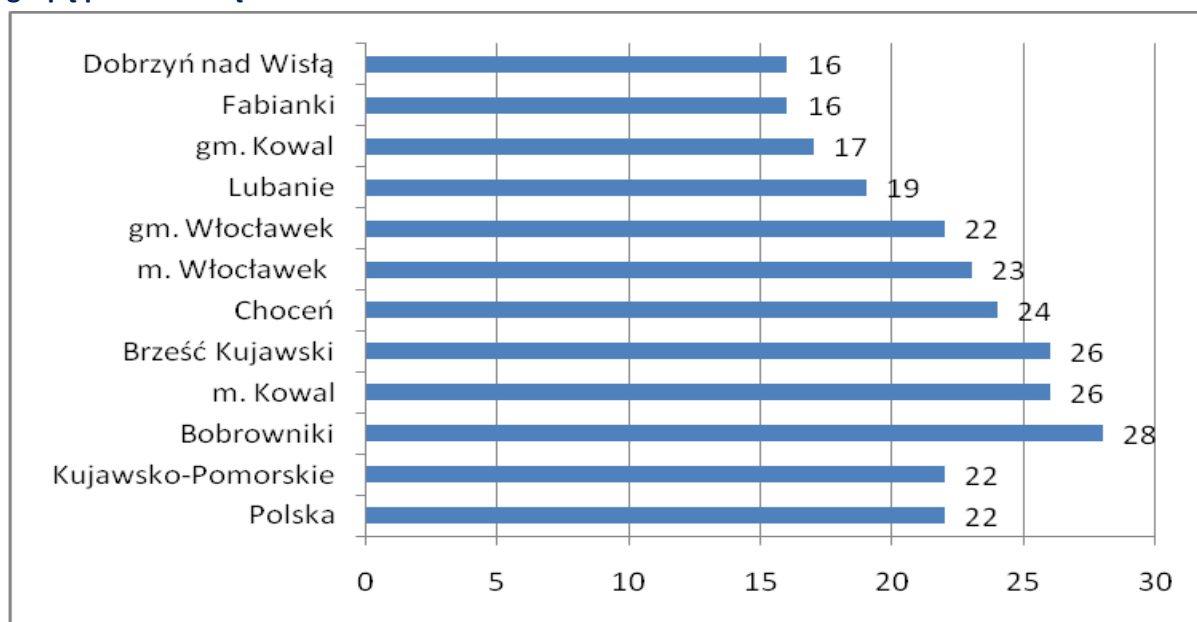
Liczba dzieci	25	144	131	216	194	90	40	95	2 336	3 271
---------------	----	-----	-----	-----	-----	----	----	----	-------	-------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Analiza powyższych danych wskazuje, iż w OSI Włocławka oraz obszarze powiązanim z nim funkcjonalnie występują gminy, które dysponują wolnymi miejscami w przedszkolach. Należą do nich gmina Dobrzyń nad Wisłą, Chocień, Kowal oraz miasto Włocławek. Pozostałe gminy (Bobrowniki, miasto Kowal, Brześć Kujawski, Fabianki, Lubanie) mają wykorzystane wszystkie dostępne miejsca przedszkolne dla dzieci, co świadczy o dużym zainteresowaniu wolnymi miejscami dla dzieci w przedszkolach, przy zbyt małej ilości wolnych miejsc w wymienionych gminach.

Liczba dzieci przypadających na 1 grupę w analizowanym obszarze wynosiła 22 i była równa średniej dla województwa i Polski. Między poszczególnymi gminami widoczne było jednak wyraźne zróżnicowanie. Najlepiej pod tym względem prezentowały się gminy Dobrzyń nad Wisłą i Fabianki, gdzie wartość wskaźnika wynosiła 16 dzieci na grupę, najgorzej natomiast gmina Bobrowniki, gdzie wskaźnik osiągnął wartość 28 dzieci na grupę.

Wykres 10. Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat przypadająca na 1 grupę przedszkolną w OSI Włocławka w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Wskaźnik upowszechnienia wychowania przedszkolnego dzieci w wieku 3-4 lat w roku szkolnym 2012/2013 w województwie kujawsko-pomorskim wyniósł 48,4%, co plasuje region kujawsko-pomorski na przedostatnim miejscu w kraju (wskaźnik dla kraju wynosił 59,3%). Podobnie sytuacja przedstawia się w mieście Włocławek, gdzie upowszechnienie wynosi około 52% (źródła własne).

Szkoły podstawowe

W 2013 r. w OSI Włocławka funkcjonowało 50 szkół podstawowych, z czego 19 na terenie miasta Włocławek, co stanowi 38% wszystkich placówek z zakresu szkolnictwa podstawowego omawianego obszaru. Kolejne 6 szkół podstawowych funkcjonowało w Brześciu Kujawskim, 5 w Fabiankach, po 4

w gm. Włocławek i Dobrzyń nad Wisłą, po 3 w Lubaniu, gm. Kowal i Chceni, natomiast w Bobrownikach zlokalizowano 2 placówki, a w m. Kowal 1.

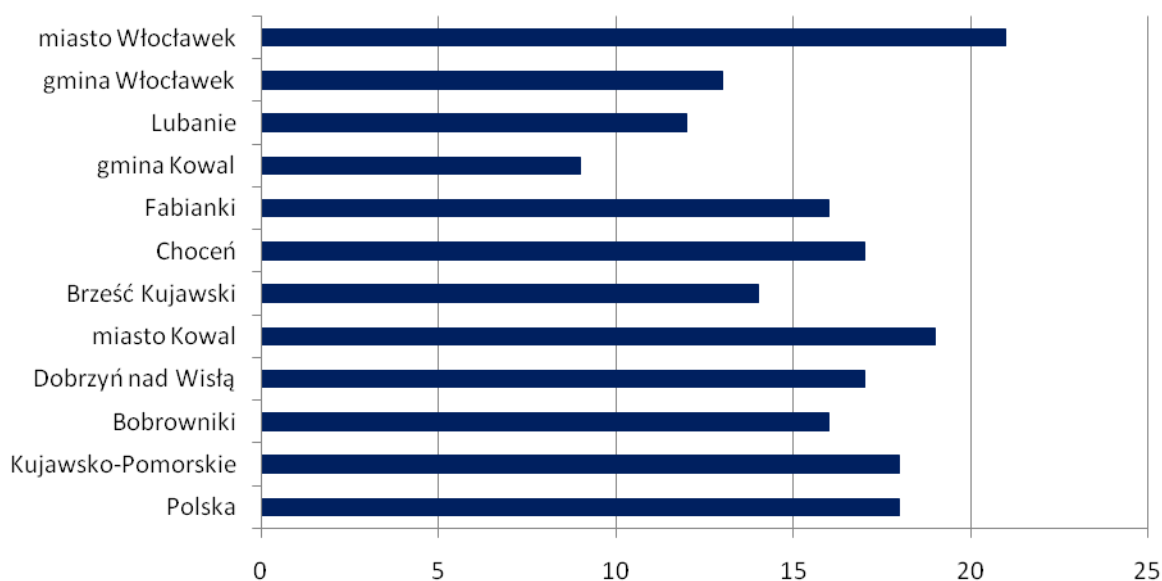
Liczba uczniów w szkołach podstawowych w przedziale czasowym 2007 – 2013 systematycznie malała, począwszy od 11 032 w roku 2007 w OSI Włocławek do 9397 w 2013 r. (mniej o 1635, czyli o 14,82%). Największy spadek zauważa się w gminie Bobrowniki, wynosi on odpowiednio 278 w 2007 r. i 179 w 2013 r. Jest to różnica wynosząca 99 uczniów mniej do roku bazowego (tj.35,61%). Natomiast najmniejszy widoczny spadek jest w gminie Fabianki, gdzie różnica pomiędzy rokiem 2007 a 2013 wynosi 44 uczniów (spadek o 7,96%). We wszystkich pozostałych gminach wchodzących w skład OSI Włocławek zauważa się podobną tendencję, co obrazuje poniższa tabela. Jednakże należałoby stwierdzić, że jest to tendencja ogólnopolska.

Tabela 10. Ilość uczniów w szkołach podstawowych

	Ilość uczniów w latach							Spadek w %
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Polska	2 375 255	2 294 434	2 235 018	2 191 896	2 187 405	2 160 861	2 152 655	9,37
Kujawsko-Pomorskie	134 567	130 286	125 665	122 859	121 584	120 754	119 688	11,06
Bobrowniki	278	260	236	226	205	192	179	35,61
Dobrzyń nad Wisłą	639	622	590	573	550	541	535	16,28
miasto Kowal	314	294	297	275	262	265	248	21,02
Brześć Kujawski	802	713	705	654	640	655	641	20,07
Chocień	582	544	530	525	506	492	468	19,59
Fabianki	553	526	543	547	530	541	509	7,96
gmina Kowal	195	195	188	172	166	157	153	21,54
Lubanie	340	317	303	285	279	282	267	21,47
gmina Włocławek	461	441	432	416	401	380	364	21,04
miasto Włocławek	6 868	6 572	6 413	6 285	6 151	6 065	6 033	12,16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Średnią ilość uczniów przypadającą na 1 oddział w szkołach podstawowych przedstawia poniższy wykres. W mieście Włocławek wynosi ona odpowiednio 21 uczniów, co w porównaniu do skali województwa i kraju jest wyższy o 16,67%. Najmniejszą liczebnością uczniów wykazuje się gmina Kowal (9 uczniów na oddział).

Wykres 11. Średnia ilość uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach podstawowych w 2013 r.

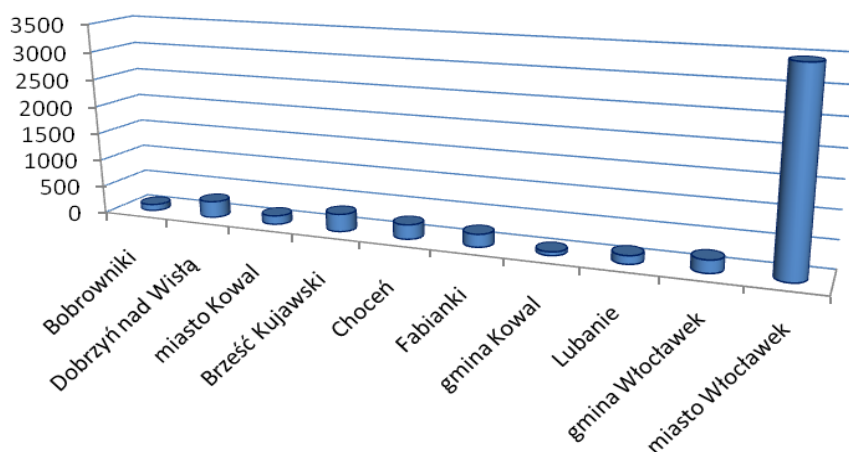
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Gimnazja

W 2013 r. na obszarze OSI Włocławek funkcjonowało 37 gimnazjów, z czego 20 w mieście Włocławek, co stanowi 54% wszystkich jednostek prowadzących edukację na poziomie gimnazjalnym. Ponadto, 4 gimnazja działały w gm. Włocławek, po 3 w Brześciu Kujawskim i Dobrzyniu nad Wisłą, 2 w Fabiankach i po 1 w Lubaniu, gm. Kowal, m. Kowal, Bobrownikach i Choceniu.

Dodatkowo w mieście Włocławek w latach 2007 – 2013 funkcjonowały dwa gimnazja specjalne, w których naukę pobierało w 2013 r. 92 uczniów, co w porównaniu do roku 2007 stanowi spadek o 66 osób, czyli o 41,77%.

Liczba uczniów w gimnazjach w analizowanym okresie, tj. w latach 2007 – 2013 we wszystkich gminach wchodzących w skład OSI Włocławka znacząco się zmniejszyła. W roku bazowym wynosiła ona 6 994, a w 2013 r. 5 259 uczniów. Stanowi to spadek o 24,81%, co w porównaniu do województwa kujawsko-pomorskiego (spadek o 23,96%) i kraju (spadek o 22,30%) jest nieco wyższy.

Wykres 12. Ilość uczniów w gimnazjach w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Nieco lepiej przedstawia się sytuacja w przypadku przeanalizowania liczby uczniów przypadającej na 1 oddział w gimnazjach. W skali województwa kujawsko-pomorskiego w 2013 r. wyniosła 19 uczniów, natomiast średnia ilość uczniów gimnazjów z obszaru OSI Włocławka wynosiła 20,8.

Licea ogólnokształcące

W 2013 r. na obszarze OSI Włocławka funkcjonowało 11 liceów ogólnokształcących, z czego 9 w mieście Włocławek i po jednym w Brześciu Kujawskim i Choceniu.

Analizując liczbę uczniów w liceach ogólnokształcących znajdujących się na terenie OSI Włocławek w latach 2007 – 2013 należy stwierdzić, iż w mieście Kowal i Włocławek nastąpił spadek w liczebności uczniów, natomiast w gminie Chocień nastąpił wzrost o 35,19%.

Tabela 11. Ilość uczniów w liceach ogólnokształcących w latach 2007-2013

	ilość uczniów w liceach ogólnokształcących							spadek/ wzrost
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
miasto Kowal	117	178	93	95	97	94	67	-42,74%
Chocień	108	88	78	54	84	137	146	35,19%
miasto Włocławek	3637	3479	3231	3097	2888	2900	2946	-19,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Technika i licea profilowane

W 2013 r. na obszarze OSI Włocławek funkcjonowało 9 szkół technicznych dla młodzieży, z czego 6 w mieście Włocławek i po jednej w Dobrzyniu nad Wisłą, Brześciu Kujawskim i Kowalu.

Po przeprowadzeniu analizy liczby uczniów pobierających naukę w technikach należy zauważyć, iż w latach 2007 – 2012, w mieście Włocławek oraz Brześciu kujawskim nastąpił sukcesywny wzrost liczby uczniów, odpowiednio z ilości 2 764 w roku bazowym do 2 933 w 2012 r. w mieście Włocławek

(wzrost o 6,11%) oraz ze 118 do 145 w Brześciu Kujawskim (wzrost o 22,88%). Z kolei od roku 2013 nastąpił spadek w liczebności uczniów. Natomiast w Dobrzyniu nad Wisłą i Kowalu w latach 2007-2009 początkowo następował sukcesywny wzrost ilości uczniów szkół technicznych, a następnie w przedziale czasowym 2011-2013 stopniowy spadek.

Tabela 12. Ilość uczniów w technikach w latach 2007-2013

	ilość uczniów w technikach						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dobrzyń nad Wisłą	196	208	228	214	184	159	142
m. Kowal	143	166	152	136	112	98	109
Brześć Kujawski	118	124	136	153	162	145	138
m. Włocławek	2764	2838	2993	2969	2916	2933	2830

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Podobną zależność można zauważyć porównując dane z całego województwa kujawsko-pomorskiego, gdzie w okresie 2007 - 2010 następował wzrost ilości uczniów, zaczynając od 31 206 w roku bazowym do 32 137 w 2010 r. (tj. wzrost o 931 uczniów, czyli o 2,98%). Od 2011 r. następuje wyraźny spadek w liczebności uczniów pobierających naukę w ponadgimnazjalnych szkołach technicznych, który w roku 2013 osiągnął wartość 6,5% w stosunku do 2010r. (2080 uczniów)

W roku 2007 w mieście Włocławek funkcjonowało 6 liceów profilowanych, w 2008 roku liczba ta zmniejszyła się do 5, a w roku 2013 do 2 szkół. Polityka państwa oraz wybory edukacyjne młodzieży (preferowane kształcenie ogólnokształcące) spowodowało „wygaśnięcie” tego typu szkół.

Tabela 13. Liczba uczniów w liceach profilowanych

Liczba uczniów	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015
Ogółem	755	613	549	517	481	268	126	0

Źródło: Dane Urzędu Miasta Włocławek, GUS

Zasadnicze szkoły zawodowe

W 2013 r. na obszarze OSI Włocławek funkcjonowało 10 zasadniczych szkół zawodowych, z czego 7 w mieście Włocławek i po jednej w Choceniu, Brześciu Kujawskim i Kowalu. Ponadto w mieście Włocławek funkcjonują dwie specjalne szkoły zawodowe dla młodzieży, w których naukę pobierało w 2013 r. 135 uczniów. W analizowanym okresie, tj. w latach 2007-2013 obserwuje się pewnego rodzaju stabilizację w odniesieniu do ilości funkcjonujących na obszarze OSI Włocławka zasadniczych szkół zawodowych. Począwszy od 2007 r. ilość ta jest stała, za wyjątkiem miasta Włocławek, gdzie w 2012 r. swoją działalność rozpoczęła kolejna szkoła zawodowa.

W odniesieniu do liczby uczniów uczęszczających do zasadniczych szkół zawodowych w analizowanym okresie obserwuje się stopniowe zmniejszenie liczebności, które jest zjawiskiem typowym także w skali województwa kujawsko-pomorskiego (spadek o 19,71%). Liczba uczniów

w zasadniczych szkołach zawodowych w latach 2007-2013 ulegała wahaniom ostatecznie odnotowując spadek o 28,1%.

Tabela 14. Ilość uczniów w zasadniczych szkołach zawodowych w latach 2007-2013

	Ilość uczniów						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
miasto Kowal	134	114	110	102	96	77	52
Brześć Kujawski	79	68	55	33	12	13	21
Chocień	129	131	120	104	101	90	103
miasto Włocławek	989	1037	1038	987	940	841	780

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Równoległe do szkół ponadgimnazjalnych różne formy kształcenia prowadzi Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego, które w obecnej strukturze skupia: Centrum Kształcenia Praktycznego, Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Ośrodek Doskonalenia i Doskonalenia Zawodowego oraz szkoły dla młodzieży i dorosłych. CKZiU realizuje: zajęcia praktyczne dla uczniów szkół technicznych (Zespołu Szkół Budowlanych, Zespołu Szkół Technicznych i Zespołu Szkół Elektrycznych) zawodowe kursy kwalifikacyjne umożliwiające uzyskanie nowego zawodu z tytułem technika, kursy zawodowe na zlecenie PUP i pracodawców, prowadzi zewnętrzne egzaminy zawodowe.

Stan przygotowania szkół do nauki zawodu, wyposażenie pracowni, jest bardzo zróżnicowane w poszczególnych szkołach i najczęściej wymaga doinwestowania.

Szkolnictwo wyższe

Na terenie miasta Włocławek funkcjonują 4 uczelnie wyższe: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna połączona z Wyższą Szkołą Techniczną, Wyższa Szkoła Informatyki i Umiejętności Wydział Zamiejscowy oraz Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Włocławskiej.

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa powołana w 2001 roku jest uczelnią państwową prowadzącą studia I stopnia i studia podyplomowe. Oferuje aktualnie 10 kierunków kształcenia: pielęgniarstwo, pedagogika, filologia angielska, germańska oraz języki obce dla biznesu, administracja, zarządzanie, informatyka, mechanika i budowa maszyn oraz inżynieria zarządzania. W roku akademickim 2012/2013 studiowało 1586 studentów, w tym na studiach stacjonarnych 1206 osób.

Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna jako pierwsza uczelnia niepubliczna w mieście została założona w 1995 roku przez Włocławskie Towarzystwo Naukowe. W grudniu 2014 r. nastąpiło włączenie Wyższej Szkoły Technicznej we Włocławku w struktury WSHE. Obecnie WSHE oferuje 14 kierunków nauczania, w tym 6 ściśle technicznych. Szkoła prowadzi studia I i II stopnia oraz studia podyplomowe. Kształci aktualnie na kierunkach: administracja, bezpieczeństwo i higiena pracy, bezpieczeństwo narodowe, ekonomia, pedagogika, pielęgniarstwo, praca socjalna, wychowanie fizyczne, budownictwo, energetyka, fizjoterapia, logistyka, transport, inżynieria techniczno – informatyczna. Z dniem 1 sierpnia 2015 r. zmianie uległa nazwa Uczelni na Kujawską Szkołę Wyższą we Włocławku. W roku akademickim 2012/2013 studiowało 1 430 studentów, w tym na studiach stacjonarnych 18 osób.

W Wyższej Szkole Technicznej w roku akademickim 2012/2013 studiowało 459 studentów na studiach niestacjonarnych.

Wyższa Szkoła Informatyki i Umiejętności w Łodzi, Wydział Zamiejscowy we Włocławku został utworzony w 2001 roku. Jest uczelnią prywatną prowadząca studia I stopnia (stacjonarne i niestacjonarne), II stopnia (platforma e-learning) oraz studia podyplomowe. Obecnie kształci na kierunkach: informatyka, kosmetologia. W roku akademickim 2012/2013 studiowało 188 studentów, w tym na studiach stacjonarnych 19 osób zaś w ramach platformy e-learning 14 studentów.

Wyższe Seminarium Duchowne we Włocławku jest jednym z najstarszych w Polsce. Zostało założone w 1569 roku przez biskupa Stanisława Karnkowskiego. Przy seminarium włocławskim działają: Teologiczne Towarzystwo Naukowe (od 1984 r.) oraz Instytut Teologiczno-Pastoralny dla kapłanów diecezji włocławskiej (od 1975 r.), Studium Teologii we Włocławku (od 1992 r.). Seminarium włocławskie działa w strukturach Wydziału Teologicznego UMK w Toruniu. W roku akademickim 2012/2013 uczyło się 59 alumnów.

Liczba studentów w latach 2007 – 2013 zmniejszyła się z 5 682 w 2007 roku do 3 722 w 2013 roku, tj. o 34%. Liczba absolwentów ulegała wahaniom, ostatecznie odnotowując spadek o 561 absolwentów tj. o 30,5%. W analizowanym okresie czasowym na włocławskich uczelniach studiowało 28 208 osób, a studia ukończyło 9 326 absolwentów.

Tabela 15. Liczba studentów i absolwentów

	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	Razem
	Liczba studentów						
studia stacjonarne	2 058	1 804	1 811	1 530	1 375	1 302	9 880
studia niestacjonarne	3 624	3 219	3 210	2 991	2 864	2 420	18 328
Razem	5 682	5 023	5 021	4 521	4 239	3 722	28 208
	Liczba absolwentów						
studia stacjonarne	598	629	489	459	393	345	2 913
studia niestacjonarne	1 239	1 288	979	873	1103	931	6 413
Razem	1 837	1 917	1 468	1 332	1 496	1 276	9 326

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: PWSZ, WSHE, WSIU, WST

Charakterystyka uczniów i studentów

Według danych z badania PAPI¹³ kontynuację nauki na uczelni wyższej planowało 66,8% wszystkich uczniów i studentów. Największą grupę stanowili licealiści – 93,4% z nich chciałoby podjąć studia. Wśród uczniów i studentów, którzy planowali podjęcie studiów, największym zainteresowaniem cieszyły się kierunki inżyniersko-techniczne (21,8%), ekonomiczne (17%) i pedagogiczne (13,9%). Plany kontynuacji nauki były w znaczącej mierze związane z wyjazdem z OSI Włocławka - 40,3%

¹³ PAPI (ang. Paper and Pencil Interview) - ankieta w formie tradycyjnych drukowanych kwestionariuszy wypełnianych przez respondentów. Badanie przeprowadzone zostało na potrzeby opracowania dokumentu pt. „Strategia rozwoju miejskiego obszaru funkcjonalnego Włocławka na lata 2014 - 2020. Część 1 - Diagnoza”.

badanych planujących kontynuować edukację chcieli studiować w mieście położonym poza województwem kujawsko-pomorskim, najczęściej w Gdańsku, Łodzi, Poznaniu, Warszawie. Warto podkreślić, że we Włocławku chcieli studiować 26,8% badanych.

Według wyników przeprowadzonych badań, postanowienie kontynuacji edukacji była związana przede wszystkim z chęcią przygotowania się do wejścia na rynek pracy i sprostania wymaganiom pracodawców – jako najczęstsze motywy kontynuacji nauki, uczniowie i studenci wskazywali chęć zdobywania kwalifikacji zawodowych i wiedzy.

Plany i szanse zawodowe uczniów i studentów

Według danych z badania PAPI, wśród obecnych uczniów i studentów, udział osób pracujących wynosił 31%. Największy odsetek uczniów podejmujących pracę występował w przypadku osób uczęszczających do szkół zawodowych (57,9%). Pracę zgodną z wykształceniem wykonywało 44,7% pracujących uczniów i studentów, przy czym najwięcej osób podejmujących pracę adekwatną do wyuczonych umiejętności było wśród badanych uczniów szkół zawodowych (59,8%).

Pracę po zakończeniu edukacji planowało rozpocząć 81,3% badanych (różnice między poszczególnymi grupami uczniów były niewielkie). Należy podkreślić, że 71% uczniów i studentów chciało wykonywać pracę zgodną z wykształceniem. Duża grupa uczniów i studentów nie miała sprecyzowanych planów dotyczących przyszłej pracy (16%). Wśród uczniów i studentów posiadających sprecyzowane plany zawodowe przeważały osoby wybierające przetwórstwo przemysłowe (14,1%).

Najwięcej uczniów i studentów planowało podjąć pracę we Włocławku (46,3%). Na drugim miejscu znajdowały się miasta poza województwem kujawsko-pomorskim, w tym Gdańsk, Łódź, Poznań, Warszawa, Wrocław.

Wśród przebadanych, tylko 29% posiadało dobrą opinię na temat dopasowania swoich kompetencji do wymagań lokalnych pracodawców. Do największych problemów związanych z wejściem na rynek pracy respondenci zaliczali głównie brak ofert pracy (67,4%), brak doświadczenia (43,6%) i niskie wynagrodzenie (36,6%).

Jakość kształcenia

Według danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku, w 2013 r. zdawalność egzaminu gimnazjalnego w szkołach OSI Włocławka z języka polskiego wyniosła 61,94% i była wyższa od poziomu dla województwa kujawsko-pomorskiego (60,78%) i trochę niższa od Polski (62%). W pozostałych zakresach tematycznych poziom zdawalności egzaminów był zbliżony do poziomu wojewódzkiego, natomiast niższy od poziomu dla Polski. W OSI Włocławka matematyka została zdana na poziomie 45,29%, w województwie kujawsko-pomorskim 46,2% i w Polsce 48%, natomiast część przyrodnicza odpowiednio 56,51%, 57,28% i 59%. Duże dysproporcje są widoczne w średniej zdawalności egzaminów z języków angielskiego i niemieckiego, przy czym język niemiecki na poziomie rozszerzonym wypadł zdecydowanie lepiej niż w województwie i kraju.

Tabela 16. Zdawalność egzaminu gimnazjalnego w 2013 roku

Gminy	Część humanistyczna	Część matematyczno- przyrodnicza	Język angielski	Język niemiecki

	Język Polski	Historia i wiedza o społeczeństwie	Matematyka	Przedmioty przyrodnicze	Podstawowy	Rozszerzony	Podstawowy	Rozszerzony
Bobrowniki	63,31	56,70	54,51	60,02	79,09	66,59	51,75	-
Dobrzyń nad Wisłą	56,45	50,23	37,01	53,34	53,38	33,63	42,39	-
Brześć Kujawski	62,29	57,80	41,91	54,33	62,11	44,02	45,66	38,25
Chocień	61,26	50,78	46,04	54,32	52,25	34,89	-	-
Fabianki	60,82	48,98	39,83	54,02	53,17	32,04	63,61	56,88
gm. Kowal	66,71	56,52	53,97	60,09	53,26	37,50	-	-
m. Kowal	62,32	55,13	45,56	59,00	63,13	43,32	-	-
Lubanie	64,56	55,84	42,61	57,33	56,88	34,02	-	-
gm. Włocławek	61,34	59,09	44,94	55,88	51,67	32,06	48,50	-
m. Włocławek	60,41	56,98	46,58	56,79	63,64	49,44	44,95	34,50
OSI Włocławka	61,94	54,80	45,29	56,51	58,85	40,75	49,47	43,21
Polska	62,00	58,00	48,00	59,00	63,00	45,00	58,00	40,00
Kujawsko - pomorskie	60,78	56,27	46,20	57,28	59,97	42,80	54,85	37,02

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE w Gdańsku

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2013 r. średnia zdawalność egzaminu maturalnego w szkołach OSI Włocławka wyniosła 72,2% i była niższa od średniej dla województwa i Polski, które wynosiły odpowiednio 82% i 81%. Warto zaznaczyć, że w szkołach zawodowych odsetek ten wyniósł 74,13%, a w liceach ogólnokształcących – 70,1%. Najniższy wynik egzaminu maturalnego w liceach ogólnokształcących został osiągnięty w Gminie Chocień – 40,9%, najwyższy w mieście Włocławek 88,1%.

Pięć liceów ogólnokształcących z OSI Włocławka znalazło się w rankingu portalu edukacyjnego Perspektywy. Jedna ze szkół znalazła się w drugiej setce najlepszych polskich liceów, z wynikiem 49,38 punktów na 100, kolejna – w trzeciej setce, z wynikiem 43,58 punktów. Pozostałe trzy szkoły sklasyfikowane zostały poza grupą 500 najlepszych placówek ogólnokształcących. W skali województwa kujawsko-pomorskiego jedno liceum zajmuje miejsce w pierwszej dziesiątce, kolejne znajduje się na 11 pozycji, pozostałe trzy – na 22, 26 i 45 miejscu.

W rankingach portalu Perspektywy ujęte zostały także uczelnie wyższe znajdujące się w OSI Włocławka. W rankingu Państwowych Wyższych Szkół Zawodowych znalazła się Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku. Uplasowała się na 23 miejscu na 29 szkół i uzyskała 51,75 punktów na 100 możliwych. W Rankingu niepublicznych uczelni magisterskich Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku zajęła 42 miejsce na 84 z wynikiem 26,08 punktów na 100. W skali województwa uplasowała się na 3 miejscu na 5 możliwych.

Zgodnie z wynikami badania PAPI, bardziej zadowoleni z jakości edukacji byli uczniowie liceów ogólnokształcących oraz studenci. Mniej pozytywnych opinii na temat swoich szkół wyrażali uczniowie techników i szkół zawodowych. Ponad połowa uczniów i studentów (58,5%) oceniła poziom edukacji w swojej szkole jako wysoki lub bardzo wysoki. Przygotowanie merytoryczne nauczycieli jako dobre lub bardzo dobre zostało ocenione przez analogiczny odsetek respondentów

(58,8%). Pozostałe oceniane aspekty – dostępność materiałów edukacyjnych oraz estetyka szkoły zostały ocenione dobrze lub bardzo dobrze przez odpowiednio 59,3% i 54% badanych.

Użyteczność wiedzy szkolnej

W trakcie badania PAPI większość uczniów i studentów uznała, że wiedza i umiejętności zdobyte w szkole nie przygotowują ich do wykonywania preferowanego zawodu (od 71,9% uczniów liceów do 56,6% uczniów szkół zawodowych). Warto zaznaczyć, że różnice w postrzeganiu przydatności wiedzy szkolnej mogą wynikać w dużej mierze z profilu szkoły – szkoły zawodowe kształcą uczniów kierunkowo, natomiast w liceach przekazywana jest wiedza ogólna, której zakres nie jest ściśle dostosowany do zainteresowań przyszłych pracowników. Ponadto, zdecydowana większość ankietowanych twierdziła, że wiedza i umiejętności zdobyte w trakcie edukacji nie zwiększają ich szans na preferowane zatrudnienie – twierdzącą odpowiedź udzieliło jedynie ok. 24% w przypadku rynku lokalnego i krajowego oraz ok. 22% w przypadku rynku regionalnego i międzynarodowego. Deklarowane odpowiedzi pozwalają wnioskować, że wiedza szkolna nie predysponuje uczniów i studentów w sposób szczególny do pracy na rynku o konkretnym zasięgu.

Przydatność zawodowa edukacji została analogicznie oceniona przez mieszkańców i przedsiębiorców OSI Włocławka w trakcie badania CATI ¹⁴Za użyteczną została ona uznana przez 35% mieszkańców oraz od 21,3% firm zatrudniających 10 i więcej osób do 14,5% firm zatrudniających 1-9 osób. Przedsiębiorcy działający w poszczególnych branżach oceniali przydatność absolwentów szkół i uczelni OSI Włocławka na podobnym poziomie - 13,8% w przypadku branży przemysłowej i budowlanej i 16,8% w przypadku branż pozostałych.

Kształcenie pozaszkolne

Według danych z badania PAPI, 47,2% uczniów i studentów było zainteresowanych udziałem w zajęciach pozaszkolnych, przy czym największym zainteresowaniem wykazywali się uczniowie liceów ogólnokształcących (66,5%). Do najpopularniejszych zaliczały się zajęcia o profilu językowym (49,3%) oraz sportowym (36,5%). Zdecydowana większość uczniów i studentów oceniała dostępność poszczególnych zajęć pozaszkolnych jako małą lub średnią (od 78% w przypadku zajęć artystycznych do 72,8% w przypadku zajęć językowych).

W ciągu 3 ostatnich lat (2011-2013) w aktywnościach pozaszkolnych uczestniczyło 31,4% uczniów i studentów. Najczęściej wybierali oni zajęcia sportowe (39,4%) i językowe (36,3%). Największy odsetek uczestników występował wśród uczniów liceów ogólnokształcących (49,7%). Ich przydatność została oceniona jako wysoka lub bardzo wysoka przez 63,3% uczestników.

Zainteresowanych podnoszeniem kwalifikacji poprzez praktyki i staże było 67,2% wszystkich uczniów i studentów OSI Włocławka, a poprzez kursy i szkolenia – 61,9% ankietowanych. Aktywności te cieszyły się największym zainteresowaniem wśród uczniów szkół zawodowych i techników (odpowiednio ok. 80% i ok. 70%). Wśród uczniów i studentów deklarujących chęć uczestnictwa w powyższych aktywnościach, najwięcej osób było zainteresowanych zdobywaniem doświadczenia w zakresie przetwórstwa przemysłowego.

¹⁴ CATI (ang. Computer Aided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna. Metoda ta polega na realizacji ankiet w formie kwestionariuszowego wywiadu telefonicznego z badanym respondentem. Badanie przeprowadzone zostało na potrzeby opracowania dokumentu pt. „Strategia rozwoju miejskiego obszaru funkcjonalnego Włocławka na lata 2014 - 2020. Część 1 - Diagnoza”.

W ciągu 3 ostatnich lat (2011-2013) udział w praktykach i stażach deklarowało 44,9% badanych, a w kursach i szkoleniach – 25,7%. Najwięcej respondentów zaangażowanych w te aktywności było wśród uczniów szkół zawodowych i techników. Warto zaznaczyć, że kursy i szkolenia, w których udział brali uczniowie i studenci były finansowane głównie z funduszy unijnych i środków szkół lub uczelni (39,1% zajęć).

IV. Polityka społeczna

W OSI Włocławka w 2014 r. funkcjonowały 34 placówki odpowiedzialne za zapewnianie opieki społecznej. Znajdowały się one w 6 gminach analizowanego obszaru. Najwięcej ośrodków zlokalizowanych było w mieście Włocławek i gminie Włocławek – odpowiednio 19 i 8 placówek. W pozostałych gminach ich liczba wynosiła 3 (Brześć Kujawski), 2 (Fabianki) lub 1 (miasto Kowal, Chocień).

Wśród jednostek opieki społecznej działających w OSI Włocławka można wyróżnić placówki:

- interwencyjne – odpowiedzialne za doraźną opiekę nad dziećmi powyżej 13 roku życia, przez całą dobę, na czas trwania sytuacji kryzysowej (nie dłużej niż 3 miesiące),
- socjalizacyjne – zapewniające całodobową opiekę, wychowanie i zaspakajanie niezbędnych potrzeb dziecka oraz podejmujące działania w celu powrotu dziecka do rodziny naturalnej, znalezienia rodziny przysposabiającej lub umieszczenia w rodzinnej opiece zastępczej,
- wsparcia dziennego – wspierające funkcje opiekuńczo-wychowawcze rodziny, świadczące opiekę dzienną i zapewniające dziecku pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, rozwój zainteresowań, organizację zabaw i zajęć sportowych, w miarę możliwości pomoc rzeczową, posiłek,
- łączące zadania – placówki opiekuńczo-wychowawcze, których organizacja umożliwia łączenie dziennych i całodobowych działań interwencyjnych, socjalizacyjnych, terapeutycznych skierowanych na dziecko i rodzinę dziecka,
- stacjonarnej pomocy społecznej – np. domy pomocy społecznej, noclegownie, schroniska, domy dla matek z dziećmi¹⁵.

Wśród wszystkich rodzajów placówek w OSI Włocławka największą grupę tworzyły ośrodki udzielające wsparcia dziennego. Było ich 21 i znajdowały się w 4 gminach – mieście Włocławek (9 placówek), gminie Włocławek (8), Fabiankach (2) i Brześciu Kujawski (2). Stanowiły one 8,3% wszystkich jednostek tego typu w województwie. Na drugim miejscu pod względem liczebności znajdowały się placówki stacjonarnej pomocy społecznej. Wśród 5 funkcjonujących jednostek 4 znajdowały się we Włocławku, 1 w Choceniu, 1 w mieście Kowal. Zapewniały one łącznie 462 miejsca i stanowiły 7% tego typu ośrodków w regionie. Warto zaznaczyć, że były to głównie domy pomocy społecznej, a w przypadku Włocławka także dom dla osób bezdomnych. Placówka interwencyjna, przygotowana na pobyt 10 dzieci, znajdowała się we Włocławku i była jedną z czterech tego typu placówek w województwie kujawsko-pomorskim. W mieście funkcjonowało także 5 placówek socjalizacyjnych, które zapewniały miejsca dla 106 dzieci. Stanowiły one 10,6% takich jednostek w województwie. Placówka łącząca zadania znajdowała się w Brześciu Kujawskim i była jedną z dwóch tego typu placówek w województwie.

¹⁵ Definicje placówek opracowane na podstawie: http://old.stat.gov.pl/gus/definicje_PLK_HTML.htm

Tabela 17. Liczba placówek opieki społecznej w OSI Włocławka w 2014 r.

Rodzaj placówki	Gmina	Liczba placówek w gminie
Interwencyjna	Miasto Włocławek	1
Socjalizacyjna	Miasto Włocławek	5
Wsparcia dziennego	Miasto Włocławek	9
	Gmina Włocławek	8
	Gmina Fabianki	2
	Gmina Brześć Kujawski	2
Łącząca zadania	Gmina Brześć Kujawski	1
Stacjonarnej pomocy społecznej	Miasto Włocławek	4
	Gmina Choceń	1
	Miasto Kowal	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Warto zaznaczyć, iż w 2014 roku w mieście Włocławek powstał trzeci DPS. W odniesieniu do OSI Włocławka typy funkcjonujących domów pomocy społecznej adresowane są do:

- 2 placówki dla osób somatycznie chorych,
- 1 dla dorosłych osób niepełnosprawnych intelektualnie,
- 2 placówki dla osób w podeszłym wieku.

Nie funkcjonuje zatem infrastruktura DPS oferująca wsparcie dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, dla osób przewlekle psychicznie chorych.

Świadczenia pomocy społecznej w różnych rodzajach i formach w 2014 r. pobierało 17,1% mieszkańców OSI Włocławka. Wartość wskaźnika może świadczyć o niekorzystnej sytuacji w analizowanym obszarze, ponieważ była wyższa niż średnia dla województwa kujawsko-pomorskiego (10,5%) i Polski (7,7%).

Najmniejszy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej charakteryzował gminę Lubanie i miasto Włocławek – odpowiednio 10,9% i 12,2% mieszkańców. Najwięcej osób, które otrzymywały wsparcie znajdowało się w gminie Bobrowniki – 32,4% mieszkańców i Dobrzyniu nad Wisłą – 23,6%. Obie te gminy, jako jedyne w całym analizowanym obszarze, należą administracyjnie do powiatu lipnowskiego. Warto zaznaczyć, że w całym powiecie lipnowskim udział osób korzystających ze świadczeń wynosił 22,5%, a w powiecie włocławskim – 15,0%. Należy wskazać, iż prezentowany wskaźnik odzwierciedla natężenie korzystania z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, gdzie gmina Bobrowniki z wartością 331 mieszkańców znajduje się wśród 6 gmin województwa z najwyższą wartością wskaźnika. Jedną z przyczyn tak wysokiego odsetka mieszkańców otrzymujących pomoc w Bobrownikach może być duży udział osób bezrobotnych, największy wśród wszystkich analizowanych gmin – w 2014 r. wyniósł 16,3%. Ponadto w gminie Bobrowniki w stosunku do klientów pomocy społecznej realizowany jest bardzo znikomy zakres wsparcia, szczególnie w zakresie poradnictwa specjalistycznego, wsparcia ze strony asystenta rodziny, czy usług opiekuńczych).

Tabela 18. Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w OSI Włocławka w latach 2009-2014

Jednostka terytorialna	Natężenie korzystania z pomocy społecznej					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bobrowniki	35,6	27,3	34	34,2	34,7	32,4

Dobrzyń nad Wisłą	29,5	23,9	22,8	21,9	24,1	23,6
m. Kowal	13,9	14,9	14,4	16,2	17	14,3
Brześć Kujawski	16,9	16,5	16	16	16,3	15,7
Chocień	15,6	15,2	16	16,8	18,6	18,8
Fabianki	15,5	15,2	15	15,2	15,5	15
gm. Kowal	15	14,2	12	14,2	14,9	13,3
Lubanie	11,8	10,5	10,9	11,5	11,5	10,9
gm. Włocławek	17,3	15,7	15,6	17,8	18,8	14,9
m. Włocławek	13	13,3	12,8	12,8	13,1	12,2
OSI Włocławek	18,41	16,7	17,0	17,7	18,5	17,1
Polska	9,1	8,7	8,1	8,1	8,3	7,7
Kujawsko-Pomorskie	12,3	11,6	10,9	11	11,5	10,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Na podstawie Ocen Zasobów Pomocy Społecznej z gmin OSI Włocławka można zauważyć, iż w analizowanym okresie 2011-2014 liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia ulegała wahaniom. Najwięcej osób (21 836) skorzystało z pomocy i wsparcia w 2014 roku, z czego największy udział miało miasto Włocławek (14 267 mieszkańców). Największy wzrost liczby osób, którym udzielono pomocy i wsparcia na przestrzeni lat tj. 2011-2014 odnotowano w gminach Bobrowniki, Dobrzyń nad Wisłą i Chocień, natomiast spadek został wskazany w miastach Kowal i Włocławek.

Tabela 19. Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia

	2011	2012	2013	2014
Bobrowniki	607	490	457	1 050
Dobrzyń nad Wisłą	754	735	1 197	1 171
m. Kowal	719	677	760	633
Brześć Kujawski	1 116	1 234	1 166	1 216
Chocień	865	933	1 046	1 070
Fabianki	826	848	904	878
gm. Kowal	345	367	322	386
Lubanie	478	478	485	544
gm. Włocławek	613	606	624	621
m. Włocławek	b.d.	15 389	15 694	14 267
OSI Włocławka	b.d.	21 757	21 655	21 836

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ocen Zasobów Pomocy Społecznej gmin OSI Włocławka

Główne przyczyny przyznania pomocy społecznej w rodzinach zamieszkałych w poszczególnych gminach OSI Włocławka w 2013 roku i 2014 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20. Przyczyny przyznania pomocy społecznej

L.p.	Jednostka terytorialna	2013	2014
1.	Bobrowniki	1. bezrobocie 2. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych 3. potrzeba ochrony	1. bezrobocie 2. niepełnosprawność 3. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

		macierzyństwa i wielodzietność	
2.	Brześć Kujawski	1. bezrobocie 2. ubóstwo 3. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	bez zmian
3.	Choceń	1. ubóstwo 2. bezrobocie 3. niepełnosprawność	bez zmian
4.	Dobrzyń nad Wisłą	1. bezrobocie 2. potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietność 3. długotrwała i/lub ciężka choroba	1. ubóstwo 2. bezrobocie 3. długotrwała i/lub ciężka choroba
5.	Fabianki	1. bezrobocie 2. ubóstwo 3. długotrwała i/lub ciężka choroba	bez zmian
6.	gm. Kowal	1. ubóstwo 2. bezrobocie 3. alkoholizm	1. ubóstwo 2. bezrobocie 3. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
7.	m. Kowal	1. bezrobocie 2. ubóstwo 3. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	bez zmian
8.	Lubanie	1. ubóstwo 2. bezrobocie 3. niepełnosprawność	bez zmian
9.	gm. Włocławek	1. bezrobocie 2. ubóstwo 3. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	1. ubóstwo 2. bezrobocie 3. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
10.	m. Włocławek	1. bezrobocie 2. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych 3. ubóstwo	1. ubóstwo 2. bezrobocie 3. niepełnosprawność

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ocen Zasobów Pomocy Społecznej gmin OSi Włocławka

Z danych Eurostatu za rok 2011 wynika, że ubóstwem relatywnym zagrożonych było ok. 17% obywateli Unii Europejskiej. W Polsce w 2011 r. w gospodarstwach domowych o dochodach poniżej przyjętego progu ubóstwa żyło 17,7% osób. Jest to więc wynik zbliżony do średniej wartości wskaźnika dla całej Unii Europejskiej. Brak zatrudnienia stanowi jeden z podstawowych czynników zwiększających zagrożenie ubóstwem. Wśród osób bezrobotnych w wieku powyżej 18 roku życia, wskaźnik ubóstwa relatywnego w Unii Europejskiej wyniósł 46%, w Polsce 44%. Oznacza to, że niemal połowa osób bezrobotnych pozostawała w 2011 roku poniżej granicy ubóstwa.

W Unii Europejskiej częściej niż przeciętnie ubóstwem relatywnym zagrożone są dzieci (osoby w wieku 0-17 lat) oraz osoby starsze (w wieku 65 lat i więcej). W sferze ubóstwa relatywnego żyło w Unii Europejskiej więcej niż co piąte dziecko (21%), w Polsce 22%. Wśród osób w wieku co najmniej 65 lat – szesnastu na stu mieszkańców Unii Europejskiej żyło w sferze ubóstwa. W Polsce, wśród osób starszych dochody poniżej granicy ubóstwa miało 15% osób. Sytuacja osób starszych w Polsce jest zbliżona do średniej w Unii Europejskiej. Na przestrzeni lat (2005-2011) obserwowany jest w Polsce

wzrost o ok. 8% wartości wskaźnika zagrożenia ubóstwem w tej grupie wiekowej, przy czym trend ten dla wszystkich krajów Unii Europejskiej jest odwrotny (spadek o ok. 3%)¹⁶.

Poradnictwo specjalistyczne jest usługą skierowaną do osób i rodzin, które wymagają odzyskania lub zwiększenia zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie. Poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne świadczone jest osobom oraz rodzinom (bez względu na posiadany dochód), które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych¹⁷.

W okresie 2011-2014 w OSI Włocławka skala poradnictwa specjalistycznego wykazywanego przez OPS ulegała wahaniom ostatecznie odnotowując spadek z 561 rodzin objętych usługą w 2011 roku do 502 rodzin w 2014 roku. W 2014 roku brak świadczenia tej formy wsparcia wskazały ośrodki z 5 gmin: Fabianki, Choceń, Lubanie, Bobrowniki i gmina wiejska Włocławek.

Usługi opiekuńcze to forma pomocy przysługująca osobom samotnym, którym rodzina nie jest w stanie zapewnić odpowiedniej opieki. Odbiorcami tej formy wsparcia są osoby starsze i niepełnosprawne, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w swoim miejscu zamieszkania ze względu na wiek, chorobę lub inną przyczynę. Usługi opiekuńcze są związane z zaspokojeniem codziennych i podstawowych potrzeb tych osób, tak aby możliwie długo zapewnić im pozostanie w środowisku zamieszkania. Zakres usług obejmuje pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktu z otoczeniem¹⁸.

W okresie 2011-2014 w OSI Włocławka skala usług opiekuńczych wykazana przez OPS ulegała wahaniom ostatecznie odnotowując spadek z 809 osób objętych usługą w 2011 roku do 744 osób w 2014 roku. W 2014 roku usługi opiekuńcze nie były świadczone w 3 gminach OSI Włocławka (gmina wiejska Kowal, Bobrowniki, Dobrzyń nad Wisłą).

Tabela 21. Poradnictwo specjalistyczne i usługi opiekuńcze

Fabianki				
	2011	2012	2013	2014
Poradnictwo specjalistyczne (liczba rodzin)	0	0	0	0
Usługi opiekuńcze (liczba osób)	0	3	6	9
Bobrowniki				
Poradnictwo specjalistyczne (liczba rodzin)	0	0	0	0
Usługi opiekuńcze (liczba osób)	0	0	0	0
Dobrzyń nad Wisłą				
Poradnictwo specjalistyczne (liczba rodzin)	20	22	10	10
Usługi opiekuńcze (liczba osób)	0	0	0	0
gm. Włocławek				
Poradnictwo specjalistyczne (liczba rodzin)	0	0	0	0
Usługi opiekuńcze (liczba osób)	17	15	14	12
Brześć Kujawski				
Poradnictwo specjalistyczne (liczba rodzin)	0	0	0	43
Usługi opiekuńcze (liczba osób)	54	54	45	41
gm. Kowal				

¹⁶ „Ubóstwo w Polsce w świetle badań GUS” GUS, Warszawa, 2013

¹⁷ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w Województwie Kujawsko-Pomorskim za 2013 rok

¹⁸ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w Województwie Kujawsko-Pomorskim za 2013 rok

Poradnictwo specjalistyczne (liczba rodzin)	5	6	5	8
Usługi opiekuńcze (liczba osób)	0	0	0	0
Lubanie				
Poradnictwo specjalistyczne (liczba rodzin)	0	0	0	0
Usługi opiekuńcze (liczba osób)	7	4	6	4
Chocień				
Poradnictwo specjalistyczne (liczba rodzin)	0	0	0	0
Usługi opiekuńcze (liczba osób)	1	1	3	7
m. Kowal				
Poradnictwo specjalistyczne (liczba rodzin)	41	15	17	10
Usługi opiekuńcze (liczba osób)	5	6	4	3
m. Włocławek				
Poradnictwo specjalistyczne (liczba rodzin)	495	549	538	431
Usługi opiekuńcze (liczba osób)	725	634	601	668
OSI Włocławka				
Poradnictwo specjalistyczne (liczba rodzin)	561	592	570	502
Usługi opiekuńcze (liczba osób)	809	717	679	744

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ocen Zasobów Pomocy Społecznej gmin OSI Włocławka

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach braku możliwości sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Piecza zastępcza zapewnia m.in. zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturowo-rekreacyjnych, przygotowania dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych, nawiązywania i podtrzymywania kontaktów z rodziną. W roku 2014 w mieście Włocławek funkcjonowało 135 rodzin zastępczych, przebywało w nich 174 dzieci. Największą liczbę stanowiły rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem – 98 (125 dzieci umieszczonych w rodzinach). Na drugiej pozycji plasowały się rodziny niezawodowe – 34 (41 dzieci), natomiast rodzin zastępczych zawodowych było w mieście 3 (8 dzieci)¹⁹.

W powiecie włocławskim w 2014 roku rodzinną pieczę zastępczą sprawowało 58 rodzin, w których przebywało 71 dzieci. Największą liczbę stanowiły rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem – 38 (44 dzieci umieszczonych w rodzinach). Na drugiej pozycji plasowały się rodziny niezawodowe – 16 (19 dzieci), natomiast rodzin zastępczych zawodowych było w powiecie włocławskim 4 (8 dzieci)²⁰.

W powiecie lipnowskim w 2014 roku rodzinną pieczę zastępczą sprawowało 55 rodzin, w których przebywało 89 dzieci. Największą liczbę stanowiły rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem – 35 (48 dzieci umieszczonych w rodzinach). Na drugiej pozycji plasowały się rodziny niezawodowe – 16 (20 dzieci), natomiast rodzin zastępczych zawodowych było w powiecie włocławskim 3 (12 dzieci)²¹.

W OSi Włocławka nie występuje taka forma rodzinnej pieczy zastępczej jak rodzinne domy dziecka.

¹⁹ Sprawozdanie z realizacji zadań MOPR we Włocławku z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej wraz z zestawieniem potrzeb systemu pieczy zastępczej oraz sprawozdanie z realizacji zadań placówek opiekuńczo-wychowawczych za rok 2014

²⁰ Ocena zasobów pomocy społecznej na rok 2014 dla powiatu włocławskiego

²¹ Ocena zasobów pomocy społecznej na rok 2014 dla powiatu lipnowskiego

Asystentura rodzinna jest nową formą pracy z rodzinami dysfunkcyjnymi wprowadzoną na poziomie samorządu gminnego od 2012 roku. Asystent rodziny jest osobą prowadzącą zindywidualizowaną pracę z rodziną ukierunkowaną na poprawę jej funkcjonowania, przezwyciężenie życiowych trudności i zmianę niekorzystnej dla niej sytuacji. W OSI Włocławek asystenturę rodzinną w 2014 roku realizowało miasto Włocławek oraz gminy Choceń, Lubanie i Dobrzyń nad Wisłą. W mieście Włocławek zatrudnionych było 10 asystentów rodzinnych, które objęły wsparciem 103 rodziny²².

Analizując sytuację mieszkaniową pod kątem zabezpieczenia pod względem zasobów komunalnych w gminach OSI Włocławka, warto wskazać, iż najtrudniejsza sytuacja występuje w gminie Fabianki, zarówno pod względem najniższego wśród gmin powiatu włocławskiego wskaźnika liczby mieszkań komunalnych, jak i socjalnych, przypadającej na 1 000 mieszkańców. Trzeba również podkreślić, iż w gminach: Choceń, Lubanie, gmina wiejska Włocławek i Bobrowniki całkowicie brakuje mieszkań socjalnych.

Tabela 22. Zasoby mieszkaniowe gmin OSI Włocławka

Fabianki				
	2011	2012	2013	2014
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	15	15	14	14
w tym mieszkania socjalne	1	1	1	1
na 1000 mieszkańców	1,57	1,55	1,44	1,42
Bobrowniki				
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	9	9	9	8
w tym mieszkania socjalne	0	0	0	0
na 1000 mieszkańców	2,88	2,85	2,83	2,52
Dobrzyń nad Wisłą				
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	178	173	168	130
w tym mieszkania socjalne	10	7	7	7
na 1000 mieszkańców	22,24	21,78	21,29	16,57
gm. Włocławek				
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	42	41	40	31
w tym mieszkania socjalne	0	0	0	0
na 1000 mieszkańców	6,04	5,92	5,77	4,47
Brześć Kujawski				
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	166	154	166	153
w tym mieszkania socjalne	4	7	7	7
na 1000 mieszkańców	14,25	13,25	14,31	13,19
gm. Kowal				
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	28	28	16	9
w tym mieszkania socjalne	4	6	3	5
na 1000 mieszkańców	6,97	7,00	4,03	2,27
Lubanie				
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	11	11	10	10
w tym mieszkania socjalne	0	0	0	0
na 1000 mieszkańców	2,35	2,33	2,15	2,16

²² Ibidem

Chocień				
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	15	26	25	25
w tym mieszkania socjalne	0	0	0	0
na 1000 mieszkańców	1,84	3,20	3,09	3,12
m. Kowal				
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	158	158	158	158
w tym mieszkania socjalne	2	2	2	2
na 1000 mieszkańców	44,62	44,65	44,65	44,65
m. Włocławek				
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	4 369	4 291	4 395	4 391
w tym mieszkania socjalne	193	142	290	305
na 1000 mieszkańców	37,55	37,13	38,25	38,53
OSI Włocławka				
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	4 991	4 906	5 001	4 929
w tym mieszkania socjalne	214	165	310	327
na 1000 mieszkańców	28,78	28,29	28,83	28,42

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ocen Zasobów Pomocy Społecznej gmin OSI Włocławka

Jedną z grup społecznych, która w bieżącej oraz późniejszej perspektywie czasowej wymagać będzie zwiększonej opieki są seniorzy. Na zjawisko starzenia się ludności wpływa pośrednio szereg czynników, jak np. poziom zamożności społeczeństwa, promowany model rodziny, aktywność zawodowa kobiet, poziom opieki społecznej i ochrony zdrowia, wykształcenie ludności oraz polityka społeczna państwa. Proces starzenia się ma więc nie tylko wymiar demograficzny, ale także ekonomiczny i społeczny. Wyrazem tego są zmiany struktury konsumpcji, wzrost zapotrzebowania na niektóre usługi (np. w dziedzinie ochrony zdrowia, opieki społecznej), zmniejszenie aktywności zawodowej, zwiększenie wydatków na utrzymanie rosnącej grupy poprodukcyjnej, zmiana struktury siły roboczej, rodziny i gospodarstw domowych. Wymusza to działania ze strony państwa w zakresie dostosowania infrastruktury i nakładów finansowych na różne dziedziny życia społeczno-gospodarczego.

Do najważniejszych problemów ludzi starszych można zaliczyć samotność, chorobę, inwalidztwo, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności. Wszystkie te problemy wskazują na istniejącą marginalizację osób starszych jako zbiorowości, czego przykładem może być stopniowe eliminowanie ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego w momencie przekraczania granicy wieku emerytalnego.

Istotną konsekwencją tego stanu rzeczy jest niski poziom aktywności zawodowej seniorów oraz coraz częstsze samotne zamieszkiwanie – tzw. singularyzacja starości. W przypadku części gorzej przystosowanych do nowych warunków seniorów, starość często oznacza osamotnienie, wycofywanie się z różnego typu form aktywności, a w konsekwencji trwanie na marginesie życia zawodowego i społecznego. Z tego względu należy podejmować działania zmierzające w kierunku zaspokojenia potrzeb i pragnień osób starszych, okazać większe zainteresowanie i wsparcie dla tej grupy społecznej. Przede wszystkim w dziedzinie aktywizacji seniorów, by mogli oni pozostać jak najdłużej w swoim środowisku, czerpiąc radość z życia i podejmowanych działań, a także możliwie długo zachować niezależność psychiczną, fizyczną i społeczną.

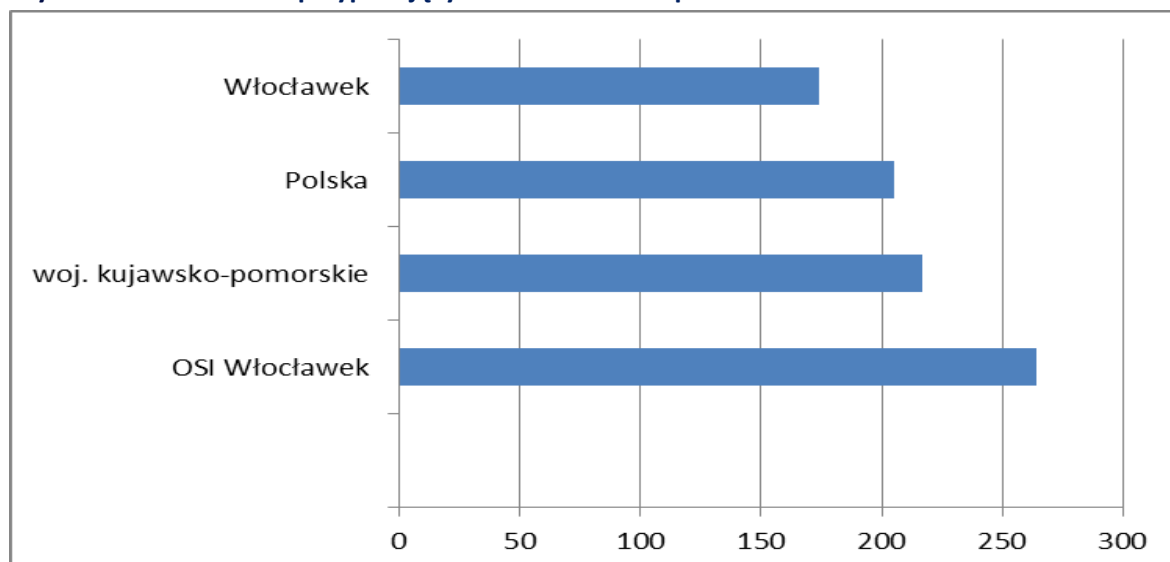
V. Ochrona zdrowia

W obrębie OSI Włocławek funkcjonuje 5 szpitali. Większość z nich znajduje się w mieście Włocławek – jest to więc główne miejsce świadczenia usług zdrowotnych mieszkańcom pozostałych jednostek samorządu terytorialnego. Największym szpitalem publicznym w OSI Włocławek jest Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. błog. ks. J. Popiełuszki we Włocławku, który podejmuje działania na rzecz ochrony oraz poprawy stanu zdrowia ludności. Ponadto we Włocławku funkcjonuje Centrum Diagnostyczno-Lecnicze – filia Centrum Onkologii im. prof. F. Łukaszyka w Bydgoszczy, w którym poza diagnozą nowotworów oraz podawaniem chemioterapii wykonywane są drobne zabiegi w ramach chirurgii jednego dnia. Prywatną jednostką działającą we Włocławku jest Centrum Diagnostyczno – Rehabilitacyjne „Barska” Sp. z o.o. w skład którego wchodzi Szpital Specjalistyczny Barska i Szpital Rehabilitacyjny Barska, które oferują szeroką gamę usług dla pacjentów, głównie w ramach chirurgii jednego dnia.

W gminie Brześć Kujawski, w miejscowości uzdrowskiej Wieniec Zdrój, funkcjonuje Szpital Uzdrowski i Sanatorium Uzdrowskie, które prowadzą leczenie oraz rehabilitację w zakresie schorzeń układu narządów ruchu, krążenia, układu oddechowego oraz schorzeń neurologicznych²³.

We włocławskich szpitalach w 2013 r. było dostępnych 660 łóżek dla pacjentów, które stanowiły ok. 6,8% wszystkich łóżek szpitalnych w województwie kujawsko-pomorskim. Na jedno łóżko przypadało 174 mieszkańców Włocławka – porównanie wartości wskaźnika ze średnimi dla województwa (217 osób) i Polski (205 osób) pozwala założyć, że warunki w mieście kształtowały się korzystnie. W przypadku odniesienia liczby mieszkańców wszystkich gmin OSI Włocławek do liczby miejsc szpitalnych należy stwierdzić, że sytuacja wyglądała nieco gorzej. Na jedno łóżko przypadało 264 mieszkańców analizowanego obszaru – wskaźnik ten był wyższy niż przeciętne wartości odnotowane w województwie i Polsce.

Wykres 13. Liczba osób przypadających na 1 łóżko w szpitalach w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

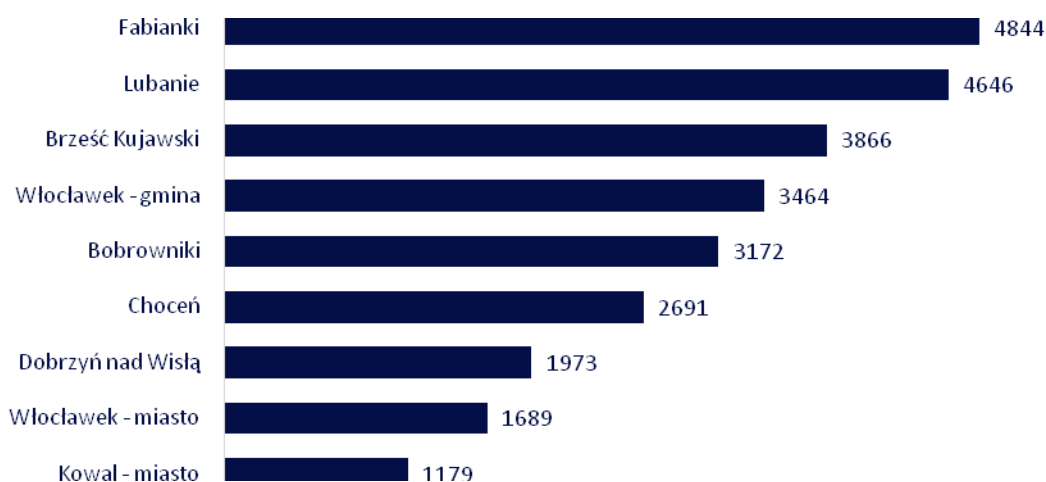
W OSI Włocławek w 2013 r. działało 87 przychodni (publicznych i niepublicznych) i stanowiły one 11,5% wszystkich tego typu placówek w województwie kujawsko-pomorskim. Przychodnie były

²³<http://www.uzdrowisko-wieniec.pl/oferta.php>

zlokalizowane we wszystkich jednostkach terytorialnych, z wyjątkiem gminy Kowal. Zdecydowana większość przychodni (68, czyli 78,2%) znajdowała się w mieście Włocławek. W pozostałych gminach ich liczba wynosiła od 1 w przypadku Lubania i Bobrownik do 4 w przypadku Dobrzynia nad Wisłą. Można zatem wnioskować, że z usług przychodni we Włocławku, zwłaszcza specjalistycznych, korzystają także mieszkańcy innych gmin analizowanego obszaru.

Liczba osób przypadających na 1 przychodnię w OSI Włocławka wynosiła 2004 i była niższa niż średnia dla województwa kujawsko-pomorskiego (2 761 osób), ale wyższa niż średnia dla Polski (1 971 osób). Można więc wnioskować, że sytuacja w OSI Włocławka w stosunku do najbliższego otoczenia kształtowała się pod tym względem korzystnie. Między poszczególnymi gminami widoczne było jednak wyraźne zróżnicowanie. Najlepiej prezentowało się miasto Kowal, gdzie wartość wskaźnika wynosiła 1 179 osób, najgorzej natomiast Fabianki – wskaźnik osiągnął wartość 4 844 osób. Należy podkreślić, że w przypadku 4 gmin: miasta Kowal, miasta Włocławek, gminy Dobrzyń nad Wisłą i gminy Chocień sytuacja wyglądała korzystnie na tle województwa kujawsko-pomorskiego.

Wykres 14. Liczba osób przypadających na 1 przychodnię w OSI Włocławka w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

W 2013 r. w OSI Włocławka funkcjonowało 57 aptek, które stanowiły 9,8% wszystkich tego typu placówek w województwie kujawsko-pomorskim. Były one zlokalizowane w siedmiu gminach analizowanego obszaru. Aptek nie posiadały gminy: Włocławek, Kowal i Bobrowniki. Należy podkreślić, że zdecydowana większość aptek (43, czyli około 75%) znajdowała się w mieście Włocławek. W pozostałych gminach ich liczba wynosiła od 1 w przypadku Lubania i Dobrzynia nad Wisłą do 4 w przypadku miasta Kowal. Można zatem wnioskować, że z aptek we Włocławku korzystają także mieszkańcy innych gmin analizowanego obszaru, zwłaszcza gminy Włocławek.

VI. Kultura

Na terenie OSI Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie działają następujące instytucje kultury:

- Centrum Kultury Browar B. we Włocławku wraz z filiami „Stara Remiza” i „Zazamcze” – powstało w 2013 r. z połączenia dwóch instytucji i aktualnie jest głównym ośrodkiem kultury w mieście;

- Teatr Impresaryjny im. Włodzimierza Gniazdowskiego we Włocławku;
- Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, w tym Muzeum Historii Włocławka oraz Muzeum Etnograficzne;
- Muzeum Diecezjalne we Włocławku;
- Muzeum Męczeństwa Bł. Ks. Jerzego Popiełuszki we Włocławku
- Galeria Sztuki Współczesnej we Włocławku;
- Multikino we Włocławku;
- Gminny Ośrodek Kultury w Kruszynie (gmina Włocławek);
- Brzeskie Centrum Kultury;
- Gminny Ośrodek Kultury w Lubaniu
- Dobrzyński Dom Kultury Żak;
- Choceńskie Centrum Kultury.

Z uwagi na wielokierunkową działalność Centrum Kultury „Browar B.” obejmującą m.in. upowszechnianie oraz promocję kultury i sztuki, edukację kulturalną i regionalną; organizowanie różnorodnych masowych i kameralnych imprez artystycznych (przeglądy, festiwale, koncerty, recitale, konkursy, wystawy); prezentowanie dorobku i tradycji kulturalnych Włocławka i Kujaw, stało się ono swoistym liderem wśród instytucji kultury na obszarze OSI. CK „Browar B.”, realizując swą misję, nie tylko pomnaża dotychczasowy dorobek artystyczny miasta i regionu, ale korzystając z innowacyjnych możliwości nowego obiektu, wyznacza nowe kierunki artystycznej aktywności społeczności OSI Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie .

Wg danych z instytucji kultury z obszaru OSI Włocławka, w 2013 roku we Włocławku zorganizowano łącznie około 850 imprez, przy czym dwie instytucje kultury miały ograniczoną działalność z uwagi na trwającą przebudowę ich siedzib. Nieco odmiennie przedstawia się natomiast sytuacja w poszczególnych gminach OSI , gdzie liczba imprez była nieporównywalnie mniejsza (od 3 w gminie Kowal do 58 w Dobrzyniu nad Wisłą).

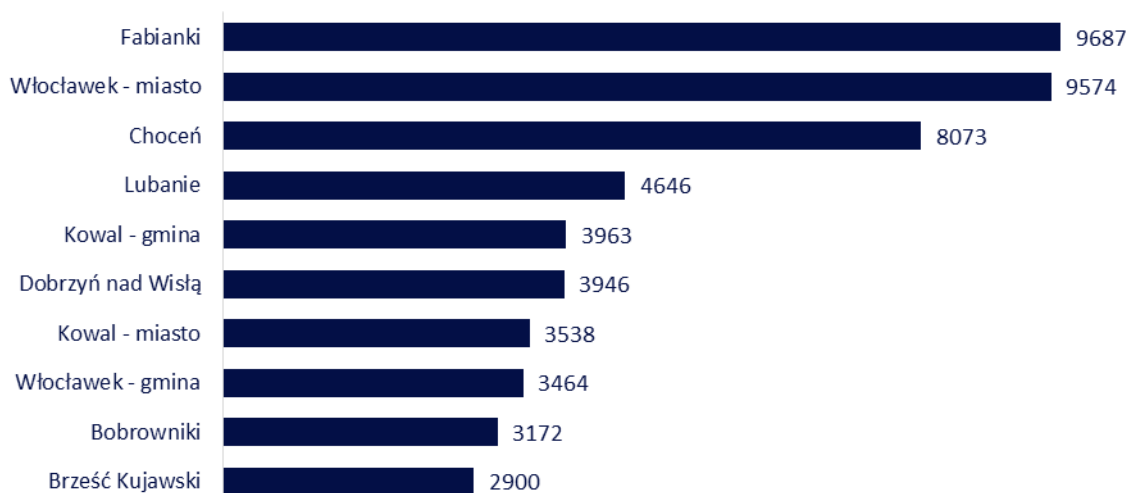
Mała ilość organizowanych imprez kulturalnych przez gminy jest w wielu przypadkach spowodowana brakiem odpowiedniego zaplecza technicznego, lokalu, dostosowanego do potrzeb działalności artystycznej, wystawienniczej czy kulturalnej.

W 2013 r. w OSI Włocławka funkcjonowało 26 placówek bibliotecznych (biblioteki i ich filie), które stanowiły i 6,1% wszystkich tego typu jednostek w województwie kujawsko-pomorskim. Były one zlokalizowane we wszystkich gminach analizowanego obszaru. Najwięcej bibliotek (12, czyli 46,2%) znajdowało się w mieście Włocławek, natomiast w pozostałych gminach ich liczba wynosiła 4 w Brześciu Kujawskim , po 2 w gminie Włocławek i Dobrzyniu nad Wisłą oraz po 1 w mieście Kowal oraz gminach: Kowal, Bobrowniki, Chocień, Fabianki, Lubanie. Warto zaznaczyć, że Włocławek może pełnić rolę miejsca świadczenia usług bibliotecznych mieszkańcom pozostałych gmin analizowanego obszaru ze względu na dysponowanie większymi i bardziej zróżnicowanymi zbiorami.

Na 1 placówkę biblioteczną przypadało średnio 6 707 mieszkańców OSI Włocławka – wartość ta była wyższa niż średnia dla województwa (4 924 osób) i Polski (4 746 osób). Można więc stwierdzić, że sytuacja w analizowanym obszarze kształtowała się pod tym względem niekorzystnie. W przypadku poszczególnych gmin można zaobserwować znaczące zróżnicowanie wartości wskaźnika. Najkorzystniejsza sytuacja występowała w gminie Brześć Kujawski, gdzie na 1 bibliotekę przypadało 2

900 mieszkańców, natomiast najmniej korzystna sytuacja charakteryzowała gminę Fabianki – 9 687 mieszkańców na 1 placówkę oraz miasto Włocławek – 9 574 mieszkańców na 1 placówkę

Wykres 15. Liczba osób przypadających na 1 bibliotekę w OSI Włocławka w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

W 2013 r. w OSI Włocławka zorganizowano 24 imprezy masowe, które stanowiły 5% wszystkich tego typu wydarzeń w województwie kujawsko-pomorskim (477 imprez). Wydarzenia miały miejsce głównie w dwóch miastach – Włocławku i Kowalu. Warto podkreślić, że miasto Włocławek charakteryzuje się dużym potencjałem pod względem organizacji imprez i może je adresować do wszystkich mieszkańców analizowanego obszaru.

Wśród najważniejszych wydarzeń odbywających się w OSI Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie można wskazać:

- Finał Turnieju Poezji Śpiewanej - turniej odbywa się w ramach Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego;
- Wakacyjny Festiwal Teatrów Dziecięcych zza Granicy - międzynarodowe spotkania teatralne grup dziecięcych;
- Międzynarodowy Festiwal Teatrów Ulicznych „Brukarnia” - występy teatrów ulicznych organizowane przez Stowarzyszenie Edukacyjno-Teatralne Teatr „Nasz”;
- Dni Włocławka – święto miasta obchodzone w czerwcu;
- Festiwal Nauki, Kultury i Przedsiębiorczości – wykłady, warsztaty i prezentacje dotyczące zagadnień naukowych i kulturalnych;
- Regaty Anwil Cup – długo dystansowe mistrzostwa Polski jachtów kabinowych, odbywające się na Zalewie Włocławskim;
- Błękitna Wstęga Zalewu Włocławskiego – regaty żeglarskie;
- Międzynarodowe Włocławskie Zawody Balonowe o Puchar Prezydenta Włocławka i Prezesa Anwilu S.A – impreza odbywająca się na lotnisku w Kruszynie;
- Jarmark Kazimierzowski w Kowalu – impreza cykliczna upamiętniająca urodziny króla Kazimierza Wielkiego;
- „Lato w parku” - impreza plenerowa organizowana przez Urząd Miasta Kowal oraz Gostynińsko – Włocławski Park Krajobrazowy;

- Święto Żuru Kujawskiego-impieza cykliczna organizowana w Brześciu Kujawskim.

W OSI Włocławka w 2013 r. na 10 000 mieszkańców przypadało 1,4 imprezy o charakterze kulturalnym bądź sportowym. Porównanie wartości wskaźnika z jednostkami wyższego rzędu pozwala stwierdzić, że w analizowanym obszarze odbywało się stosunkowo mało tego typu wydarzeń. Przeciętna liczba imprez w OSI Włocławka była niższa niż średnia dla województwa kujawsko-pomorskiego (2,3) i Polski (1,5).

VII. Rynek pracy

Osoby pracujące

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2013 r. w OSI Włocławka pracowało 38 237 osób, z czego 81,1% stanowili mieszkańcy Włocławka. Na kolejnych miejscach znajdowały się gminy: Włocławek (4,9%), Brześć Kujawski (4,4%) i Fabianki (2,7%). Liczba osób pracujących w OSI Włocławka w latach 2007-2013 spadła o 10%, co stanowiło trend odwrotny niż występujący w województwie kujawsko-pomorskim i Polsce, gdzie liczba pracowników wzrosła odpowiednio o 1,1% i 3,7%. W tym samym czasie na terenie Unii Europejskiej liczba osób pracujących spadła o 2,2%. Na uwagę zasługuje jednak fakt wzrostu zatrudnienia w 2013 roku w stosunku do roku poprzedniego i niemal 100% wzrost zatrudnienia wśród mieszkańców Gminy Włocławek, co może być efektem zarówno emigracji z miasta Włocławek, jak i rejestrowania nowych działalności gospodarczych na terenie gminy.

Tabela 23. Liczba osób pracujących

Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Gmina Miasto Włocławek	36363	33407	33803	33455	33287	31434	31009
Gmina Brześć Kujawski	1707	1468	1364	1385	1456	1565	1689
Gmina Fabianki	908	845	1056	967	1000	1000	1061
Gmina Choceń	839	649	684	674	520	393	449
Miasto i Gmina Dobrzyń nad Wisłą	547	672	579	603	602	631	685
Gmina Włocławek	982	1155	1342	1146	954	929	1828
Gmina Lubanie	286	342	390	356	359	450	328
Gmina Miasto Kowal	486	598	633	681	677	669	724
Gmina Kowal	210	297	336	262	424	220	244
Gmina Bobrowniki	148	213	211	180	186	211	220
Razem	42476	39646	40398	39709	39465	37502	38237

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

W strukturze pracujących w OSI Włocławka w 2013 r. większość stanowili mężczyźni – 53%. Na poziomie poszczególnych gmin sytuacja taka miała miejsce w trzech z nich: mieście Włocławek (54,1%) oraz w gminach Brześć Kujawski (58,1%) i Fabianki (51,8%).

Wśród pracujących we Włocławku dominowali zatrudnieni w przemyśle i budownictwie (43,1%), w działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz obsłudze rynku nieruchomości i innych usługach (37%). Zatrudnieni w innych sektorach stanowili 19,8% wszystkich pracujących.

Według danych z badania CATI²⁴ wśród mieszkańców, ponad połowa pracujących (53%) wykonywała pracę zgodną z wykształceniem. Warto zaznaczyć, że umiejętności zdobyte w trakcie edukacji częściej

²⁴ CATI (ang. Computer Aided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna. Metoda ta polega na realizacji ankiet w formie kwestionariuszowego wywiadu telefonicznego z badanym respondentem. Badanie przeprowadzone zostało na potrzeby opracowania dokumentu pt. „Strategia rozwoju miejskiego obszaru

wykorzystywały osoby starsze (powyżej 50 roku życia) – 63,4%, a rzadziej osoby młodsze (w wieku 20-29 lat) – 35,2%.

Kontynuacją edukacji w formie kursów i szkoleń zainteresowanych było 59,4% pracujących. Wśród nich przeważały osoby młode (20-29 lat), spośród których zainteresowanie wyraziło 69,4%. Uczestnictwo w kursach i szkoleniach w ciągu ostatnich 3 lat zostało zadeklarowane przez 56,5% pracowników, zaś plan uczestnictwa w tej formie doksztalcenia w ciągu nadchodzących 3 lat – 83,2%.

Zainteresowanie uczestnictwem w praktykach i stażach było zależne od wieku respondenta – zostało one wyrażone przez 51,9% pracujących w wieku 20-29, 40,0% w wieku 30-49 oraz 27,5% w wieku 50+. Praktyki i staże były znacząco bardziej popularne wśród osób młodych – uczestnictwo w nich w ciągu ostatnich 3 lat zadeklarowało 35,7% osób w wieku 20-29 lat, przy 19,6% w przypadku pracujących w wieku 50+.

Zgodnie z wynikami badania CATI wśród mieszkańców, większość pracujących (58,7%) była zatrudniona w jednej firmie od ponad 5 lat. W tej grupie znajdowali się głównie pracownicy zatrudnieni przy produkcji rolnej (95,7%), w administracji publicznej (80%), edukacji (80%), opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (72,9%) oraz finansach i ubezpieczeniach (72,2%). Większość pracujących (67,8%) nie zamierzała w ciągu najbliższych 3 lat zmieniać pracy. Warto zaznaczyć, że deklarowana mobilność zawodowa pracujących malała wraz z ich wiekiem i była związana z wykształceniem – częściej chęć zmiany pracy deklarowały osoby z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym.

Zdecydowana większość pracujących (77,2%) pracowała w gminie swojego zamieszkania. Nie dotyczyło to jednak wszystkich gmin – przeważająca część mieszkańców miasta Kowal oraz gmin Fabianki, Lubanie i Włocławek dojeżdżała do pracy do innych jednostek, najczęściej miasta Włocławek. Warto przy tym zwrócić uwagę, że większość pracujących (59,6%) planujących zmieniać pracę w ciągu najbliższych 3 lat, przewidywała jej podjęcie we Włocławku lub jego okolicach.

Osoby niepracujące

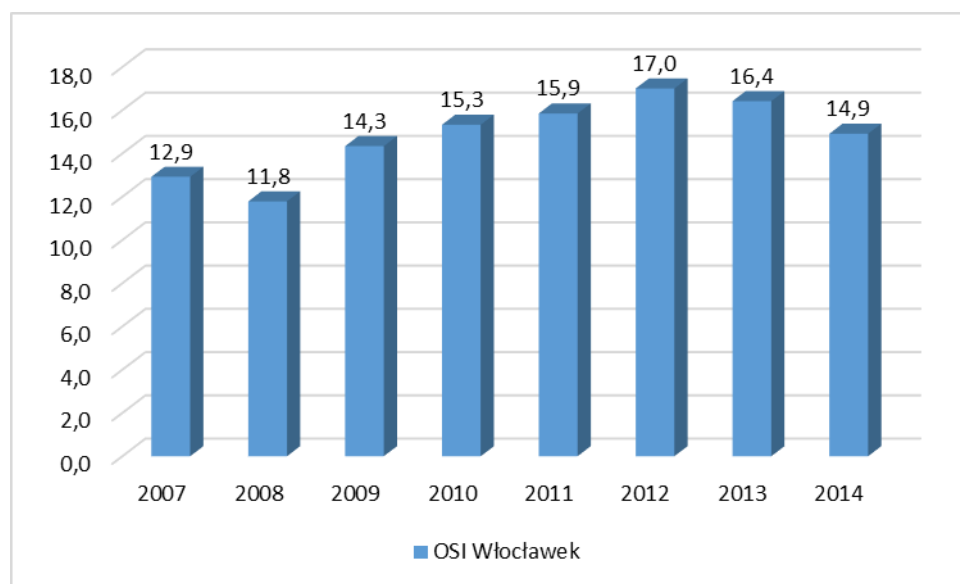
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2014 r. odsetek osób bezrobotnych w populacji osób w wieku produkcyjnym²⁵ w OSI Włocławka wynosiła 14,9% i była wyższa niż w województwie (o 5,3 punktu procentowego), w Polsce (o 7,4 pp.) i Unii Europejskiej (o 5,1 pp.). Jej wartość w latach 2007-2014 w analizowanym obszarze wzrosła o 2 punkty procentowe.

---

funkcjonalnego Włocławka na lata 2014 - 2020. Część 1 - Diagnoza", AGERON Polska za zlecenie Gminy Miasta Włocławek, październik 2014

²⁵ Dane dotyczące liczby ludności aktywnej ekonomicznie gromadzone są na poziomie NUTS4 – powiatowym. Uniemożliwia to zmierzenie dokładnej wysokości stopy bezrobocia, w klasycznej jej definicji, w obszarach wykraczających poza granice powiatów - tak jak ma to miejsce w przypadku OSI Włocławka. W związku z tym, w odróżnieniu od klasycznej definicji stopy bezrobocia mierzącej udział bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej ekonomicznie, zmierzony został udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Wskaźnik ten jest stosowany w celu zachowania dokładności na poziomie NUTS 5 – gmin (patrz np. Potencjał społeczno-ekonomiczny jednostek samorządowych województwa pomorskiego, Pomorskie Studia Regionalne, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2008).

Wykres 16. Odsetek osób bezrobotnych w populacji osób w wieku produkcyjnym w OSI Włocławek (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

W 2014 r. najwyższy odsetek osób bezrobotnych w populacji osób w wieku produkcyjnym został odnotowany w gminie Choceń, gdzie wyniósł 19,2%, oraz w gminach: Bobrowniki (16,3%), Dobrzyń nad Wisłą (15,9%), Włocławek (15,3%) i mieście Kowal (15,5%). Należy wskazać, iż wymienione gminy OSI Włocławka znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji na tle wszystkich gmin województwa, co podkreśla i potwierdza wskaźnik liczby osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, dla którego najwyższej przyjętej wartości w OZPS WK-P za 2014 rok²⁶ (w przedziale 151 – 193 osoby) prezentowane gminy znajdują się wśród 18 gmin województwa z najwyższym poziomem bezrobocia. W 2014 r. najniższy odsetek osób bezrobotnych w populacji osób w wieku produkcyjnym występował w gminie Lubanie (12,4%) i gminie Kowal (12,7%).

Tabela 24. Odsetek osób bezrobotnych w populacji osób w wieku produkcyjnym (%)

Jednostka terytorialna	ogółem							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bobrowniki	16,7	17,3	19,5	20,2	20,7	21,2	21,4	16,3
Dobrzyń nad Wisłą	13,4	13,0	16,3	17,7	16,9	17,2	18,0	15,9
m. Kowal	15,8	12,9	14,9	15,6	15,0	18,1	16,7	15,5
Brześć Kujawski	11,4	11,9	14,5	15,1	15,4	16,1	15,5	14,6
Choceń	14,4	12,4	15,4	16,8	18,1	20,5	20,4	19,2
Fabianki	11,1	10,3	12,4	13,9	14,7	15,2	14,6	13,8
gm. Kowal	12,3	9,2	10,9	12,0	13,5	15,4	14,2	12,7
Lubanie	11,4	9,4	11,9	13,5	14,7	14,0	12,8	12,4
gm. Włocławek	12,4	12,0	15,6	15,4	15,8	17,7	16,5	15,3
m. Włocławek	10,4	9,5	11,9	13,3	13,8	14,8	14,0	13,1
OSI Włocławka	12,9	11,8	14,3	15,3	15,9	17,0	16,4	14,9
Polska	7,1	6,0	7,7	7,9	8,0	8,7	8,8	7,5
Kujawsko-pomorskie	9,2	8,2	10,0	10,3	10,3	11,1	11,3	9,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

²⁶ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w Województwie Kujawsko-Pomorskim za 2014 rok, Załącznik do Uchwały Nr 21/662/15 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 maja 2015 r.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2014 r. w OSI Włocławka bezrobotnych zarejestrowanych było 15 179 osób, z czego 61,4% stanowili mieszkańcy Włocławka. Na kolejnych miejscach znajdowały się gminy Brześć Kujawski (7,1%) i Chocień (6,4%). Liczba osób bezrobotnych w okresie 2007-2014 w OSI Włocławka ulegała wahaniom ostatecznie odnotowując wzrost o 18,4%, tj. o 2 368 osoby.

Tabela 25. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w OSI Włocławka

Jednostka terytorialna	ogółem							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bobrowniki	310	322	368	399	411	425	433	334
Dobrzyń nad Wisłą	670	654	828	912	861	883	914	805
m. Kowal	351	292	342	365	356	434	401	370
Brześć Kujawski	798	851	1049	1117	1151	1202	1157	1087
Chocień	715	620	782	867	941	1056	1048	983
Fabianki	648	620	759	871	933	971	937	898
gm. Kowal	306	226	270	302	339	386	354	319
Lubanie	331	275	354	402	438	419	382	368
gm. Włocławek	491	480	626	693	717	799	746	688
m. Włocławek	8 191	7 381	9 156	10 226	10 425	10 927	10 143	9 327
OSI Włocławka	12 811	11 721	14 534	16 154	16 572	17 502	16 515	15 179

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Wśród bezrobotnych Włocławka w roku 2014 przeważały kobiety (54,2%), osoby w wieku 35-44 lat (25,7%) i osoby posiadające wykształcenie zawodowe (28%) oraz gimnazjalne, podstawowe lub bez żadnego wykształcenia (34,2%). Podobnie sytuacja w tym zakresie kształtowała się na terenie województwa i kraju, gdzie wśród bezrobotnych przeważały również kobiety (odpowiednio 55,1% i 51,5%), osoby posiadające wykształcenie zawodowe (30,4% i 27,6%) oraz gimnazjalne, podstawowe lub bez żadnego wykształcenia (32,4% i 27,5%). Wśród bezrobotnych województwa i kraju, odmiennie niż w analizowanym obszarze, przeważały osoby w wieku 25-34 lata (odpowiednio 27,6% i 27,9%).

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego i Powiatowego Urzędu Pracy we Włocławku, szczególnie narażonymi na bezrobocie grupami były osoby bez wykształcenia średniego i bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok. W mieście Włocławek w 2014 r. bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok stanowili 49,2% wszystkich osób, które nie miały pracy, w powiecie włocławskim 50,4%, w powiecie lipnowskim 38,5%. Na poziomie województwa i kraju wskaźnik ten kształtował się odpowiednio 42,2% i 41,6%, natomiast na poziomie Unii Europejskiej 42,1%.

Tabela 26. Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok

Jednostka terytorialna	Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok w % bezrobotnych ogółem	
	2013	2014
Polska	38,3	41,6
Kujawsko-Pomorskie	39,9	42,2
Powiat lipnowski	39,5	38,5
Powiat włocławski	47,7	50,4

Powiat m. Włocławek	48	49,2
---------------------	----	------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Analizując zjawisko długotrwałego bezrobocia, rozumianego jako pozostawanie w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego²⁷, należy podkreślić iż na podstawie OZPS WK-P za 2014 rok²⁸ zarówno miasto Włocławek, jak i powiat włocławski stanowią jedyne dwa powiaty w województwie kujawsko-pomorskim, w których w 2014 roku odnotowany został najwyższy wskaźnik długotrwałego bezrobocia (powyżej 70% osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych).

Szczegółowa analiza struktury długotrwałego bezrobocia poszczególnych gmin OSI Włocławka wskazuje na najtrudniejszą sytuację w 2014 roku w gminie Chocień (75,2%), mieście Włocławek (71,4%) oraz gminie Fabianki (70,7%).

Tabela 27. Długotrwale bezrobotni w OSI Włocławka

Bobrowniki				
	2011	2012	2013	2014
Długotrwale bezrobotni	277	277	310	211
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie osób bezrobotnych (%)	67,4	61,4	71,6	63,2
Dobrzyń nad Wisłą				
Długotrwale bezrobotni	546	539	564	542
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie osób bezrobotnych (%)	63,4	61,0	61,7	67,3
m. Kowal				
Długotrwale bezrobotni	227	249	259	250
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie osób bezrobotnych (%)	63,7	57,4	64,6	67,6
Brześć Kujawski				
Długotrwale bezrobotni	749	787	796	744
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie osób bezrobotnych (%)	65,1	65,5	68,8	68,4
Fabianki				
Długotrwale bezrobotni	579	619	609	635
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie osób bezrobotnych (%)	62,0	63,7	65,0	70,7
Chocień				
Długotrwale bezrobotni	618	667	759	739
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie osób bezrobotnych (%)	65,7	63,2	72,4	75,2
gm. Kowal				

²⁷ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U.2015r. poz. 49 z późn. zm.)

²⁸ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w Województwie Kujawsko-Pomorskim za 2014 rok, Załącznik do Uchwały Nr 21/662/15 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 maja 2015 r.

Długotrwale bezrobotni	206	223	230	217
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie osób bezrobotnych (%)	60,7	57,8	65,0	68,0
Lubanie				
Długotrwale bezrobotni	257	262	264	246
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie osób bezrobotnych (%)	58,6	62,5	69,	66,8
gm. Włocławek				
Długotrwale bezrobotni	449	514	496	462
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie osób bezrobotnych (%)	62,6	64,3	66,5	67,1
m. Włocławek				
Długotrwale bezrobotni	6 719	7 059	6 976	6 661
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie osób bezrobotnych (%)	64,4	64,6	68,8	71,4
OSI Włocławka				
Długotrwale bezrobotni	10 627	11 196	11 263	10 707
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie osób bezrobotnych (%)	64,1	63,9	68,2	70,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ocen Zasobów Pomocy Społecznej gmin OSi Włocławka

Zjawisko bezrobocia ma istotne znaczenie w odniesieniu do natężenia korzystania z pomocy społecznej. Warto zauważyć, że dane dotyczące wielkości populacji osób bezrobotnych korespondują ze skalą korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Na ścianie wschodniej i południowo-wschodniej województwa kujawsko-pomorskiego odnotowuje się zarówno najwyższe wskaźniki bezrobocia, jak i częstotliwości udzielania pomocy społecznej.

Według danych z badania CATI wśród mieszkańców, 60% niepracujących było zainteresowanych udziałem w praktykach i stażach, natomiast 68% chciało uczestniczyć w szkoleniach i kursach. Najwięcej osób było zainteresowanych tematyką handlową, hotelarską i gastronomiczną oraz związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją. Uczestnictwo w ciągu ostatnich 3 lat (2011-2013) w praktykach lub stażach oraz kursach i szkoleniach została zadeklarowana przez odpowiednio 14% i 20% niepracujących respondentów.

Ponad połowa przebadanych niepracujących (66,5%) nie dopuszczała możliwości podjęcia pracy poza OSi Włocławka. Możliwość rozpoczęcia pracy na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (poza OSi Włocławka), innego województwa lub za granicą deklarowało odpowiednio 10,4%, 9,8% oraz 13,3% respondentów.

Warto również zaznaczyć, że tylko 63% przebadanych niepracujących deklarowało korzystanie z pomocy Powiatowego Urzędu Pracy.

Oczekiwania pracodawców

Zgodnie z wynikami badania CATI wśród firm, większość przedsiębiorców wymagała od swoich pracowników przede wszystkim umiejętności branżowych (70,8%) oraz doświadczenia w pracy na podobnym stanowisku (62,0%). Wśród innych wymaganych kwalifikacji pojawiały się także: umiejętność obsługi komputera, uczestnictwo w kursach lub szkoleniach branżowych oraz posiadanie

prawa jazdy kategorii B. W opinii pracodawców, pracownicy często spełniają oczekiwania dotyczące umiejętności obsługi komputera i posiadania prawa jazdy. Krytycznie natomiast ocenione były brak odbytych szkoleń i kursów branżowych, nieznajomość języków obcych, brak doświadczenia w pracy na podobnym stanowisku oraz brak umiejętności branżowych. Należy przy tym zaznaczyć, że dwa ostatnie kryteria stanowią najczęściej deklarowane kryteria rekrutacyjne, przez co ich niska ocena jest szczególnie istotna.

Większość przedsiębiorców (79,2%) deklaruje, że ma trudności z pozyskiwaniem nowych pracowników. Jako główny problem pracodawcy wskazywali właśnie brak odpowiednich kwalifikacji i doświadczenia. Warto zauważyć, że zdecydowanie większe trudności odczuwały przedsiębiorstwa z sektora przemysłowego i budowlanego.

W opinii pracujących mieszkańców OSI Włocławka, wyrażonej w badaniu CATI, pracodawcy poszukiwali przede wszystkim pracowników posiadających umiejętności i kompetencje związane z określonym stanowiskiem (64,8%), doświadczonych (56,8%), podnoszących swoje kwalifikacje na kursach i szkoleniach (49,7%). Mniej istotne było natomiast formalne wykształcenie czy posiadanie prawa jazdy. Zestaw kryteriów, w szczególności dwóch najważniejszych, jest więc zbliżony z wskazywanym przez przedsiębiorców. Należy jednak zwrócić uwagę, że pracownicy wyżej oceniali swoje kwalifikacje, w ramach poszczególnych kategorii, niż robili to względem nich pracodawcy. W przypadku osób niepracujących, stopień oceny własnych kwalifikacji był wyraźnie niższy niż w przypadku pracujących.

Dostępność miejsc pracy

Zarówno pracujący, jak i niepracujący, mieszkańcy OSI Włocławka, słabo oceniali w badaniu CATI dostępność miejsc pracy w branży, w której są zatrudnieni lub poszukują zatrudnienia. W przypadku rynku lokalnego pozytywne oceny wystawiło 12,3% pracujących i 2,8% niepracujących, a w przypadku rynku regionalnego – 26,6% pracujących i 13,6% niepracujących. Zdaniem pracujących, dużą dostępnością miejsc pracy cechowała się przede wszystkim branża reklamowa (66,7% ocen pozytywnych), finansowa i ubezpieczeniowa (33,3%) oraz hotelarsko-gastronomiczna (28,6%).

Powiatowe Urzędy Pracy w Lipnie oraz we Włocławku pozyskały w 2013 r. 5 086 wolnych miejsc pracy i 3 580 miejsc aktywizacji zawodowej – łącznie 8 666 miejsc, co stanowiło 13,8% ogółu dla województwa kujawsko-pomorskiego. Należy zaznaczyć, że w okresie 2007-2013 ich liczba spadła, co szczególnie widoczne było w przypadku miasta Włocławek – spadek wyniósł 65%.

Na podstawie danych Powiatowych Urzędów Pracy w Lipnie oraz we Włocławku, w 2012 r. i 2013 r. w OSI Włocławka można było zidentyfikować zawody deficytowe²⁹ i nadwyżkowe³⁰. Stwierdzone zostało występowanie silnego deficytu sprzedawców, robotników budowlanych oraz operatorów maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych. Zawodami maksymalnie deficytowymi były m.in. technik energetyk, spedytor, inspektor budowlany, monter rusztowań. Poszukiwani na rynku pracy byli pracownicy o konkretnych umiejętnościach, często także posiadający uprawnienia do

²⁹ Zawodami deficytowymi są te, na które występuje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tych zawodach

³⁰ Zawodami nadwyżkowymi są te, na które występuje na rynku pracy niższe zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tych zawodach

wykonywania zawodu. Dużym zainteresowaniem na rynku pracy cieszyły się osoby z wykształceniem technicznym, zarówno średnim jak i wyższym.

Wśród zawodów nadwyżkowych zidentyfikowano techników i średni personel (zwłaszcza średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych oraz średni personel do spraw biznesu i administracji) oraz robotników przemysłowych i rzemieślników (zwłaszcza robotników budowlanych i pokrewnych, z wyłączeniem elektryków; robotników obróbki metali, mechaników maszyn i urządzeń i pokrewnych oraz robotników w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewnych).

Jak zostało to wcześniej zauważone, zdecydowana większość przedsiębiorców (79,2%) deklaruwała, że ma trudności z pozyskiwaniem nowych pracowników, przy czym jako główny problem pracodawcy wskazywali brak odpowiednich kwalifikacji i doświadczenia wśród kandydatów. Odzwierciedleniem tego jest fakt, że część zawodów została zdiagnozowana zarówno wśród zawodów deficytowych jak i nadwyżkowych, co wiązało się m.in. z niedopasowaniem kwalifikacji potencjalnych pracowników względem oczekiwań pracodawców. Dotyczyło to zwłaszcza:

- robotników budowlanych i pokrewnych (z wyłączeniem elektryków);
- robotników obróbki metali, mechaników maszyn i urządzeń i pokrewnych;
- średniego personelu do spraw biznesu i administracji.

Występowanie niektórych zawodów, zarówno w grupie deficytowych, jak i nadwyżkowych było związane z niedopasowaniem kwalifikacji potencjalnych pracowników do oczekiwań pracodawców oraz z dużą rotacyjnością pracowników niektórych branż.

Według danych z analizy ofert pracy w okresie marzec-maj 2014 r. największy popyt na nowych pracowników występował w branżach: handel, budownictwo, finanse i bankowość, produkcja przemysłowa i edukacja. Wśród stanowisk na które zgłaszano zapotrzebowanie dominowały oferty dla handlowców, doradców finansowych oraz sprzedawców.

Spośród przebadanych w badaniu CATI przedsiębiorców, nieco ponad połowa (50,5%) zatrudniła w ostatnim roku nowych pracowników – w większości przypadków była to jednak rekrutacja jednego lub dwóch pracowników. Zdecydowana większość ankietowanych firm (80,3%) nie zatrudnia pracowników sezonowych. Przedsiębiorstwa zatrudniające w trybie tymczasowym działały głównie w branżach usługowych (73,4%), np. gastronomii, handlu, rolnictwie i budownictwie oraz w gminach: Chocień (36%), Fabianki (33%) i Lubanie (33%). Przebadane przedsiębiorstwa w większości przypadków nie planowały przeprowadzać nowych rekrutacji w najbliższym roku (70,4%).

Redukcja zatrudnienia w ostatnim roku została zadeklarowana przez 70,3% badanych firm, przy czym analogicznie do rekrutacji – zwolnienia dotyczyły w większości przypadków jednej lub dwóch osób. Brak planów redukcji zatrudnienia w ciągu najbliższego roku został wyrażony przez 79,1% respondentów.

Dostępność kursów, szkoleń, praktyk zawodowych

Niewielka część przebadanych w badaniu CATI przedsiębiorców (23,3%) oceniała pozytywnie dostępność kursów i szkoleń dotyczących pracy w ich branży. Opinie pozytywne wyrażały częściej firmy działające w sektorach innych niż przemysł i budownictwo oraz podmioty zatrudniające 10 i

więcej pracowników. Warto przy tym zauważyć, że większość przedsiębiorców (70%) deklaruwała, że szkolenia i kursy dla swoich pracowników organizuje we własnym zakresie – w grupie tej przeważały firmy z sektora przemysłu i budownictwa oraz przedsiębiorstwa zatrudniające 10 i więcej pracowników.

Odsetek firm prowadzących praktyki i staże był zróżnicowany względem wielkości zatrudnienia przedsiębiorstwa – wśród firm o zatrudnieniu 1-9 osób wyniósł on 30,5%, 10-49 - 56,3%, 50-249 - 68,1%, 250 i więcej - 100%. Należy przy tym zaznaczyć, że w zdecydowanej większości przypadków były to praktyki bezpłatne.

Wśród przebadanych w badaniu CATI pracujących mieszkańców, tylko 5,5% uznawało dostępność kursów i szkoleń za pełną. Ich użyteczność została oceniona pozytywnie przez studentów i osoby pracujące. Negatywne oceny w tym temacie wyrażali uczniowie oraz przebadani w badaniu CATI przedsiębiorcy.

Pracujący dość dobrze oceniali użyteczność praktyk, natomiast bardzo nisko oceniali ich dostępność – co piąty badany uznał, że nie ma dostępu do tego typu form doskonalenia. Należy przy tym zauważyć, że zdecydowana większość uczniów i studentów (odpowiednio: 71,6%, 60,3%) wykazała zainteresowanie udziałem w praktykach organizowanych we Włocławku lub okolicach.

VIII. Gospodarka

Liczba przedsiębiorstw

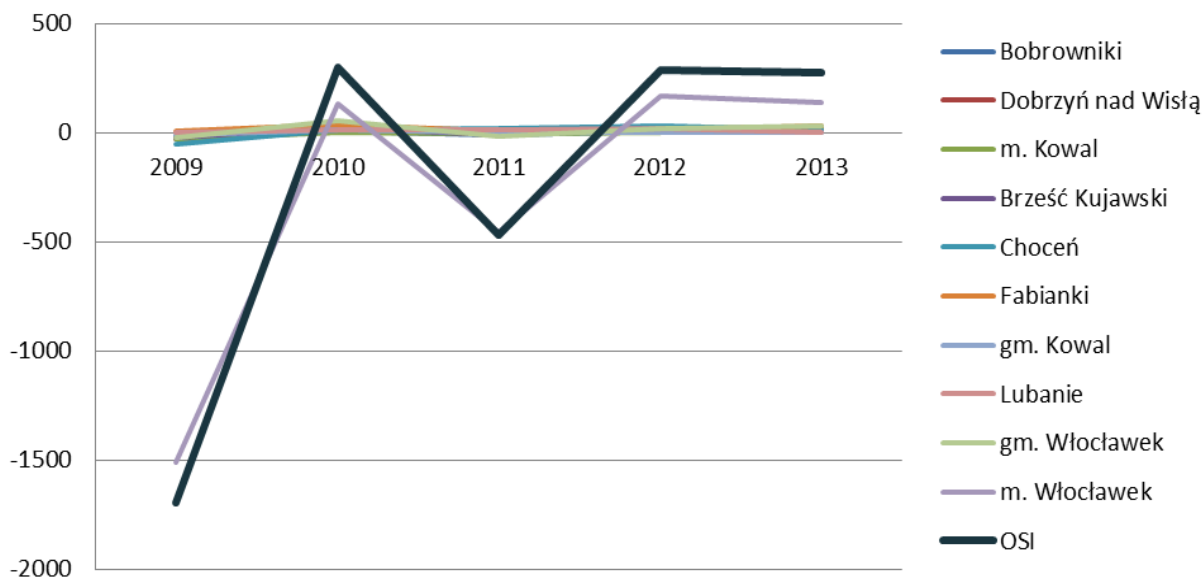
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2013 r. liczba firm w OSI Włocławka wynosiła 16 265, z czego prawie 73% (11 950) zlokalizowanych było w mieście Włocławek. W latach 2009-2013 liczba przedsiębiorstw w OSI Włocławka podlegała wahaniom. Do 2010 r. liczba firm rosła, po czym w 2011 r. nastąpił spadek o ok. 3%. Sytuacja ta była zbieżna z tendencją występującą w Polsce (w całym kraju zanotowano spadek liczby przedsiębiorstw w stosunku do roku poprzedniego³¹). Od 2011 r. w analizowanym obszarze utrzymuje się tendencja wzrostowa. W ciągu dwóch ostatnich lat liczba podmiotów wzrosła o 3%, czyli osiągnęła podobną wartość jak w 2010 r.

W analizowanych latach wzrost liczby przedsiębiorstw nastąpił we wszystkich gminach badanego obszaru poza miastem Włocławek – w ciągu 5 lat liczba firm spadła tam o 2% (mimo utrzymującej się od 2011 r. tendencji wzrostowej). Największy wzrost nastąpił w gminie wiejskiej Włocławek – prawie 20% i gminie Lubanie – ok. 16%.

---

³¹http://www.efs.gov.pl/analizyraportypodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/documents/raport_przedsiębiorczosc02052013.pdf

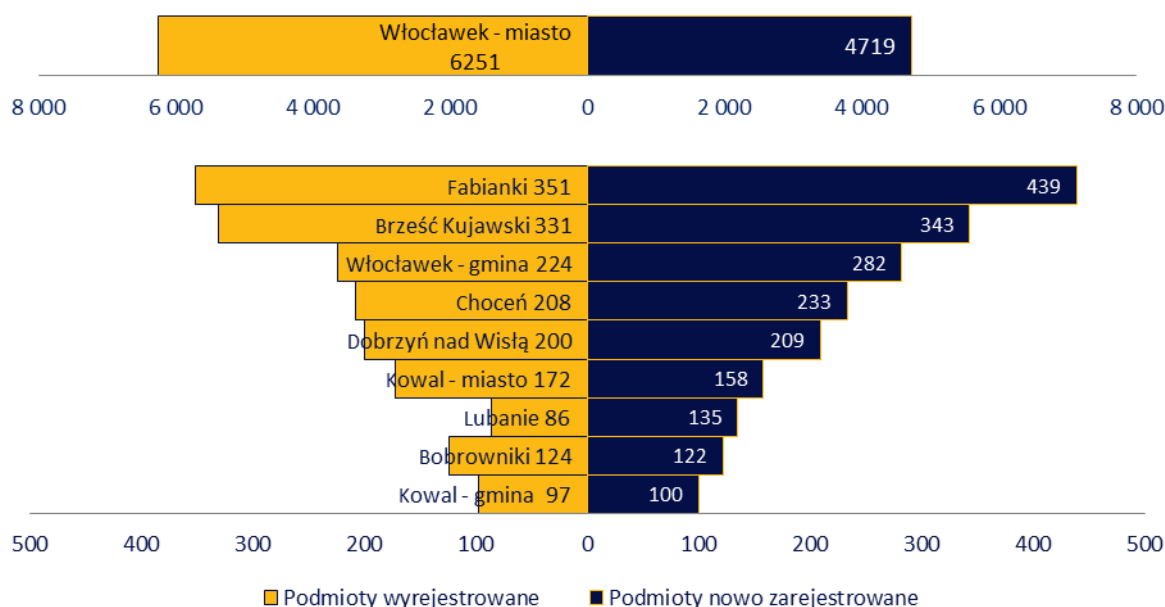
Wykres 17. Bilans podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych w OSI Włocławka w latach 2009-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Analiza okresu 2009-2013 w OSI Włocławka wskazuje na spadek liczby podmiotów gospodarczych wynoszący 16,2% (wyrejestrowano 8 044 firm oraz zarejestrowano 6 740 nowych). Niekorzystna koniunktura gospodarcza była szczególnie widoczna we Włocławku, w którym w analizowanym okresie liczba firm wyrejestrowanych była wyższa od liczby firm zarejestrowanych o 1 532. Negatywne znaczenie ma również odpływ dużych przedsiębiorców (np. Akzo Nobel Decorative Paints Sp. z o.o.).

Wykres 18. Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych w gminach OSI Włocławka w latach 2009-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

W województwie kujawsko-pomorskim w latach 2009-2013 liczba podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych była do siebie zbliżona (z niewielką przewagą tych pierwszych – zarejestrowano 92 317 podmiotów, a wyrejestrowano 92 097). Przedsiębiorstwa zarejestrowane w OSI Włocławka stanowiły 7% wszystkich nowych podmiotów w regionie, a wyrejestrowane – 9% firm zlikwidowanych w województwie.

Z ogólnej liczby podmiotów gospodarczych OSI Włocławka 58% zarejestrowanych jest w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG - rejestr przedsiębiorców, będących osobami fizycznymi) przy 63% w województwie kujawsko-pomorskim. Pozostałe firmy wpisane są do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS) z czego 76% tych firm działa na obszarze miasta Włocławek.

Liczba podmiotów gospodarczych w 2014 roku w obszarze OSI Włocławka w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wynosi 1189,9 w porównaniu do województwa kujawsko-pomorskiego 1453,0 i kraju 1700,2. W Unii Europejskiej w 2012 roku wartość wskaźnika wynosiła 443,3³².

Tabela 28. Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców wg. klas wielkości

	Ogółem	0-9	10-49	50-249	250 i więcej
Obszar OSI Włocławek	1189,9	1133,6	50,1	5,7	0,5
Województwo	1453,0	1386,7	52,7	12,0	1,6
Kraj	1700,2	1625,5	60,6	12,2	1,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Analizując strukturę podmiotów według klas wielkościowych stwierdza się, iż najwięcej bo aż 95,27 % działających na rynku firm zatrudnia od 0-9 pracowników, podobnie jak w województwie 95,44 % i kraju 95,61 %

W 2013 r. na terenie OSI Włocławka zarejestrowanych w rejestrze REGON było 91 aktywnych przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, z czego 80 prowadziło działalność na terenie Włocławka. Firmy te działały głównie w branżach: spożywczej, chemicznej i precyzyjnej, a ich kapitał pochodził m.in. z Niemiec, Szwecji, Tajlandii.

Zgodnie z badaniem CATI³³, przedsiębiorstwa OSI Włocławka działają przede wszystkim na rynku lokalnym (od 51% podmiotów zatrudniających 10 i więcej osób do 65,2% podmiotów niezatrudniających pracowników). W przypadku przedsiębiorstw, które zatrudniają mniej niż 10 osób istnieje prawidłowość – im większy zasięg rynku, tym mniejszy udział funkcjonujących na nim firm. Reguła ta nie obejmuje podmiotów największych (zatrudniających powyżej 10 pracowników), których aktywność częściej koncentrowała się na rynku krajowym niż regionalnym.

³² Obliczenia własne na podstawie danych Eurostatu

³³ CATI (ang. Computer Aided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna. Metoda ta polega na realizacji ankiet w formie kwestionariuszowego wywiadu telefonicznego z badanym respondentem. Badanie przeprowadzone zostało na potrzeby opracowania dokumentu pt. „Strategia rozwoju miejskiego obszaru funkcjonalnego Włocławka na lata 2014 - 2020. Część 1 - Diagnoza”, AGERON Polska za zlecenie Gminy Miasta Włocławek, październik 2014, str. 8.

W 2013 r. na terenie OSI Włocławka zarejestrowanych w rejestrze REGON było 91 aktywnych przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, z czego 80 prowadziło działalność na terenie Włocławka. Firmy te działały głównie w branżach: spożywczej, chemicznej i precyzyjnej, a ich kapitał pochodził m.in. z Niemiec, Szwecji, Tajlandii.

Zdecydowana większość przedsiębiorców uważała swoje firmy za konkurencyjne na rynku lokalnym (od 67,1% do 70,8%). Przeświadczenie to czytelnie słabło wraz z zasięgiem rynku - im większy zasięg rynku, tym mniej firm, które postrzegały siebie jako konkurencyjne (niezależnie od wielkości zatrudnienia).

Profil gospodarczy

Struktura przedsiębiorstw według PKD w OSI Włocławka w 2013 r. była zbliżona do struktury podmiotów w województwie kujawsko-pomorskim i w Polsce. Do sekcji A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) należało 265 firm, czyli 1,6% wszystkich; do sekcji B-F (przemysł i budownictwo) – 3 395 firm, czyli 20,9%; do sekcji G-J (handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) – 6 985 firm, czyli 42,9%; do sekcji K-L (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości) – 1 097 firm, czyli 6,7%; do sekcji M-U (pozostałe usługi) – 4 523 firm, czyli 27,8%. Najwięcej firm zostało zaklasyfikowanych do sekcji G (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych) – ponad 30%, sekcji F (budownictwo) – 12% i sekcji C (przetwórstwo przemysłowe) – 8,2%.

W ramach poszczególnych gmin OSI Włocławka występowało zróżnicowanie pod względem udziału firm należących do poszczególnych sekcji PKD. Największym udziałem firm należących do sekcji A w ogólnej liczbie firm danej gminy charakteryzowała się gmina Włocławek, w przypadku sekcji B-F – Bobrowniki, w przypadku sekcji G-J – Chocień, w przypadku sekcji K-L – miasto Włocławek, w przypadku sekcji M-U – miasto Kowal.

Najliczniejszą grupę przedsiębiorstw, uznawanych przez przebadanych w badaniu CATI mieszkańców i przedsiębiorców za najważniejsze z działających w ramach OSI Włocławka, stanowiły firmy zajmujące się budownictwem, produkcją produktów wykorzystywanych lub powiązanych z budownictwem oraz firmy związane z przetwórstwem spożywczym.

Warunki prowadzenia działalności

W 2013 roku co piąty dorosły Polak planował założyć działalność gospodarczą w ciągu kolejnych 3 lat, jest to wynik lepszy od średniej dla UE, gdzie tylko 15,9% dorosłych mieszkańców miało taki zamiar. Polacy wysoko oceniają własne umiejętności i wiedzę do prowadzenia firmy, co drugi uważa, że jest dobrze przygotowany do tego celu (52%), w UE średnio sądzi tak nieco ponad 42% dorosłych osób. W Polsce większość przedsiębiorstw we wczesnej fazie rozwoju powstaje z konieczności, a nie z powodu dostrzeżenia szansy rozwojowej. Wyniki te odróżniają nas od innych krajów Europy. Aż 47,4% przedsiębiorstw w Polsce zakładanych jest z konieczności, podczas gdy w UE 22,7%³⁴.

Przedsiębiorstwa przebadane w badaniu CATI najczęściej jako bariery prowadzenia biznesu wskazywały czynniki finansowe: koszty zatrudnienia (od 45,5% do 68% firm, w zależności od wielkości

³⁴ Global Entrepreneurship Monitor. Polska. Raport badań 2013

zatrudnienia) i podatki (od 50% do 59%). Warto przy tym zauważyć, że firmy zatrudniające od 1 do 9 pracowników wskazywały większą liczbę barier niż firmy pozostałe.

Szansę prowadzenia biznesu były przez przedsiębiorców wymieniane zdecydowanie rzadziej niż bariery. Ankietowani najczęściej jako szansę wskazywali położenie Włocławka (od 29,8% do 38,9%), dostępność wykwalifikowanych pracowników (od 22,6% do 37%) oraz jakość środowiska (od 28,4% do 31,7%). Grupą, która w przypadku większości czynników częściej dostrzegała związane z nimi korzyści, były firmy zatrudniające 10 i więcej pracowników.

Koszty prowadzenia działalności gospodarczej na terenie OSI Włocławka zostały przez większość przebadanych w badaniu CATI przedsiębiorców ocenione jako wyższe niż w województwie i kraju – tylko około 25% firm uznało, że koszty te są niższe. Jedną ze składowych kosztów prowadzenia działalności gospodarczej, charakteryzującą się znaczącym zróżnicowaniem terytorialnym w skali kraju, jest wysokość wynagrodzenia pracowników. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, przeciętne miesięczne wynagrodzenie w 2013 r. dla powiatów włocławskiego, lipnowskiego oraz miasta Włocławek wynosiło 3063,24 zł i było niższe niż średnia wojewódzka – o 8,4% (3322,09 zł) oraz średnia krajowa – o 26,5% (3877,43 zł). Należy zauważyć, iż przeciętne miesięczne wynagrodzenie w mieście Włocławek wynosiło 3419,98 zł i było wyższe od średniej wojewódzkiej (o 2,8%) oraz niższe od średniej krajowej (o 13,3%).

Na podstawie badania CATI wśród mieszkańców należy stwierdzić, że pracujący mieszkańcy OSI Włocławka najczęściej zarabiali 1000-2000 zł (od 42,2% pracujących w wieku 30-49 lat do 56,5% pracujących w wieku 20-29 lat). Warto podkreślić, że niższe pensje otrzymywały częściej osoby w wieku 20-29 lat, a wyższe – osoby w wieku 30-49 lat i powyżej 50 roku życia.

Wśród przebadanych, najwięcej pracujących chciałoby zarabiać w przedziale 2000-5000 zł miesięcznie (od 49,7% pracujących w wieku powyżej 50 lat do 61,1% pracujących w wieku 20-29 lat). Należy zaznaczyć, że niższymi pensjami zainteresowane były częściej osoby młode, natomiast osoby starsze, a co za tym idzie bardziej doświadczone, miały wyższe wymagania finansowe.

Tereny inwestycyjne

W OSI Włocławka dostępne są tereny przeznaczone dla inwestorów, charakteryzujące się specjalnymi warunkami prowadzenia działalności gospodarczej, dogodną lokalizacją oraz dobrym skomunikowaniem z otoczeniem. Obszary inwestycyjne znajdują się przede wszystkim w mieście Włocławek, w Brześciu Kujawskim, oraz gminie Kowal.

Włocławska Strefa Rozwoju Gospodarczego – Park Przemysłowo-Technologiczny o powierzchni ok. 33 ha położona jest w północnej, przemysłowej części Włocławka, w sąsiedztwie dużych przedsiębiorstw, z dala od zabudowy mieszkaniowej. Komunikację z otoczeniem zapewnia droga krajowa nr 91 (łącząca Gdańsk z Częstochową), droga wojewódzka nr 252 (łącząca Włocławek z Inowrocławiem) oraz autostrada A1 (węzeł Włocławek Północ - w odległości 11 km od terenu)³⁵. Obszar inwestycyjny stanowi własność miasta i jest objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego z przeznaczeniem pod rozwój przemysłu z dopuszczeniem zabudowy magazynowej i usługowej. Teren Strefy uzbrojony w infrastrukturę – drogową, kanalizacyjną, wodociągową, gazową,

³⁵<http://www.wloclawek.pl/strefa/>

elektryczną, teletechniczną³⁶. Ponadto teren jest atrakcyjny również ze względu na sąsiedztwo znanych zakładów przemysłowych, tj.: Anwil SA oraz Indorama Ventures Poland Sp. z o. o., co stwarza dobre warunki do kooperacji. Do zainwestowania pozostało ok. 11 ha terenu, które można kupić, wydzierżawić lub nabyć w formie leasingu³⁷.

Na omawianym obszarze oferowane jest wsparcie dla inwestorów w postaci:

- pomocy administracyjnej ze strony Urzędu Miasta Włocławek podczas przygotowania oraz prowadzenia inwestycji;
- zwolnień podatkowych: od nieruchomości (w ramach pomocy de minimis oraz pomocy regionalnej) i od podatku dochodowego (ze względu na położenie w obszarze specjalnej strefie ekonomicznej);
- pomocy ze strony instytucji otoczenia biznesu (np. Kujawskie Poręczenia Kredytowe Sp. z o.o., Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o., Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o., Włocławski Inkubator Innowacji i Przedsiębiorczości, Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego SA)³⁸.

W południowej części Włocławka położony jest obszar inwestycyjny „Papieżka” o powierzchni ok. 17 ha. w sąsiedztwie drogi krajowej nr 62. Teren jest własnością Gminy Miasto Włocławek oraz Skarbu Państwa, objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, który jako przeznaczenie podstawowe wskazuje przemysł, produkcję oraz zabudowę składową i magazynową. Wszystkie media dostępne są w pasie drogowym ul. Papieżka, która wymaga przebudowy. Budowy wymagają również drogi publiczne łącznie z infrastrukturą techniczną (wod-kan., gaz, elektryka, teletechnika) zapewniające dojazd do całości terenu. Planowane jest objęcie obszaru PSSE. W obszarze funkcjonuje zwolnienie inwestorów od podatku od nieruchomości³⁹.

Brzeska Strefa Gospodarcza położona jest na wschód od Brześcia Kujawskiego, przy skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych – autostrady A1 (bezpośrednio przy węźle Włocławek Zachód oraz w pobliżu węzła Włocławek Północ) i drogi krajowej 62 (łączącej Strzelno i Siemiatycze). Obecność szlaków transportowych wpływa na dobre połączenie Brzeskiej Strefy Gospodarczej z innymi miastami regionu, stolicami sąsiednich województw oraz lotniskami międzynarodowymi, co stanowi istotny aspekt zarówno dla inwestorów polskich, jak i zagranicznych⁴⁰.

Obszar inwestycyjny ma łączną powierzchnię 470 ha, a jego poszczególne części należą do: osób prywatnych, Agencji Nieruchomości Rolnych oraz gminy⁴¹. Brzeska Strefa Gospodarcza jest objęta planem zagospodarowania przestrzennego. Teren posiada infrastrukturę techniczną, niezbędną dla sprawnego funkcjonowania przedsiębiorstw – sieć drogową, wodociągową, kanalizacyjną, energetyczną, gazową oraz dostęp do szerokopasmowego internetu⁴².

³⁶http://www.paiz.gov.pl/strefa_inwestora/parki_przemyslowne_i_tehnologiczne/wloclawek#

³⁷ <http://www.wloclawek.pl/strefa/>

³⁸ Ibidem

³⁹ <http://www.slideshare.net/UMWloclawek/oferta-inwestycyjna>

⁴⁰<http://inwestuj.brzesckujawski.pl/index.php?lang=pl>

⁴¹<http://inwestuj.brzesckujawski.pl/index.php?lang=pl>

⁴²<http://stowarzyszenie1.pl/?a=41&id=86>

Przedsiębiorcy, którzy zdecydują się na prowadzenie działalności w Brzeskiej Strefie Gospodarczej mogą liczyć na różne udogodnienia i wsparcie dla ich inwestycji:

- zwolnienie z podatku od nieruchomości (na mocy uchwały Rady Miejskiej);
- udzielanie profesjonalnej pomocy dotyczącej planowania i prowadzenia działalności inwestycyjnej⁴³.

Obecnie w Brzeskiej Strefie Gospodarczej zlokalizowana jest firma Raben – centrum logistyczne, która zajmuje 10 ha powierzchni.

W Brześciu Kujawskim dostępne są także inne tereny inwestycyjne, ale wymagające uzbrojenia:

- obszar po zlikwidowanej cukrowni położony jest na peryferiach miasta, w jego północnej części, o powierzchni ok. 31 ha powierzchni, własności Krajowej Spółki Cukrowej oraz gminy. Zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego przeznaczony jest pod budowę obiektów i urządzeń produkcyjnych oraz składów materiałów. Zgodnie z porozumieniem z Zarządem Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej z listopada 2013 r., w przypadku znalezienia inwestora, zostanie uruchomiona procedura objęcia gruntów granicami Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.
- obszar inwestycyjny przy ul. Krakowskiej położony jest w południowej części Brześcia Kujawskiego o powierzchnię ok. 3,5 ha i stanowi własność Skarbu Państwa oraz gminy. Nie jest objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego⁴⁴. Teren przy ul. Krakowskiej uzbrojony jest w sieć elektryczną, w przypadku pozostałych sieci (gazowej, wodociągowej, kanalizacyjnej, telefonicznej) przyłącza znajdują się w odległości 20-200 m od jego granicy.

Do oferty terenów inwestycyjnych OSI Włocławka zaliczyć należy również obszary inwestycyjne w miejscowościach przyległych i sąsiadujących z węzłem autostradowym Kowal oraz drogą krajową nr 91 (miejscowości: Dąbrówka, Unisławice). Samorząd gminy Kowal jest w fazie opracowywania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego przeznaczającego tereny przylegające do węzła autostradowego Kowal oraz drogi krajowej nr 91 na potrzeby inwestycyjne.

Ponadto na terenie OSI Włocławka tereny przeznaczone pod inwestycje zlokalizowane są także w gminach Włocławek, Chocień, Lubanie oraz w mieście Kowal, wyznaczone głównie na gruntach prywatnych i Skarbu Państwa, z przeznaczeniem produkcyjno-usługowym, składowym, magazynowym, mieszkaniowym.

IX. Branże przyszłości

Na podstawie przeprowadzonej w 2014 r. analizy⁴⁵ zdiagnozowano pięć branż przyszłości w rozwoju miasta – branż charakteryzujących się znaczącym potencjałem rozwojowym, który odpowiednio rozwinięty i wykorzystany może pozytywnie wpłynąć na rozwój OSI Włocławka:

⁴³<http://inwestuj.brzesckujawski.pl/index.php?lang=pl>

⁴⁴<http://stowarzyszenie1.pl/files/36.pdf>

⁴⁵ W ramach realizacji opracowania pt. Analiza rynku pracy miasta Włocławek i jego obszaru funkcjonalnego oraz branże przyszłości w rozwoju miasta, AGERON Polska za zlecenie Gminy Miasta Włocławek, sierpień 2014

- **Budownictwo i produkcja materiałów budowlanych**

Istotną część przemysłu OSI Włocławka stanowią przedsiębiorstwa skupiające swoją działalność wokół robót drogowych i budowlanych oraz produkcji materiałów do nich wykorzystywanych. Grupa ta jest znacząco rozproszona tematycznie, jednak ze względu na wspólny podstawowy przedmiot działalności, należy uznać w niej potencjał specjalizacyjny OSI Włocławka. Wśród firm tej grupy wyróżniają się m.in. Budizol Sp. z o.o. S.K.A, firma budowlana; Firma Inżynieryjno – Drogowa "DROGTOM" Sp. z o.o.; HUSAR Budownictwo Inżynieryjne S.A.; INSTAL-PROJEKT Gawłowski, Ścierzyński Spółka Jawna, producent grzejników; Sanitec KOŁO Sp. z o.o., wiodący producent i dystrybutor ceramiki łazienkowej w Polsce; ANWIS Polska Sp. z o.o., producent przesłon okiennych; Brüggmann S.A., producent okiwno-drzwiowych profili z PCW.

- **Przetwórstwo chemiczne i metalowe**

Drugim znaczącym elementem przemysłu OSI Włocławka są firmy przetwórstwa chemicznego i metalowego. Branże te prosperują w analizowanym obszarze od wielu lat, przez co stanowią korzystny punkt wyjścia do poprawy sytuacji gospodarczej OSI Włocławka. Spośród firm branży chemicznej są to m.in. Anwil S.A., producent nawozów azotowych, tworzyw sztucznych oraz chemikaliów; Zakłady Wytwórcze Cheko Sp. z o. o., producent opakowań z tworzyw sztucznych; D&R Dispersions&Resins Sp. z o. o., producent surowców chemicznych; Brüggmann S.A. (patrz Budownictwo i produkcja materiałów budowlanych), producent okiwno-drzwiowych profili z PCW; Indorama Ventures Poland Sp. z o.o., producent granulatu PET. Branża przetwórstwa chemicznego jest silnie zdominowana przez Anwil S.A., jednak uwzględniając potencjał rozwojowy i wpływ firmy Anwil S.A. na rozwój OSI Włocławka należy potraktować ją jako branżę przyszłości i dążyć do jej rozwoju w oparciu o potencjał rozwojowy Anwilu S.A. W przypadku przetwórstwa metalowego, spośród najważniejszych firm wymienić można m.in.: Guala Closures DGS Poland S.A., producent zakrywek do opakowań szklanych; DRUMET Liny i Druty sp. z o.o., producent lin i drutów stalowych; Wika Polska Sp. z o. o., producent aparatury kontrolno-pomiarowej.

- **Transport i logistyka**

Znaczącą szansą rozwojową, która ma potencjał pozytywnie wpłynąć w najbliższej przyszłości na rozwój OSI Włocławka jest ukończona w tym roku autostrada A1. Trzy węzły zlokalizowane na terenie OSI Włocławka, stwarzają szansę na utworzenie z Włocławka centrum logistycznego o wymiarze regionalnym i ponadregionalnym. Należy mieć na uwadze, że wiąże się to z rozwojem nie tylko centrów logistycznych, ale i z rozwojem bazy usługowej świadczącej usługi dla nowo rozwijającej się branży. Za najważniejszą funkcjonującą obecnie na terenie OSI Włocławka firmę z branży transport i logistyka należy uznać Raben Polska sp. z o.o. - międzynarodowe przedsiębiorstwo logistyczne, posiadające na terenie OSI Włocławka swój oddział.

- **Produkcja i przetwórstwo spożywcze**

Branżą tradycyjnie i trwale związaną z OSI Włocławka jest produkcja i przetwórstwo spożywcze. Spośród głównych przedsiębiorstw należy wymienić firmy takie jak Bakalland S.A.⁴⁶, PPHU Bomilla Sp. z o. o., producent słodczy, Kujawska Spółdzielnia Mleczarska (KeSeM), Brześć S.J. Zakład Produkcji Cukierniczej Wiesław Sipa i Wspólnicy, RUN-CHŁODNIA we Włocławku Sp. z o.o. producent i usługodawca w dziedzinie głębokiego mrożenia oraz Polskie Przetwory Sp. z o.o.⁴⁷.

---

⁴⁶ Bakalland w drugim kwartale 2014 r. przejął zakłady Delecta stanowiące własność Rieber Foods

⁴⁷ Polskie Przetwory Sp. z o.o. w pierwszym kwartale 2014 r. przejęły od Agros-Nova Sp. z o.o. zakłady KZPOW

Uwzględnienie produkcji i przetwórstwa spożywczego w grupie branż przyszłości pozwoli na stabilizację rozwoju całego OSI Włocławka.

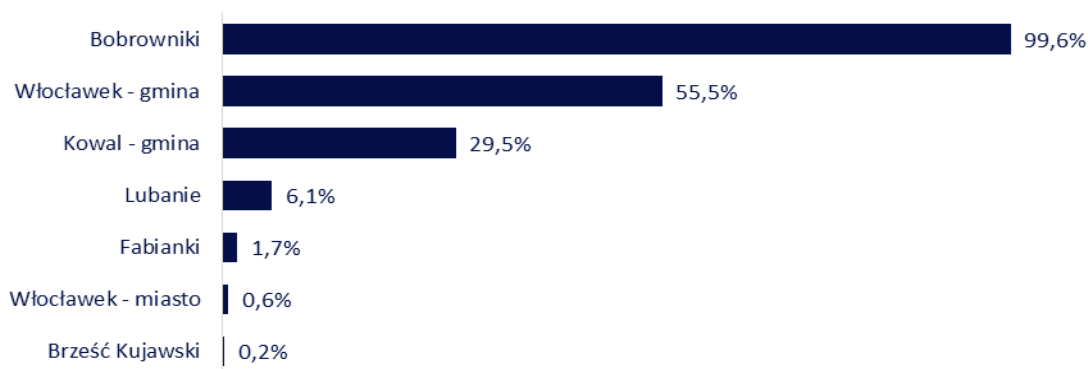
▪ **Zrównoważona turystyka**

Wyróżniająca się jakość środowiska przyrodniczego, w tym dostępność Zalewu Włocławskiego i zasobów uzdrowiska Wieniec-Zdrój, stanowi istotny atut i potencjał rozwojowy OSI Włocławka. Zalew Włocławski stanowi połowę długości odcinka Wisły znajdującego się w granicach OSI Włocławka (pomiędzy 618 a 672,85 km rzeki). Jest to sztuczny zbiornik, którego górna i środkowa część położona jest na terenie województwa mazowieckiego, a dolna na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Zbiornik ma powierzchnię 75 km², długość ok. 57 km i średnią głębokość ok. 5,5 m. Pełni on funkcje retencyjną, energetyczną i rekreacyjną. Wieniec Zdrój jest miejscowością uzdrowską położoną w gminie Brześć Kujawski. Jej atrakcyjność turystyczna opiera się głównie na atutach przyrodniczych i łagodnym klimacie. Na terenie uzdrowiska występują bogate złoża borowiny oraz źródło wody siarczanowej. Pełne wykorzystanie potencjału zarówno obydwu powyższych elementów jak i innych atrakcji turystycznych OSI Włocławka, w tym lotniska w Kruszynie, uzależnione będzie od rozbudowy infrastruktury turystycznej z nimi związanej. Inwestycją wpisującą się w te założenie jest zakończona w 2015 roku rozbudowa bazy noclegowej uzdrowiska Wieniec—Zdrój, która przyczyniła się do wzrostu liczby miejsc noclegowych z obecnych ok. 200 do ponad 1100.

X. Turystyka

OSI Włocławka posiada liczne walory przyrodnicze, które wpływają na zwiększenie atrakcyjności turystycznej tego terenu. Należy do nich zaliczyć obszary prawnie chronione, wśród których występują: rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu i użytki ekologiczne. W 2013 r. znajdowały się one w granicach administracyjnych 7 gmin i zajmowały łączną powierzchnię 25 770,5 ha, co stanowiło 25% całej powierzchni OSI Włocławka. Jest to wartość niższa niż dla województwa kujawsko-pomorskiego i Polski, gdzie wskaźnik ten wynosił odpowiednio 31,8% i 32,5%. Największym udziałem obszarów prawnie chronionych charakteryzowała się gmina Bobrowniki – 99,6%, najmniejszym natomiast dwie gminy miejskie: Brześć Kujawski i Włocławek, gdzie odsetek ten wynosił odpowiednio 0,2% i 0,6%.

Wykres 19. Udział obszarów prawnie chronionych w OSI Włocławka w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

OSI Włocławka cechuje się lesistością na poziomie 26%, jest to wielkość poniżej średniej lesistości w kraju (29,4%), ale powyżej wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego (23,4%).

Część terenów leżących w granicach administracyjnych gmin Bobrowniki, Fabianki i Lubanie znajduje się w Obszarze Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej. Został on utworzony w celu ochrony walorów krajobrazowych i przyrodniczych terenów nadwiślańskich oraz mikroklimatu występującego w Ciechocinku i jego okolicach. Jako główny walor Obszaru traktowana jest obecność rzek (Wisły, Tążyny i Mieni) oraz lasów⁴⁸.

Część powierzchni gmin Kowal i Włocławek znajduje się w obszarze Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego. Park stanowi część korytarza ekologicznego, który łączy Kampinoski Park Narodowy z Puszcą Bydgoską i Borami Tucholskimi oraz posiada liczne walory krajobrazowe i kulturowe (zabytki, architektura). Cechą charakterystyczną Parku są wydmy, na których występują zbiorowiska leśne. Ważnym elementem decydującym o atrakcyjności Parku jest sieć hydrologiczna – 43 jeziora, w tym jezioro Gościąg⁴⁹.

Na terenie OSI Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie zlokalizowanych jest sześć rezerwatów przyrody:

- Rezerwat przyrody Jezioro Rakutowskie – faunistyczny, obejmujący jezioro i przyległe tereny podmokłe, stanowiący miejsce bytowania około 98 gatunków ptaków;
- Rezerwat przyrody Dębice – leśny, chroniący lasy dębowe, zarośla i łąki;
- Rezerwat przyrody Wójtowski Grąd – leśny, chroniący grąd i bory mieszane na zboczu wydmy;
- Rezerwat przyrody Gościąg – geomorfologiczny, chroniący osady denne w Jeziorze Gościąg oraz otaczające je torfowiska i lasy;
- Rezerwat przyrody Jazy – leśny, chroniący starodrzew sosnowy;
- Rezerwat Kulin – florystyczny, chroniący roślinność charakterystyczną dla lasostepów - dyptam (krzew Mojżesza).

W gminach Brześć Kujawski, Kowal, Włocławek, Lubanie i mieście Włocławek występują użytki ekologiczne. Należą do nich obszary, które są istotne ze względu na zachowanie różnorodności biologicznej, a ich wyznaczenie służy ochronie konkretnych ekosystemów. Przykładami użytków mogą być: naturalne zbiorniki wodne, oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska⁵⁰.

Na terenie OSI Włocławka występuje sześć obszarów Natura 2000:

Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk:

- Błota Kłócieńskie - obszar o powierzchni 3 899,28 ha obejmujący tzw. Nieckę Kłócieńską, leżącą w mezoregionie Kotliny Płockiej. W centrum obszaru znajduje się jezioro Rakutowskie. Jezioro charakteryzuje się bogatą roślinnością wodną. Wokół jeziora rozciąga się kompleks ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk. Brzegi jeziora są w znacznej części porośnięte wilgotnymi lasami łęgowymi i olsami. Na obszarze Błot Kłócieńskich zidentyfikowano 12 typów siedlisk przyrodniczych.
- Włocławska Dolina Wisły - obszar o powierzchni 4 763,76 ha obejmujący fragment doliny Wisły o długości ok. 30 km między tamą we Włocławku, a miejscowością Nieszawa. Obszar

⁴⁸<http://www.bip.czernikowo.pl/plik,17631,prognoza-oddziaływania-na-srodowisko.pdf>

⁴⁹<http://www.nasze.kujawsko-pomorskie.pl/przyroda/parki-krajobrazowe/gostynisko-wocawski-park-krajobrazowy.html>

⁵⁰<http://www.nasze.kujawsko-pomorskie.pl/przyroda/uzytki-ekologiczne.html>

ma znaczenie głównie ze względu na występujące tu lasy łęgowe i cenne siedliska przyrodnicze charakterystyczne dla dolin dużych rzek. Łącznie stwierdzono tu 8 rodzajów siedlisk z I Załącznika Dyrektywy Siedliskowej, 5 gatunków zwierząt z Dyrektywy Siedliskowej, 22 gatunki roślin i zwierząt wymienione na lokalnych i krajowych czerwonych listach. Ponadto stwierdzono tu 52 gatunki ptaków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej.

- Cyprianka - obszar o powierzchni 109,28 ha, obejmujący zespół torfianek i naturalnych dystroficznych zbiorników wodnych położonych na północny-zachód od wsi Cyprianka. Zbiorniki wodne stanowią jedyne w województwie siedlisko strzebli błotnej. Brzegi zbiorników porośnięte są zaroślami wierzbowymi.

Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków:

- Błota Rakutowskie - obszar o powierzchni 4 437,9 obejmujący Jezioro Rakutowskie wraz z przybrzeżnym pasem zalewowych łąk turzycowych oraz przylegający do nich kompleks leśny. Obszar stanowi ostoję ptasią o randze europejskiej E 42. Występują tu co najmniej 24 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady i 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. Licznie występują błotniak łąkowy, rybitwa czarna i dzięcioł średni. W okresie wędrówek występują tu: głowienka, cyraneczka, czernica, płaskonos, łyska, krwawodziób, czajka i rybitwa czarna.
- Dolina Dolnej Wisły - obszar o powierzchni 33 559,04 ha rozciągający się wzdłuż 260 kilometrowego odcinka Wisły. Występuje tu co najmniej 28 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej i 9 gatunków z polskiej czerwonej księgi. W okresie łęgowym występują tu: błotniak stawowy, bielik, rybitwa rzeczna, rybitwa białowolica, zimorodek, jarzębatka, sieweczka rzeczna, brodziec piskliwy i wiele innych.
- Żwirownia Skoki - obszar o powierzchni 166,32 ha, obejmujący wypelnione wodą doły po żwirowni. Na zbiornikach znajdują się liczne wyspy, które stanowią kolonie łęgowe mewy śmieszki, rybitwy rzecznej, mewy siwej i czarnogłowej. W zachodniej części obszaru nadal funkcjonuje kopalnia kruszywa.

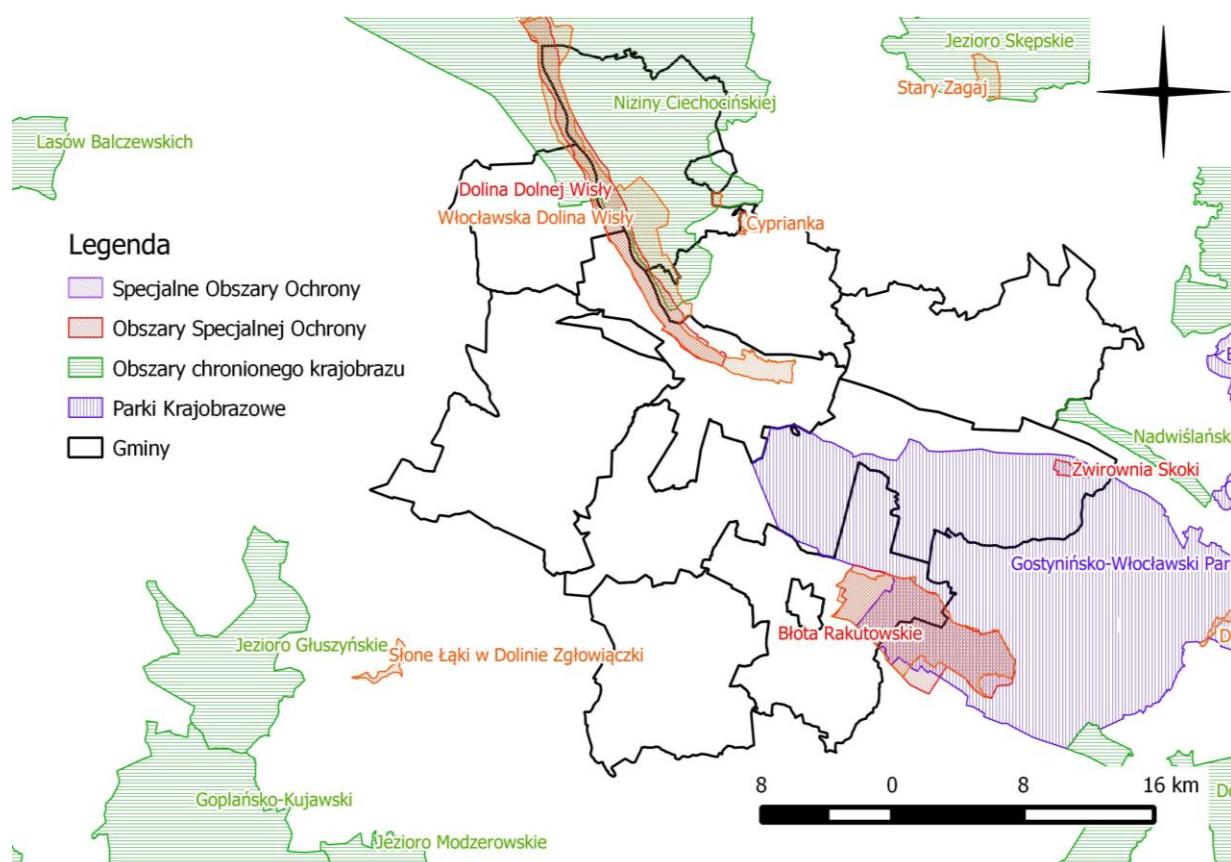
Tabela 29. Obszary chronione w OSI Włocławka według formy ochrony prawnej

Forma ochrony	Obszar chroniony	Gmina			
Park krajobrazowy	Gostynińsko-Włocławski Krajobrazowy	Park			
		gmina Kowal gmina Włocławek			
Rezerwat przyrody	Rezerwat przyrody Jezioro Rakutowskie Rezerwat przyrody Dębice Rezerwat przyrody Wójtowski Grąd Rezerwat przyrody Gościąż Rezerwat przyrody Jazy Rezerwat przyrody Kulin	gmina Kowal gmina Włocławek gmina Włocławek gmina Włocławek gmina Włocławek miasto Włocławek			
		Obszar chronionego krajobrazu	Obszar Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej	Bobrowniki Fabianki Lubanie	
			Użytek ekologiczny	–	Brześć Kujawski gmina Kowal gmina Włocławek Lubanie miasto Włocławek
				Obszar Natura 2000	Błota Kłócińskie

	Bobrowniki
	Fabianki
	miasto Włocławek
	Lubanie
Włocławska Dolina Wisły	Fabianki
Cyprianka	gmina Kowal
Błota Rakutowskie	Bobrowniki
	Fabianki
Dolina Dolnej Wisły	miasto Włocławek
	Lubanie
Żwirownia Skoki	gmina Włocławek

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.nasze.kujawsko-pomorskie.pl/>

Rysunek 11. Położenie OSI Włocławka na tle obszarów chronionych

Źródło: Prognoza Oddziaływania na Środowisko „Strategii rozwoju obszaru funkcjonalnego Włocławka na lata 2014-2020”

Zatrzymanie utraty bioróżnorodności jest jednym z kluczowych zadań realizowanych na obszarach Natura 2000, które służą ochronie najcenniejszych gatunków roślin i zwierząt oraz siedlisk. Ochroną obejmuje się nie tylko obszary naturalne, już chronione, ale co jest bardzo ważne również tereny, które od wielu lat użytkowane są przez człowieka, a mimo wszystko na których spotkać można towarzyszące człowiekowi gatunki cennych roślin i zwierząt. Głównym zadaniem jest ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień, utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów,

tworów i składników przyrody oraz kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody.

Walory turystyczno - przyrodnicze

System zieleni miejskiej Włocławka oparty jest o dolinę Wisły, otaczający miasto kompleks leśny i system terenów leśnych i zieleni nad Zgłowiączką. Najcenniejszym walorem przyrodniczym terenów otwartych nad Zgłowiączką jest rzeka, która wraz z pasem przyległych terenów stanowi wartość przyrodniczą i estetyczną, unikalną w warunkach miejskich, nadającą terenom położonym w jej dolinie rolę korytarza ekologicznego łączącego tereny leśne poza miastem, poprzez Park H. Sienkiewicza z ujściem rzeki Zgłowiączki do Wisły.

Park im. H. Sienkiewicza stanowi ważny element w strukturze przestrzennej miasta, będący miejscem spacerów i wypoczynku. Na bieżąco prowadzi się szereg działań, pielęgnujących zasoby i podnoszących walory estetyczne parku. Park ten jest wpisany do rejestru zabytków ze względu na jego wyjątkową wartość historyczną (powstanie parku datuje się ok. 1870 r.).

Istotne z punktu widzenia turystyki uzdrowiskowej i wypoczynkowej jest uzdrowisko Wieniec Zdrój położone w gminie Brześć Kujawski, w którego skład wchodzi: Zakład Przyrodolecznicy, Pensjonat Medical Spa Jutrzenka, Zakład Pielęgnacyjno- Opiekuńczy, Sanatorium Hutnik, Uzdrowiskowy Zespół Szpitalny Zacisze-Hel, Pijalnia wód mineralnych, Park zdrojowy. W czerwcu 2015 roku oddana została do użytkowania przebudowana w części dotychczasowa baza sanatoryjna oraz wybudowany nowy pensjonat Medical SPA Jutrzenka. Do dyspozycji kuracjuszy powstał duży, nowoczesny pensjonat ze SPA, jacuzzi, aquaparkiem, fitness, restauracjami, bowlingiem i szeregiem innych atrakcji. Odwiedzający Medical SPA Jutrzenka będą mogli wypoczywać w prawie 500 komfortowo wyposażonych pokojach.

Atrakcyjność turystyczna uzdrowiska Wieniec Zdrój opiera się głównie na atutach przyrodniczych i łagodnym mikroklimacie miejscowości i jej okolic. Jedną z atrakcji turystycznych jest pomnik przyrody – dąb szypułkowy Siostry Amelii. Na terenie uzdrowiska występują także bogate złoża borowiny oraz źródło wody siarczanowej. Do infrastruktury turystycznej w uzdrowisku można zaliczyć ścieżki spacerowe: przyrodniczą i nordic walking, wyposażone w miejsca odpoczynku. Wieniec Zdrój kieruje swoją ofertę głównie do pacjentów. Może też pełnić rolę miejsca rekreacji i turystyki weekendowej dla mieszkańców OSI Włocławka. Jako produkty turystyczne uzdrowiska Wieniec Zdrój można wskazać:

- lecznictwo uzdrowiskowe w szpitalu i sanatorium;
- wodę mineralną „Selenka”, która pochodzi z miejscowej rozlewni wód;
- borowinę pozyskiwaną z lokalnych złóż⁵¹.

Rolę atrakcji turystycznej może pełnić lotnisko Aeroklubu Włocławskiego im. Stanisława Skarżyńskiego, które znajduje się we wsi Kruszyn (gmina Włocławek) i jest oddalone o 11 km od centrum Włocławka. Na lotnisku odbywają się różnego rodzaju szkolenia lotnicze, które umożliwiają m.in. uzyskanie licencji pilota turystycznego. Lotnisko w Kruszynie jest również miejscem odbywania się festynów, pokazów i zawodów lotniczych – rangi międzynarodowej, ogólnopolskiej i regionalnej.

⁵¹<http://www.uzdrowisko-wieniec.pl/>,

Wśród nich można wyróżnić np. zawody szybowcowe, balonowe, spadochronowe, modelarskie i latawcowe.

W obrębie OSI Włocławka znajduje się 21 jezior o powierzchni powyżej 10 ha. Bardzo sprzyjającym dla rozwoju różnych form turystyki jest występowanie w sąsiedztwie jezior terenów leśnych. Jedenaście jezior zlokalizowanych jest w gminie Włocławek, wśród których największe to: Wikaryjskie (50,9 ha), Zbiornik Skoki Duże (47,7 ha) i Gościąż (45,5 ha). W gminie Choceń znajdują się cztery jeziora: Borzymowskie 175,0 ha, Krukowskie 42,6 ha, Szczutkowskie 20,9 ha i Szczytnowskie 67,7 ha. Na terenie gminy Kowal występują trzy jeziora: Rakutowskie Wielkie (300,5 ha), Krzewent (37,5 ha) i Lubiechowskie (16,6 ha). W gminie Dobrzyń nad Wisłą występują dwa jeziora, Chalińskie o powierzchni 122,5 ha i Lenie 20,3 ha. W gminie Fabianki zlokalizowane jest jezioro Chełmca o powierzchni 81,1 ha. W mieście Włocławek zlokalizowane są jeziora o powierzchni poniżej 10 ha, należą do nich: Rybnica (7,6 ha) i Czarne (1,0 ha).

Jedną z największych atrakcji turystycznych analizowanego obszaru jest Zbiornik Włocławski, który stanowi połowę długości odcinka Wisły znajdującego się w granicach OSI Włocławka (pomiędzy 618 a 672,85 km rzeki). Jest to sztuczny zbiornik, którego górna i środkowa część położona jest na terenie województwa mazowieckiego, a dolna na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Zbiornik ma powierzchnię 75 km², długość ok. 57 km i średnią głębokość ok. 5,5 m. Pełni funkcje: retencyjną, energetyczną i rekreacyjną. Ze Zbiornikiem graniczą bezpośrednio 4 gminy analizowanego obszaru: miasto Włocławek, gmina Włocławek, Fabianki i Dobrzyń nad Wisłą⁵².

Zbiornik Włocławski uznawany jest za jeden z najbardziej atrakcyjnych rejonów w środkowej Polsce. O jego potencjale turystyczno-rekreacyjnym decydują zasoby wodne, umożliwiające uprawianie żeglarstwa i sportów wodnych oraz szata roślinna (lasy sosnowe) i rzeźba terenu (skarpa wiślana, liczne punkty widokowe). Rejon ten odznacza się wyjątkowymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, które chronione są w ramach wskazanych wcześniej obszarów: Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego, Rezerwatu przyrody Kulin, obszarów Natura 2000. Okolice Zbiornika charakteryzują się również występowaniem walorów kulturowych. Szczególną uwagę należy zwrócić na dwa miasta – Włocławek i Dobrzyń nad Wisłą, w których zachowany został historyczny układ urbanistyczny, liczne zabytki architektury sakralnej i miejskiej. W okolicznych wsiach można natomiast podziwiać zespoły dworsko-parkowe oraz drewniane chaty, gajówki, osady leśne, kościoły, cmentarze. Charakter rejonu Zbiornika Włocławskiego i jego zagospodarowanie umożliwi uprawianie różnych typów turystyki: wypoczynkowo-pobytowej, krajoznawczej, pielgrzymkowej, edukacyjnej i wodnej⁵³.

Należy podkreślić, że „*pomimo zagospodarowania turystycznego wszystkich najbardziej atrakcyjnych miejsc w obrębie rejonu, funkcjonująca tu infrastruktura turystyczna jest ukierunkowana na niewielkie grupy odbiorców i nie generuje ruchu turystycznego o istotnym znaczeniu gospodarczym*”⁵⁴. Do istniejących obiektów, które pełnią funkcje turystyczne, rekreacyjne i sportowe można zaliczyć mariny, port wodny, punkt surfingowy, ośrodki wypoczynkowe. W sąsiedztwie Zbiornika funkcjonuje 8 obiektów, których wyposażenie umożliwi uprawianie sportów wodnych.

⁵²Koncepcja rozwoju i zagospodarowania przestrzennego terenów wokół Zbiornika Włocławskiego, Kujawsko – Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku, kwiecień 2013

⁵³Ibidem

⁵⁴Ibidem, str. 29

Większość z nich zlokalizowana jest w gminie Włocławek, w pozostałych gminach znajdują się pojedyncze obiekty. Wśród nich tylko 3 posiadają bazę noclegową, a w 5 organizowane są różnego rodzaju przedsięwzięcia, np. imprezy masowe, regaty, rejsy. Warto zaznaczyć, że infrastruktura jest wykorzystywana sezonowo, głównie przez mieszkańców Włocławka oraz Warszawy i Łodzi, którzy wybierają Zbiornik Włocławski jako miejsce wypoczynku weekendowego. Poza wskazanymi obiektami należy zwrócić uwagę na jeszcze jeden – pomnik pamięci ks. Jerzego Popiełuszki przy stopniu wodnym we Włocławku. Stanowi on cel dla wielu grup pielgrzymkowych oraz jest jednym z elementów (obok Punktu Informacji Pielgrzymkowej, Muzeum męczeństwa błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki) wpływających na rozwój tego typu turystyki w rejonie Zbiornika.

Tabela 30. Obiekty infrastruktury turystycznej w rejonie Zbiornika Włocławskiego

Obiekt	Wyposażenie, zakres działalności	Gmina
Marina przy stopniu wodnym we Włocławku	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stanowisko postojowe dla jednostki spacerowej, ▪ stanowiska cumownicze i slip dla małych jednostek pływających, ▪ wypożyczalnia kajaków i rowerów wodnych, ▪ bosmanat i sanitariaty, ▪ organizacja imprez masowych – regaty, pokazy na wodzie, rejsy statkiem pasażerskim. 	miasto Włocławek
Przystań wioślarska Włocławskiego Towarzystwa Wioślarskiego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zadaszony basen postojowy, ▪ pomosty cumownicze, ▪ slip, ▪ taras widokowy. 	miasto Włocławek
Port w Dobrzyniu nad Wisłą	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stanowiska cumownicze dla małych jednostek pływających, ▪ boisko do piłki plażowej, ▪ sanitariaty, ▪ organizacja regat. 	Dobrzyń nad Wisłą
Marina w Zarzeczewie, stanowiąca własność Yacht Clubu Anwil	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stanowiska cumownicze i slip dla małych jednostek pływających, ▪ wypożyczalnia jachtów i innych jednostek pływających, warsztat, ▪ budynek klubu z sanitariatami, bar, tereny piknikowe, parking, ▪ organizacja regat, rejsów, imprez okolicznościowych, prowadzenie szkoleń. 	Fabianki
Marina w Dobiegniewie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stanowiska cumownicze i slip dla małych jednostek pływających, hangar remontowy, ▪ plaża piaszczysta, ▪ zaplecze hotelowe i gastronomiczne, kemping, parking, 	gmina Włocławek

Obiekt	Wypożyczenie, zakres działalności	Gmina
	<ul style="list-style-type: none"> organizacja rejsów jachtami motorowymi. 	
Gościniec „Pod Żaglami” w Skokach Dużych	<ul style="list-style-type: none"> stanowiska cumownicze dla małych jednostek pływających, wypożyczalnia sprzętu rekreacyjnego, plaża trawiasta z możliwością rozbijania namiotów, miejsca piknikowe, plac zabaw, zaplecze hotelowo-gastronomiczne, parking. 	gmina Włocławek
Ośrodek Wypoczynkowy w Wistce Szlacheckiej	<ul style="list-style-type: none"> przystań dla małych jednostek pływających, plaża piaszczysta, domki kempingowe, organizacja imprez turystyczno-rekreacyjnych i rejsów. 	gmina Włocławek
Punkt surfingowy w Modzerowie	<ul style="list-style-type: none"> brak infrastruktury. 	gmina Włocławek

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Koncepcji rozwoju i zagospodarowania przestrzennego terenów wokół Zbiornika Włocławskiego*

W gminie Włocławek dostępna jest baza noclegowa zlokalizowana w rejonie Zbiornika Włocławskiego, w skład której wchodzi trzy obiekty noclegowe wymienione w Tabeli 30. Oferują one 100 miejsc noclegowych w domkach letniskowych oraz 120 miejsc w pokojach gościnnych.

W 2013 r. na terenie OSI Włocławka wg danych GUS działało 16 obiektów noclegowych, które stanowiły 0,16% wszystkich obiektów w Polsce, 4,8% w województwie kujawsko-pomorskim. Znajdowały się one w 4 gminach analizowanego obszaru. Warto podkreślić, że większość obiektów (9, czyli 56,3%) była zlokalizowana w mieście Włocławek. W pozostałych gminach ich liczba wynosiła: 4 w przypadku Brześcia Kujawskiego, 2 w przypadku Dobrzynia nad Wisłą i 1 w przypadku gminy Kowal. Przeważającą część stanowiły obiekty hotelowe, czyli hotele, motele i pensjonaty. We Włocławku i Dobrzyniu nad Wisłą działały także schroniska młodzieżowe, a w Brześciu – zakłady uzdrowiskowe, powiązane z miejscowością uzdrowiskową Wieniec Zdrój. Wszystkie wskazane obiekty, poza jednym, należały do grupy obiektów całorocznych

Tabela 31. Liczba obiektów noclegowych w OSI Włocławka w 2013 r.

Obiekt noclegowy	Gmina	Liczba obiektów w gminie
	miasto Włocławek	8
Obiekt hotelowy	Brześć Kujawski	1
	gmina Kowal	1
	miasto Włocławek	1
Schronisko młodzieżowe	Dobrzyń nad Wisłą	1
	Brześć Kujawski	3
Zakład uzdrowiskowy	Brześć Kujawski	3

Inne	Dobrzyń nad Wisłą	1
------	-------------------	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Wskazane obiekty w 2013 r. dysponowały 940 miejscami noclegowymi, które stanowiły 0,13% wszystkich miejsc w Polsce oraz 3,6% w województwie kujawsko-pomorskim. Różnice między ich liczbą w 4 wymienionych wcześniej gminach były znaczące. Ponad połowa miejsc (539, czyli 57,3%) znajdowała się we Włocławku, a około 1/3 (322, czyli 34,3%) w Brześciu Kujawskim. W pozostałych gminach ich liczba była zdecydowanie mniejsza i wynosiła 44 w przypadku Dobrzynia nad Wisłą (4,7%) i 35 w przypadku gminy Kowal (3,7%). Można zatem stwierdzić, że miejsca noclegowe dla turystów odwiedzających analizowany obszar zapewnia głównie miasto Włocławek.

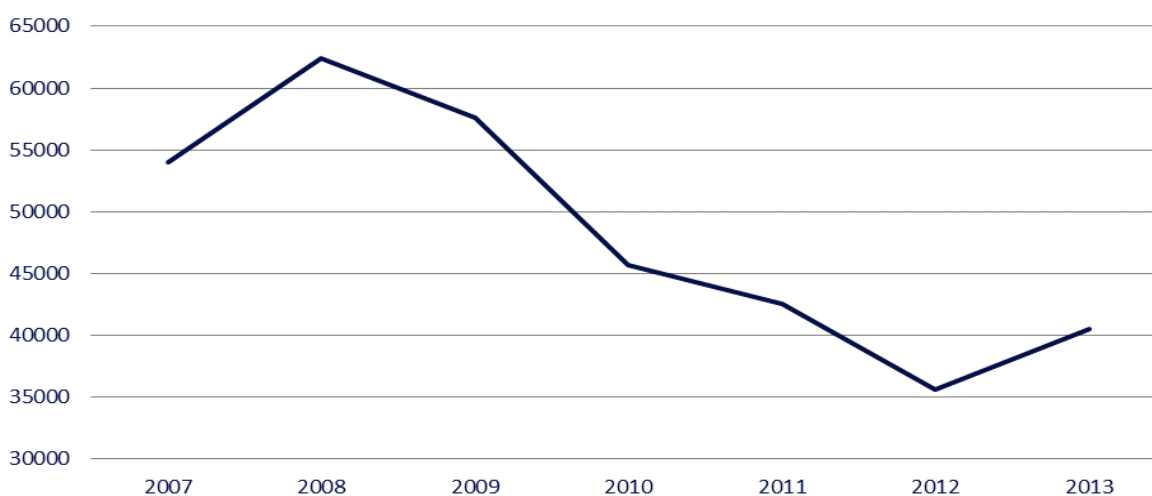
Wykres 20. Liczba miejsc noclegowych w OSI Włocławka w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

W latach 2007-2013 analizowany obszar odwiedziło 338 363 turystów, z których przeważającą większość stanowili turyści krajowi (311 994, czyli 92,2%), a tylko niewielką część turyści zagraniczni (26 369, czyli 7,8%). Osoby odwiedzające teren OSI Włocławka stanowiły 6% wszystkich turystów w województwie. W analizowanym okresie liczba turystów podlegała wahaniom, jednak przez większość czasu zauważalna była tendencja spadkowa. Do 2008 r. liczba turystów rosła, osiągając najwyższą wartość w ciągu 7 lat – 62 389. Następnie systematycznie zaczęła spadać w 2012 r. wyniosła 35 625 – była więc niższa od najwyższej wartości o 42,9 %. Po 2012 r. zanotowano ponowny wzrost liczby turystów o 13,8% w stosunku do roku poprzedniego. Na tle całego województwa OSI Włocławka prezentuje się gorzej – w regionie od 2009 r. utrzymywała się tendencja wzrostowa.

Wykres 21. Liczba turystów OSI Włocławka w latach 2007-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

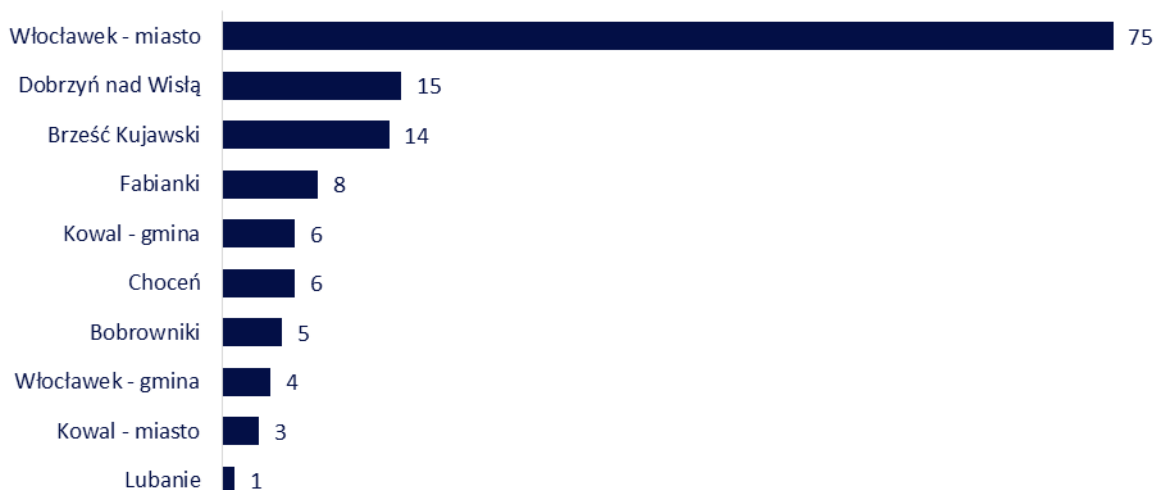
W 2013 r. w OSI Włocławka znajdowały się ścieżki rowerowe o łącznej długości 48,3 km. Były zlokalizowane w 5 gminach – mieście Włocławek oraz gminach Włocławek, Brześć Kujawski, Choceń i Lubanie. Warto zaznaczyć, że przez Włocławek i jego okolice przebiegają znakowane szlaki rowerowe, których skalę trudności można określić jako łatwą lub bardzo łatwą. Należą do nich:

- czarny szlak rowerowy: Jezioro Wikaryjskie – Włocławek – Wieniec Zdrój, o długości 20 km,
- czerwony szlak rowerowy: Włocławek – Nieszawa – Ciechocinek, o długości 38 km,
- szlak czerwony w Gostynińsko-Włocławskim Parku Krajobrazowym: Włocławek – Józefowo – Smólnik – Goreń – Skrzyńki – Gostynin – Gorzewo – Łąck – Góry – Płock, o długości 56 km,
- szlak niebieski w Gostynińsko-Włocławskim Parku Krajobrazowym: Smólnik – Goreń – Baruchowo, o długości 24 km.

Przez teren miasta Włocławek, gminy Włocławek, Lubanie, Fabianki, Dobrzyń nad Wisłą i Bobrowniki przebiega Wiśłana Trasa Rowerowa, będąca ogólnopolskim projektem dotyczącym utworzenia szlaku rowerowego wzdłuż Wisły. Łączy ona Beskidy z Bałtykiem, przebiega przez obszar 8 województw i liczy ok. 1200 km długości. W granicach województwa kujawsko-pomorskiego składa się z dwóch części: lewobrzeżnej i prawobrzeżnej⁵⁵. Włocławek jest również jednym z istotnych punktów planowanego fragmentu Międzynarodowego Szlaku Rowerowego EuroVelo 2 – Szlaku Stolic. Jest to trasa przebiegająca przez Irlandię, Wielką Brytanię, Holandię, Niemcy, Polskę, Białoruś i Rosję, a jej łączna długość wynosi 5 500 km⁵⁶.

W OSI Włocławka i obszarze powiązanych z nim funkcjonalnie znajduje się 137 obiektów wpisanych do rejestru zabytków (stan na dzień 30 czerwca 2014 r.). Są one zlokalizowane we wszystkich gminach analizowanego obszaru. Największą liczbą zabytków charakteryzuje się miasto Włocławek – jest ich 75, czyli 54,7% wszystkich. W pozostałych gminach ich liczba wynosi od 1 w przypadku gminy Lubanie do 15 w przypadku gminy Dobrzyń nad Wisłą.

Wykres 22. Liczba zabytków w OSI Włocławka w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa

⁵⁵<http://wtr.kujawsko-pomorskie.pl/>

⁵⁶<http://www.eurovelo.com/en/eurovelos>

Wśród najczęściej występujących obiektów należy wskazać kościoły, katedry, cmentarze, zespoły dworskie i pałacowe, parki, kamienice, domy oraz budynki przemysłowe (np. spichlerze, fabryki, młyny).

Do grupy zabytków zaliczane są m.in.:

- dzielnica Starego Miasta we Włocławku – XIII-XIX wiek,
- gotycka katedra Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny we Włocławku, z przełomu XIV i XV wieku,
- park miejski im. H. Sienkiewicza we Włocławku, z przełomu XIX i XX wieku,
- kanonia z 1649 r. we Włocławku,
- pałacyk Müshama z 1921 r. we Włocławku,
- zespół browaru Bojańczyka we Włocławku – 1832-1878 r.,
- ratusz z 1824 r. w Brześciu Kujawskim,
- park sanatoryjny z 1923 r. w miejscowości Wieniec Zdrój,
- zespół dworski i folwarczny z przełomu XIX i XX wieku w gminie Choceń,
- dwór w gminie Fabianki – 1908-1910 r.,
- drewniany kościół p.w. św. Marka Ewangelisty z 1765 r. w gminie Kowal,
- młyn gospodarczy w mieście Kowal – 1915-1918 r.,
- zespół kościoła p.w. św. Mikołaja z 1909 r. w Lubaniu,
- zespół dworski z pocz. XIX wieku w gminie Włocławek,
- ruiny zamku w Bobrownikach – XIV/XV wiek, poł. XVII wieku,
- kościół klasztorny franciszkanów z XV wieku w Dobrzyniu nad Wisłą⁵⁷.
- zespół folwarczny w Chełmicy Dużej, obejmujący: oficynę (stajnia) z pierwszej połowy XIX w.; oficynę (wozownia) z pierwszej połowy XIX w. oraz park dworski z końca XVIII w.

Stan zachowania poszczególnych zabytków OSI Włocławka jest w znaczącym stopniu zróżnicowany. Skrajnym przykładem mogą być ruiny zamku w Bobrownikach, które pomimo swojego atrakcyjnego położenia i możliwego do wykorzystania potencjału turystycznego pozostają niezagospodarowane, co nie sprzyja ich zachowaniu. Zabytkami zachowanymi w stopniu najwyższym są obiekty, które utrzymały lub którym przywrócono/nadano nowe funkcje użytkowe. Przykładami mogą być kościoły w całym obszarze OSI Włocławka, park sanatoryjny w miejscowości Wieniec Zdrój lub zespół browaru Bojańczyka we Włocławku funkcjonujący od 2013 r. jako Centrum Kultury „Browar B.”

XI. Jakość środowiska

Zanieczyszczenia powietrza

O jakości powietrza decyduje wielkość i przestrzenny rozkład emisji ze wszystkich źródeł z uwzględnieniem przepływów transgranicznych i przemian fizykochemicznych zachodzących w atmosferze. Przestrzenny rozkład emisji na terenie województwa kujawsko-pomorskiego jest zróżnicowany. Największe skupiska emitorów punktowych, jak i znaczna emisja liniowa związane są z obszarami zurbanizowanymi dużych miast.

⁵⁷ Rejestr zabytków udostępniany na stronie: <http://www.nid.pl>

Miasto Włocławek, podobnie jak całe województwo kujawsko – pomorskie, objęte jest monitoringiem powietrza prowadzonym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy. Włocławek podlega pod strefę „miasto Włocławek”⁵⁸.

W tabeli przedstawiono wyniki badań stężeń zanieczyszczeń powietrza wykonane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska dla strefy miasto Włocławek w 2013 r.

Tabela 32. Wyniki klasyfikacji strefy pod kątem ochrony zdrowia w 2013 r.

STREFA	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy												
	SO ₂	NO ₂	PM ₁₀	PM _{2,5}	C ₆ H ₆	CO	Pb	As	Cd	Ni	B/a/P (PM ₁₀)	O ₃ dc	O ₃ dt
Miasto Włocławek	A	A	C	A	A	A	A	A	A	A	C	A	D2

Źródło: *Roczna ocena jakości powietrza atmosferycznego w województwie kujawsko-pomorskim za rok 2013, WIOS Bydgoszcz*

Strefę miasto Włocławek dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, kadmu, arsenu, niklu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla i pyłu zawieszonego PM_{2,5} zaliczono do klasy A.

Do klasy C zaliczono strefę ze względu na poziom pyłu zawieszonego PM₁₀ i benzo(a)pirenu⁵⁹. Z uwagi na przekroczenia wartości dopuszczalnych dla stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀ i benzo(a)pirenu na terenie miasta obowiązuje „Programu ochrony powietrza dla strefy miasto Włocławek”.

Strefa miasto Włocławek ze względu na przekroczenia poziomu celu długoterminowego przez stężenia ozonu otrzymała klasę D2⁶⁰.

Ocena jakości powietrza na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego, także Włocławka, wskazuje, że główną przyczyną przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu jest emisja pochodząca z zakładów szczególnie uciążliwych, indywidualnych źródeł ciepła, a w drugim rzędzie emisja komunikacyjna.

Analiza emisji zanieczyszczeń powietrza według sektorów źródłowych w Unii Europejskiej w 2013 roku wskazuje, iż głównymi przyczynami emisji niemetanowych lotnych związków organicznych do powietrza są procesy przemysłowe, dwutlenku siarki – produkcja oraz dystrybucja energii, dwutlenku azotu – transport drogowy, natomiast amoniaku – rolnictwo⁶¹.

⁵⁸ W województwie kujawsko - pomorskim wydzielono 4 strefy; aglomerację bydgoską, miasto Toruń, miasto Włocławek i strefę kujawsko - pomorską (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza, Dz. U. 2012, poz. 914).

⁵⁹ Dla stref, w których został przekroczony poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji albo poziom docelowy (klasa C), zarząd województwa opracowuje projekt uchwały w sprawie programu ochrony powietrza, a sejmik województwa określa w drodze uchwały ten program. Natomiast dla stref, w których poziom substancji w powietrzu mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji (klasa B), zarząd województwa określa przyczyny przekroczenia poziomów dopuszczalnych i informuje ministra właściwego do spraw środowiska o działaniach podejmowanych w celu zmniejszenia emisji substancji powodujących przekroczenia (Dz.U.2001Nr62 poz. 627 art. 91a).

⁶⁰ Dla stref w klasie D2 nie jest wymagane opracowanie programu ochrony powietrza. Działania wymagane w tym przypadku to ograniczenie emisji lotnych związków organicznych jako prekursorów ozonu, które to działania powinny być ujęte w wojewódzkich programach ochrony środowiska.

⁶¹ Eurostat

Sytuacje wysokiej emisji benzo(a)pirenu, a co za tym idzie długie okresy bardzo wysokich stężeń benzo(a)pirenu w powietrzu, wzmacniają specyficzne dla naszego kraju warunki meteorologiczne: mroźne zimy (które wymuszają zwiększenie zużycia paliwa), cisze, słabe wiatry oraz inwersje temperatury (które powodują zaleganie powietrza i kumulację zanieczyszczeń), a także specyfika zagospodarowania przestrzennego miast – dzielnice ogrzewane węglem, zazwyczaj dzielnice starych, gęsto zabudowanych kamienic w centrach miast z bardzo słabym przewietrzaniem. Stosowanie innego paliwa lub systemu ogrzewania nie zależy wyłącznie od mieszkańców. Podstawową przeszkodą w realizacji modernizacji systemów ogrzewania jest zabytkowy charakter budynków lub całych jednostek urbanistycznych (często niezbędna jest termomodernizacja obiektów, prowadzenie prac budowlanych w obszarach będących pod ochroną konserwatorską). Mieszkańcy mają wyłącznie całkowity wpływ na wyeliminowanie stosowania paliwa „alternatywnego”, w postaci palnych odpadów komunalnych, które choć bardzo kaloryczne, spalane w warunkach domowych, pod względem emisji benzo(a)pirenu wielokrotnie przewyższają spalanie węgla lub drewna. Nie ma możliwości wpływania na warunki meteorologiczne, natomiast zmiana sposobu zagospodarowania poszczególnych dzielnic jest procesem długotrwałym. W związku z tym największy wpływ na poprawę jakości powietrza w ramach działań krótkoterminowych ma społeczeństwo, poprzez np.:

- używanie lepszego paliwa,
- ograniczanie o ile to możliwe ilości spalanego paliwa,
- zmianę sposobu przemieszczania się (rezygnacja z transportu indywidualnego).

Istotną barierę dla wyboru przez mieszkańców niskoemisyjnych systemów ogrzewania stanowi obecna, niestabilna polityka paliwowa państwa oraz wysokie ceny paliw niskoemisyjnych. Dodatkowo brak w polskim prawie mechanizmów umożliwiających wyegzekwowanie od osób fizycznych użytkownika urządzeń grzewczych spełniających określone wymogi w zakresie wielkości emisji substancji do powietrza.

Tabela 33. Informacja o stwierdzonym ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu w strefie „miasto Włocławek”

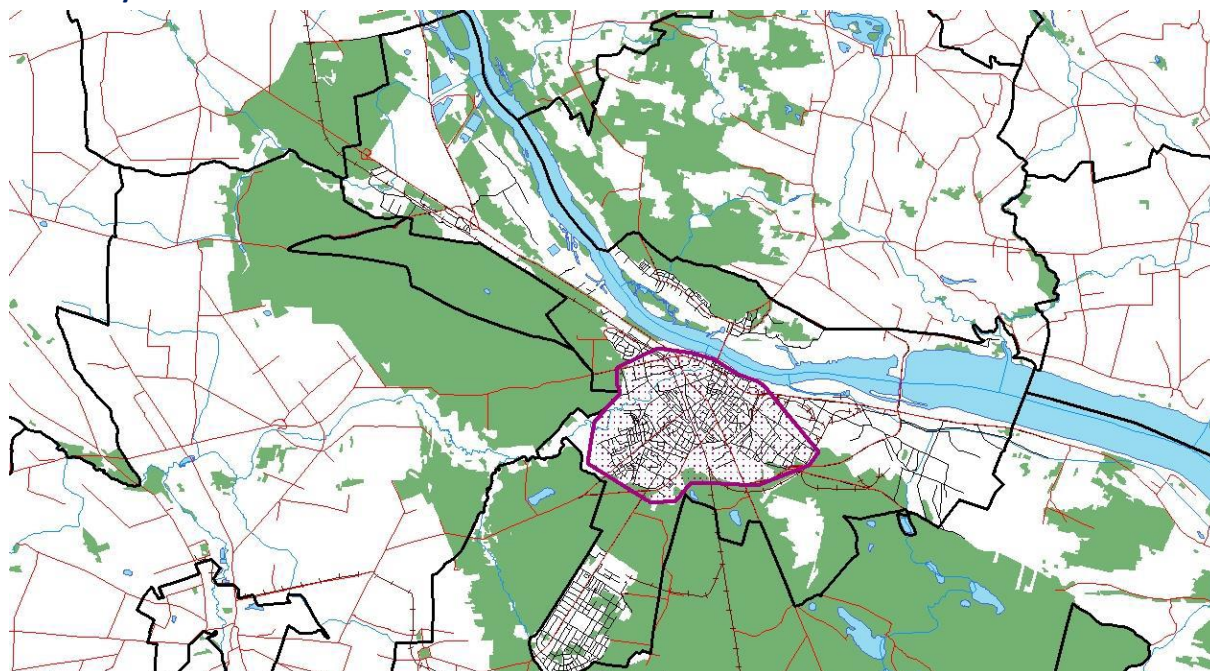
Nazwa strefy	Miasto Włocławek
nazwa substancji, dla której zanotowano ryzyko wystąpienia przekroczenia	BaP w pyłe zawieszonym PM10
wartość poziomu dopuszczalnego, dla którego zanotowano ryzyko wystąpienia przekroczenia	stężenie średnie roczne wyższe od 1,0 ng/m ³
adres i kod krajowy punktu pomiarowego, w którym zanotowano ryzyko wystąpienia przekroczenia	Włocławek, ul. Okrzei, pomiary manualne (kod: KpWlocIOkrzei)
obszar, na którym wystąpiło ryzyko przekroczenia poziomu dopuszczalnego	miasto Włocławek o powierzchni 84,32 km ²
liczba mieszkańców obszaru, na którym wystąpiło ryzyko przekroczenia	116 345
prognozy zmian poziomów substancji w powietrzu oraz przyczyny tych zmian	ryzyko przekroczenia oceniono na podstawie wyników pomiarów z 12 miesięcy: maj 2012 – kwiecień 2013, stężenie średnie roczne wyniosło 1,07 ng/m ³ ;

	przewiduje się, że analizy wykonane w kolejnych miesiącach utrzymają stan ryzyka
informacje o możliwych przyczynach wystąpienia ryzyka przekroczenia	ruch pojazdów na głównej drodze leżącej w pobliżu stacji, emisja związana z indywidualnym ogrzewaniem budynków, szczególne lokalne warunki rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń

Źródło: *Roczna ocena jakości powietrza atmosferycznego w województwie kujawsko-pomorskim za rok 2013, WIOS Bydgoszcz*

Z pięcioletniej oceny jakości powietrza atmosferycznego w województwie kujawsko – pomorskim za lata 2009-2013 wykonanej przez WIOŚ w Bydgoszczy wynika, że strefa „Miasto Włocławek” znalazła się w najmniej korzystnej klasie 3 w zakresie zanieczyszczeń spowodowanych dwutlenkiem azotu, pyłem zawieszonym PM10 i PM2,5 i benzo(a)pirenem oraz w klasie 2 w zakresie zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem siarki i benzenem. Z dostępnych danych za rok 2014 wynika, że we Włocławku zanotowano częstość przekroczeń poziomu dopuszczalnego 24-godzinnego 50µg/m³ dla pyłu zawieszonego PM10 oraz stężenie średnie roczne benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 znacznie przekraczające poziom docelowy.

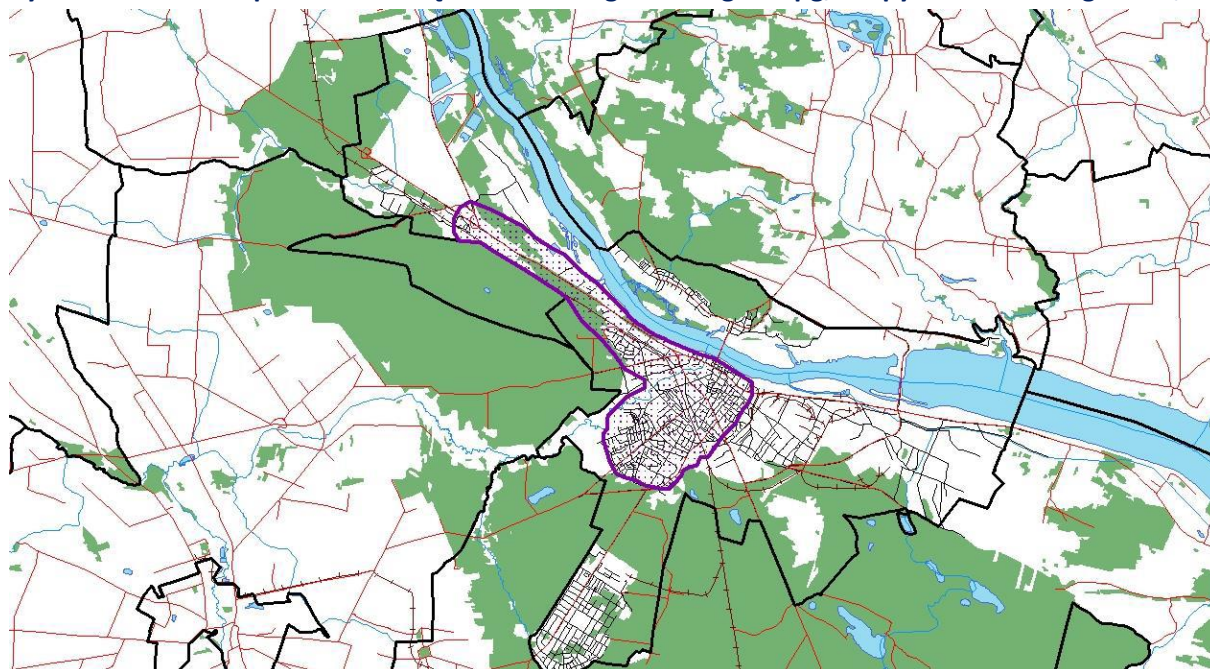
Rysunek 12. Obszar przekroczeń stężenia średniego rocznego 1 ng/m³ benzo(a)pirenu w pyłe zwieszonym PM10

Źródło: *Roczna ocena jakości powietrza atmosferycznego w województwie kujawsko - pomorskim za rok 2014 opracowana przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, kwiecień 2015*

Rysunek 13. Obszar przekroczeń stężenia średniego rocznego $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ pyłu zawieszonego $\text{PM}_{2,5}$

Źródło: *Roczna ocena jakości powietrza atmosferycznego w województwie kujawsko - pomorskim za rok 2014 opracowana przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, kwiecień 2015*

Niezbędnym działaniem zmierzającym do poprawy sytuacji w ww. zakresie jest ograniczenie niskiej emisji poprzez zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz unowocześnienie taboru publicznej komunikacji miejskiej. Obecnie zaobserwować można przewagę indywidualnych środków transportu nad zbiorowym, co jest powodem nadmiernego zatłoczenia ulic w mieście.

Analiza poziomu emisji zanieczyszczeń pyłowych⁶² z zakładów szczególnie uciążliwych na 1 km^2 powierzchni w okresie 2007-2013, wskazuje ciągłą tendencję spadkową, niezależną od ilości ewidencjonowanych źródeł emisji zanieczyszczeń. Tendencja ta wynika z modernizacji istniejących urządzeń, instalacji nowych wysokosprawnych urządzeń oczyszczających, a także likwidacji zakładów przemysłowych. We Włocławku emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych na 1 km^2 powierzchni uległa zmniejszeniu na przestrzeni lat o 54,55%, w województwie kujawsko – pomorskim o 36,6%, a w kraju o 46,6%.

Stan powierzchni ziemi

Na terenie miasta Włocławek jak i sąsiednich gmin w ostatnich latach nie były prowadzone badania jakości gleb. Do naturalnych zagrożeń gleb na terenie OSI Włocławka zalicza się procesy erozji wietrznej (deflacja) i wodnej (wymywanie, spłukiwanie), które wskutek nieprzemysłanej działalności człowieka mogą ulec nasileniu powodując znaczne straty przyrodnicze i gospodarcze. Zagrożenie

⁶² Pył jest to mieszanina cząstek stałych i ciekłych zawieszonych w powietrzu. Pył zawieszony może zawierać substancje toksyczne organiczne i nieorganiczne. Ze względu na wielkość cząsteczki pyłu istnieje podział na: całkowity pył zawieszony TSP (total suspended particulates) – oznacza całkowitą zawartość pyłu w powietrzu, PM 10 (particulate matter 10 – wszystkie cząstki o wielkości 10 mikrometrów lub mniejsze) oraz PM 2.5 (particulate matter 2.5 – odpowiednio – o wielkości 2.5 mikrometra lub mniejsze). Ze względu na swoje małe rozmiary pyły mogą wnikać swobodnie do dróg oddechowych, a stamtąd do krwi, co stanowi zagrożenie dla zdrowia człowieka. Antropogennymi źródłami pyłów w powietrzu są właściwie wszystkie procesy produkcyjne i procesy spalania paliw. Wg Raportu GUS najważniejszą rolę w emisji odgrywają tzw. inne źródła stacjonarne (kotłownie lokalne, paleniska domowe, warsztaty rzemieślnicze, rolnictwo), www.ekoportal.gov.pl

erozją wodną zależy w największym stopniu od nachylenia terenu, długości stoku, natężenia i czasu trwania opadów atmosferycznych, rodzaju podłoża i obecności szaty roślinnej. Poważne zagrożenie dla środowiska glebowego jest związane z: nadmiernym używaniem środków chemicznych do ochrony roślin i konserwowania zbiorów, nieracjonalnym stosowaniem nawozów sztucznych oraz niewłaściwym postępowaniem ze środkami ropopochodnymi w obrębie gospodarstw rolnych. Zagrożeniem dla jakości gleb na analizowanym terenie jest również transport, który przyczynia się także do degradacji pozostałych komponentów środowiska przyrodniczego.

Jakość wód

Wody powierzchniowe

W 2012 WIOŚ w Bydgoszczy przeprowadził w ramach monitoringu badania jakości wód rzeki Zgłowiączki stanowiącą jednolitą część wód powierzchniowych o numerze identyfikacyjnym PLRW2000202789 o nazwie „Zgłowiączka od Lubieńki do ujścia” i Zbiornika Włocławek stanowiącego jednolitą część wód powierzchniowych o numerze identyfikacyjnym PLRW20000275999.

Ocenę wód przeprowadzono określając: stan/potencjał ekologiczny, ocenę elementów biologicznych, ocenę elementów fizyko-chemicznych, ocenę wskaźników z grupy substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska.⁶³

Z raportu o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2012 roku wynika, że wykonane w ramach monitoringu diagnostycznego na stanowisku przy ujściu Zgłowiączki do Wisły badania elementów biologicznych wykazały stan umiarkowany. O takiej klasyfikacji zdecydowały makrobezkręgowce.

Wartości wskaźników fizykochemicznych również były na poziomie umiarkowanym, co zadecydowało o stwierdzeniu umiarkowanego stanu ekologicznego tej jednolitej części wód.

Badania wskaźników szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (tzw. substancji priorytetowych) oraz innych substancji zanieczyszczających, określających stan chemiczny wód pozwolił uznać stan tej jednolitej części wód za dobry. Natomiast stan sanitarny rz. Zgłowiączki przy ujściu do Wisły był na złym poziomie.

W porównaniu z badaniami z 2008 roku, nastąpiło pogorszenie wartości średniorocznych parametrów fizykochemicznych oraz stanu sanitarnego natomiast stan chemiczny uległ poprawie.

Tabela 34. Ocena jakości wód rzecznych w mieście Włocławek w 2012 roku

RZEKA	LOKALIZACJA STANOWISKA	TYP ABIOTYCZNY ¹	PROGRAM MONITORINGU	KILOMETR RZEKI	OCENA BIOLOGICZNA	KLASA ELEMENTÓW BIOLOGICZNYCH	OCENA FIZYKOCHEMICZNA	KLASA ELEMENTÓW FIZYKOCHEMICZNYCH	STAN / POTENCJAŁ EKOLOGICZNY	STAN CHEMICZNY	OCENA BAKTERIOLOGICZNA
Zgłowiączka	ujście do Wisły, Włocławek	20	MD	0,4	IO / MIR / MMI	III	zas	poniżej stanu dobrego	UMIARKOWANY	dobry	zły

⁶³ rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz.1008)

Objaśnienia: ¹**Typ abiotyczny: 20** - rzeka nizinna żwirowa

IO - indeks okrzemkowy, **MIR** - makrofitowy indeks rzeczny, **MMI** - makrobentosowy indeks, **zas** - zasadowość

klasa I	klasa II	klasa III	klasa IV	klasa V
---------	----------	-----------	----------	---------

Źródło: *Raport o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2012 roku, WIOŚ Bydgoszcz*

Do oceny JCW Zbiornik Włocławek wykorzystano uśrednione wyniki ze wszystkich punktów pomiarowych. Na podstawie badań w 2012 roku wody Zbiornika Włocławek charakteryzowały się umiarkowanym potencjałem ekologicznym. Klasyfikacji dokonano na podstawie pełnego zakresu badań biologicznych: fitoplanktonu, fitobentosu oraz makrozoobentosu.

Pod względem fizykochemicznym wody odpowiadały dobremu potencjałowi. Zdecydowały o tym parametry określające obciążenie materią organiczną BZT₅ i CHZT, których wartości minimalne przekroczyły normy dla I klasy czystości. Średnie wartości pozostałych badanych wskaźników, w tym substancji biogenych, są na poziomie I klasy czystości wód. Substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska w tym. min. fenole lotne i węglowodory ropopochodne były na poziomie dobrego potencjału ekologicznego.

Tabela 35. Klasyfikacja stanu ekologicznego zbiornika zaporowego Włocławek w 2012 roku

ZBIORNIK ZAPOROWY	ELEMENTY BIOLOGICZNE				PODSTAWOWE ELEMENTY FIZYKOCHEMICZNE							KLASA ELEMENTÓW HYDROMORFOLOGICZNYCH	STAN EKOLOGICZNY	KLASYFIKACJA STANU WÓD JCW
	FITOPLANKTON (WSKAŹNIK FITOPLANKTONOWY IEP1)	FITOBENTOS (WSKAŹNIK OKRZEMKOWY IO)	KLASA WSKAŹNIKA FLORA	WSKAŹNIK MZB	BZT ₅ (mg O ₂ /l)	OWO (mgC/l)	PRZEWODNOŚĆ W 20°C (μS/cm)	ODCZYN pH	AZOT AZOTANOWY (mgN/l)	AZOT OGÓLNY (mgN/l)	FOSFOR OGÓLNY (mgP/l)			
Włocławek	0,57	0,55	III	0,49	3,27	9,3	732	8,2	0,64	1,68	0,176	II	umiarkowany	zły

stan ekologiczny bardzo dobry	stan ekologiczny dobry	stan ekologiczny umiarkowany	stan ekologiczny słaby	stan ekologiczny zły
-------------------------------	------------------------	------------------------------	------------------------	----------------------

Źródło: *Raport o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2012 roku, WIOŚ Bydgoszcz*

Znajdujące się na terenie miasta jeziora Czarne i Rybnica nie są objęte monitoringiem prowadzonym przez WIOŚ.

Wody podziemne

Miasto zaopatrywane jest w wodę z trzech ujęć wód podziemnych: Krzywe Błota, Zazamcze i Zawisłe. Monitoring osłonowy (lokalny) prowadzony jest w sposób ciągły (od 1994r) dla dwóch komunalnych ujęć wód podziemnych: Krzywe Błota i Zazamcze.

Zadaniem monitoringu osłonowego jest ciągła ocena stanu parametrów fizykochemicznych wód podziemnych w obrębie funkcjonowania stref ochronnych, odpowiednio wczesne ostrzeżenie o pojawieniu się i migracji zanieczyszczeń w kierunku eksploatowanych studni. Wprowadzenie stref ochronnych do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Włocławka, pozwala

kontrolować sposób inwestowania na terenach położonych w strefach ochronnych ujęć, co pośrednio zabezpiecza zasoby wodne przed ich postępującą degradacją.

Zgodnie z obowiązującą klasyfikacją jakości wód, dla ujęcia Zazamcze dominująca jest II klasa, tj. wody dobrej jakości. Na ujęciu Krzywe Błota dominują wody II klasy (wody dobrej jakości) i III klasy (wody zadowalającej jakości).

Oddziaływanie hałasu

Hałas uważany jest za czynnik zanieczyszczający środowisko. Wyróżnia się następujące rodzaje hałasu: komunikacyjny, przemysłowy, kolejowy, komunalny.

Głównym źródłem zagrożeń klimatu akustycznego miasta jest hałas drogowy. W niewielkim stopniu jest to hałas kolejowy oraz przemysłowy.

We Włocławku, na podstawie opracowanej mapy akustycznej stwierdzić można, że hałas drogowy powoduje przekroczenia poziomów dopuszczalnych na powierzchni 0,6% obszaru miasta. Na hałas przekraczający wartości dopuszczalne narażonych jest 1,7% ogółu jego mieszkańców. Na poziom hałasu komunikacyjnego mają wpływ czynniki związane z warunkami ruchu, parametrami drogi, rodzajem pojazdów (pojazdy drogowe, kolejowe, lotnicze i wodne).

Na terenie Włocławka nie występują obszary o bardzo złym stanie środowiska akustycznego (przekroczenia norm pow. 20 dB) oraz o złym stanie w zakresie wielkości przekroczeń od 15-20 dB. Na hałas drogowy w porze doby w zakresie od 55-60 dB narażonych jest 22% mieszkańców miasta. 30% ludności przebywa w hałasie w zakresie od 60- 65 dB, 21% osób zamieszkuje rejony, gdzie poziom dźwięku mieści się w zakresie od 65-70 dB, a 8% - w zakresie 70-75 dB oraz na 3% zamieszkujących Włocławek oddziałuje hałas powyżej 75 dB.

Hałas określony wskaźnikiem LN w zakresie od 50-55 dB dokucza 28% osób zamieszkującym miasto, w przedziale od 55-60 dB - 24%, w zakresie od 60-65 - 9%, w przedziale 65-70 dB - 4% oraz w zakresie powyżej 75 dB - 1% mieszkańców Włocławka.

W 2012 roku WIOŚ kontynuował monitoring hałasu drogowego wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych we Włocławku. Stanowiska pomiarowe zlokalizowano przy ulicy Okrzei 19 i 87 oraz Toruńskiej 151 i Wyszyńskiego 19.

Wartości równoważnego poziomu dźwięku uśrednionego dla pory dnia, dla całej kampanii pomiarowej, dla punktów pomiarowych na I linii zabudowy, znajdują się w przedziale od 68,2 dB do 73,8 dB. Wartości równoważnego poziomu dźwięku uśrednionego dla pory nocy, dla całej kampanii pomiarowej, dla punktów pomiarowych na I linii zabudowy, znajdują się w przedziale od 60,9 dB do 72,4 dB. Wyniki badań, pomimo podwyższenia dopuszczalnych poziomów dźwięku, nadal wskazują na występowanie przekroczeń w zakresie od 0,2-5,8 dB (dla pory dnia) oraz 0,9-12,4 dB (dla pory nocy). Wysokie wartości wskaźnika naruszenia klimatu akustycznego wiążą się z przemieszczaniem się transportu ciężkiego ulicami, przy których zabudowa mieszkaniowa znajduje się w niewielkiej odległości od jezdni.

Hałas powodowany pracą zakładów przemysłowych, urządzeń, zakładów handlowych oraz parkingów ma zasięg lokalny. Emisja hałasu przemysłowego występuje głównie na terenie dużych zakładów przemysłowych. W niektórych przypadkach stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych wyrażone wskaźnikiem długookresowym L_{DWN} .

Długość linii kolejowej w granicach administracyjnych miasta wynosi ok. 12 km. Na terenie miasta funkcjonują 2 dworce kolejowe (Włocławek, Włocławek Zazamcze) oraz stacja Włocławek Brzeziny. Oddziaływanie linii kolejowych na klimat akustyczny ogranicza się do bezpośredniego otoczenia tych linii. Uciążliwość hałasowa od przejeżdżających pociągów zależy od ilości i długości przejeżdżających składów, ich prędkości, rodzaju i stanu technicznego taboru, rodzaju i stanu technicznego infrastruktury kolejowej, a także sposobu zagospodarowania pobliskich terenów. Uciążliwość hałasu kolejowego jest znacznie mniejsza niż hałasu drogowego.

Na podstawie mapy terenów zagrożonych hałasem kolejowym, będącej częścią mapy akustycznej Włocławka, wyznaczone zostały obszary, w których występują przekroczenia poziomów dopuszczalnych dla wskaźnika L_{DWN} . Uwzględniono poziomy dopuszczalne wprowadzone rozporządzeniem MŚ z października 2012 roku.

W poniższej tabeli pokazane zostały zakresy przekroczeń dopuszczalnych poziomów dla hałasu kolejowego od linii kolejowej nr 18 dla ulic leżących w jej pobliżu. Przekroczenia te dotyczą terenów objętych ochroną akustyczną i wartości wykazane w tabeli należy traktować jako maksymalne dla danej ulicy. Na części terenów przekroczenia mogą w ogóle nie wystąpić.

Tabela 36. Przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu kolejowego dla wskaźnika L_{DWN}

Hałas kolejowy - Przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu dla wskaźnika L_{DWN}						
Lp	Źródło hałasu kolejowego	Ulica	Dzielnica	Zakres przekroczeń [dB]		
				0-5	5-10	10-15
1	Linia nr 18	Zakole	Zachód przemysłowy	x	x	
2		Zatorze	Zachód przemysłowy	x	x	
3		Żwirowa	Zazamcze	x	x	
4		Promienna	Zazamcze	x	x	
5		Energetyków	Zazamcze	x	x	
6		Ceglana	Zazamcze	x	x	
7		Sienna	Południe	x	x	
8		Nowomiejska	Śródmieście	x	x	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WIOŚ

Hałas komunalny to różnego typu, najczęściej punktowe, źródła hałasu, zlokalizowane na całym terenie miasta (restauracje, bary, kluby, pawilony handlowe). Źródłami emisji hałasu do środowiska są instalacje wentylacyjne i klimatyzacyjne oraz agregaty chłodnicze bez stosownych zabezpieczeń. Do tych źródeł hałasu można zaliczyć również imprezy masowe. W przypadku imprez masowych na organizatorze spoczywa obowiązek dotrzymania dopuszczalnych norm emisji hałasu.

Identyfikacja przekroczeń i zakres naruszeń dopuszczalnych poziomów hałasu wykazuje iż hałas drogowy jest najbardziej uciążliwy dla mieszkańców Włocławka.

Tabela 37. Znormalizowana powierzchnia terenów oraz liczba mieszkańców (%) narażonych na ponadnormatywny hałas

Rodzaj hałasu	Narażenie na ponadnormatywny hałas wyrażony wskaźnikiem L_{DWN}		Narażenie na ponadnormatywny hałas wyrażony wskaźnikiem L_N	
	Powierzchnia terenów [%]	Liczba mieszkańców [%]	Powierzchnia terenów [%]	Liczba mieszkańców [%]
drogowy	0,51	1,70	0,50	2,23
kolejowy	0,15	0,09	0,23	0,26
przemysłowy	0,09	0	0,19	0,44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WIOŚ

Przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu na terenie miasta Włocławek, określonych długookresowymi wskaźnikami L_{DWN} oraz L_N , są wynikiem głównie ruchu drogowego (0.5% powierzchni miasta oraz 2.2% całkowitej liczby mieszkańców jest narażonych na ponadnormatywny hałas drogowy).

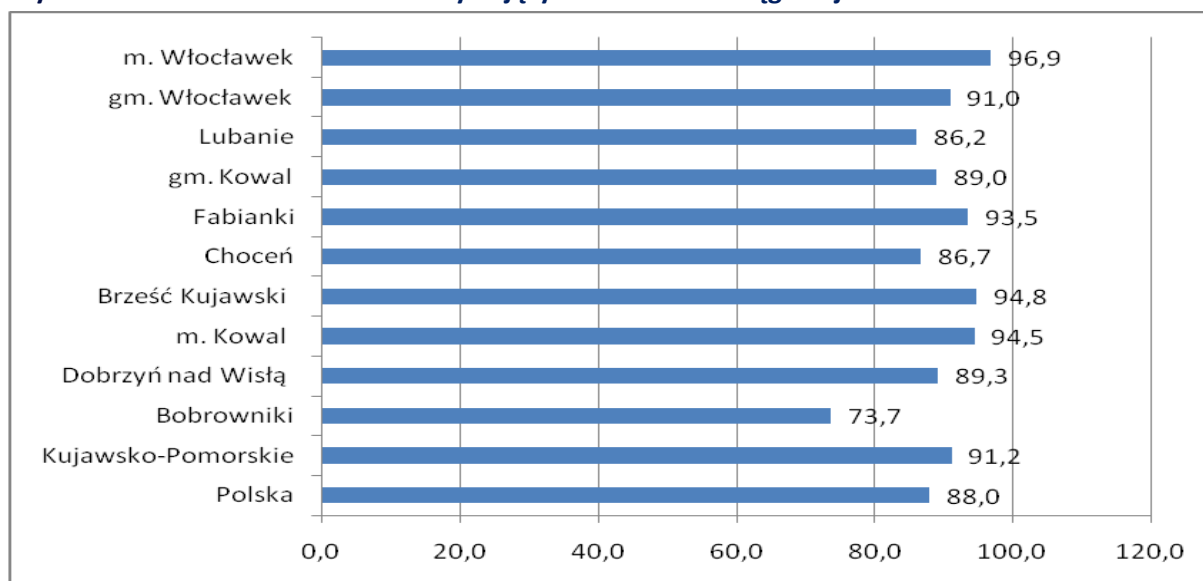
Zagrożenie hałasem kolejowym jest znacznie mniejsze (0.2% powierzchni miasta oraz 0.3% całkowitej liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas).

Przekroczenia poziomów dopuszczalnych w zakresie hałasu przemysłowego dotyczą 0.2% powierzchni miasta oraz 0.4% całkowitej liczby mieszkańców.

XII. Infrastruktura techniczna

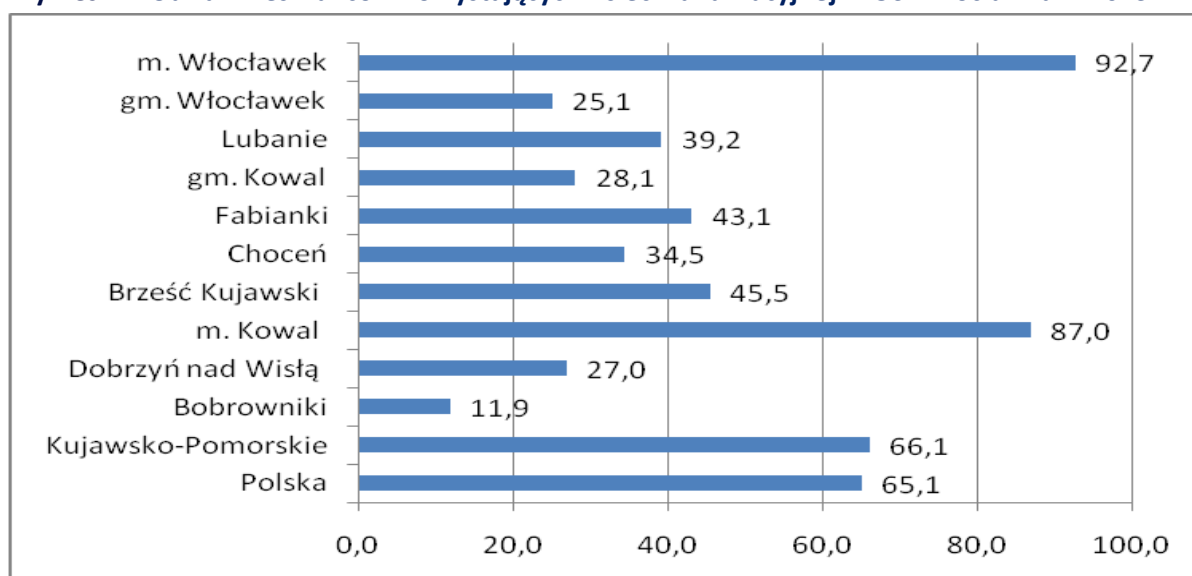
Infrastruktura techniczna stanowi element trwałego zagospodarowania, czynnik przyciągający kapitał i nowe inwestycje na teren OSI Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie oraz wyznacza poziom i standard życia ludności.

W 2013 r. z sieci wodociągowej korzystało 89,6% mieszkańców OSI Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie. Wartość wskaźnika świadczy o korzystnej sytuacji w analizowanym obszarze, ponieważ była wyższa niż średnia dla Polski (88,0% osób korzystających z sieci), oraz zbliżona do wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego (91,2% osób). Największym udziałem osób mających dostęp do wodociągów charakteryzowało się miasto Włocławek – 96,9% mieszkańców korzystało z infrastruktury, co można wiązać z miejskim charakterem gminy. Natomiast najmniejszy odsetek występował w gminie Bobrowniki – tylko 73,7% mieszkańców. Warto zaznaczyć, że jest to gmina o najmniejszej liczbie mieszkańców (w 2013 r. wynosiła 3 172 osoby) i jednej z najmniejszych gęstości zaludnienia (w 2013 r. – 33 osoby na km²).

Wykres 23. Udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej w OSI Włocławek w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

W 2013 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało 43,4% mieszkańców OSI Włocławek i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie. Wartość wskaźnika dla analizowanego obszaru była niższa niż dla województwa kujawsko-pomorskiego (66,1% osób korzystających z sieci) i Polski (65,1% osób). Największym udziałem osób mających dostęp do kanalizacji charakteryzowały się miasta Włocławek i Kowal, w których z infrastruktury korzystało odpowiednio 92,7% i 87,0% mieszkańców. Między wskazanymi jednostkami, a pozostałymi gminami miejsko-wiejskimi i wiejskimi, występowały znaczące dysproporcje – w gminie Brześć Kujawski, znajdującej się na 3 miejscu pod względem odsetka mieszkańców użytkujących sieć, wartość wskaźnika wynosiła 45,5%. Najmniejszym odsetkiem osób korzystających z sieci charakteryzowała się gmina Bobrowniki, w której tylko 11,9% mieszkańców użytkowało kanalizację.

Wykres 24. Udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej w OSI Włocławek w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Sieć kanalizacyjna miasta Włocławek obsługuje 1 860 gospodarstw z gminy Włocławek w następujących miejscowościach: Nowa Wieś (część), Kruszyn (część), Kruszynek (część), Dobra Wola (cała wieś), Świętosław (cała wieś).

Stan techniczny sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w mieście Włocławek zdeterminowany jest przede wszystkim okresem eksploatacji oraz strukturą materiałową.

Tabela 38. Struktura wiekowa sieci wod.-kan. będącej w eksploatacji MPWiK

Okres eksploatacji	Sieć wodociągowa	Sieć kanalizacyjna
do 10 lat	18%	22%
od 11 do 25 lat	31%	30%
od 26 do 50 lat	35%	33%
od 51 do 100 lat	16%	13%
powyżej 100 lat	0%	2%
	100%	100%

Źródło: MPWiK

Tabela 39. Struktura materiałowa sieci wod.-kan. będącej w eksploatacji MPWiK

Sieć wodociągowa		Sieć kanalizacyjna	
żeliwo	34%	żeliwo	2%
żeliwo sferoidalne	1%	stal	0%
stal	10%	beton	34%
azbesto-cement	6%	kamionka	19%
strunobeton	0	PCV	38%
PCV	34%	PE	1%
PE	15%	murowany	6%
	100%		100%

Źródło: MPWiK

Najstarsze sieci wodociągowe, wybudowane w latach 30-tych ubiegłego wieku występują w dzielnicy Śródmieście i charakteryzują się dużą awaryjnością. Równie awaryjne są sieci wybudowane w latach 70-tych ubiegłego stulecia, w okresie intensywnej rozbudowy osiedli mieszkaniowych, o zdecydowanie krótszym okresie eksploatacji.

Najstarsze sieci kanalizacyjne, podobnie jak wodociągowe, znajdują się w obrębie Starego Miasta. Analogicznie jak w przypadku sieci wodociągowych, podwyższona awaryjność dotyczy kolektorów osiedlowych budowanych w latach 70-tych.

Niezależnie od bieżących remontów sieci w mieście Włocławek, posiadana infrastruktura z uwagi na jej strukturę okresu eksploatacji wymaga modernizacji. Różne potrzeby w zakresie wymiany lub modernizacji dotyczą ok. 20 km sieci kanalizacyjnej i ok. 50 km sieci wodociągowej.

Z danych GUS wynika, iż gromadzenie nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych w OSI Włocławka zmalało o 29,7% z 10 340 zbiorników w 2008 roku do 7 267 zbiorników w 2013 roku. Tylko w dwóch gminach OSI Włocławka (Fabianki i Lubanie) odnotowano wzrost liczby zbiorników bezodpływowych o odpowiednio 23,4% (388 sztuk) i 22,7% (164 sztuki) przy jednoczesnym wzroście liczby przydomowych oczyszczalni ścieków o 233% dla gminy Fabianki (tj. 112 sztuk) oraz 102% dla

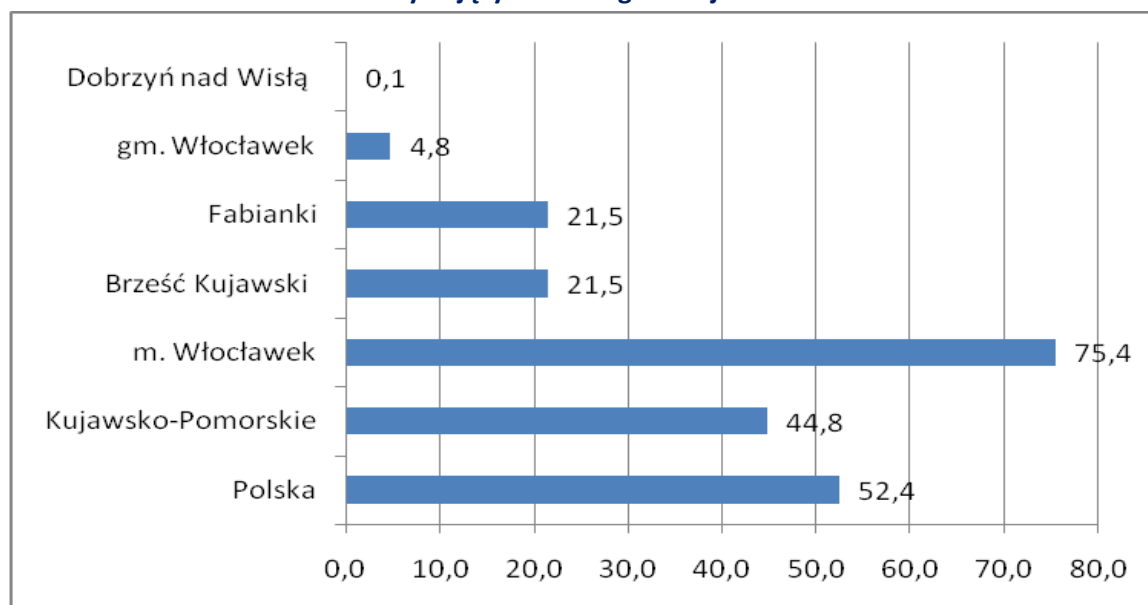
gminy Lubanie (tj. 36 sztuk). Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków dla całego OSI Włocławka wzrosła trzykrotnie z 524 w 2008 roku do 1 704 w 2013 roku.

W związku z rozwojem budownictwa mieszkaniowego w gminach OSI Włocławka zachodzi konieczność objęcia terenów o gęstej zabudowie mieszkaniowej, systemem zbiorowego odprowadzania ścieków, co przyczyni się do ograniczenia ilości szamb. Rozbudowa sieci sanitarnej oraz przyłączenie nowych użytkowników wymusza dostosowanie oczyszczalni ścieków do nowych warunków poprzez podwyższenie ich parametrów i przepustowości. Część zabudowań mieszkalnych zlokalizowana na terenie zabudowy rozproszonej, gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest ekonomicznie lub technicznie niezasadna, powinna zostać objęta budową indywidualnych systemów oczyszczania ścieków. Efektem proponowanych rozwiązań będzie zmniejszenie ilości zanieczyszczeń przedostających się do wód podziemnych, powierzchniowych i gleby oraz poprawa warunków życia mieszkańców.

W gminach obszaru OSI Włocławka sieć wodociągowa wymaga przebudowy natomiast sieć kanalizacyjna wymaga rozbudowy na terenach, na których jest to uzasadnione ekonomicznie oraz wynika z zapisów *Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK)*.

W 2013 r. sieć gazowa była dostępna w pięciu gminach OSI Włocławka: mieście Włocławek oraz gminach Włocławek, Brześć Kujawski, Dobrzyń nad Wisłą i Fabianki. Z sieci gazowej korzystało 12,3% mieszkańców OSI Włocławka. Wartość wskaźnika dla analizowanego obszaru była niższa niż dla województwa kujawsko-pomorskiego (44,8% osób korzystających z sieci) i Polski (52,4% osób). Należy podkreślić, że w mieście Włocławek występuje największy udział osób korzystających z infrastruktury gazowej - 75,4% osób. W pozostałych gminach odsetek ten był znacznie mniejszy i wynosił od 21,5% w przypadku Fabianek i Brześcia Kujawskiego do 0,1% w przypadku Dobrzynia nad Wisłą.

Wykres 25. Udział mieszkańców korzystających z sieci gazowej w OSI Włocławka w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

XIII. System komunikacji

Dostępność zewnętrzna oraz dobrze rozwinięty, spójny układ komunikacyjny wewnętrzny stanowi podstawę dla realizacji funkcji społeczno-gospodarczych OSI Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie. Zapewnia go głównie układ i stan techniczny dróg łącznie z transportem zbiorowym oraz komunikacją kolejową.

Komunikacja kołowa

Przez OSI Włocławka i obszar powiązany z nim funkcjonalnie, na kierunku północ-południe przebiega autostrada A1. Łączy ona bezpośrednio Włocławek z Łodzią w kierunku południowym oraz Toruniem, Grudziądem, Gdańskiem w kierunku północnym. Autostrada przebiega przez teren pięciu gmin analizowanego obszaru: Kowal, Włocławek, Chocień, Brześć Kujawski i Lubanie. W sąsiedztwie Włocławka znajdują się trzy węzły autostradowe:

- Kowal – na wysokości miasta Kowal (gmina Kowal);
- Włocławek Zachód – w miejscowości Pikutkowo (gmina Brześć Kujawski);
- Włocławek Północ – w miejscowości Brzezine (gmina Brześć Kujawski).

Obecność tak ważnego szlaku komunikacyjnego wpływa znacząco zarówno na rozwój każdej z powyższych gmin z osobna, jak i na wzrost ich wzajemnego powiązania funkcjonalnego z Włocławkiem. Ze względu na lokalizacje węzłów autostrady możliwe jest wykorzystanie Włocławka jako zaplecza m.in. usług okołobiznesowych, edukacyjnych, noclegowych czy zdrowotnych i rekreacyjnych.

Przez OSI Włocławka przebiegają trzy drogi krajowe:

- droga nr 62 (wschód - zachód) – łączy Strzelno i Siemiatycze;
- droga nr 67 (północ - południe) – łączy Włocławek i Lipno;
- droga nr 91 (południe - północny-zachód) – łączy Łódź, Włocławek, Toruń i Gdańsk⁶⁴.

Badany obszar jest skomunikowany z najbliższym otoczeniem dzięki ośmiu drogom wojewódzkim:

- droga nr 252 (Inowrocław – Zakrzewo – Włocławek);
- droga nr 265 (Brześć Kujawski – Kowal – Gostynin);
- droga nr 269 (Szczerkowo – Izbica Kujawska – Chodecz – Chocień – Kowal);
- droga nr 270 (Brześć Kujawski – Izbica Kujawska – Koło);
- droga nr 301 (Janowiska - Tadzín - Bądkowo - Krotoszyn - Osiećiny);
- droga nr 541 (Lubawa – Lidzbark – Żuromin – Biezuń – Sierpc – Tłuchowo – Dobrzyń nad Wisłą);
- droga nr 562 (Szpetal Górny – Dobrzyń nad Wisłą – Biskupice - Płock);
- droga nr 558 (Lipno - Dyblin)⁶⁵.

Istniejąca sieć drogowa podstawowego układu komunikacyjnego zapewnia dość dobrą komunikację wewnątrz OSI Włocławka oraz dojazd z Włocławka do dwóch głównych ośrodków województwa kujawsko-pomorskiego – Torunia i Bydgoszczy ale zróżnicowaną dostępność do stolic sąsiednich regionów. Nie w pełni zadowalający jest dojazd z obszaru poszczególnych gmin do stolic regionu.

⁶⁴ https://www.gddkia.gov.pl/userfiles/articles/s/siec-drog-krajowych-w-polsce_6848/siec_dk_23_05_2014.pdf

⁶⁵ <http://www.zdw-bydgoszcz.pl/wykaz-drog.html>

Tabela 40. Czas dojazdu samochodem z Włocławka do Bydgoszczy, Torunia i stolic sąsiednich województw⁶⁶

Miasto	Czas dojazdu	Odległość
Bydgoszcz	1 h 15 min	103 km
Toruń	50 min	65 km
Gdańsk	1 h 56 min	217 km
Łódź	1 h 19 min	120 km
Olsztyn	3 h	224 km
Poznań	2 h 21 min	215 km
Warszawa	1 h 53 min	206 km

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.google.pl/maps

W analizowanym obszarze systematycznie przybywa samochodów osobowych, co jest powodem nadmiernego zatłoczenia ulic w mieście, przy czym zauważyć można zmienną dynamikę tego wzrostu. W województwie kujawsko-pomorskim liczba samochodów na 1 000 mieszkańców w 2013 roku wynosiła 495, w Polsce 503,7, podczas gdy średnia dla Unii Europejskiej 484 samochody.

Tabela 41. Ilość samochodów osobowych na 1 000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	2009	2010	2011	2012	2013
Polska	432,2	447,4	470,3	486,4	503,7
Kujawsko-pomorskie	426,8	441,1	461,4	477,6	495,0
Powiat lipnowski	436,6	454,6	479,6	498,0	521,3
Powiat włocławski	459,0	482,7	509,7	532,8	556,4
Powiat m. Włocławek	359,4	378,1	394,4	408,9	423,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Stan techniczny, zwłaszcza nawierzchnia, dróg układu podstawowego (drogi klasy GP, G i Z⁶⁷) OSI Włocławka, usytuowanych w ciągach dróg krajowych i wojewódzkich, na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji oraz danych udostępnionych przez zarządców dróg ocenia się jako zróżnicowany od stanu dobrego do dostatecznego lub kwalifikowanego do remontu⁶⁸. Słabymi punktami układu podstawowego są: ul. Kazimierza Wielkiego (odcinek DK 62), Al. ks. Jerzego Popiełuszki (odcinek DK 67), Al. Jana Pawła II, odcinek DK 91 w granicach gminy Kowal oraz gminy Włocławek, DW 265 Brześć Kujawski – Kowal, odcinek DW 269 w granicach gminy Kowal i gminy Choceń, DW 268 i DW 270 w granicach gminy Brześć Kujawski, DW 301 w granicach gminy Lubanie, które wymagają zróżnicowanego zakresu działań inwestycyjnych.

Ponadto, część dróg układu podstawowego (w przeważającej części w relacji wschód – zachód) przebiegających poza granicami miasta Włocławek, nie odpowiada wymaganiom stawianym drogom publicznym w Rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z 1999r. Zastrzeżenia wywołują za wąskie jezdnie (min. 7,0 m) oraz częste zjazdy oraz skrzyżowania, zwiększające dostępność jezdni tych dróg, powodujące mieszanie się ruchu tranzytowego z ruchem lokalnym. Przykładem takich niekorzystnych rozwiązań są: fragmenty drogi krajowej nr 67, droga wojewódzka nr 265 Kowal – Brześć Kujawski, droga wojewódzka nr 269 Kowal – Choceń. Brak zgodności

⁶⁶ Podane wartości to minimalny szacowany czas dojazdu z Włocławka do poszczególnych ośrodków

⁶⁷ GP – drogi główne ruchu przyspieszonego; G – drogi główne; Z – drogi zbiorcze

⁶⁸ „Studium komunikacyjne dla miasta Włocławka i jego obszaru funkcjonalnego - cz.1 diagnoza”, AGERON Polska na zlecenie Urzędu Miasta Włocławek, czerwiec 2014

parametrów technicznych stwierdzono również w granicach miasta Włocławek wzdłuż Al. Kazimierza Wielkiego, Al. Królowej Jadwigi oraz ul. Kruszyńskiej (droga krajowa nr 62).

Stan techniczny dróg układu pomocniczego (klas L – drogi lokalne i D – drogi dojazdowe) stanowiącego przez drogi gminne i powiatowe, można ocenić jako niewystarczający i nieprzystający do potrzeb ruchu ciężkiego. Powodem jest niewystarczająca nośność nawierzchni, wąskie jezdnie i odwodnienia tych dróg. Wskazuje się tu m.in. ul. Płocką, Łęgska, Lipnowską, Stodólną i Placu Wolności we Włocławku.

System przepraw przez Wisłę OSI Włocławka tworzy Most im. Marszałka Rydza Śmigłego oraz przeprawa mostowa w ciągu Al. ks. Jerzego Popiełuszki na tamie. Ocena techniczna nawierzchni na moście im. Marszałka Rydza Śmigłego jest pozytywna, jednak jego nośność jest ograniczona. Ocena techniczna przeprawy mostowej (tama) w ciągu drogi krajowej nr 67 jest negatywna - nawierzchnia jezdni wymaga remontu oraz dostosowania nośności do znacznego udziału pojazdów ciężkich. Skutkiem tego, istniejące mosty tworzą system wrażliwy na występowanie warunków kryzysowych, które mogą wpłynąć na niemożność przeprawy dla pojazdów ciężkich. Ponadto, istniejący układ drogowy wymusza ruch pojazdów ciężkich związany z zakładami Anwil S.A. przez centrum miasta ul. Okrzei do Al. ks. Jerzego Popiełuszki, gdzie dozwolony jest ruch pojazdów do 30t.

Wzmożony ruch pojazdów ciężkich, (w zależności od godziny pomiaru 12% - 20% pojazdów ogółem) na relacji wschód - zachód odbywa się drogą krajową nr 67 oraz drogą krajową nr 62, z ominięciem rejonów centralnych Włocławka, co jest rozwiązaniem korzystnym. Zjawiskiem niekorzystnym jest koncentracja ruchu pojazdów ciężkich w omawianej relacji w centrum Brześcia Kujawskiego. Stwierdzony wzmożony udział pojazdów ciężkich na skrzyżowaniu drogi krajowej nr 62 z drogą wojewódzką nr 270 w Brześciu Kujawskim, sięgający 18% w godzinie szczytowej, wpływa niekorzystnie na warunki ruchu i środowiska. Brak obwodnicy Brześcia Kujawskiego w ciągu drogi krajowej nr 62 oraz dróg wojewódzkich stanowi znaczące utrudnienie i wpływa na pogarszające się warunki ruchu i życia w tej miejscowości⁶⁹.

Po otwarciu odcinka autostrady łączącego węzeł Włocławek Zachód z węzłem Kowal odnotowano spadek natężenia pojazdów ciężarowych na południowym wlocie do miasta Włocławek. Spadek był zależny od godziny szczytu i wahał się od 29% do 54% wielkości potoku z pomiaru sprzed otwarcia omawianego odcinka autostrady. Na rondzie Falbanka spadek udziału liczby pojazdów ciężarowych w potoku wahał się, w zależności od godziny szczytowej, od 32% do 65%. Udział pojazdów ciężkich⁷⁰, na ul. Okrzei wynosił średnio 3% - 6%, co jest wartością akceptowalną. Na podstawie uzyskanych danych, ocena wpływu autostrady A1 na funkcjonowanie układu drogowego miasta Włocławek, a w szczególności w odniesieniu do przejęcia tranzytu pojazdów ciężkich przez autostradę, jeszcze niepełną, jest pozytywna.

Komunikacja kolejowa

Przez OSI Włocławka i obszar powiązany z nim funkcjonalnie przebiega linia kolejowa nr 18, która łączy stację Kutno ze stacją Piła Główna. Biegnie ona z południa na północny-zachód, przez gminy: Chocień, Kowal, Włocławek, Brześć Kujawski, Lubanie. Odcinek linii w granicach analizowanego obszaru ma długość ok. 30 km. Pociągi zatrzymują się na trzech stacjach: Czerniewice (Chocień),

⁶⁹ Ibidem

⁷⁰ Ibidem

Włocławek i Włocławek Brzezie oraz czterech przystankach kolejowych: Gołaszewo Kujawskie (Kowal), Warząchewka (gmina Włocławek), Włocławek Zazamcze (dzielnica miasta Włocławka), i Lubanie.

Linia kolejowa nr 18 jest jedną z głównych osi komunikacyjnych w Polsce. Ma charakter linii pierwszorzędnej – łączy regiony przemysłowe i ośrodki handlowe⁷¹. Jest dwutorowa, zelektryfikowana oraz przystosowana do ruchu pociągów pasażerskich (do prędkości 120 km/h) i towarowych (do prędkości 100 km/h)⁷². Z Włocławka można nią bezpośrednio dojechać do Torunia i Bydgoszczy. Droga kolejowa łączy OSI Włocławka również ze stolicami sąsiednich województw.

Tabela 42. Czas dojazdu koleją z Włocławka do Bydgoszczy, Torunia i stolic sąsiednich województw⁷³

Miasto	Czas dojazdu	Odległość
Bydgoszcz	1 h 20 min	105 km
Toruń	38 min	54 km
Gdańsk	3 h 20 min	265 km
Łódź	2 h 3 min	123 km
Olsztyn	3 h 33 min	218 km
Poznań	2 h 16 min	231 km
Warszawa	2 h 5 min	182 km

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://beta.rozklad-pkp.pl/>

Włocławski dworzec PKP/PKS wybudowany w latach 70. ubiegłego wieku, wymaga modernizacji i lepszego przystosowania do potrzeb podróżnych. Obiekt powinien zostać dostosowany do najnowszych standardów w zakresie bezpieczeństwa pasażerów.

Komunikacja lotnicza

W pobliżu analizowanego obszaru znajduje się sześć lotnisk międzynarodowych. Najbliższe położone jest w Bydgoszczy, w odległości 107 km od Włocławka i można do niego dotrzeć w nieco ponad godzinę. Pozostałe porty lotnicze znajdują się w województwach sąsiednich – łódzkim, pomorskim, wielkopolskim i mazowieckim. Czas dojazdu w przypadku wszystkich lotnisk nie wynosi więcej niż dwie godziny – wyjątek stanowi port w Poznaniu, do którego można dojechać w ciągu dwóch i pół godziny.

Tabela 43. Czas dojazdu z Włocławka do najbliższych lotnisk międzynarodowych⁷⁴

Miasto	Port lotniczy	Czas dojazdu	Odległość
Bydgoszcz	Port Lotniczy im. Ignacego Jana	1 h 13 min	107 km
	Paderewskiego Bydgoszcz		
Gdańsk	Port lotniczy im. Lecha Wałęsy	1 h 56 min	223 km
	Port lotniczy Łódź im.		
Łódź	Władysława Reymonta	1 h 33 min	129 km
	Mazowiecki Port lotniczy		
Nowy Dwór Mazowiecki	Warszawa - Modlin	1 h 47 min	124 km

⁷¹ <http://kolej.mkm.szczecin.pl/encyklopedia/klaslinii>

⁷² <http://bitcity.kujawsko-pomorskie.pl/liniakolejowa/70-opislinii>

⁷³ Podane wartości to minimalny czas dojazdu z Włocławka do poszczególnych ośrodków

⁷⁴ Podane wartości to minimalny czas dojazdu z Włocławka do poszczególnych portów lotniczych

Poznań	Port lotniczy Poznań-Ławica im. Henryka Wieniawskiego	2 h 29 min	227 km
Warszawa	Port Lotniczy im. Fryderyka Chopina w Warszawie	1 h 48 min	207 km

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.google.pl/maps

W sąsiedztwie miasta Włocławek w odległości 11 km od centrum, w kierunku południowym, znajduje się lotnisko sportowe Aeroklubu Włocławskiego im. Stanisława Skarżyńskiego położone w granicach administracyjnych gminy Włocławek, w miejscowości Kruszyn. W jego ramach funkcjonują dwa pasy o nawierzchni trawiastej i długości 600 m oraz 1000 m. Działają w nim sekcje: balonowa, modelarska, samolotowa, spadochronowa, szybowcowa, mikrołotowa oraz Klub Seniora.

W 2012 roku przy ul. Wienieckiej otworzono sanitarne lądowisko na jednym z budynków Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im. bł. ks. J. Popiełuszki we Włocławku

Komunikacja wodna

Funkcję szlaku komunikacyjnego pełni także Wisła. W granicach OSI Włocławka znajduje się ok. 50 km rzeki (pomiędzy 650 km a 700 km Wisły). Połowę długości tego odcinka stanowi Zbiornik Włocławski. Jest to sztuczny zbiornik, którego górna i środkowa część położona jest na terenie województwa mazowieckiego, a dolna na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Zbiornik ma powierzchnię 75 km², długość ok. 57 km i średnią głębokość ok. 5,5 m. Pełni funkcje: retencyjną, energetyczną i rekreacyjną⁷⁵.

Żeglowność Wisły w analizowanym obszarze uzależniona jest od bieżącej sytuacji hydrologicznej. Jest to związane z osiągnięciem odpowiedniej głębokości tranzytowej (najmniejszą głębokość szlaku żeglownego określonego odcinka drogi wodnej). Zbiornik Włocławski charakteryzuje się klasą żeglowności Va – szlak wodny charakteryzują minimalne parametry: szerokość 50 m, głębokość tranzytowa 2,8 m, promień łuku 650 m. Dalsza część szlaku posiada klasę 1b i parametry minimalne: szerokość 20 m, głębokość tranzytowa 1,6 m, promień łuku 200 m. Na tym odcinku żegluga jest utrudniona w wyniku przegrodzenia koryta Wisły progiem stabilizacyjnym oraz obniżeniem się dna w wyniku erozji wgłębnej⁷⁶.

Włocławek jest połączony drogą wodną z głównymi ośrodkami województwa kujawsko-pomorskiego – Toruniem (ok. 62 km) i Bydgoszczą (ok. 98 km) oraz miastami w województwie mazowieckim – Płockiem (ok. 42 km) i Warszawą (ok. 154 km). Wisłą można dojechać także do Bałtyku – droga wynosi ok. 265 km⁷⁷.

Komunikacja zbiorowa

Na terenie OSI Włocławka i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie usługi pasażerskiej komunikacji zbiorowej realizują:

- MPK Włocławek Sp. z o.o. jako operator miejski na terenie miasta Włocławek oraz na mocy porozumienia na terenie gminy Włocławek i Lubanie,

⁷⁵ <http://www.biuro-planowania.pl/userfiles/file/Zbiornik.pdf>

⁷⁶ http://www.warszawa.rzgw.gov.pl/gorne_menu-szlaki_zeglowne-informator_nawigacyjny-informator_nawigacyjny_wisly_i_narwi.html

⁷⁷ Odległości określone na podstawie Mapy Śródlądowych Dróg Wodnych w Polsce przygotowanej przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej we współpracy z regionalnymi zarządami gospodarki wodnej

- Kujawsko-Pomorski Transport Samochodowy, realizujący zbiorowe przewozy pasażerskie na zasadach komercyjnych,
- przewoźnicy prywatni na terenach gmin OSI.

MPK obsługuje 18 regularnych linii komunikacyjnych, w tym 3 wybiegające poza granice miasta (nr 8, 13K i 20) i 2 linie sezonowe (linia W kursująca w okresie wakacji nad Jezioro Wikaryjskie i linie świąteczne w okresie wszystkich świąt). Długość tras komunikacyjnych wynosi 135,65 km (z linią sezonową 142,25 km), natomiast długość linii komunikacyjnych wynosi około 259,60 km (z linią sezonową 274,50 km). W 2014 roku z kursów realizowanych przez MPK skorzystało ponad 7,5 mln pasażerów z czego: na liniach miejskich ponad 7 mln pasażerów, na liniach podmiejskich 93 tys., na przewozach zleconych 339 tys. pasażerów⁷⁸.

Układ sieciowy linii we Włocławku ma kształt gwiazdy, w którym miejscem centralnym jest Plac Wolności. Węzłowymi punktami/odcinkami o największych potokach pasażerskich w obsłudze ruchu pasażerskiego w mieście Włocławek i zarazem OSI, w których koncentruje się największy ruch autobusowy są:

- Dworzec Kolejowy,
- Pl. Wolności;
- ul. S. Okrzei, ul. POW, Al. Chopina;
- ul. Kaliska i ul. Wiejska;
- os. Michelin.

MPK do wykonywania regularnego transportu drogowego osób wykorzystuje 61 pojazdów, z czego tylko 3 najnowsze spełniają normę EURO VI. Pozostałe 58 szt. to autobusy w wieku od 2 do 17 lat, z czego tylko 12 spełnia normę EURO V, 12 – Euro IV, 26 – EURO III, 7 – EURO II i 1 – EURO I. Przekłada się to wprost na zwiększone zanieczyszczenie powietrza. W ramach poprawy warunków korzystania z komunikacji miejskiej przez niepełnosprawnych mieszkańców miasta wprowadzono w rozkładach jazdy na stałe kursy autobusów przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych, wyposażone w rampę ułatwiającą wjazd wózka inwalidzkiego, w urządzenia informacji głosowej umożliwiającej osobom niewidomym lepszą orientację, informacyjne tablice świetlne.

Wpływ na jakość obsługi i warunki ruchu autobusów regularnej komunikacji mają warunki drogowe panujące na ulicach, które limitują przebieg tras autobusowych. Chodzi przede wszystkim o ograniczoną szerokość jezdni. Również stan nawierzchni ulicy wpływa na jakość usługi, jak też na warunki eksploatacji autobusów. Najtrudniejsze warunki panują na trasie linii nr 12. Koncentracja ruchu autobusów występuje na ulicach klasy Z - ul. Św. Antoniego i ul. Chmielnej. Wymagającymi modernizacji i poprawy nawierzchni dróg, poprzez dopasowanie ich nośności do potrzeb ruchu ciężkiego są: ul. Kazimierza Wielkiego (odcinek DK 62), Al. ks. Jerzego Popiełuszki (odcinek DK 67), Al. Jana Pawła II, ul. Lipnowska, ul. Stodólna, ul. Łęska, ul. Płocka, ulice w ramach Placu Wolności.

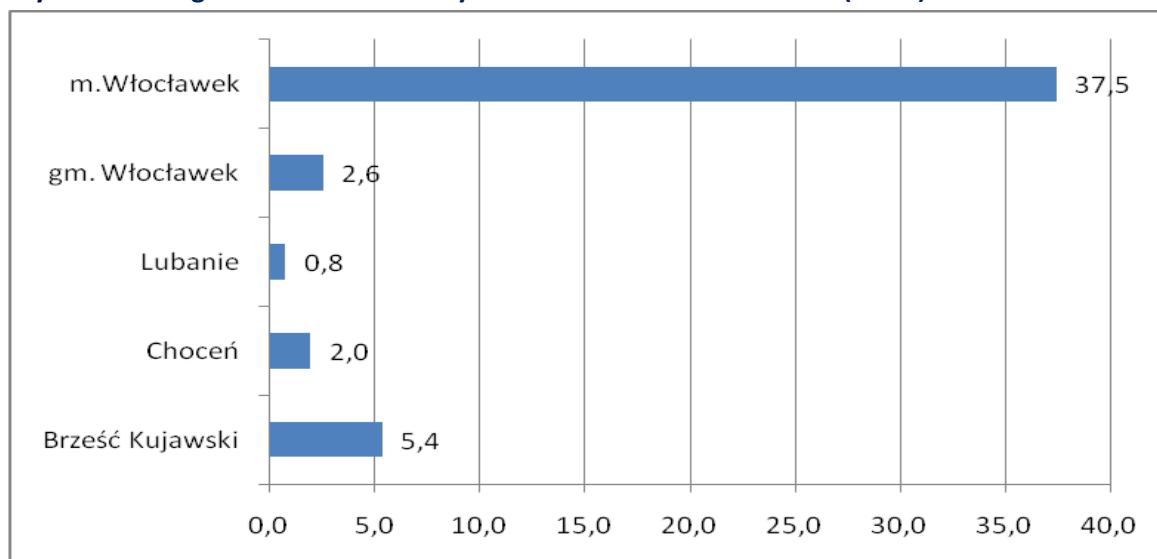
Unowocześnienie i modernizacja infrastruktury transportu zbiorowego oraz uzupełnienie istniejących linii komunikacji zbiorowej powinny przyczynić się do zmniejszenia liczby samochodów, rozładowania korków, szybszej komunikacji, a tym samym, wraz z wyposażeniem w nowy, przyjazny dla środowiska tabor do zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza w mieście.

⁷⁸ Dane Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacji we Włocławku

Komunikacja rowerowa

W 2013 r. w OSI Włocławka znajdowały się ścieżki rowerowe o łącznej długości 48,3 km, co stanowiło 35,9% długości ścieżek w podregionie włocławskim i 8,4% w województwie kujawsko-pomorskim. Ścieżki zlokalizowane były w 5 gminach – mieście Włocławek oraz gminach Włocławek, Brześć Kujawski, Chocień i Lubanie. Należy podkreślić, że największą długością ścieżek charakteryzowało się miasto Włocławek – znajdowało się tam 37,5 km tras, co stanowiło 77,6% długości ścieżek w całym analizowanym obszarze. W pozostałych gminach wartości wynosiły od 0,8 km w przypadku gminy Lubanie do 5,4 km w przypadku gminy Brześć Kujawski.

Wykres 26. Długość ścieżek rowerowych w OSI Włocławka w 2013 r. (w km)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Istniejąca we Włocławku sieć ścieżek rowerowych jest na bieżąco rozwijana w ramach budowy/przebudowy dróg, przez co jej funkcjonalność ulega w ostatnich latach systematycznej poprawie. Istniejącym ograniczeniem jest jednak wciąż brak ciągłości, wpływającej negatywnie na możliwość jej wykorzystania. W celu zwiększenia poziomu wykorzystania roweru jako środka komunikacyjnego oraz w dalszej kolejności redukcję CO², należy zwrócić uwagę zarówno na budowę nowych odcinków ścieżek rowerowych, jak i ich wzajemnego powiązania pozwalającego na utworzenie spójnego systemu ścieżek rowerowych. Brak ciągłości systemu ścieżek rowerowych wpływa negatywnie na możliwość przemieszczania się w podróżyach codziennych, które mogłyby stanowić większy udział w podziale środków transportu niż wynika to z przeprowadzonych badań. Szczególny brak ścieżek rowerowych na terenie miasta widoczny jest w ciągu ulic łączących ul. Okrzei a Placem Wolności, gdzie dojazd rowerem jest uciążliwy. Pozytywnie natomiast ocenia się zastosowane rozwiązanie na ul. Tumskiej w postaci kontra pasu, który wbrew obiegowym opiniom wpływa na poprawę bezpieczeństwa ruchu rowerowego. Ze względu na ograniczoną dostępność ścieżek rowerowych w pozostałych gminach OSI Włocławka, w przeważającej większości, ruch rowerowy odbywa się w nich na zasadach ogólnych z innymi uczestnikami ruchu drogowego.

Rozwój transportu niezmotoryzowanego przyczyniłby się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, podwyższenia jakości środowiska oraz pozytywnie wpłynął na rozwój turystyki i poprawę bezpieczeństwa.

Zachowania komunikacyjne

Zgodnie z wynikami badania CAPI wykonanego w 2014 roku na potrzeby "Studium komunikacyjnego dla miasta Włocławka i jego obszaru funkcjonalnego", najczęściej wykorzystywanymi środkami transportu (z wyłączeniem podróży pieszych) przez mieszkańców OSI Włocławka są: samochód (42%), autobus MPK (31%), autobus PKS (17%) oraz rower (8%). Wykorzystanie komunikacji kolejowej okazało się marginalne i w wymiarze OSI Włocławka stanowiło jedynie 2% ogółu podróży.

W przypadku Włocławka, struktura wykorzystywanych środków transportu różniła się znacząco w poziomie wykorzystania autobusów MPK, wskazanych przez 40% respondentów. Udział pozostałych odpowiedzi wynosił: samochód - 41%, autobus PKS -13%, rower - 4%, kolej - 2%.

Jakość funkcjonowania komunikacji publicznej OSI Włocławka została oceniona przez mieszkańców dobrze. Udział sumy ocen dobra lub bardzo dobra wyniósł 33% przy 9% ocen źle lub bardzo źle. Analogiczne oceny zawężone do samego Włocławka stanowiły 44% i 9% ogółu odpowiedzi. Średnie wykorzystanie pojemności autobusów na liniach MPK w okresie badania w punktach pomiarowych wahało się w granicach 50%, z odchyleniami na poszczególnych liniach od minimum 28% do maksimum 64% w ciągu całego pomiaru (przedstawione wartości średnie nie wykluczają sytuacji istnienia pojedynczych kursów o napełnieniu 100%).

Wyniki przeprowadzonych badań napełnień dowodzą, że we Włocławku nie występuje wyraźne godziny szczytu komunikacyjnego w ruchu pasażerskim. Potoki ruchu na badanych liniach komunikacyjnych rozkładały się równomiernie w czasie, co świadczy o efektywności i trafnie dobranych trasach komunikacyjnych. Analiza wymiany pasażerów w Śródmieściu wskazuje na większą liczbę osób wysiadających w godzinach porannych oraz większą liczbę osób wsiadających w godzinach popołudniowych. Świadczy to o dobrym wykorzystaniu publicznej komunikacji w dojazdach do pracy. Ruch pasażerów pomiędzy godzinami porannymi i popołudniowymi utrzymuje się jednakże na stałym poziomie. Na tej podstawie można sądzić, iż z komunikacji publicznej w okresie nazywanym okresem międzyszczytowym w dużej mierze korzystają również osoby nieaktywne zawodowo czyli uczniowie i osoby starsze, co powoduje wyrównanie wielkości potoków w całym okresie objętym pomiarami.

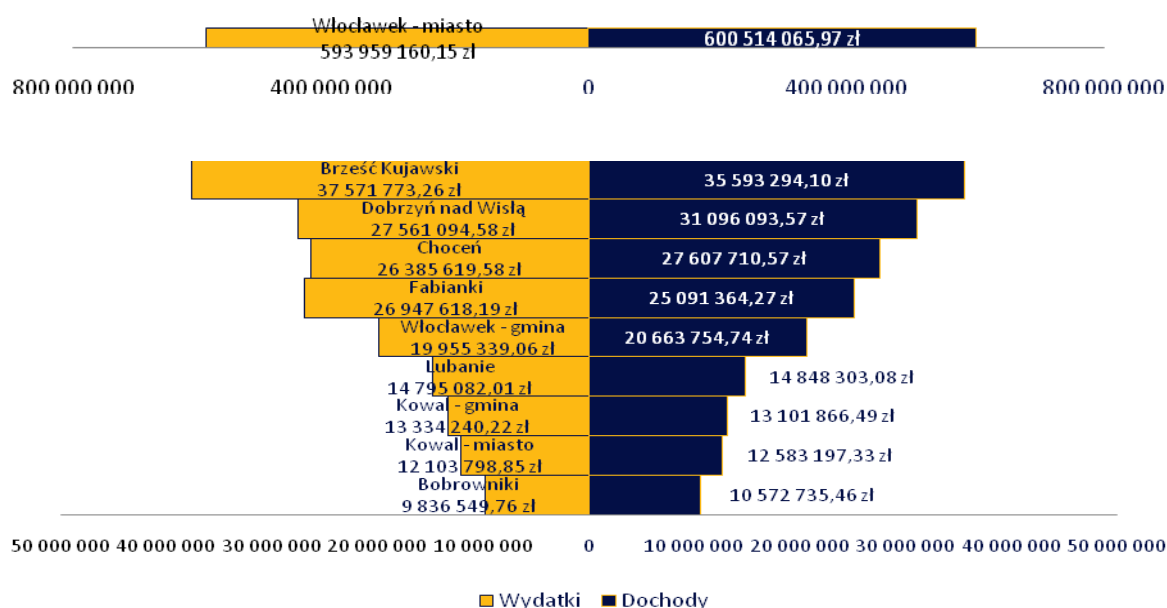
Pomierzona wymiana pasażerów w węzłach przesiadkowych wskazuje Plac Wolności, jako najważniejszy węzeł komunikacji publicznej Włocławka, o najbogatszej ofercie komunikacyjnej i największej wymianie pasażerów w ciągu doby. Następnym w kolejności jest przystanek autobusowy na Al. Chopina przy skrzyżowaniu z ul. św. Antoniego oraz przystanek przy ul. Okrzei przy dworcu PKS/PKP. Duża liczba osób wysiadających w godzinach porannych świadczy, że są to podróże do pracy. Takim wykorzystaniem wykazują się przystanki na Placu Wolności, na skrzyżowaniu ul. Okrzei / ul. Kapitulna oraz na ul. św. Antoniego.

XIV. Budżet

W 2013 r. dochody wszystkich gmin OSI Włocławka były równe 791 672 385,58 zł. Suma wydatków była niższa o 1,2% i wynosiła 782 450 275,66 zł. Największym budżetem dysponowało miasto Włocławek, w którym dochody wynosiły ponad 600 mln zł, a wydatki – blisko 594 mln zł. Na drugim i trzecim miejscu pod tym względem znajdowały się dwie gminy miejsko-wiejskie: Brześć Kujawski i Dobrzyń nad Wisłą. Ich dochody osiągały wartość ponad 35 mln zł i 31 mln zł, a wydatki – ponad 37

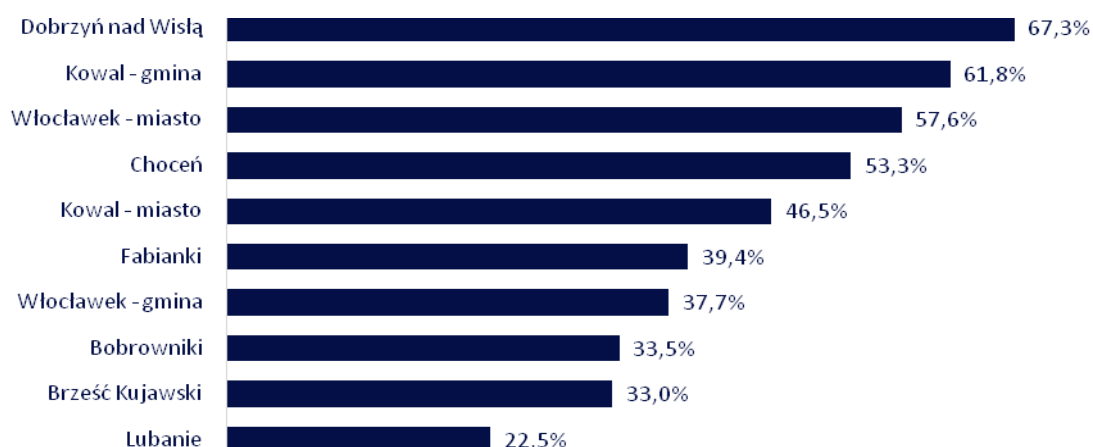
mln zł i 27 mln zł. Najmniejszy budżet posiadała gmina Bobrowniki, w której dochody i wydatki oscylowały w granicach 10 mln zł. W związku z tym, można zauważyć, że wielkość budżetu jest związana z liczbą mieszkańców (najmniejsze gminy dysponowały najmniejszymi kwotami) oraz charakterem jednostki (gminy: miejska i miejsko-wiejskie charakteryzowały się największymi budżetami). Należy zaznaczyć, że w większości gmin OSI Włocławka panowała korzystna sytuacja finansowa, ponieważ dochody były wyższe niż wydatki. Najlepiej prezentowały się Dobrzyń nad Wisłą oraz sytuacja Bobrowniki, gdzie sumy dochodów były wyższe o odpowiednio 12,8% i 7,5%. W przypadku 3 gmin: Fabianki, Kowal i Brześć Kujawski sytuacja kształtowała się odwrotnie – kwoty wydatków istotnie przewyższały kwoty dochodów o odpowiednio 6,9%, 1,7% i 5,3%.

Wykres 27. Wielkość dochodów i wydatków w OSI Włocławka w 2013 r.

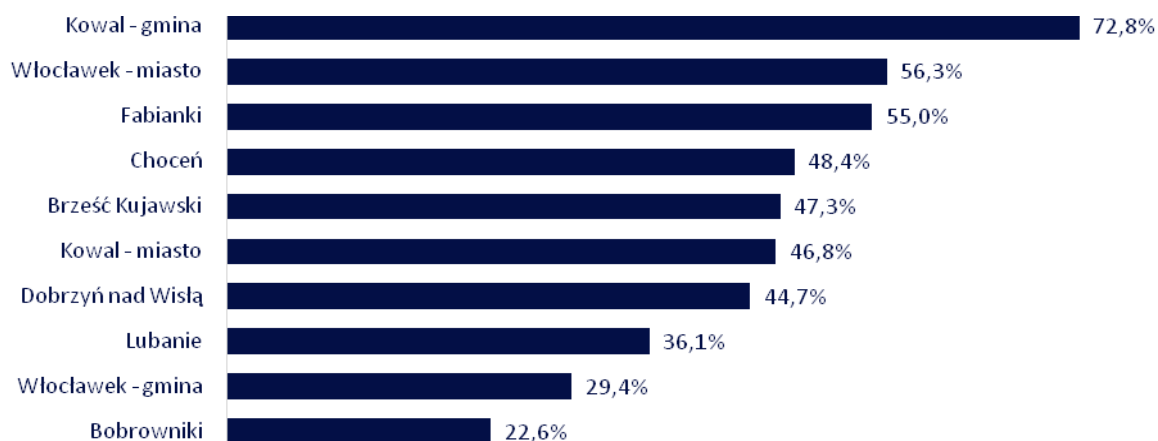
Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.nszakasa.org.pl/>

W latach 2007-2013 dochody we wszystkich gminach OSI Włocławka wzrosły o kilkadziesiąt procent. Przeciętny wzrost dla całego analizowanego obszaru wyniósł 54% i był zdecydowanie wyższy niż wartość średnia dla Polski (39,4%). Największa zmiana nastąpiła w przypadku gminy Dobrzyń nad Wisłą – wzrost o 67,3%, a najmniejsza w przypadku gminy Lubanie – wzrost o 22,5%. Warto podkreślić, że połowa z wszystkich gmin OSI Włocławka (miasta Włocławek i Kowal oraz gminy Dobrzyń nad Wisłą, Chocień i Kowal) wypadła korzystnie na tle całego kraju.

Wykres 28. Wzrost dochodów w latach 2007-2013 w OSI Włocławka

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.nszakasa.org.pl/>

Podobnie jak w przypadku dochodów, wydatki we wszystkich gminach OSI Włocławka również wzrosły o kilkadziesiąt procent. Przeciętny wzrost dla całego analizowanego obszaru wynosił 53,4% i był wyższy niż wartość średnia dla Polski (42,1%). Największa zmiana nastąpiła w przypadku gminy Kowal – wzrost o 72,8%, a najmniejsza w przypadku gminy Bobrowniki – wzrost o 22,6%. Warto podkreślić, że w siedmiu gminach (miasto Włocławek i Kowal oraz gminy Kowal, Fabianki, Chocień, Brześć Kujawski, Dobrzyń nad Wisłą) odnotowano wyższy wzrost udziału wydatków niż średnio w kraju.

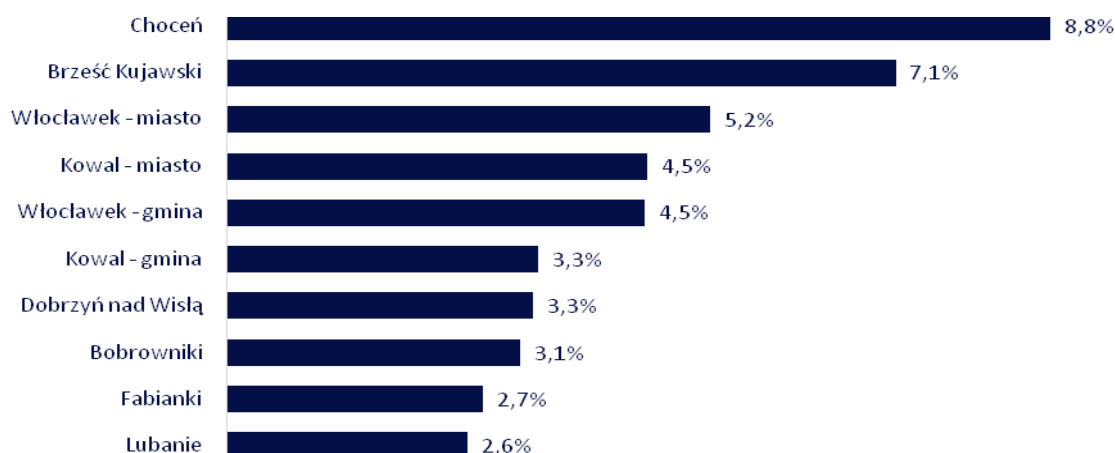
Wykres 29. Wzrost wydatków w latach 2007-2013 w OSI Włocławka

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.nszakasa.org.pl/>

W latach 2007-2013 OSI Włocławka pozyskał z Unii Europejskiej środki, których wartość wynosiła 274 616 499,66 zł. Stanowiły one około 5,1% sumy wszystkich dochodów badanych jednostek w tym okresie. Należy zaznaczyć, że przeciętny udział funduszy unijnych w budżetach gmin analizowanego obszaru był nieco niższy niż średnia dla Polski (5,2%). Największy udział środków europejskich występował w przypadku gmin Chocień i Brześć Kujawski – odpowiednio 8,8% i 7,1%, a najmniejszy w przypadku gmin Lubanie i Fabianki – odpowiednio 2,6% i 2,7%. Można zakładać, że samorządy pozyskujące najwięcej funduszy charakteryzowały się dużą aktywnością i skutecznością działania w

tej dziedzinie. Warto podkreślić, że w przypadku dwóch gmin (Chocień, Brześć Kujawski) odnotowano wyższy udział środków z Unii Europejskiej niż w gminach całej Polski.

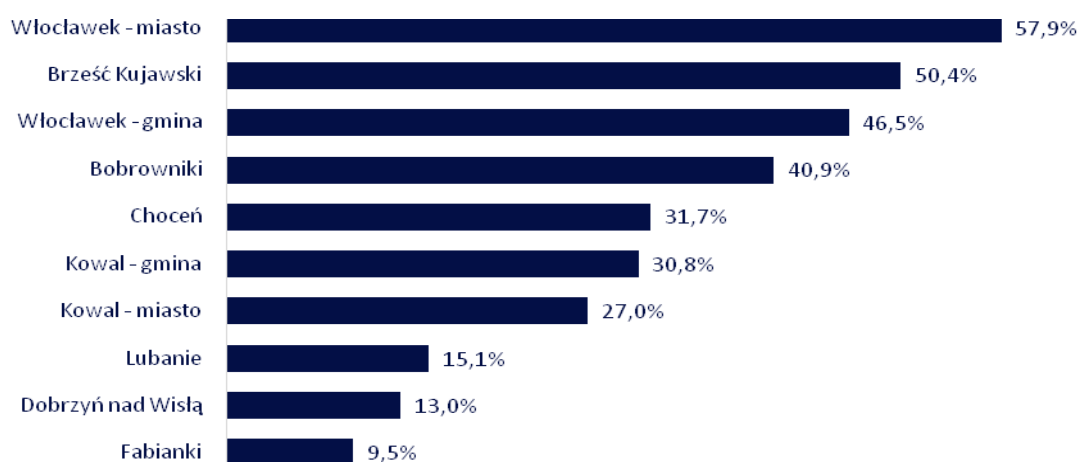
Wykres 30. Udział środków unijnych w dochodach gmin OSI Włocławka w latach 2007-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.nszakasa.org.pl/>

Zadłużenie w stosunku do osiągniętych dochodów w poszczególnych gminach OSI Włocławka w 2013 r. było zróżnicowane. Najwyższy poziom osiągnęto w mieście Włocławek i gminie Brześć Kujawski, gdzie wynosiło odpowiednio 57,9% i 50,4%. Warto zaznaczyć, że są to dwie gminy dysponujące największymi budżetami spośród wszystkich samorządów analizowanego obszaru. Najmniejsze zadłużenie charakteryzowało natomiast gminę Fabianki – jego wartość wynosiła 9,5%. Na tle wszystkich polskich samorządów najkorzystniej wypadły cztery gminy - Fabianki, Dobrzyń nad Wisłą, Lubanie oraz miasto Kowal, w których wskaźnik zadłużenia miał niższą wartość niż średnia dla całego kraju (30,4%).

Wykres 31. Poziom zadłużenia w OSI Włocławka w 2013 r.

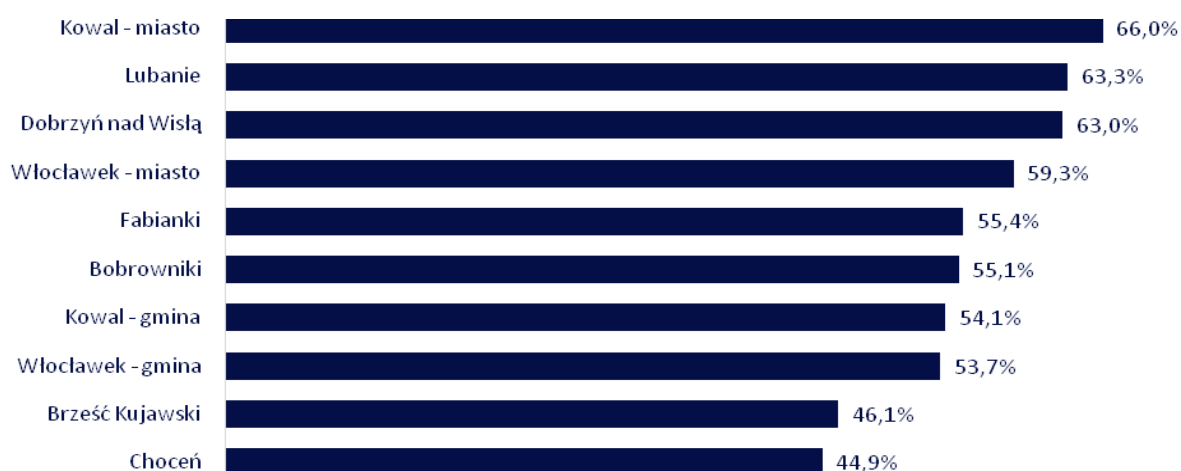

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.nszakasa.org.pl/>

W latach 2007-2013 gminy OSI Włocławka przeznaczyły na wydatki bieżące kwotę 2 718 443 810 zł. Stanowiły one 58% sumy wszystkich wydatków poniesionych w tym okresie. Należy zaznaczyć, że przeciętny udział wydatków bieżących w budżetach gmin analizowanego obszaru był nieco niższy niż

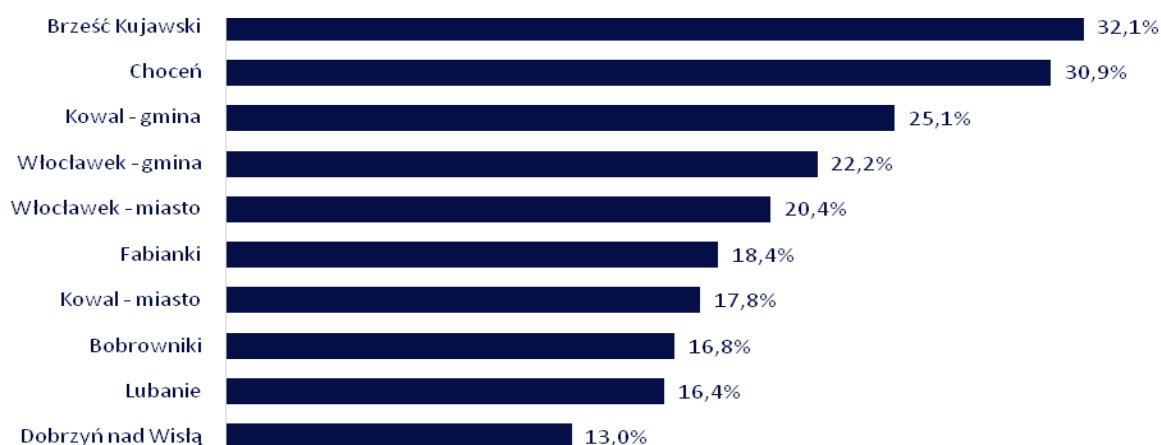
wartość średnia dla Polski (59%). Największy odsetek środków przeznaczonych na tę grupę wydatków występował w przypadku miasta Kowal, gminy Lubanie i gminy Dobrzyń nad Wisłą – odpowiednio 66%, 63,3% i 63%, a najmniejszy w przypadku gminy Chocień i gminy Brześć Kujawski – odpowiednio 44,9% i 46,1%. Warto podkreślić, że w przypadku czterech gmin (miasta Kowal i Włocławek oraz gminy Lubanie i Dobrzyń nad Wisłą) wartość wskaźnika była wyższa niż średnia dla wszystkich samorządów gminnych w Polsce.

Wykres 32. Udział wydatków bieżących w OSI Włocławka w latach 2007-2013

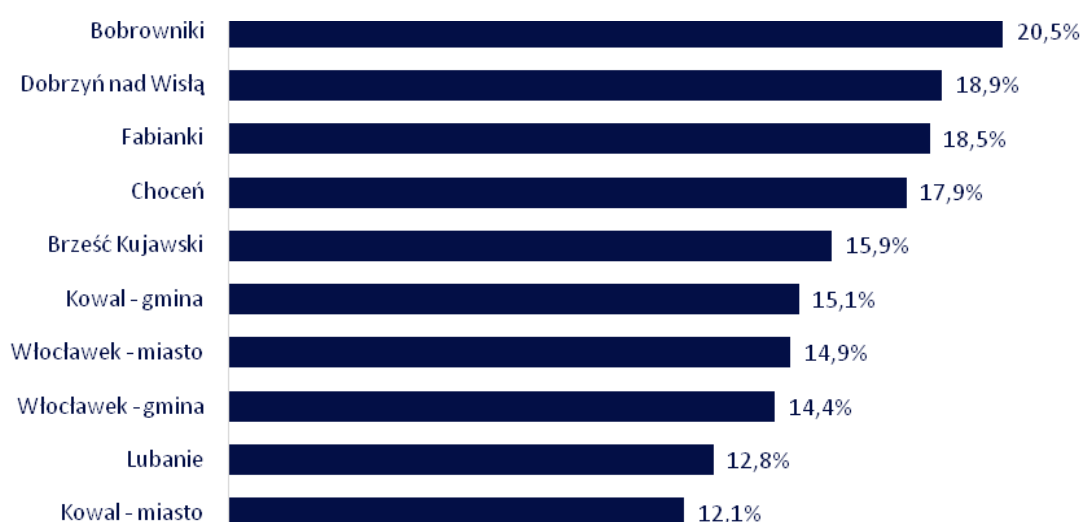
Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.naszakasa.org.pl/>

W latach 2007-2013 gminy OSI Włocławka przeznaczyły na wydatki inwestycyjne kwotę 984 006 547zł. Stanowiło to 21% sumy wszystkich wydatków poniesionych przez badane jednostki w tym okresie. Należy zaznaczyć, że przeciętny udział wydatków inwestycyjnych w budżetach gmin analizowanego obszaru był nieco wyższy niż wartość średnia dla Polski (19,7%). Największy odsetek środków przeznaczonych na tę grupę wydatków występował w przypadku gmin Brześć Kujawski i Chocień – odpowiednio 32,1% i 30,9%. Są to samorzady, które w latach 2007-2013 charakteryzowały się najmniejszym udziałem wydatków bieżących. Najmniej na inwestycje wydano natomiast w gminie Dobrzyń nad Wisłą – 13%. Jest to gmina, która znajdowała się w czołówce samorządów przeznaczających znaczną część środków na sprawy bieżące. Warto podkreślić, że w przypadku pięciu gmin (miasto Włocławek oraz gminy Brześć Kujawski, Chocień, Kowal, Włocławek) wartość wskaźnika była wyższa niż średnia dla wszystkich samorządów gminnych w Polsce.

Wykres 33. Udział wydatków inwestycyjnych w OSI Włocławka w latach 2007-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.nszakasa.org.pl/>

W latach 2007-2013 gminy OSI Włocławka przeznaczyły na wydatki związane z pomocą społeczną kwotę 716 512 198 zł. Stanowiły one 15,3% sumy wszystkich wydatków poniesionych przez badane jednostki w tym okresie. Należy zaznaczyć, że przeciętny udział wydatków na pomoc społeczną w budżetach gmin analizowanego obszaru był nieco wyższy niż wartość średnia dla Polski (13,9%). Największy odsetek środków przeznaczonych na tę grupę wydatków występował w przypadku gmin Bobrowniki i Dobrzyń nad Wisłą – odpowiednio 20,5% i 18,9%. Są to samorzady, które jako jedyne w analizowanym obszarze należą do powiatu lipnowskiego. Najmniej na pomoc społeczną wydawały natomiast miasto Kowal – 12,1% oraz gmina Lubanie – 12,8%. Warto podkreślić, że tylko w przypadku tych dwóch samorządów wartość wskaźnika była niższa niż średnia dla wszystkich gmin w Polsce.

Wykres 34. Udział wydatków na pomoc społeczną w OSI Włocławka w latach 2007-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.nszakasa.org.pl/>

W latach 2007-2013 gminy OSI Włocławka przeznaczyły na wydatki związane z oświatą i wychowaniem kwotę 1 632 071 458 zł. Stanowiły one 34,8% sumy wszystkich wydatków poniesionych przez badane jednostki w tym okresie. Należy zaznaczyć, że przeciętny udział wydatków

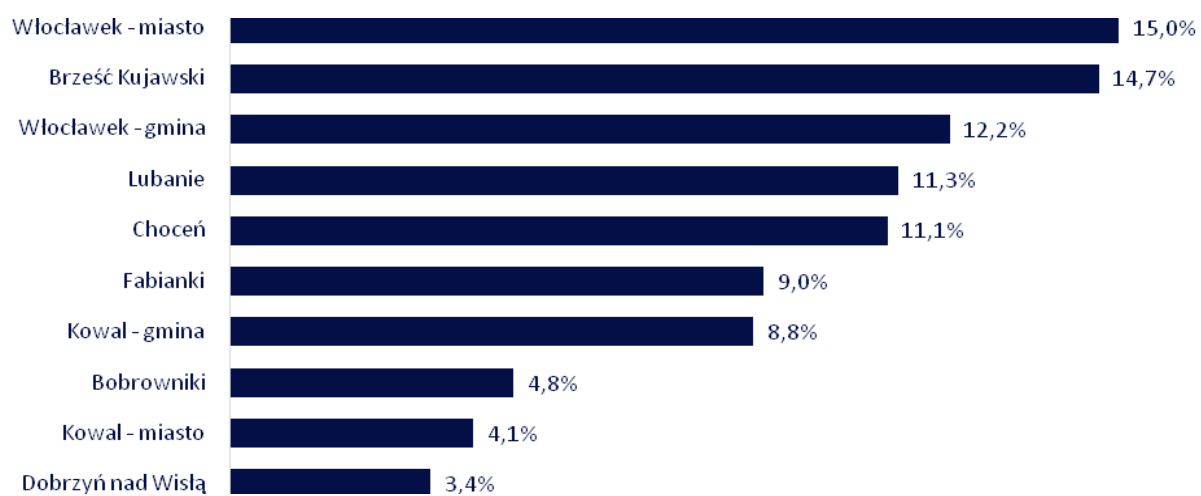
na oświatę i wychowanie w budżetach gmin analizowanego obszaru był nieco wyższy niż wartość średnia dla Polski (32%). Największy odsetek środków przeznaczonych na tę grupę wydatków występował w przypadku gminy Bobrowniki – 41,3%. Najmniejsze wydatki związane z oświatą i wychowaniem zanotowano natomiast w gminach Chocień i Brześć Kujawski – odpowiednio 27,2% i 28,2%. Warto podkreślić, że tylko w przypadku tych dwóch samorządów oraz gminy Kowal wartość wskaźnika była niższa niż średnia dla wszystkich gmin w Polsce.

Wykres 35. Udział wydatków na oświatę i wychowanie w OSI Włocławka w latach 2007-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.naszakasa.org.pl/>

W latach 2007-2013 gminy OSI Włocławka przeznaczyły na wydatki związane z inwestycjami drogowymi kwotę 638 722 561 zł. Stanowiły one 13,6% sumy wszystkich wydatków poniesionych przez badane jednostki w tym okresie. Należy zaznaczyć, że przeciętny udział wydatków na drogi w budżetach gmin analizowanego obszaru był nieco niższy niż wartość średnia dla Polski (14,9%). Największy odsetek środków przeznaczonych na tę grupę wydatków występował w przypadku miasta Włocławek i gminy Brześć Kujawski – odpowiednio 15% i 14,7%. Najmniej na drogi wydała natomiast gmina Dobrzyń nad Wisłą – 3,4%. Warto podkreślić, że tylko w przypadku miasta Włocławek wartość wskaźnika była wyższa niż średnia dla wszystkich gmin w Polsce.

Wykres 36. Udział wydatków na drogi w OSI Włocławka w latach 2007-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.naszakasa.org.pl/>

Spis tabel

Tabela 1. Stan ludności w OSI Włocławka	96
Tabela 2. Przyrost naturalny OSI Włocławka.....	98
Tabela 3. Saldo migracji na 1000 osób.....	99
Tabela 4. Zameldowania i wymeldowania w OSI Włocławka.....	100
Tabela 5. Struktura ludności OSI Włocławka.....	103
Tabela 6. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	105
Tabela 7. Liczba dzieci w wieku 0-3 lat w OSI Włocławka.....	106
Tabela 8. Liczba dzieci w wieku 3-6 lat w OSI Włocławka.....	107
Tabela 9. Liczba miejsc w przedszkolach	108
Tabela 10. Ilość uczniów w szkołach podstawowych	110
Tabela 11. Ilość uczniów w liceach ogólnokształcących w latach 2007-2013.....	112
Tabela 12. Ilość uczniów w technikach w latach 2007-2013	113
Tabela 13. Liczba uczniów w liceach profilowanych	113
Tabela 14. Ilość uczniów w zasadniczych szkołach zawodowych w latach 2007-2013	114
Tabela 15. Liczba studentów i absolwentów	115
Tabela 16. Zdawalność egzaminu gimnazjalnego w 2013 roku	116
Tabela 17. Liczba placówek opieki społecznej w OSI Włocławka w 2014 r.	120
Tabela 18. Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w OSI Włocławka w latach 2009-2014	120
Tabela 19. Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia	121
Tabela 20. Przyczyny przyznania pomocy społecznej.....	121
Tabela 21. Poradnictwo specjalistyczne i usługi opiekuńcze	123
Tabela 22. Zasoby mieszkaniowe gmin OSI Włocławka	125
Tabela 23. Liczba osób pracujących	131
Tabela 24. Odsetek osób bezrobotnych w populacji osób w wieku produkcyjnym (%).....	133
Tabela 25. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w OSI Włocławka	134
Tabela 26. Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok	134
Tabela 27. Długotrwale bezrobotni w OSI Włocławka.....	135
Tabela 28. Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców wg. klas wielkości	141
Tabela 29. Obszary chronione w OSI Włocławka według formy ochrony prawnej	149
Tabela 30. Obiekty infrastruktury turystycznej w rejonie Zbiornika Włocławskiego	153
Tabela 31. Liczba obiektów noclegowych w OSI Włocławka w 2013 r.	154
Tabela 32. Wyniki klasyfikacji strefy pod kątem ochrony zdrowia w 2013 r.	158
Tabela 33. Informacja o stwierdzonym ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu w strefie „miasto Włocławek”	159
Tabela 34. Ocena jakości wód rzecznych w mieście Włocławek w 2012 roku	162
Tabela 35. Klasyfikacja stanu ekologicznego zbiornika zaporowego Włocławek w 2012 roku	163
Tabela 36. Przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu kolejowego dla wskaźnika L_{DWN}	165
Tabela 37. Znormalizowana powierzchnia terenów oraz liczba mieszkańców (%) narażonych na ponadnormatywny hałas.....	166
Tabela 38. Struktura wiekowa sieci wod.-kan. będącej w eksploatacji MPWiK	168
Tabela 39. Struktura materiałowa sieci wod.-kan. będącej w eksploatacji MPWiK	168

Tabela 40. Czas dojazdu samochodem z Włocławka do Bydgoszczy, Torunia i stolic sąsiednich województw.....	171
Tabela 41. Ilość samochodów osobowych na 1 000 mieszkańców.....	171
Tabela 42. Czas dojazdu koleją z Włocławka do Bydgoszczy, Torunia i stolic sąsiednich województw.....	173
Tabela 43. Czas dojazdu z Włocławka do najbliższych lotnisk międzynarodowych.....	173

Spis wykresów

Wykres 1. Prognozowana (w 2012r.) zmiana liczby ludności w latach 2015, 2020, 2025 i 2030.....	97
Wykres 2. Saldo migracji stałych w OSI Włocławka w latach 2007-2013.....	100
Wykres 3. Liczba zameldowań w podziale na zameldowania ze wsi, miasta, zagranicy w 2013 r. .	101
Wykres 4. Liczba wymeldowań w podziale na wymeldowania do wsi, miasta, zagranicy w 2013 r.	101
Wykres 5. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w 2007 r. i 2013 r.....	102
Wykres 6. Wskaźniki obciążenia demograficznego.....	104
Wykres 7. Struktura wykształcenia w podziale na kategorie w 2011 r.	106
Wykres 8. Liczba dzieci w wieku 0-3 lat przypadająca na 1 miejsce w żłobku w 2013 roku.....	107
Wykres 9. Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce w przedszkolu w 2013 r.	108
Wykres 10. Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat przypadająca na 1 grupę przedszkolną w OSI Włocławka w 2013 r.....	109
Wykres 11. Średnia ilość uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach podstawowych w 2013 r.	111
Wykres 12. Ilość uczniów w gimnazjach w 2013 r.....	112
Wykres 13. Liczba osób przypadających na 1 łóżko w szpitalach w 2013 r.	127
Wykres 14. Liczba osób przypadających na 1 przychodnię w OSI Włocławka w 2013 r.	128
Wykres 15. Liczba osób przypadających na 1 bibliotekę w OSI Włocławka w 2013 r.....	130
Wykres 16. Odsetek osób bezrobotnych w populacji osób w wieku produkcyjnym w OSI Włocławka (%).....	133
Wykres 17. Bilans podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych w OSI Włocławka w latach 2009-2013.....	140
Wykres 18. Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych w gminach OSI Włocławka w latach 2009-2013.....	140
Wykres 19. Udział obszarów prawnie chronionych w OSI Włocławka w 2013 r.....	147
Wykres 20. Liczba miejsc noclegowych w OSI Włocławka w 2013 r.....	155
Wykres 21. Liczba turystów OSI Włocławka w latach 2007-2013.....	155
Wykres 22. Liczba zabytków w OSI Włocławka w 2014 r.....	156
Wykres 23. Udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej w OSI Włocławka w 2013 r.	167
Wykres 24. Udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej w OSI Włocławka w 2013 r.	167
Wykres 25. Udział mieszkańców korzystających z sieci gazowej w OSI Włocławka w 2013 r.....	169
Wykres 26. Długość ścieżek rowerowych w OSI Włocławka w 2013 r. (w km).....	176

Wykres 27. Wielkość dochodów i wydatków w OSI Włocławka w 2013 r.	178
Wykres 28. Wzrost dochodów w latach 2007-2013 w OSI Włocławka.....	179
Wykres 29. Wzrost wydatków w latach 2007-2013 w OSI Włocławka.....	179
Wykres 30. Udział środków unijnych w dochodach gmin OSI Włocławka w latach 2007-2013	180
Wykres 31. Poziom zadłużenia w OSI Włocławka w 2013 r.	180
Wykres 32. Udział wydatków bieżących w OSI Włocławka w latach 2007-2013	181
Wykres 33. Udział wydatków inwestycyjnych w OSI Włocławka w latach 2007-2013.....	182
Wykres 34. Udział wydatków na pomoc społeczną w OSI Włocławka w latach 2007-2013.....	182
Wykres 35. Udział wydatków na oświatę i wychowanie w OSI Włocławka w latach 2007-2013...	183
Wykres 36. Udział wydatków na drogi w OSI Włocławka w latach 2007-2013.....	184

Spis rysunków

Rysunek 1. Procentowa zmiana liczby ludności w OSI Włocławka w 2013 r. względem 2007 r.....	97
Rysunek 2. Położenie OSI Włocławka na tle obszarów chronionych.....	150
Rysunek 3. Obszar przekroczeń stężenia średniego rocznego 1 ng/m ³ benzo(a)pirenu w pyłe zwieszonym PM ₁₀	160
Rysunek 4. Obszar przekroczeń stężenia średniego rocznego 20 µg/m ³ pyłu zawieszonego PM _{2,5}	161

Załącznik nr. 2

do Strategii rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek
oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie

Kryteria wyboru projektów

Typ/opis kryterium	Punktacja dla projektów
KRYTERIA FORMALNE	
Fiszka projektowa złożona w terminie	TAK/NIE
Fiszka złożona przez uprawnionego Wnioskodawcę	TAK/NIE
Fiszka sporządzona na określonym formularzu	TAK/NIE
Zgodność wypełnienia fiszki z Instrukcją wypełniania fiszki projektowej ⁷⁹ , w tym w dwóch formach: papierowej (podpisanej) i elektronicznej	TAK/NIE
Zgodność projektu z celami tematycznymi i priorytetami inwestycyjnymi RPO WK-P na lata 2014-2020 (4c; 4e; 6b; 6c; 6d; 9b; 10a; 8iv; 9i; 9iv; 10i; 10iv)	TAK/NIE
Zgodność projektu z założeniami <i>Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020. Plan modernizacji 2020+</i>	TAK/NIE
Projekt jest zgodny z dokumentami strategicznymi jeśli zostały takie wskazane w limitach i ograniczeniach w realizacji projektów określonych dla poszczególnych Działań Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych RPO WK-P na lata 2014-2020, w tym: z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych, planem gospodarki niskoemisyjnej lub/i planem	TAK/NIE

⁷⁹ Instrukcja wypełniania fiszki projektowej została opracowana przez IZ RPO i stanowi załącznik do niniejszych Kryteriów wyboru projektów

mobilności miejskiej, Lokalnym Programem Rewitalizacji ⁸⁰ .	
KRYTERIA MERYTORYCZNE	
Przygotowanie koncepcji projektu (oparcie na diagnozie lokalnych potrzeb, analizę grup docelowych, przewidywane skutki oddziaływania)	0-15 pkt
Gotowość techniczna projektu infrastrukturalnego do realizacji	<p>Projektodawca posiada wszystkie wymagane pozwolenia i decyzje administracyjne dla realizacji inwestycji – 5 pkt</p> <p>Projektodawca wyłonił wykonawcę zadania typu „zaprojektuj i wybuduj” – 5 pkt</p> <p>Projektodawca posiada dokumentację techniczną, nie posiada prawomocnego pozwolenia na budowę – 3 pkt</p> <p>Projektodawca posiada program funkcjonalno-użytkowy i dokumentację przetargową wyboru wykonawcy projektu w trybie „zaprojektuj i wybuduj” – 3 pkt</p> <p>Projektodawca posiada tylko koncepcję i harmonogram przygotowania inwestycji do realizacji – 1pkt</p> <p>Nie dotyczy</p>
Perspektywa czasowa realizacji projektu	<p>Nie przekracza daty 31.12.2018 r. – 15 pkt</p> <p>Nie przekracza daty 31.12.2020 r.. – 5 pkt</p> <p>Przekracza datę 31.12.2020r. – 0 pkt</p>
Skala oddziaływania projektu na zidentyfikowany problem (lokalny, ponadlokalny, likwidacja „białych plam”)	<p>Charakter ponadlokalny projektu- 10 pkt</p> <p>Likwidacja „białych plam” – 7 pkt</p> <p>Charakter lokalny projektu – 5 pkt</p>
Projekt jest komplementarny bądź zintegrowany z innym projektem/projektami zrealizowanymi/ realizowanymi/ planowanymi do realizacji na terenie OSI Włocławka	<p>Spójność projektu z:</p> <p>1 projektem – 2 pkt</p> <p>2 projektami – 3 pkt</p> <p>3 projektami i więcej – 5 pkt</p>
Wpływ na osiągnięcie założonych wskaźników strategii	<p>Wpływ na:</p> <p>1 wskaźnik – 2 pkt;</p>

⁸⁰ W przypadku braku poszczególnych dokumentów strategicznych na dzień przeprowadzenia oceny formalnej, ocena projektu dokonywana będzie warunkowo do momentu uzyskania dostępu do zatwierdzonej wersji opracowania.

2 wskaźniki i więcej – 5 pkt

Instrukcja wypełniania fiszki projektowej

Przekazywany do IZ RPO formularz fiszki musi być przygotowany zgodnie ze wzorem zamieszczonym w:

- Zasadach przygotowania Strategii dla miast regionalnych i miasta subregionalnego oraz obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie przyjętych Uchwałą nr 5/136/15 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 4 lutego 2015 r. - w przypadku Obszaru Strategicznej Interwencji,
- Zasadach przygotowywania Strategii dla Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego w okresie programowania 2014-2020 przyjętych Uchwałą nr 5/135/15 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 4 lutego 2015 r. - w przypadku Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego.

Zapisy fiszki powinny być zgodne z zapisami tabel Lista projektów oraz Plan finansowy w Strategii przygotowywanej na podstawie powyższych Zasad.

Jednocześnie informuję, iż wszelkie zmiany we wzorze formularza fiszki projektowej będą skutkowały przekazaniem jej do korekty.

Nazwa projektu	Należy wskazać nazwę projektu.
Beneficjent	Należy wskazać nazwę podmiotu składającego fiszkę projektową (Należy zweryfikować czy podmiot ten został wskazany dla danego Priorytetu Inwestycyjnego jako potencjalny beneficjent).
Koszt całkowity projektu w zł ⁸¹ Koszty kwalifikowane Koszty niekwalifikowane	Należy wskazać wartość projektu, która jest sumą kosztów kwalifikowanych i niekwalifikowanych (jeżeli nie ma kosztów niekwalifikowanych to koszt całkowity projektu jest równy wartości kosztów kwalifikowanych).
Priorytet Inwestycyjny w ramach RPO	Należy wskazać numer Priorytetu Inwestycyjnego w ramach którego składana jest fiszka projektowa i który jest realizowany w ramach polityki terytorialnej (dodatkowo można wskazać również nazwę Priorytetu Inwestycyjnego). Fiszki projektowe dla Priorytetów Inwestycyjnych, które nie są realizowane w ramach polityki terytorialnej mogą zostać wskazane w Strategii jako projekty komplementarne.

⁸¹ Zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 okres kwalifikowalności wydatków określono od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2023 r.

<p>Źródła finansowania projektu i Środki własne (budżet beneficjenta):</p> <p>Środki RPO (EFRR, EFS)</p> <p>Środki inne: (np. prywatne, WFOŚ, środki budżetu państwa, województwa itp.)</p>	<p>Należy wskazać wartość poszczególnych źródeł finansowania i środków własnych oraz procent dla tych kwot (liczony od wartości kosztów kwalifikowanych)</p> <p>Ponadto w przypadku środków z RPO należy wskazać czy pochodzą one z EFRR czy z EFS</p>
<p>Występowanie pomocy publicznej w projekcie (krótka analiza).</p>	<p>Należy wskazać czy w projekcie występuje pomoc publiczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jeżeli tak – należy wpisać „Tak” oraz przedstawić krótką analizę, - jeżeli nie – należy wpisać „Nie” lub „Nie dotyczy” oraz przedstawić krótką analizę.
<p>Zwięzły opis projektu (maks. 2 strony A – 4), tj.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Główne elementy składowe, wyróżniane fazy realizacji projektu, podprojekty itp. – Uzasadnienie realizacji projektu, zwłaszcza w kontekście jego wpływu na sytuację zdiagnozowaną w obszarze wsparcia, itp. – Powiązania z innymi projektami 	<p>Należy opisać potrzebę realizacji danego projektu. Należy wyjść od problemów jakie mają zostać rozwiązane poprzez realizację projektu. Problemy muszą zostać poparte konkretnymi danymi, które będą potwierdzały ich występowaniem na danym obszarze (gmina/powiat). Danymi takimi, w przypadku projektów zaplanowanych do realizacji ze środków EFS, mogą być m.in. dane demograficzne (np. dotyczące procesu starzenia się społeczeństwa), wyniki egzaminu gimnazjalnego/maturalnego/zawodowego na tle powiatu/województwa, dane dotyczące bezrobocia absolwentów szkół. Dane te powinny dotyczyć beneficjenta lub Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego (powiat) / Obszaru Strategicznej Interwencji, a nie całego województwa lub kraju.</p> <p>Należy wskazać grupę docelową, do której zostanie skierowane wsparcie w ramach projektu zgodną z Priorytetem Inwestycyjnym, w ramach którego składana jest fiszka projektowa.</p> <p>Należy konkretnie wskazać jakie działania zostaną w ramach projektu zaplanowane i zrealizowane oraz w sposób zwięzły każde z nich opisać i uzasadnić ich potrzebę. Działania te muszą wynikać z problemów określonych dla danej grupy docelowej. W przypadku zakupu sprzętu lub wyposażenia należy wskazać pełną listę planowanego do zakupu sprzętu/wyposażenia wraz z uzasadnieniem potrzeby jego zakupu w ramach projektu (dotyczy projektów zaplanowanych do</p>

	<p>realizacji ze środków EFS).</p> <p>Opisując założenia projektu należy wziąć pod uwagę zapisy Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 (w szczególności Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty, Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć, Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych oraz Kierunkowe zasady wyboru projektów).</p> <p>Należy również wskazać wskaźniki produktu i rezultatu ujęte dla danego Priorytetu Inwestycyjnego RPO WKP właściwe dla danego projektu. Można także w razie potrzeby dodatkowo wskazać własne wskaźniki produktów i rezultatów (nie powinny się one powielać lub pokrywać z produktami i rezultatami z RPO WKP, ważniejsze ze względów sprawozdawczych są wskaźniki określone w RPO). Dla wszystkich wskaźników muszą zostać określone konkretne wartości oraz wskazane jednostki miary.</p> <p>Należy, jeżeli dotyczy, wskazać informacje dotyczące powiązania projektu z innymi projektami.</p>
Stan przygotowań i harmonogram realizacji przedsięwzięcia	Należy wskazać stosowne informacje w zakresie stanu przygotowania projektu do realizacji oraz harmonogram realizacji przedsięwzięcia. Harmonogram należy wskazać w podziale na etapy wraz z określeniem okresu realizacji poszczególnych etapów.
Przewidywany termin rozpoczęcia realizacji projektu	Należy wskazać miesiąc lub kwartał oraz rok rozpoczęcia realizacji projektu.
Przewidywany termin zakończenia realizacji projektu ⁸²	Należy wskazać miesiąc lub kwartał oraz rok zakończenia realizacji projektu.
Osoba mogąca udzielić informacji na temat projektu: - imię i nazwisko - stanowisko służbowe - telefon / fax - e-mail	Należy wskazać imię i nazwisko, stanowisko służbowe, telefon/fax i email osoby, która potrafi udzielić jak najbardziej precyzyjnych informacji o projekcie.

⁸² Fiszki projektowe należy przedstawić w podziale na te, których realizacja zostanie zakończona do końca 2018 r. i na te, których realizacja zostanie zakończona po 2018 r.

Załącznik nr. 3
do *Strategii rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek
oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie*

**Raport z przebiegu i wyników konsultacji społecznych projektu
*Strategii rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek
oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie***

Konsultacje społeczne projektu *Strategii rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie* miały miejsce w terminie od 18 września 2015 roku do 9 października 2015 roku (21 dni). Celem przeprowadzenia konsultacji było uzyskanie od wszystkich zainteresowanych uwag, opinii, propozycji do prezentowanego dokumentu.

W ramach konsultacji społecznych istniała możliwość zapoznania się z projektem *Strategii rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie* wraz z *Diagnozą sytuacji społeczno-gospodarczej Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie* (Załącznik nr 1 do Strategii) i *Kryteriami wyboru projektów* (Załącznik nr 2 do Strategii). Powyższe dokumenty wraz z kartą konsultacyjną były udostępnione na stronach internetowych wszystkich urzędów gmin OSI Włocławka oraz w ich siedzibach w godzinach pracy jednostek. Wypełnioną kartę konsultacyjną można było dostarczyć do Urzędu Miasta (hol główny) przy Zielonym Rynku 11/13, składać w siedzibie urzędu gminy OSI Włocławek właściwej dla miejsca zamieszkania lub wysłać elektronicznie na adres e-mail: rozwoj@um.wloclawek.pl

Informacje o rozpoczęciu procesu konsultacji społecznych zostały zamieszczone w prasie lokalnej (Gazeta Pomorska) oraz na stronach internetowych wszystkich urzędów gmin OSI Włocławka. Ponadto na stronie włocławskiego magistratu, w aktualnościach wielokrotnie informowano o trwającym procesie konsultacji społecznych dokumentu.

W dniu 5 października 2015 roku odbyło się w siedzibie Urzędu Miasta Włocławek otwarte spotkanie konsultacyjne projektu *Strategii rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie*, w której uczestniczyły 53 osoby. Do udziału w konsultacjach społecznych projektu *Strategii* zaproszono wszystkich zainteresowanych, a dodatkowo imiennie: przedstawicieli gmin OSI Włocławka, lokalnych liderów życia społeczno – gospodarczego obszaru, organizacje pozarządowe, przedsiębiorców, partnerów społecznych oraz gospodarczych, w tym reprezentantów: instytucji rynku pracy, organizacji skupiających pracodawców, instytucji pomocy i integracji społecznej, szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne, zawodowe i ustawiczne, spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych oraz związków wyznaniowych.

W ramach przeprowadzonych konsultacji swoje uwagi zgłosiło 7 osób i instytucji, które przekazały łącznie 10 uwag/propozycji.

Wszelkie uwagi/propozycje zostały wskazane w opracowaniu *Analiza uwag i wniosków do projektu Strategii rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie złożonych podczas trwania konsultacji społecznych w okresie od 18 września do 9 października 2015 r.*

Ponadto w wyniku konsultacji dokumentu w gminach OSI Włocławka, w projekcie Strategii nastąpiły zmiany na liście projektów podstawowych, rezerwowych i komplementarnych. Wskaźniki do prowadzenia monitoringu realizacji celów rozwojowych dokumentu zostały uaktualnione i w większym stopniu zunifikowane, w celu lepszego odzwierciedlenia postępów rozwoju obszaru. Ponadto została zmodyfikowana nazwa celów w tabeli Logika interwencji. Wszelkie zmiany dokumentu zostały wyszczególnione w *Spisie autopoprawek do projektu Strategii rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie.*

ANALIZA UWAG I WNIOSKÓW

do projektu Strategii rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie złożonych podczas trwania konsultacji społecznych w okresie od 18 września do 9 października 2015r.

Lp	Osoba/ podmiot	Fragment dokumentu do którego odnosi się uwaga/ rozdział/strona	Propozycja zmiany	Uzasadnienie	Zmiana uwzględniona/ nieuwzględniona- uzasadnienie
I. 1. 2. 3.	Osoba fizyczna Osoba fizyczna Osoba fizyczna	1. Działanie 3.4 zrównoważona mobilność miejska i promowanie strategii niskoemisyjnych	Uzupełnienie o: Usprawnienie dojazdu do miejsc pracy i rekreacji poprzez budowę trasy i ścieżki rowerowej na odcinku od Bulwarów przez ul. Płocką do Modzerowa	Duży ruch tranzytowy na odcinku DK nr 62 i ulicy Płockiej powoduje zwiększoną emisję szkodliwych gazów do atmosfery i stanowi zagrożenie bezpieczeństwa dla osób poruszających się rowerami po tym odcinku drogi z powodu zbyt wąskiej jezdni (Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z 1999 roku). Realizacja tego zadania jest komplementarna z działaniami Gminy Włocławek, co spowoduje efekt synergii.	Uwaga aktualnie jest częściowo uwzględniona w założeniach projektu Strategii Na liście projektów komplementarnych znajduje się projekt „Budowa drogi wzdłuż Wisły od ul. Ogniowej do ul. Barskiej wraz ze ścieżką rowerową”. Ponadto w Wydziale Inwestycji UM i MZUKiD powstaje <i>Miejski program rozwoju ścieżek rowerowych</i> , który będzie zawierał analizę potrzeb i możliwości technicznych ich realizacji a także plan inwestycyjny na kolejne lata. Zaproponowany przebieg ścieżki rowerowej w ciągu ulicy Płockiej będzie uwzględniony w ww. analizach.

		<p>2. Tabela 1- Lista projektów komplementarnych</p>	<p>Uzupełnienie o: Budowa obwodnicy Miasta Włocławek i Modzerowa</p>	<p>W celu ograniczenia uciążliwości negatywnego oddziaływania na jakość życia mieszkańców Włocławka i Modzerowa, gdzie krzyżują się drogi krajowe: DK nr 62, DK nr 67 i DK nr 91. Drogi te przyjmują ruch tranzytowy, gdzie odbywa się także przewóz towarów niebezpiecznych, które doprowadzają ruch ciężarowy do jedynej przeprawy przez Wisłę w kierunku północy Polski przez zdegradowaną tamę na Wiśle. Obecnie wyremontowane, bądź remontowane drogi, które nie spełniają wymagań określonych w Rozporządzeniu nie mogą zostać dopasowane jak określa się to na stronie 78 konsultowanego dokumentu. Parametry techniczne tych dróg, ich nośność nie spełnia i nie spełni wymogów takiego natężenia ruchu ciężkiego. Wszystkie inwestycje we Włocławskiej Strefie Przemysłowej związane są z transportem ciężkim, jeżeli jest on kierowany dalej w kierunku północnym, czy północno – wschodnim Polski to i tak odbywa się on nie autostradą, lecz ulicami Włocławka, Modzerowa i dalej. Należy zapamiętać, że w najbliższym czasie ruch tranzytowy z chwilą wprowadzenia odpłatności za autostradę w znacznej ilości przeniesie się na drogi krajowe właśnie przebiegające przez w/w obszar, a bliskość domów zlokalizowanych w</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Budowa obwodnicy osiedli Kazimierza Wielkiego i Południa nie ma uzasadnienia, ponieważ tę rolę spełnia obecnie DK 62 Al. Kazimierza Wielkiego, Al. Królowej Jadwigi, ul. Kruszyńska i Szosa Brzeska. Remont nawierzchni Al. Kazimierza Wielkiego zostanie zakończony w 2015 roku, ul. Kruszyńskiej został wykonany dwa lata temu, natomiast na remont (przebudowę) wiaduktów w ciągu Al. Kazimierza Wielkiego Wydział Inwestycji UM posiada decyzję Wojewody. Pozostaje tylko poszerzenie Szosy Brzeskiej oraz odcinka od granicy miasta do węzła autostr</p>
--	--	---	--	--	--

				<p>wielu miejscach po obu stronach DK w bezpośredniej bliskości nie pozwala na ograniczenie niekorzystnego oddziaływania ruchu drogowego na mieszkańców (przede wszystkim hałas i zapylenie). Należy pamiętać również, że już w chwili obecnej na odcinku DK nr 62 często dochodzi do tragicznych wypadków, a w konsekwencji blokady ruchu dlatego niezbędnym wydaje się wytyczenie i wybudowanie w najbliższej przyszłości drogi alternatywnej do DK nr 62, która pełniłaby jednocześnie rolę najkrótszej drogi dojazdowej do węzła autostradowego.</p> <p>Wprowadzenie tego projektu mogłoby być komplementarne z budową obwodnicy Brześcia Kujawskiego w przebiegu drogi krajowej nr 62 i dróg wojewódzkich nr 270, 265 i 268</p>	
II.	Osoba fizyczna		1. Tramwaj – do Orlenu		<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Obecnie na terenie miasta funkcjonuje sprawna komunikacja miejska, która obsługuje również lokalizację Anwilu SA Grupa Orlen. Budowa nowego torowiska wraz z niezbędną infrastrukturą nie ma uzasadnienia merytorycznego i finansowego.</p> <p>Uwaga nieuwzględniona</p>

			<p>2. Szybka kolej dojazdowa np.: do Płocka</p> <p>3. Rozwój komunikacji miejskiej</p>		<p>Obecnie Miasto Włocławek nie posiada bezpośredniego połączenia kolejowego z Płockiem, więc realizacja przedmiotowej propozycji wiązałaby się z budową nowej drogi kolejowej, która w takim wypadku byłaby zadaniem Polskich Linii Kolejowych, a nie jst. OSI</p> <p>Uwaga jest aktualnie uwzględniona w założeniach projektu Strategii</p> <p>W ramach Celu rozwojowego 3. Poprawa jakości środowiska przyrodniczego przewiduje się unowocześnienie i modernizację infrastruktury transportu zbiorowego oraz uzupełnienie istniejących linii komunikacji zbiorowej.</p>
III.	Radna Rady Miasta Włocławek	Działanie 3.4 zrównoważona mobilność miejska i promowanie strategii niskoemisyjnych	<p>Uzupełnienie o</p> <p>Usprawnienie dojazdu do miejsc pracy i rekreacji poprzez przebudowę ulicy i budowę ścieżki rowerowej wzdłuż ulicy Grodzkiej i Lipnowskiej</p>	<p>Duży ruch uniemożliwiający poruszanie się na rowerach. Bezpieczeństwo rowerzystów. Rower jest transportem niskoemisyjnym może być alternatywą dla transportu wysokoemisyjnego</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Obecnie w Wydziale Inwestycji UM i MZUKiD powstaje <i>Miejski program rozwoju ścieżek rowerowych</i>, który będzie zawierał analizę potrzeb i możliwości technicznych ich realizacji. a także plan inwestycyjny na kolejne lata.</p>

					Zaproponowany przebieg ścieżki rowerowej w ciągu ulicy Grodzkiej i Lipnowskiej będzie uwzględniony w ww. analizach.
IV.	Szkoła wyższa	Str. 55, Punkt 34 listy projektów rezerwowych Centrum Doskonalenia i Certyfikacji Kadr Technicznych	Propozycja wpisania projektu na listę projektów podstawowych	Celem nadrzędnym Centrum Doskonalenia i Certyfikacji Kadr Technicznych, ma być zwiększenie potencjału i dopasowanie kształcenia zawodowo-technicznego do potrzeb pracodawców w regionie. Centrum Doskonalenia i Certyfikacji Kadr Technicznych nie będzie konkurencją dla Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego we Włocławku. Przedstawiony projekt ma poszerzyć obecną ofertę edukacyjną i dopasować ją do wymogów rynku pracy. Cały system oświaty polega na wzajemnym uzupełnianiu się, stąd tak ważna jest polityka rozwoju. Współpraca z już istniejącymi placówkami, rozszerzenie i zróżnicowanie oferty edukacyjnej, wzmocnienie współpracy między sektorem naukowo-badawczym a przedsiębiorstwami, możliwe działania kooperacyjne, upowszechnianie idei kształcenia przez całe życie, szkolenia, konsultacje, wizyty studyjne, doradztwo, nowe koncepcje, pomysły są warunkiem i szansą na rozwój regionu. Powstanie Centrum Doskonalenia i Certyfikacji Kadr Technicznych jest odpowiedzią na potrzeby zmieniającego się rynku pracy. Poprzez zwiększenie dostępności do certyfikowanych szkoleń i kursów podnoszących umiejętności	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Proponowany zakres działalności przedstawiony w projekcie PWSZ pn: „Centrum Doskonalenia i Certyfikacji Kadr Technicznych” w dużym stopniu pokrywa się z ofertą edukacyjną, już realizowaną przez CKZiU we Włocławku.</p> <p>Analiza proponowanych przez PWSZ działań wskazuje, iż skierowane będą one do tych samych odbiorców, a zakres oferty szkoleniowej w znacznym stopniu pokrywać się będzie z ofertą szkoleniową CKZiU.</p> <p>Działające na terenie miasta CKZiU dzięki swojej ofercie edukacyjnej od wielu lat z dobrym skutkiem upowszechnia kształcenie się przez całe życie, prowadzi szkolenia, konsultacje, doradztwo oraz współpracuje z PUP w celu zapobiegania bezrobociu i ograniczeniu wykluczenia społecznego. Tym</p>

				<p>techniczne nastąpi zwiększenie liczby wysoko wykwalifikowanych kadr regionalnej gospodarki oraz możliwa będzie szybka reakcja na potrzeby rynku.</p> <p>W swoim założeniu propozycja PWSZ we Włocławku ma odmienną grupę odbiorców niż CKZiU. Projekt kierowany jest do wszystkich mieszkańców regionu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uczniowie – utworzenie centrum egzaminacyjnego umożliwiającego zdobycie dyplomu państwowego (egzaminatory zawodowe) - Studenci – kierunki techniczne specjalizowane szkolenia, kierunki humanistyczne szkolenia i kursy z zakresu technologii ICT (np. pakiet office) - Bezrobotni – szkolenia dedykowane w celu przekwalifikowania - Pracownicy aktywni zawodowo – przekwalifikowanie w przypadku zagrożenia bezrobociem, podniesienie kwalifikacji co pozwoli również na zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw, w których są zatrudnieni - Seniorzy – w ramach np. uniwersytetu trzeciego wieku. 	<p>samym jego działalność jest odpowiedzią na zmieniające się warunki rynku pracy i zapotrzebowanie wykwalifikowanej kadry.</p> <p>Wśród odbiorców oferty CKZiU są:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uczniowie – CKZiU posiada Ośrodek Egzaminacyjny, w którym uczniowie mogą zdawać egzamin potwierdzające kwalifikacje w zawodzie umożliwiające zdobycie dyplomu państwowego. Dla nowych absolwentów proponowany przez Centrum egzamin zawodowy już nie istnieje. 2. Studenci – w ramach podpisanego porozumienia z Kujawską Szkołą Wyższą, 3. Bezrobotni odbywający szkolenia dedykowane w celu przekwalifikowania – w ramach współpracy z PUP, 4. Pracownicy aktywni zawodowo, którzy pragną się przekwalifikować w przypadku zagrożenia bezrobociem, podnieść kwalifikacje lub nabyć nowe
--	--	--	--	--	---

				<p>Ponadto zakres szkoleń PWSZ we Włocławku obejmował będzie szerszy zakres niż zaproponowane przez CKZiU np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szkolenia techniczne wiodących firm na świecie (Microsoft, Cisco, Oracle, itp.) - szkolenia techniczne dedykowana – zakres szkolenia opracowywany przez dydaktyków i szkoleniowców przy udziale pracodawców pozwalający dostosować szkolenie do konkretnych potrzeb wynikających z sytuacji na rynku pracy, potrzeb pracodawców - szkolenia ogólne z technologii ICT – podnoszące kwalifikacje nie tylko osób związanych z kierunkami technicznymi, ale również pracowników innych gałęzi przemysłu i administracji. <p>PWSZ we Włocławku dysponuje dobrą i doświadczoną kadrą dydaktyczną (prof., dr.), wykładowcami, którzy są aktywnymi praktykami, prowadzącymi działalności gospodarcze z tematyką zajęć które prowadzą, a nie tylko prowadzącymi działalność oferującą usługi edukacyjne. Ponadto posiadamy nowoczesne zaplecze sprzętowe. Od wielu lat prowadzimy współpracę z przedsiębiorstwami z regionu nie tylko na poziomie praktyk, ale również dostosowywania programów kształcenia oraz projektach.</p>	<p>zgodnie z zapotrzebowaniem na rynku pracy,</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Seniorzy w ramach działającego w CKZiU Włocławskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. 6. Odbiorcy szkoleń dedykowanych, czyli takich, które są skierowane na konkretne potrzeby rynku określone na podstawie danych PUP. <p>Podsumowując należy stwierdzić, iż CKZiU dysponuje szeroką ofertą szkoleniową, odpowiednim zapleczem technicznym oraz wykwalifikowaną kadrą z długoletnim doświadczeniem, która przez wiele lat przygotowywała swoich uczniów do egzaminu zawodowego, a obecnie do egzaminu w zawodzie zgodnie z kwalifikacjami zawodowymi. Nauczyciele na bieżąco uczestniczą w szkoleniach podnoszących ich kwalifikacje zawodowe, są praktykami, co pozwala na oferowanie usługi edukacyjnej na wysokim poziomie. Centrum prowadzi aktywną działalność (w minionym roku przeszkolonych zostało 410 osób) jest również</p>
--	--	--	--	--	---

				<p>Projekt idealnie wpisuje się w cele strategiczne OSI dla Włocławka: CR 2. Poprawa jakości kształcenia. Rozwój edukacji ustawicznej, CR 5. Ograniczenie wykluczenia społecznego – Bezrobotni, Seniorzy.</p>	<p>Ośrodkiem Egzaminacyjnym, potwierdzającym kwalifikacje zawodowe w ramach egzaminów państwowych.</p> <p>Analizując założenia utworzenia Centrum Doskonalenia i Certyfikacji Kadr Technicznych i działalność CKZiU można dostrzec jedynie różnice w organizacji szkoleń technicznych wiodących firm na świecie (Microsoft, Cisco, Oracle itp.) oraz szkoleń ogólnych z technologii ICT.</p>
<p>Uwagi wniesione podczas otwartego spotkania konsultacyjnego w dniu 5 października 2015r.</p>					
1.	Przedstawiciel instytucji publicznej		<ol style="list-style-type: none"> 1. Zaapelował o większe podkreślenie znaczenia miasta jako ośrodka regionalnego w <i>Strategii OSI Włocławka</i>. 2. Proponował podkreślenie znaczenia przestrzeni publicznej. 	<p>W dokumencie rangi krajowej, jakim jest <i>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</i>, Włocławek występuje jako ośrodek regionalny z dedykowanymi dla tej rangi funkcjami</p> <p>Przestrzeń publiczna jest istotnym elementem wpływającym na jakość życia, w tym na mentalność mieszkańców, odbiór otoczenia, przyciąganie inwestorów</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>Strategia została rozszerzona o zapis podkreślający znaczenia miasta Włocławek jako ośrodka regionalnego (Rozdział II oraz Rozdział VI Strategii)</p> <p>Uwaga aktualnie jest uwzględniona w założeniach</p>

				funkcjami.	<p>projektu Strategii</p> <p>W celu rozwojowym 5. Podniesienie poziomu jakości życia zawarty został priorytet inwestycyjny pn. poprawa jakości przestrzeni publicznej</p>
--	--	--	--	------------	--

SPIS AUTOPOPRAWEK
do projektu *Strategii rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek*
oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie

Gminy OSI Włocławka	Fragment dokumentu do którego odnosi się uwaga/rozdział	Propozycja zmiany
Gmina Miasto Włocławek	Rozdział I. Metodologia	Uzupełnienie informacji o przebieg konsultacji społecznych
Gmina Miasto Kowal	Rozdział VII. Priorytety inwestycyjne	W zapisie nazwa celu (rozwiązanie, ograniczenie problemu, wykorzystanie potencjału) w tabeli Logika interwencji dokonano zmiany z Poprawa infrastruktury wodociągowej i kanalizacji sanitarnej na Poprawa infrastruktury wodno - kanalizacyjnej
Gmina Brześć Kujawski	Cel rozwojowy 3. Poprawa jakości środowiska przyrodniczego	
Gmina Chocień	Rozdział VII. Priorytety inwestycyjne	W zapisie nazwa celu (rozwiązanie, ograniczenie problemu, wykorzystanie potencjału) w tabeli Logika interwencji dokonano zmiany z Poprawa jakości przestrzeni publicznej na Poprawa stanu i dostępności przestrzeni publicznej
Gmina Fabianki	Cel rozwojowy 5. Podniesienie poziomu jakości życia	
Gmina Kowal	Rozdział IX. Lista przedsięwzięć przewidzianych do	Lista projektów podstawowych

<p>Gmina Lubanie</p> <p>Gmina Włocławek</p>	<p>realizacji oraz instrumenty realizacji</p>	<p>1. Gmina Lubanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poz. Nr 7 - Przeniesienie projektu pn: „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej z wykorzystaniem OZE” na listę rezerwową. – poz. nr 17 - Zwiększenie kwoty całkowitej do 2 506 526,26 zł i kwoty dofinansowania do 2 130 547,32 zł projektu pn: „ Poprawa dostępności edukacji przedszkolnej poprzez budowę przedszkola samorządowego na terenie gminy Lubanie” – poz. Nr 41 – Zmniejszenie wartości całkowitej do 700 000,00zł i dofinansowania do kwoty 595 000,00 zł projektu pn: „Organizacja zajęć pozalekcyjnych m.in. w zakresie nauk matematyczno-przyrodniczych, języków obcych i innowacyjności oraz organizacja wycieczek edukacyjnych w placówkach oświatowych gminy Lubanie” Poz. Nr 44 na nowej liście. – Wprowadzenie nowego projektu pn: „Zwiększenie liczby miejsc wraz z poprawą jakości usług edukacyjnych w placówkach przedszkolnych na terenie gminy Lubanie” na kwotę całkowitą 600 000,00 zł i z dofinansowaniem w wysokości 510 000,00 zł. Poz. Nr 35 na nowej liście. <p>2. Gmina Choceń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poz. Nr 3 - Zmniejszenie wartości całkowitej do 3000 000,00 zł i dofinansowania do kwoty 2399 081,96 zł projektu pn: „Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych na terenie gminy Choceń”. – Wprowadzenie nowego projektu pn: „Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zabezpieczenie mieszkańców w ujęcia wody na terenie Gminy Choceń” na kwotę całkowitą 1 600 000,00 zł i z dofinansowaniem w wysokości 1 300 000,00 zł. Poz. Nr 11 na nowej liście. <p>3. Gmina Kowal:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poz. Nr 5 - Przeniesienie projektu pn: „Termomodernizacja wielorodzinnego budynku mieszkalnego w miejscowości Grabkowo
---	---	--

		<p>gmina Kowal” na listę rezerwową.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wprowadzenie nowego projektu pn: „Termomodernizacja budynku biurowego i gospodarczego Zakładu Usług Komunalnych w Przydatkach Gołaszewskich” na kwotę całkowitą 800 000,00 zł i z dofinansowaniem w wysokości 680 000,00 zł. Poz. Nr 5 na nowej liście. <p>4. Gmina Miasto Kowal:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poz. Nr 20_ - Zmniejszenie wartości całkowitej do 360 000,00 zł i dofinansowania do kwoty 306 000,00 zł projektu pn: Rewitalizacja Centrum Kowala - przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego. – Wprowadzenie nowego projektu pn: „Aktywne społeczeństwo na terenie Gminy Miasta Kowal” na kwotę całkowitą 500 000,00 zł i z dofinansowaniem w wysokości 425 000,00 zł. Poz. Nr 21 na nowej liście. – Wprowadzenie nowego projektu pn: „Wyrównywanie szans edukacyjnych w mieście Kowal” na kwotę całkowitą 500 000,00 zł i z dofinansowaniem w wysokości 425 000,00 zł. Poz. Nr 40 na nowej liście <p>Lista projektów rezerwowych</p> <p>1. Gmina Lubanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Przeniesienie z listy podstawowej projektu pn: „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej z wykorzystaniem OZE”. Nr 6 na nowej liście. <p>2. Gmina Kowal:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Przeniesienie z list podstawowej projektu pn: „Termomodernizacja wielorodzinnego budynku mieszkalnego w miejscowości Grabkowo gmina Kowal”. Nr 5 na nowej liście. – Wprowadzenie projektu pn: „Wsparcie dostępu do usług opiekuńczych dla osób starszych z niepełnosprawnościami oraz osób niesamodzielnymi z terenu Gminy Kowal” na kwotę 800 000,00 zł. Nr 33 na nowej liście.
--	--	---

		<p>Na liście projektów komplementarnych dokonano zmiany:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Beneficjenta (Gminy Brześć Kujawski nr 33 - 36), – okresu realizacji dla 2 projektów Gminy Włocławek (nr 51 i 52), – nazwy projektu wraz z zwiększeniem jego wartości (Przebudowa stadionu sportowego w Chełmicy Dużej nr 10) oraz zmniejszenie kwoty dla 1 projektu Gminy Fabianki (nr 11) – dopisania 2 projektów planowanych przez Gminę Miasto Włocławek pn.: Budowa budynku administracyjnego ul. 3-go Maja – Tumska (nr 49) oraz Budowa i przebudowa dróg wojewódzkich w mieście Włocławek (nr 44) oraz zmiany nazwy projektu Budowa zintegrowanego centrum przesiadkowego we Włocławku w ramach projektu BI T – CITY II (nr 48).
	Rozdział X. Wskaźniki do osiągnięcia	Wskaźniki do prowadzenia monitoringu realizacji celów rozwojowych dokumentu zostały uaktualnione i w większym stopniu zunifikowane, w celu lepszego odzwierciedlenia postępów rozwoju obszaru.
	Rozdział XI. Plany gospodarki niskoemisyjnej, plan mobilności miejskiej oraz KPOŚK	Uzupełnienie informacji o zgodność z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych.